

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**ÇAĞATAY TÜRKÇESİNE AİT BİR YUSUF ve ZÜLEYHA
HİKÂYESİ (1a-47b) (GİRİŞ-İNCELEME-METİN-DİZİN)**

MUHAMMET FURKAN YILMAZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Doç. Dr. İlhan Uçar

OCAK - 2022

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÇAĞATAY TÜRKÇESİNE AİT BİR YUSUF VE ZÜLEYHA
HİKÂYESİ (1A-47B) (GİRİŞ-İNCELEME-METİN-DİZİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Muhammet Furkan YILMAZ

Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı

“Bu tez 21/01/2022 tarihinde online olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan jüri üyeleri tarafından Oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI
Prof. Dr. Paki KÜÇÜKER	Başarılı
Doç. Dr. İlhan UÇAR	Başarılı
Doç. Dr. Sibel MURAD	Başarılı

ETİK BEYAN METNİ

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet

Hayır

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütölen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Muhammet Furkan YILMAZ

21/01/2022

ÖN SÖZ

Karahanlı ve Harezmi Türkçelerinin devamı olan ve günümüzde de Özbekçenin tarihî bir dönemi olan Çağatay Türkçesi, Kuzey-Doğu Türkçesinin ikinci döneminin adıdır. Dönemsel olarak ise 15. yüzyılda başladığı ve 20. yüzyılın sonlarına kadar devam ettiği kabul edilmektedir. Çağatay Türkçesi Timurular devrinde, özellikle 15. yüzyılda klâsik formuna yükselmiş, zengin edebî ürünler veren Orta Asya döneminin yazın dilidir.

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan çalışmamız, Çağatay Türkçesi yazı dilinin özelliklerini içeren ve Çağatay döneminde kaleme alınmış, müellifi bilinmeyen fakat iki sayfada bulunan derkenarda adı geçtiği üzere derkenarların eklemesini yaptığımız düşündüğümüz Ahmed Câm Jendebil (Ahmedî) olan Yusuf ve Züleyha mesnevisidir. Müellif, eserin tarihi için ise ebced hesabı ile belirttiği harfler üzerine hicrî 874 yani miladi takvime göre 1469 yılına işaret ettiğini görmekteyiz. Çalışmamız, Yusuf ve Züleyha mesnevisinin transkripsiyonu, dil özelliklerinin incelenmesi, dizin ve sözlük çalışmalarından oluşmaktadır. Bir giriş ve beş bölümden oluşan çalışmamız, Çağatay dili ve özelliklerini içeren ve o dönemin yazı diline ışık tutan bir dil yadigârıdır. Eseri anlamlı kılan bir diğer özellik ise müellifin eserin baş sayfalarında belirttiği üzere eserin orijinal hâlinin mensur bir Farsça eserden alıp manzum olarak Türkçeye aktardığını söylemesi esere ayrı bir önem katmaktadır. Ayrıca beyitlerin altında bulunan kırmızı renkli bazen tek kelime bazen de birkaç kelimedenden oluşan Farsça kelime grupları da esere satır altı tercüme niteliği kazandırmıştır.

Hazırladığımız bu yüksek lisans tezinde eserin bulunmasından çalışılmasına kadar her evrede yanımda olan ve yardımını her zaman hissettiğim, tez danışmanım olan Sayın Hocam Doç. Dr. İlhan Uçar'a tüm kalbimle teşekkürlerimi sunmak isterim. Yine her zaman yardımından ve bilgisinden faydalandığım Sayın Hocam Prof. Dr. Paki Küçüker'e de teşekkürlerimi sunarım. Arapça kısımlarda fazlaca desteğini aldığım kardeşim Feyza Nur Yılmaz'a, arkadaşlarım olan İsmail Erken'e, İbrahim Şen'e, Recep Akoğlu'na teşekkürü bir borç bilirim. Son olarak bugünlere gelmemdeki en büyük emek sahibi sevgili annem Nurhan Yılmaz ve Ferruh Yılmaz'a teşekkürlerimi takdim etmek isterim.

Muhammet Furkan YILMAZ

21/01/2022

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	iv
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	vii
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 1: YAZIM ÖZELLİKLERİ.....	14
1.1. Ünlülerin Yazılışı.....	14
1.1.1. /a/ Ünlüsünün Yazılışı.....	14
1.1.2. /e/ Ünlüsünün Yazılışı.....	15
1.1.3. Kapalı /ë/ Ünlüsünün Kullanımı.....	17
1.1.4. /ı/, /i/ Ünlülerinin Yazılışı.....	17
1.1.5. /u/, /ü/ Ünlülerinin Yazılışı.....	18
1.1.6. /o/, /ö/ Ünlülerinin Yazılışı.....	20
1.2. Ünsüzlerin Yazılışı.....	21
1.2.1. /b/ Ünsüzünün Yazımı.....	21
1.2.2. /ŋ/ Ünsüzünün Yazımı.....	22
1.2.3. Zamir /n/ sinin Yazımı.....	23
1.2.3. /ç/ Ünsüzünün Yazımı.....	23
1.2.4. z#>s# Değişimi.....	24
1.2.5. Ek-fil'in Yazımı.....	24
1.2.6. ki Bağlacının Yazımı.....	24
1.2.7. kim Bağlacının Yazımı.....	25
1.2.8. takı Bağlacının Yazımı.....	25
1.2.9. ile Edat ve Bağlacının Yazımı.....	25
BÖLÜM 2: DİL BİLGİSİ.....	26
2.1. Ses Bilgisi.....	26
2.1.1. Ünlüler.....	26
2.1.1.1. Ünlü Uyumları.....	26
2.1.1.2. Ünlü Değişimleri.....	27
2.1.1.3. Kelime İçerisinde Ünlü Düşmesi.....	27

2.1.1.4. İki Kelimenin Birleşmesinden Doğan Hece Düşmesi.....	27
2.1.2. Ünsüzler.....	28
2.1.2.1. Ünsüz Değişimi.....	28
2.1.2.2. Ünsüz İkizleşmesi.....	31
2.1.2.3. Ünsüz Türemesi.....	31
2.1.2.4. Ünsüz Uyumu.....	32
2.1.2.5. Hece Yitimi.....	32
2.2. Biçim Bilgisi.....	32
2.2.1. Yapım Ekleri.....	32
2.2.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri.....	32
2.2.1.2. Fiilden İsim Yapım Ekleri.....	33
2.2.1.3. Fiilden Fiil Yapım Eki:	34
2.2.1.4. İsimden Fiil Yapım Eki.....	36
2.2.2. İsimler (Adlar)	37
2.2.2.1. İsim Çekim Ekleri.....	37
2.2.3. Zamirler (Adıl)	39
2.2.3.1. Kişi Zamirleri.....	39
2.2.3.2. İşaret Zamirler.....	39
2.2.3.3. Dönüşlülük Zamiri.....	40
2.2.3.4. Soru Zamirleri.....	40
2.2.3.5. Belgisiz Zamirler.....	40
2.2.4. Sıfatlar (Ön Adlar)	40
2.2.4.1. Niteleme Sıfatları.....	40
2.2.4.2. Belirtme Sıfatları.....	41
2.2.5. Zarflar.....	42
2.2.5.1. Yer-Yön Zarfları.....	42
2.2.5.2. Zaman Zarfları.....	42
2.2.5.3. Miktar Zarfları.....	42
2.2.5.4. Durum Zarfları.....	42
2.2.5.5. Soru Zarfları.....	42
2.2.6. Edatlar ve Bağlaçlar.....	43
2.2.7. Ünlemler.....	43

2.2.8. Fiiller.....	43
2.2.8.1. Şahıs Ekleri.....	43
2.2.8.2. Haber Kipleri.....	45
2.2.8.3. Dilek Tasarlama Kipleri.....	48
2.2.9. Fiilimsiler.....	49
2.2.9.1. İsim Fiil.....	49
2.2.9.2. Sıfat Fiil.....	50
2.2.9.3. Zarf Fiil.....	50
2.2.10. Birleşik Fiiller.....	52
2.2.10.1. Yardımcı Fillerle Oluşmuş Birleşik Fiiller.....	52
2.2.10.2. Anlamca Kaynaşmış (Deyimleşmiş) Birleşik Filler.....	53
2.2.10.3. Kurallı Birleşik Filler.....	53
BÖLÜM 3: METİN.....	54
BÖLÜM 4: DİZİN.....	137
SONUÇ.....	274
KAYNAKÇA.....	275
ÖZGEÇMİŞ.....	278

KISALTMALAR

Ar. : Arapça

Bkz. : Bakınız

Far. : Farsça

İbr. : İbranice

Mec. : Mecazen

Sür. : Süryanice

Vb. : Ve Benzeri

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا	a, ā, e	ظ	z
ب	b	ع	c
پ	p	غ	ğ
ت	t	ف	f
ث	s	ق	q
ج	c	ك	k, g, ŋ
چ	ç	نگ	ŋ
ح	ħ	ل	l
خ	ħ	م	m
د	d	ن	n
ذ	z	و	v, o, ö, u, ü, ū
ر	r	هـ ـه	h, e
ز	z	ی	y, ı, i, ī, ā
ژ	j	ء	∅
س	s		
ش	ʃ		
ک	ʂ		
ط	ʈ		

ÖZET

Başlık: Çağatay Türkçesine Ait Bir Yusuf ve Züleyha Hikâyesi (1a-47b) (Giriş-İnceleme-Metin-Dizin)

Yazar: Muhammet Furkan YILMAZ

Danışman: Doç. Dr. İlhan UÇAR

Kabul Tarihi: 21/01/2022

Sayfa Sayısı: vii(ön kısım) +278(tez)

Yusuf ve Züleyha hikâyesi, yüzyıllardır kadim edebiyatımızda anlatılagelmiştir. Kaynağını Kuran-ı Kerim'den alan bu mukaddes konu, Türkçenin farklı dönemlerinde, farklı dil özellikleriyle işlense de konu itibarıyla çok ayırıcı farklılıklar bulunmamaktadır. Tezimizin konusu Çağatay Türkçesine ait, müellifi bilinmeyen fakat derkenar yazılarını ekleyen kişinin Ahmed Câm Jendebil (Ahmedî) olarak belirtilen bir Yusuf ve Züleyha mesnevisidir. Eserde müellifin belirttiği üzere Farsça mensur bir Yusuf ve Züleyha eserini, Türkçeye manzum olarak aktardığını dile getirmesi esere ayrı bir ehemmiyet katmaktadır. Eserde beyitlerin altına kırmızı renkle yazılmış bazen bir kelime bazen birkaç kelimedenden oluşan Farsça kelimeler her mısranın altında bulunmaktadır. Müellifin eserin baş sayfalarında belirttiği kadarıyla eser, Ebu'l-Gazi Sultan Hüseyin Baykara adına takdim edilmiştir.

Eser, V. Pertsch'in Berlin yazmaları kataloğunda 385 (Sprenger 1650) kaydı ile yer almakta ve Tübingen'de Staatsbibliothek'te bulunun bu yazma 160 mm.x 110mm. büyüklüğünde 184 varaklıdır. Her sayfasında nestalik ile yazılmış ortalama yedi satır bulunmaktadır.

Yüksek lisans olarak hazırladığımız bu çalışmadaki amacımız Çağatay Türkçesine ait bir dil yadigârının günümüz Türkçesine kazandırılıp incelenmesini sağlayabilmektir. Konu ve kapsam itibarıyla gerek Çağatay Türkçesiyle yazılmış gerek Türkçenin tarihî başka lehçe ve şiveleri ile yazılmış Yusuf ve Züleyha mesnevilerine kaynaklık etmesi amacıyla da önem arz etmektedir. Çalışmada izlemiş olduğumuz yöntem, öncelikle metnin transkripsiyonu eserin vezni çerçevesinde yapılmış, ardından dil incelemesi ortaya koyulmuştur. Cibakaya adlı program ile de gramatikal dizini çıkarılıp sözlüğü hazırlanmıştır. Çalışmamızda vardığımız sonuç itibarıyla, eser kesinlikle Çağatay Türkçesi dönemine ait bir mesnevi olup dönemin dil özelliklerini yüksek oranda muhteva etmektedir. Ayrıca eserde, Türkçe kelimelerin geçtiği ilk yerlerde hareke kullanılması ve tekrarlarında kullanılmaması metinde dikkat çeken noktalardandır.

Anahtar Kelimeler: Çağatay Türkçesi, Çağatay Dönemi, Yusuf ve Züleyha, Mesnevi

ABSTRACT

Title of Thesis: A Story Of Yusuf and Züleyha Belonging to Chagatai Turkish (1a-47b) (Introduction-Research-Text-Index)

Author of Thesis: Muhammet Furkan Yılmaz

Supervisor: Assoc. Prof. İlhan UÇAR

Accepted Date: 21/01/2022

Number of Pages: vii(front part)+278(thesis)

The story of Yusuf and Züleyha has been told in our ancient literature for centuries. Although this holy subject, which takes its source from the Qur'an, is handled with different language features in different periods of Turkish, there are not many distinctive differences in terms of subject. The subject of our thesis is a Yusuf and Züleyha masnavi of Chagatai Turkish, whose author is unknown, but the person who added the margins is named as Ahmed Câm Jendebil (Ahmedi). As the author stated in the work, the fact that he transferred a Persian prose work of Yusuf and Züleyha to Turkish in verse adds a special importance to the work. In the work, Persian words written in red under the couplets, sometimes consisting of one word or sometimes several words, are found under each verse. As the author states on the beginning pages of the work, the work was presented in the name of Ebu'l-Gazi Sultan Hüseyin Baykara.

The work is included in V. Pertsch's catalog of Berlin manuscripts with the entry 385 (Sprenger 1650) and this manuscript found in Staatsbibliothek in Tübingen has 184 leaves of 160 mm.x 110mm. Each page has an average of seven lines written in nestalik.

Our aim in this study, which we prepared as a master's degree, is to ensure that a language heirloom belonging to Chagatai Turkish is brought into today's Turkish and examined. In terms of subject and scope, it is also important in terms of being a source for Yusuf and Züleyha masnavis, both written in Chagatai Turkish and written in other historical dialects and accents of Turkish. The method we followed in the study, firstly, the transcription of the text was made within the framework of the meter of the work, and then the language analysis was revealed. With the program called Cibakaya, its grammatical index was prepared and its dictionary was prepared. As a result of our study, the work is definitely a masnavi belonging to the Chagatai Turkish period and contains the language features of the period at a high rate. In addition, the use of hareke in the first places where Turkish words are mentioned and not being used in repetitions are among the remarkable points in the text.

Keywords: Chagatai Turkish, Chagatai Period, Yusuf and Züleyha, Masnavi

GİRİŞ

Çağatay Türkçesi 15. yüzyıldan başlayıp 20. yüzyıla kadar devam eden, Orta Asya grubuna mensup, Kuzey-Doğu Türkçesinin ikinci döneminin adıdır. Batı Türklüğünün sınırlarını çizen Karadeniz, Kafkas Dağları, Hazar Denizi ve Orta İran'ın kuzey ve doğusunda kalan ve Müslüman olan tüm Kuzey ve Doğu Türklüğü, 15. yüzyılın başlarından 20. yüzyılın başlarına kadar aynı yazını kullanmışlardır. Bu durumun tek istisnası ise Kırım Hanlığı olmuştur. 1475 yılında Osmanlı idaresine girdikten sonra bu hanlıktaki Türklerin yazı dili Osmanlı Türkçesi olmuştur (Ercilasun, 2015: 400).

Çağatay muhitinde gelişen bu Türkçe ile çok sayıda yazar ve şair, devlet adamı, ilim adamı yetişmiştir. Yetişen bu sanatçılarla çok sayıda, zengin içerikli, tarihe ışık tutan edebî eserler de kaleme alınmıştır. Yazılan bu eserlerden birisi, bizim de çalışmamızı oluşturan Çağatay Türkçesi ile yazılmış bir Yusuf ve Züleyha hikâyesidir. Eserin müellifi bilinmemekle beraber, 7a ve 184a sayfalarında asıl metnin dışında derkenarlarda yazıldığı üzere Ahmed Câm Jendebil'in derkenar yazılarını ekleyen kişi olduğunu düşünmekteyiz. Yine istinsah tarihi olarak da 6b sayfasında ebced hesabı olarak harflerle belirtilmiş olan tarih, hicrî 874 tarihine yani miladi 1469 yılına karşılık gelmektedir. Bununla beraber eser, Farsça mensur bir eserden manzum olarak Türkçeye aktarılmış olduğu da müellifin belirttiği noktalardandır.

Yusuf ve Züleyha hikâyeleri, Türk edebiyatında çok sevilen ve değer verilen bir hikâye olmakla birlikte yüzyıllar boyunca birbirine çok da benzemeyen manzum ve mensur olarak çok sayıda kaleme alınmıştır. Bu değer en önemli sebebi olarak da kaynağını kutsal kitap olan Kuran-ı Kerim'den alması gösterilebilir. Kuran-ı Kerim'de "ahsenü'l-kasas" (kıssaların en güzeli) olarak adlandırılan bu hikâye Müslüman Türk yazarlar tarafından dinî bir şevk ile yüzyıllarca işlenmiştir. Bu hikâye, Batı edebiyatında, hikâyenin en eski kaynağı olan Tevrat esas alınmış; Türk, İran, Arap edebiyatlarında ise tefsir, hadis ve İslam tarihleri gibi kaynaklardan faydalanılarak işlenmiştir (Karahana, 1994: 9).

Arap edebiyatında, Yusuf ve Züleyha hikâyeleri çoğunlukla mensur olarak işlenmiş olup bu mensur eserlerin içerisine bazen küçük manzumeler yerleştirilmiştir. Hikâyenin Arap edebiyatındaki ilk örneğini, Gazâlî'nin "Bahrü'l Mahabba" adlı eseridir. İkinci

eser olarak ise, İbnü'l-Cevzî Abdurrahman b. Ali b. Muhammed Ebû'l-Ferec Cemâlüddin'in "Zehrü'l-Anik fî Kıssa-i Yûsuf-ı sıddîk başlıklı Yusuf sûresi tefsiri gösterilmektedir (Karahana, 1994: 9).

Fars edebiyatına gelince buradaki Yusuf ve Züleyha hikâyeleri çok sayıda manzum ve mensur yapıda oluşturulmuştur. Bu konuyu ilk işleyen mesneviler, Ebul Müeyyed Belhî ve Bahtiyâr Ahvâzî'ye ait olup, her iki mesnevinin de kayıp olduğu bilinmektedir. Firdevsî-i Tûsî'ye ait olduğu ileri sürülen mesnevi ise, Fars edebiyatında Câmi'nin eserinden önde yazılan Yusuf ve Züleyha hikâyelerinin en meşhuru kabul edilmektedir (Karahana, 1994: 9).

Türk edebiyatına bakıldığı zaman çok sayıda müellifi bilinen veya bilinmeyen Yusuf ve Züleyha hikâyeleri olduğu görülmektedir. Bunların içerisinde Türk edebiyatında da bu konuyu işleyen ilk eser olarak Ali'nin "Kıssa-i Yûsuf" adlı eseri gösterilmektedir. Müellifi hakkında hiçbir bilgi bulunmayan bu eser, 1233'te yazıldığı bilinmekle beraber tercüme olmadığı, şekil özellikleri bakımından da tamamen millî bir özellik taşıdığı bilinmektedir. 14. yüzyıla ait olan "Dâsitân-ı Yûsuf Aleyhisselam ve Hâzâ Asenü'l-Kassasü'l-Mübârek" adlı eser Şeyyâd Hamza'ya ait olup önemli Yusuf ve Züleyha hikâyelerimizin başında gelmektedir. Ayrıca, Süle Fakih, Ahmed, Rabguzî, Hamzavî, Erzurumlu Darîr de yine önemli Yusuf ve Züleyha hikâyesi yazarlarımız olarak adı zikredilebilmektedir (Karahana, 1994: 11-12).

Timurlular devri hükümdarlarından olan Sultan Hüseyin Baykara'ya ithaf edilen Çağatayca Yusuf ve Züleyha hikâyesinin dört nüshası olduğu kaynaklarda geçmektedir. Bunlardan biri İstanbul'da Topkapı Sarayı Revan Köşkü Kütüphanesinde no: 832'de kayıtlı Dâstân-ı Hazret-i Yûsuf Aleyhisselam ve Zelihâ başlıklı eserdir. Bu nüsha 1516 yılında Herat'ta istinsah edilmiştir. İkincisi E. Blochet'nin Bibliotheque Nationale kataloğunda yer alan Paris nüshasıdır. Üçüncü nüsha Taşkent nüshası olmakta beraber dördüncü ve bizim de çalışmamızı oluşturan nüsha V.Pertsch'in Berlin yazmaları kataloğunda 385 (Sprenger 1650) kaydı ile bulunan yazma 160mm. 110mm. büyüklüğünde 184 yapraktan oluşmaktadır (Korkmaz, 1968: 7-8).

Araştırmanın Konusu

Araştırmanın konusunu, V.Pertsch'in Berlin yazmaları kataloğunda 385 (Sprenger 1650) kaydı ile yer alan, Çağatay Türkçesine ait olan müellifinin Ahmed Câm Jendebil, istinsah tarihinin ise miladi 1469 yılına ait olan manzum bir Yusuf ve Züleyha hikâyesini çeviri yazı alfabesine aktarmak, imlâ, ses ve şekil yönünden incelemek, dizin ve sözlüğünün çıkarılması oluşturmaktadır. Çalışmada karşılaşılan zorlukların en önemlisi metindeki bazı kelimeler alışılmışın dışında Arapça harflerle gösterilmekte ve bu da bizi kelimenin başka anlamının olabileceği şüphesine götürmekteydi; fakat bağlam ve vezin baz alındığında bunun öyle olmadığı daha sonra kararlaştırılmıştır.

Araştırmanın Önemi

Yusuf ve Züleyha hikâyeleri edebiyatımızda gerek nazım gerek mensur olarak yüzyıllar boyunca işlenegelmiştir. Bu hikâyenin bu denli önemli görülmesi şüphesiz kaynağını Kuran-ı Kerim'den alması olarak sayılabilir. Edebiyatımızda 1233'te Ali'nin eseriyle başlayan bu hikâyenin mensur ve manzum örnekleri çok sayıda olmasına rağmen her yazarın adına müstesna olmuş Yusuf ve Züleyha hikâyeleri de mevcut olmaktadır. Türkçenin her tarihî şivesinde bir şekilde değinilen bu hikâyeye Çağatay Türkçesinde de yer ayrılmış olup, araştırmamızı önemli kılan en büyük sebep de Türkçenin Çağatay Türkçesi gibi kadim bir tarihî şivesinde bu konunun az olması ve çalışmamız da bu konuyu içermesi bakımından önem arz etmektedir. Çağatay Türkçesinin imla özellikleriyle bu konunun da son derece zengin, şairane içeriklerle işlenebilirliğini göstermek adına çalışmamız önemini ortaya çıkarmaktadır. Eseri önemli kılan bir diğer özellik ise, müellifin baş sayfalarda belirttiği üzere eseri, Farsça mensur bir eserden (hangi eser olduğu yine belirtilmemiştir) Türkçeye manzum olarak aktardığını belirtmesi esere âdeta telif nitelikte bir durum kazandıracak derecede önemini göstermektedir.

Araştırmanın Amacı

Çalışmamızın amacı, Türkçenin önemli tarihî şivelerinden biri olan Çağatay Türkçesine ait olan bir metnin Türkiye Türkçesine aktarılmasını sağlayıp, Türkçemizin söz varlığına kazandırılmasını sağlamaktır. Bununla beraber hazırlanan dizin ve sözlük ile o dönemde kullanılan kelimelerin, terimlerin, şahıs ve kişi adlarının yine bu sahada

çalışacak araştırmacılarına yardımcı olması amaçlarımız arasındadır. Dil ve imla özelliklerinin incelenmesiyle de o döneme ait imla hakkında bilgi sahibi olunup, dönemin dil ve yazım özelliklerine katkıda bulunmak amacıyla çalışmamız hazırlanmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Çalışmamız bir giriş ve dört bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde eserin bulunduğu yer, katalog kaydı, yazım özellikleri, kime ithaf edildiği ve bazı özet bilgilere yer verilmiş olup çalışmanın önemi, amacı, yöntemleri hakkında bilgiler sunulmuştur. Ardından Çağatay dönemi, Çağatay Türkçesi hakkında kısa, özet mahiyetinde bilgiler verilmekte ve Yusuf ve Züleyha hikâyesinin üzerinde durulmuştur. Birinci ve ikinci bölümlerde yazım özellikleri, ses ve şekil özellikleri, imla üzerinde incelemeler bulunmaktadır. Üçüncü bölümde, transkripsiyonlu metin ve metnin vezni verilmiştir. Dördüncü bölümde, Cibakaya programı yardımıyla oluşturulan dizin, sözlük kısımları yer almaktadır.

Çalışmanın dizin ve sözlük kısmında Cibakaya programı yardımıyla oluşturulan çalışmanın sözlük bölümünde kelimeler metindeki bağlamları çerçevesinde dönem sözlükleri, yapılmış çalışmaların sözlük kısımlarının yardımıyla sözlük oluşturulmuştur. Sözlükteki kelimelerin anlamları verilmeden önce onların hangi dile ait olduğu belirtilip metinde hangi bölümde geçtiği ve metinde kaç kez yer aldığı belirtilmiştir. Aynı manaya gelen fakat yazılış itibariyle Arap alfabesinde farklı gösterim sebebiyle o kelime için “bkz” ibaresi ile kelime genel yazımda kabul görmüş kelimeye yönlendirilmiştir. Örnek olarak bir kelime aşağıda gösterildiği üzere sözlüğe eklenmiştir:

çarḥ:<Far. Çark, felek, talih.

ç. (32b/1-2), (4a/6-1)

ç.+ıfelek (20a/3-1), (41a/6-2)

ç.+ışehir (5b/1-1)

ç.+ikebūd (9b/1-2)

[=6]

Yukarıdaki örnekte görüldüğü üzere “çarh” kelimesi öncelikle Farsça kökenli olduğu belirtilmiştir. Daha sonra bu kelime eksiz olarak iki yerde geçtiği ve diğer üç kelimeyle Farsça bir tamlama oluşturduğu gösterilmektedir. Bu şekilde kelime metinde toplam altı defa geçtiği de en sonunda gösterilmiştir. Parantez içindeki gösterim ise kelimenin metindeki yerini göstermekte olup, söz gelimi “4a/6-1” yerine bakacak olursak, bahsedilen kelime metnin 4a yaprağının altıncı satırında bulunan beytin birinci mısraında yer almaktadır. Kelimelerin metinde transkripsiyonlu gösterimi için “uçar” adı verilen bir font kullanılarak metin transkripsiyon edilmiştir.

Çağatayca ve Çağatay Edebiyatı

Çağatayca, İslâmî Orta-Asya Türkçesi (Doğu Orta Türkçesi) edebiyat dilinin gelişiminin, üçüncü evresini oluşturmakla beraber, Timurlular imparatorluğunda (1405-1502) Harezm Türkçesinin devamı olarak doğmuştur. Çok çeşitli yerel ağızları da içine alan bu dil Türkistan’da ve Avrupa Rusya’sında 19. asrın sonuna dek Oğuzların dışındaki Müslüman Türklerin edebiyat dile hâline gelmiştir (aktaran: Sertkaya, 2011: 74).

Çağatay Türkçesi, Kuzey-Doğu Türkçesinin ikinci döneminin adıdır. 15. yüzyıl başlarında başlayıp 20. yüzyılın başlarına kadar devam eden bir devirdir. Batı Türklüğünün sınırlarını çizen Karadeniz, Kafkas Dağları, Hazar Denizi ve Doğu Türklüğü, 15. yüzyıl başlarından 20. yüzyıl başlarına kadar aynı yazı dilini kullanmıştır; bu yazı dilinin Türkoloji literatüründeki adı ise Çağatay Türkçesidir. Belirtilen sınırların doğusunda kalan, fakat aslen Oğuz olan Türkmenler de buna dahildir. Bunun tek istisnası ise Kırım Hanlığıdır. Bu hanlıktaki Türklerin yazı dili, 1475’te Osmanlı idaresine girdikten bir süre sonra Osmanlı Türkçesi olmuştur (Ercilasun, 2015: 400).

Çağatay adı, Cengiz Han’ın ikinci oğlunun adından gelmektedir. Çağatay 1212’de ölmüş; fakat ismini kendisinden alan imparatorluğu ondan 20-30 yıl sonra torunu olan Kara Hülegü zamanında kurulmuştur. “Çağatay ulusu” veya “Çağatay” tabirleri 1306-07 yıllarında kullanılmaya başlanmıştır. Çağatay ulusu 16.yy’da Timur İmparatorluğu’nun yıkılışından sonra, Özbek göçebeleriyle karışmışlardır (aktaran: Sertkaya, 2011: 74-75).

Muhtemelen, “Çağatay tili (Çağatay dili)” veya “Çağatay Türkîsi (Çağatay Türkçesi)” ibareleri ilk olarak göçebe Çağatayların, ardından da Çağatay İmparatorluğu’nun bütün halkının dili ve son olarak Timurluların hakimiyeti altında doğan Orta Asya edebiyat dili için kullanılmıştır. Fakat “Çağatay” kelimesi son anlamıyla, 15. ve 16. yüzyıl şairleri tarafından hemen hemen hiç kullanılmamıştır. Bu devrin şairleri genellikle “türkî, türkçe, türk tili” gibi tabirleri kullanmayı tercih etmişlerdir. Sadece Nevâî’nin “Mîzanu’l-Evzân” adlı eserinde “çağatay lafzı” tabiriyle karşılaşmaktadır. Ebu’l-Gazi Bahadır Han’a göre ise Çağatay Türkçesi, Timurlular zamanının Arapça ve Farsça unsurlarla karışmış edebiyat dilidir (aktaran: Sertkaya, 2011: 74-75).

Çağatay edebî dilinin dönemlere ayrılması konusunda herhangi bir birlik olmamakla beraber bazı bilim adamlarının bu konu hakkındaki tasnifleri ön plana çıkmaktadır. Bu bilim adamlarından olan Samoyloviç şive farklılıklarını merkeze alarak “Çağatayca” terimini sadece 15.-20. yüzyıllar Orta Asya edebî Türk dili için kullanmaktadır. Samoyloviç’e göre, İslamî Orta Asya edebî Türk dilinin devirlere ayrılması aşağıdaki gibidir (aktaran: Karaağaç, 1988: XI):

1. Karahanlı Türkçesi veya Kaşgar Türkçesi (11.-12. yüzyıllar)
2. Kıpçak-Oğuz Türkçesi (13.-14. yüzyıllar)
3. Çağatayca (15.-19. yüzyıllar)
4. Özbekçe (20. yüzyıl)

Öte yandan, sadece edebî gelişmeyi göz önünde bulunduran Mehmet Fuad Köprülü, “Çağatayca” kelimesinin anlamını bir hayli genişletmiştir. Köprülü’ye göre, Çağatayca, 13.-14. yüzyıllarda Çağatay İmparatorluğu ve Altın Ordu’nun kültür merkezlerinde gelişmiş Orta Asya Edebî şivesi olup klâsik şeklini özellikle 15. yüzyılda, Timurlular zamanında almıştır. Bu şive etrafında zengin bir edebiyat yaratılmıştır. Köprülü, Çağatayca’yı şu devirlere ayırmaktadır (aktaran: Karaağaç, 1988: XI-XII):

1. Erken Devir Çağataycası (13.- 14. yüzyıllar)
2. Klâsik Öncesi Çağatayca (15. yüzyılın ilk yarısı)
3. Klâsik Çağatayca (15. yüzyılın ikinci yarısı)
4. Klâsik Çağataycanın Devamı (16. yüzyıl)

5. Çöküş Devri (17.-19. yüzyıllar)

M. A. Şçerbak, Çağatayca için “eski Özbek dili” tabirini kullanmakta ve bu devri 10. yüzyıldan başlatmaktadır. Şçerbak’ın bu devir için ileri sürdüğü sınıflandırma şu şekildedir (aktaran: Karaağaç, 1988: XI-XII):

1. İlk Devir (10.-13. yüzyıllar): Batı Türkçesi (Kıpçakça) ve Güney Türkçesi unsurlarının alınması. Moğol saldırıları, bu gelişmeye son vermiştir.
2. İkinci Devir (14.-17. yüzyıllar): Yapay dil. “Çağatayca” terimini sadece bu bölüme atfetmek mümkündür.
3. Üçüncü Devir (17.- 18. yüzyıllar): Yerel dil unsurlarının edebî dile girmesi.

Çağataycanın en büyük uzmanlarından biri sayılan Janos Eckmann’ın kökü itibariyle Samoyloviç’e dayanan; fakat sınırları daha net belirleyen tasnifi bugün artık geniş çapta kabul edilen bir sınıflamadır. Janos Eckmann, Orta Asya edebî Türk dilini şu şekilde ayırmaktadır (Ercilasun, 2015: 404):

1. Karahanlıca ya da Hakaniye Türkçesi (11.-13. yüzyıllar)
2. Harezmi Türkçesi (14. yüzyıllar)
3. Çağatayca (15.-20. yüzyıllar)

J. Eckmann Çağatayca’yı da kendi içerisinde üçe ayırmaktadır. Bunlar:

1. Klâsik Öncesi Devir
2. Klâsik Devre
3. Klâsik Sonrası Devir

Sahanın önemli bilim insanlarından biri olan J. Eckmann’ın dönemler hakkında bazı önemli cümleleri de bulunmaktadır. J. Eckmann klâsik öncesi dönemi, “bir dizi Eski Türkçe hususiyetinin muhafaza edildiği bir geçiş devri” olarak kabul eder. Klâsik sonrası devri de “bir taraftan Nevâyî dilinin dikkatli bir taklidi, diğer taraftan Özbek unsurlarının tesiri” olan bir dönem şeklinde değerlendirmektedir (Ercilasun, 2015: 404-405).

Çağatay Türkçesinin Başlıca İsimleri

Klâsik Öncesi Devir

Klâsik öncesi devrin (15. yüzyıl başları-1465) başlıca yazar ve şairleri şunlardır:

Sekkâkî: Kaside ve gazellerden meydana gelen bir divanı bulunmaktadır. Şiirlerini Semerkant'ta 14. yüzyıl sonları ile 15. yüzyılın ilk yarısında yazmıştır. Uluğ Bey'in saray şairi ve Semerkant'ta yaşamıştır. Çağatay edebî dilinin ilk temsilcisi kabul edilmektedir.

Haydar Harezmi: Mahzenü'l-Esrâr adında önemli bir mesnevîsi bulunmaktadır. 14. yüzyılın sonlarında ve 15. yüzyılın başlarında eser verdiği tahmin edilmektedir.

Lûtfî: 99 yıl yaşadığı tahmin edilen şairin, Nevayî'den sonraki en büyük şair olduğu kaynaklarda söylenmektedir. Divan ve Gül ü Nevruz adlı iki önemli eseri bulunmaktadır. Yine kaynaklara göre divanının yirmiden fazla nüshası olduğu bilgisi yer almaktadır.

Yusuf Emîrî: Temür'ün torunu Baysungur'un nedimlerindenidir. Kaynaklarda 1433 yılında Herat'ta öldüğü yazmaktadır. Divan, Dehnâme (mesnevi) ve Beng ü Çağır adlarında üç tane önemli eseri bulunmaktadır.

Seyyid Ahmed Mirza: Temür'ün torunudur. 1435'te amcası Şahruh'a sunduğu Taaşukname adlı bir mesnevisi bulunmaktadır.

Gedâî: 15. yüzyılda yaşamış ve 90 yıldan fazla ömür sürmüştür. Yüzyılın başında doğduğu tahmin edilmektedir. Kaynaklarda güçlü bir şair olduğu, aruzu iyi kullandığı, üslubunun yine kuvvetli olduğu ve dilinin basit, sade, anlaşılır olduğu belirtilmektedir.

Atâî: Yesevî dervişi İsmail Ata'nın torunlarından olduğu için Atâî mahlâsını almıştır. Leningrad Asya Müzesinde 260 tane gazeli içeren bir divanı bulunmaktadır. Kaynaklarda geçtiğine göre şiirlerinin şöhreti Türk halkı arasında yaygın olduğu görülmektedir.

Ahmedî: 14.yüzyılın ikinci yarısı ile 15. yüzyılın ilk yarısında yaşadığı bilinmektedir. Telli sazlar münazarasıyla ilgili 130 beyitlik bir mesnevisi vardır. Temsilî bir eser olan bu mesnevi devrin musikî kültürü hakkında bilgi vermektedir.

Yakîni: Heratlı Türk emirlerindenidir. Tek nüshası British Museum'da bulunan, nazım-nesir karışık olarak yazılmış küçük bir münazarası bulunmaktadır.

Klâsik Devir

Klâsik devrin başlıca şair, yazar ve eserleri şunlardır:

Ali Şir Nevâyî: Çağatay Türkçesinin en büyük şair ve yazarıdır. Sadece Çağatay edebiyatının değil bütün Türk edebiyatının en büyük şairlerinden biridir. 1441’de Herat’ta doğan sanatçı, 3 Ocak 1501’de yine Herat’ta vefat etmiştir. Babası Uygur asıllı biri olup adı ise Gıyaseddin Kiçkine Bahadır’dır. Nevayî, klâsik nazım ve nesrin her türünde ve her şeklinde 29 eser meydana getirmiştir. Fanî mahlası ile yazdığı Farsça bir de divanı bulunmaktadır. Divanlarının ismi ise “Garâibü’s-Sıgar, Nevâdirü’ş-Şebâb, Bedâyü’l-Vasat, Fevâidü’l-Kiber” olarak kayıtlarda bulunmaktadır.

Hâmidî: Hüseyin Baykara devri şairlerindedir. Farsçadan çevirdiği bir Yusuf ve Züleyha mesnevîsi bulunmaktadır.

Şahî: Temürlü hanedanından Ebu Sait Mirza’nın torunudur. Şahî mahlası olup gerçek adı ise Sultan Mesud Mirza’dır. Semerkant’ın doğusundaki Hisar bölgesinde sultanlık yapmış; fakat saltanat kavgaları yüzünden rahat edememiştir. 1506’da gözlerine mil çekilmiş, 1507’de Özbeklerce öldürülmüştür.

Şiban Han: Çengiz’in oğlu Çoçi’nin oğlu Şiban Han’ın soyundandır. 1507’de Temürlü hanedanını yıkan ve onun yerine Şibanoğulları sülâlesini kuran hükümdardır. Tek yazması Londra’da British Museum’da bulunan Bahru’l-Hudâ dinî ahlâkî bir mesnevisi ve divanı bulunmaktadır.

Klâsik Sonrası Devir

Çağatay edebî dilinin klâsik devri 1600’de sonra ermektedir. 17. yüzyılda Kâşgar’da ve Fergana şehirlerinde Çağatayca, resmi dil ve kültür dili olarak Farsçadan daha fazla kullanılmıştır. Nevbetî, Harabatî, Hüveydâ, Şeykâli, Mevlânâ Yahya... gibi şairleri klâsik sonrası Çağatay edebî dilinin başlıca temsilcileri olarak gösterilmektedir.

Ebülgazi Bahadır Han: Klâsik sonrası devrin şüphesiz en önemli ismi Ebülgazi Bahadır Han’dır. Ebülgazi Bahadır, 17. yüzyılın Hîve hanlarından. Çengiz Han soyundandır. 1603-1663 yılları arasında yaşamıştır. Ebülgazi Bahadır Han’ın Şecere-i

Terâkime ve Şecere-i Türkî adlı iki önemli eseri bulunmaktadır (Ercilasun, 2015: 405-421).

Hüseyin Baykara: Eserimizin sunulduğu kişinin Timur İmparatorluğu hükümdarı ve şairi olan Ebu'l- Gazi Hüseyin bin Gıyaseddin Mansur bin Baykara olduğunu düşündüğümüz için Hüseyin Baykara adına da kısa bir bilgilendirme başlığı açmayı gerek gördük.

Hüseyin Baykara, 1438 yılında haziran ya da temmuz ayında Herat'ta doğduğu bilinmektedir. Hem annesi Fîrûze Begüm hem de babası Mirza Mansûr tarafından Timur'un soyundandır. Yedi yaşında iken kaybettiği babası, daha önce kardeşi Şâhruh tarafından mağlup edilip yetkisiz bırakıldığı için Hüseyin saltanattan mahrum, fakat asil aile ortamında dedesi Baykara'nın yanında yetişmiştir. Bundan dolayı Hüseyin-i Baykara diye meşhur olmuştur (Algar ve Alparslan, "HÜSEYİN BAYKARA", TDV İslâm Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/huseyin-baykara> (06.12.2021)).

Cesur bir savaşçı olan Hüseyin Baykara Horasan ve civarında otuz yedi yıl parlak bir saltanat sürmüştür, bu süre zarfında sanata ve sanatçılara büyük değer vermiştir. Şairler, ressam ve tarihçilerin de aralarında bulunduğu pek çok ilim adamını himaye etmiş, Herat'ı bir kültür ve sanat merkezi haline getirmiştir. Onun himaye ettiği âlimlerin başında çocukluk arkadaşı, daha sonra divan beyi nişancısı ve nedimi olan Ali Şîr Nevâyî ile ünlü mutasavvîf şair Molla Abdurrahman-ı Câmî ve Hüseyin Vâiz-i Kâşifi gelmektedir. Bunlar bazı eserlerini Hüseyin Baykara'ya ithaf ettikleri gibi devlet siyasetinde de önemli rol oynamışlardır. Meselâ Ali Şîr Nevâyî, Hüseyin Baykara'nın tahta çıktığı sırada on iki imam adına hutbe okutmasına engel olmuştur. Câmî'nin yazdığı mektuplardan âdil olması ve çiftçilerden fazla vergi almaması konusunda ona nasihat ettiği anlaşılmaktadır (Algar ve Alparslan, "HÜSEYİN BAYKARA", TDV İslâm Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/huseyin-baykara> (06.11.2021)).

Hüseyin Baykara'nın Hüseyinî mahlûslu lirik şiirlerinden oluşan bir divanı ve otobiyografi mahiyetinde küçük bir risalesi vardır. Divanının çok sayıda nüshaları olduğu bilinmektedir. Hem divanını hem de otobiyografik olan risalesini İsmail Hikmet Ertaylan 1945-1946 yıllarında yayımlamıştır (Ercilasun, 2015: 417).

Ahmed Câm Jendebil, Ahmedî

Kaynaklarda hayatı hakkında çok fazla bilgi bulunmayan Ahmed Câm Jendebil, Hüseyin Baykara döneminin şairlerinden olduğu bilinmektedir. Şairin tam adı bilinmediği gibi kullandığı mahlası için de farklı görüşler bulunmaktadır. Korkmaz (1968), onun Yûsuf ve Züleyha adlı eserinin Berlin nüshasına dayanarak mahlasının Ahmedî olduğunu, Ahmedî'nin *Mecâlisü'n-Nefâis*'in dördüncü meclisinde Nevâyî'nin kaydettiği, 906/1501-1502 yılında ölen Kutbüddîn Ahmed Câm Jendepil ile aynı kişi olduğunu, Ahmedî mahlası ile telli sazlar hakkında bir münazara yazan şahsın da Kutbüddîn Ahmed Câm olabileceğini kaydetmiştir (Akçay, “Hâmidî, Ahmedî, Kutbüddîn Ahmed Câm Jendepil”, TEİS, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hamidi-ahmedi-kutbuddin-ahmed-cam> (14.01.2022)).

Yusuf ve Züleyha Mesnevisi

Klâsik Türk edebiyatı aşk, âşık, maşuk üçgeninde şekillenen kadim bir edebiyattır. Bu üçgen, günümüzün romanı, hikâyesi karşılığında sayılabilen mesnevi nazım şekliyle yüzyıllarca işlenegelmiştir. Konularını, kahramanlarını gerek Arap, Fars veya Türk milletlerinden alması gerek Kuran-ı Kerim gibi ilâhî kitaptan alması yönüyle çok çeşitli aşk konulu eserler oraya çıkmıştır. Bunlardan bazılarını sıralamak gerekirse: *Yusuf u Züleyha*, *Leyla vü Mecnûn*, *Kerem ile Aslı*, *Ferhat ile Şirin...* gibi çok sayıda kahramanlarla bu konu işlenmiştir. Bunların içerisinde dinî bir kaynak olan Kuran-ı Kerim'e dayanan *Yusuf u Züleyha* hikâyesi hakkında, Klâsik Türk edebiyatında çok sayıda manzum ve mensur yapıda eser meydana getirilmiştir. Bunların içerisinde bulunan Çağatay Türkçesi ile yazılmış, Hüseyin Baykara'ya sunulmuş olan bir Yusuf ve Züleyha hikâyesi çalışmamızı oluşturmaktadır.

Bu hikâye, eski İbrânî edebiyatı için çok önemli bir kaynak eser niteliğinde olan Tevrat'ta da çok güzel bir şekilde işlenmiş olup bugünlere kadar kendi önemini taşımış ve korumuştur. Tamamı İncil'de işlenmemiş olsa da bazı epizotları alınmıştır. Birbirine komşu olan İbraniler ve Müslümanlar arasındaki düşmanlığın etkisinden dolayı olmalıdır ki Kuran-ı Kerim'deki hikâye, Tevrat ve İncil'deki versiyonlarından daha güzel olarak meydana gelmiştir (Dolu, 1952: 419).

V.Pertsch'in Berlin yazmaları kataloğunda 385 (Sprenger 1650) kaydı ile yer almış bulunan ve bugün için Tübingen'de Staatsbibliothek'te bulunan bu yazma, 160 mm x 110 mm. büyüklüğünde 184 yapraklıdır. Eser, eski orijinal bir cilt içinde bulunmaktadır.

Yapraklarında ufak tefek siliklikler, yıpranmalar bulunmaktadır. Her sayfada nestâlikle yazılmış ortalama yedi satır vardır. Satırlar arasına kırmızı mürekkeple Türkçe metindeki kelimelerin karşılıkları Farsça olarak yazılmıştır. Bununla birlikte Farsça karşılıkları verilmeden bırakılmış kelimeler de bulunmaktadır. Eserin bazı sayfalarında, tüm sayfayı kaplayan derkenarlar mevcuttur. Müellif, bu eser için 6a sayfasının 3. beytin ilk mısraında, Farsçada nesir hâlinde bulunan bu eseri nazım şeklinde Türkçeye aktardığını belirtmektedir.

Eserde münâcaat, naat-ı nebî, çehâr yâr-ı güzînin medhlerini ve Sultan Hüseyin Baykara'ya ithafı içine alan 29 beyitlik bir girişin ardından, 3b sayfasında bulunan “hikâyet-i pâdişâhlar sözi” ve 5b sayfasında bulunan “sebeb-i nazm-ı kitâb aytur” bölümleri gelmektedir. Asıl hikâyeye 7a sayfasında, “kışsa-i hazret-i yüsufnıñ ibtidâsı” başlığı ile başlamaktadır. Eserin aruz vezni olarak ise “müfte'ilün/müfte'ilün/fâ'ilün” olarak belirlenmiştir.

Nüshalar Hakkında

Çalışmış olduğumuz eserin kaynaklarda geçtiği üzere dört nüshası bulunduğu zikredilmektedir.

a) Topkapı Nüshası: İstanbul Topkapı Sarayı Revan Köşkü Kütüphanesinde 832 numaralı bölümde bulunmaktadır. Nüsha “Dâstân-ı Hazret-i Yusuf Aleyhisselam ve Zeliha” başlığını taşımaktadır. Miladi 1516 yılında Herat şehrinde kopya edildiği bilinmektedir.

b) Paris Nüshası: E. Blochet'in Bibliotheque Nationale kataloğunda bulunan nüshadır. Bu nüsha da miladi 1563 yılında kopya edilmiştir.

c) Taşkent Nüshası: Fıtrat'ın Özbek Edebiyatı Nûmuneleri adlı eserinde adı geçen ve “Dur Beg” adlı bir şaire ithaf edilmiş bir nüshadır.

d) Berlin Nüshası: Son nüsha ise bizim de çalışmamızın konusunu oluşturan V. Pertsch'in Berlin yazmaları kataloğunda 385 (Sprenger 1650) kaydı ile yer almış bulunan ve bugün için geçici olarak Tübingen'de Staatsbibliothek'te muhafaza edilen yazmadır.

Yusuf ve Züleyha Hikâyesinin Özeti

Kenan ilinde yaşayan Hz. Yakup'un on iki oğlu vardır. Bunlardan küçük kardeşleri Yusuf bir gece rüyasında on bir yıldız ile ayın ve güneşin kendisine secde ettiğini görür. Babasına rüyasını anlatınca babası da kardeşlerine bu durumdan bahsetmemesini ister; çünkü kardeşleri Yusuf'u kıskanmaktadırlar.

Babası Yusuf'u ne kadar sakınsa da kardeşleri onu bir gün kırlara çıkarıp eğlendirme bahanesiyle babalarından alarak bir kuyuya atarlar ve gömleğini kana bulayarak dönüşte babalarına Yusuf'un kurt tarafından saldırıya uğradığını söylerler. Korktuğu şeyin başına geldiğini gören Yakup oğlunun üzüntüsüyle o kadar acı çeker ki yaşadığı yer "beytü'l-ahzân, külbe-i ahzân" (hüzünler evi) diye anılmaya başlar. Bir zaman sonra da ağlamaktan gözlerine perde iner. Daha sonrasında Mısır'a gitmekte olan bir kervan kuyunun yakınında konaklar, su almak üzere gönderilen kişi kuyunun başına gelip kovasını suya daldırđında Yusuf kovaya tutunarak kuyudan çıkar. Kervandakiler onu yanlarına alarak Mısır'a vardıklarında köle diye satılığa çıkarırlar. Güzelliği bütün şehre yayılan Yusuf'u Mısır azizinin karısı Züleyha satın alır, ergenlik yaşına gelince de ona âşık olur. Yusuf ise Allah korkusuyla ona karşılık vermez. Züleyha'nın kölesine âşık olduğunu duyan Mısır'ın asil kadınları onu küçümseyince Züleyha kadınları evine davet eder. Önlerine meyve tabakları yanında keskin birer bıçak koydurur ve Yûsuf'u içeriye çağırır. Yusuf'un güzelliği karşısında şaşkına dönen kadınlar meyve yerine parmaklarını keserler. Fakat Yusuf'tan vazgeçmeyen Züleyha bir gün ondan kaçan Yusuf'un peşine düşer ve tam yakalayacağı sırada gömleğini arkadan yırtar. Olayı öğrenen kocası gerçek suçlunun Züleyha olduğu anlaşıldığı halde dedikodulardan çekinerek Yusuf'u zindana attırır. Yusuf zindanda iken peygamberliğe erer ve kendisine rüya tabiri bilgisi verilir. Mısır sultanının gördüğu bir rüyayı tabir edince zindandan çıkarılır ve ülkenin malî işleriyle görevlendirilir. Sultanın rüyasından hareketle aldığı tedbirler sayesinde yedi yıl süren bolluk zamanında erzak biriktirip ardından gelen yedi yıllık kıtlık döneminde ülkeyi sıkıntıdan kurtarır. Bu sırada kardeşleri erzak almak için Mısır'a geldiğinde onunla karşılaşırlar. Yusuf anne bir kardeşi Bünyamin'i yanında alıkoyup diğer kardeşleriyle gömleğini babasına gönderir. Yakub peygamber gömlekten Yusuf'un kokusunu alınca onun yaşadığını anlar ve gömleğin gözlerine sürülmesiyle tekrar görmeye başlar. Daha sonra Yusuf bütün ailesini Mısır'a davet eder, Yakub da ailesiyle birlikte Mısır'a gider. Yusuf'u selâmlamak üzere hepsi önünde eğilir, böylece onun rüyası da gerçekleşmiş olur.

Türk edebiyatında Orta Asya'dan Anadolu sahasına kadar birçok edip ve şair Yûsuf ve Züleyhâ kıssasını ele almış veya eserlerinde telmih yolu ile bir şekilde göndermelerde bulunmuştur. Bu eserler yazıldıkları coğrafyanın ve zaman diliminin sosyal anlayışı, kardeşlik, baba-oğul ilişkileri, aşk, hasret vb. konulara dair gelenekleri yansıtmaktadır (Koncu, "YÛSUF ve ZÛLEYHÂ", TDV İslâm Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/yusuf-ve-zuleyha#1> (07.11.2021)).

BÖLÜM 1: YAZIM ÖZELLİKLERİ

1.1. Ünlülerin Yazılışı

1.1.1. /a/ Ünlüsünün Yazılışı

Söz başında #a ünlüsü (ا) ile gösterilmiştir.

اچ یغلا	açıgla-	36a/2-1
اغا	ağa	15a/1-1
اغز	ağız	14a/4-1
اق یرت یپ	akırtıp	4b/4-2
اند داغ	andağ	14b/1-2
اخذ تاری بان	ahtarıban	19b/2-2
اندق	andaq	3b/3-2
اناسی	anası	26a/1-1

Bazı Türkçe ve uzunluk belirten Arapça, Farsça kelimelerin başında ise (آ) ile gösterilmiştir.

آچ	aç	39b/7-1
آل	al	3a/2-1
آواز	āvāz	35b/2-1
آراسی	ārāsı	25b/1-2
آن	ān	43a/5-1
آزاد	āzād	47b/6-2
آخر	āher	16a/2-2
آوازه سی	āvāzesi	4a/7-1

Kelime ortasında **a/** ünlüsü genellikle (l) ile gösterilmiştir.

ساچ	saç	45a/3-2
سال	sal-	22a/4-1
تاپ	tap-	31a/2-2
چارلادی	çarladı	39a/3-1
داغی	dağı	46b/5-2
باسپان	baspan	22a/3-1
باشلادی	başladı	41b/3-2

Kelime sonunda **a#** ünlüsü (a) ile gösterilmiştir.

آنا	ana	42a/2-1
بارچه	barça	41b/3-1
مونچه	munça	16a/4-1
اغا	ağa	15a/1-1
مانجا	maña	20a/3-1
اورتاده	ortada	42b/3-1
سانجا	saña	21a/4-2
بارقه	barqa	16b/7-2

1.1.2. /e/ Ünlüsünün Yazılışı

Kelime başında **#e** ünlüsü (l) ile gösterilmiştir.

الام	elem	13a/5-1
اتم	etim	26a/2-1

ایلا	eyle-	35b/2-1
ابد	ebed	4a/2-1
ابر	ebr	25b/4-2
اکر	eger	27a/5-2
اثر	eşer	18a/7-2

Kelime ortasında e/ ünlüsü genellikle (l) ile gösterilmiş ya da gösterilmemiştir.

تکیب	teğib	34a/5-2
تیلاتی	tileti	22a/6-1
یتى	yetti (sayı)	43a/3-1
ایلادی	eyledi	25a/6-2
کورمادی	körmedi	3b/3-2
کیتلیق	kiteliğ	11b/7-2
کوتاردی	köterdi	23b/5-2

Kelime sonunda e# ünlüsü genellikle (o) ile gösterilmiştir. Kısmen de olsa bazı kelime sonlarında (l) ile gösterilmiştir.

ایلا	ile	21b/6-1
ایچره	içre	24a/2-2
کیچه	kiçe	20b/2-1
نه	ne	4a/5-1

ن یچه	niçe	27b/6-2
اوزک اسی	özgesi	7b/6-2
ت یوه	tive	25b/6
اوزرا	üzre	8b/3-2
ی نا	yine	27a/1-1

1.1.3. Kapalı /è/ Ünlüsünün Kullanımı

Çağatay Türkçesinde, ilk hecede bulunan “e” sesinde yaygın bir “i” sesine değişim vardır (e/>i/) (Ercilasun, 2015:426). Biz de bu fonetik hâdiseyi baz alarak ve eserin orijinal hâline bağlı kalarak “kapalı e (è)” kullanımı yerine “i” sesini göstermeyi tercih ettik.

1.1.4. /ı/, /i/ Ünlülerinin Yazılışı

Kelime başında #ı #i ünlüsü genellikle (ل,ی) ile birlikte gösterilmiştir.

ای چیده	içide	14b/5-1
ای در	ider	37a/4-2
ای دیر	idir-	33a/6-1
ای چره	içre	24a/2-2
ای گری	igri	24a/5-1
ای کنمه	ikinme	26a/4-1
ای لدین	ildin	24b/2-2

Kelime ortasında ı/ i/ ünlüsü genellikle (ی) ile gösterilmiştir.

ک یچه	kiçe	20b/2-1
ک یچی	kiçig	29b/6-1

سین	sin	31b/1-1
اینیم	inim	19b/2-1
ایشیتیب	işitib	45b/6-1
کیشی	kişi	30b/4-2
کوکسیدا	kögüside	15a/1-2

Kelime sonunda **i# i#** ünlüsü genellikle (ی) ile gösterilmiştir.

تیئری	tiñri	11a/6-2
بوری	böri	19a/5-1
ایلیگی	iligi	24a/5-1
پوزی کوک	kökyüzi	29a/4-1
نیدین	nidin	17b/2-2
ساری	sarı	43a/6-2
سوکسی	sevgi	5a/2-2
تاکی	taķı	33b/7-1
یازیده	yazıda	18b/2-1
باری	barı	18a/3-1

1.1.5. /u/, /ü/ Ünlülerinin Yazılışı

Kelime başında **#u #ü** ünlüsü (ا و) ile birlikte gösterilmiştir.

اوشال	uşal	8a/1-1
اولوسدین	ulusdın	45b/3-2
اولوغ	uluğ	42b/2-1

اوج يدين	ucidın	21a/3-2
اوندوتوم	unuttum	15a/6-1
اوردى	urdı	40b/5-1
اوشبو	uşbu	47a/5-1
اوتار	utar-	4b/3-2
اوغاندى	uygandı	37a/7-2

Kelime ortasında **u/ ü/** ünlüsü (و) ile gösterilmiştir.

کوروب	körüb	31a/6-1
ک وچلاندى	küçlendi	10a/4-2
کون	kün	17a/2-1
ي تکورک ای	yitkürgey	19b/5-2
الور	alur	21a/3-1
التون	altun	39b/7-2
ب وڈوت دین	bulutdın	33a/4-2
بوت کاریب	bütkerib	38b/5-1
بوزدیلار	büzdiler	17b/1-2
اویوپ	uyup	20b/2-1

Kelime sonunda **u# ü#** ünlüsü (و) ile gösterilmiştir.

بو	bu	11b/5-1
قمو	çamu	12a/4-2
مو	mu	18a/4-2
سو	su	15b/6-2
اوشبو	uşbu	11b/7-1
اویقو	uyku	30a/4-2

ب ڀ ڳ ڪو	bilgü	19a/1-2
ن ڀ ڪو	nigü	38b/6-1
او ٽ رو	ötrü	33b/7-2

1.1.6. /o/, /ö/ Ünlülerinin Yazılışı

Kelime başında #o #ö ünlüsü (و) ile birlikte gösterilmiştir.

اوز	öz	22a/4-2
اوزکا	özge	26b/5-2
اول ٽور	oltur-	42b/7-1
او غلوم	oğlum	14a/7-2
او غری	oğrı	26a/4-1
او قی	oқы-	4b/5-1
اول	ol	1b/4-1
او تی	otı	41a/5-2
اولدی لر	öldiler	44a/1-2
اور تار	örter	47a/4-1
اولوک لار	ölügler	45a/1-2

Kelime ortasında o/ ö/ ünlüsü (و) ile gösterilmiştir.

ڀ ول	yol	27a/5-1
ڪ ون ڪل	könül	35b/1-1
ڀ ورور	yorur	32b/2-1
سوک نج	sökünc	27a/7-2
سوزید ده	sözide	3a/5-2
ڪ وک و سه ڀدا	kögüside	15a/1-2
ڪ وک ڪا	kökke	5a/7-1

ک و پ	köp	44a/1-2
پ وری	böri	19a/5-1

1.2. Ünsüzlerin Yazılışı

1.2.1. /b/ Ünsüzünün Yazımı

Metinde zarf fiil eklerinden olan “-p, -Ip, -Up, -UbAn” gibi ekler, çoğunlukla “be (ب)” sesi ile yazılmıştır. Bundan dolayı, transkripsiyona metnin orijinal hâline bağlı kalınmış, görüldüğü gibi aktarılmıştır. Metinde “b” ünsüzünün gösteriminde bir tutarlılık bulunmamaktadır. Bazı ekler açık bir şekilde “be (ب)” sesi ile gösterilirken bazıları ise “pe (پ)” sesiyle gösterilmektedir. Transkripsiyon yapılırken metinde hangi harf ile yazılmışsa çeviri yazıya da o hâliyle aktarılmıştır.

اوپ وپ	öpüp	9a/5-1
ک یل یب	kilib	19a/4
اوروب	urub	27b/4-1
ق یل یب	qılıb	25b/5-1
ت پر	teper	28b/6-1
سرپ تی	serpti	41b/4-2
ک وروب	körüb	39b/-6-1

/b/ Ünsüzünün Kelime Başında Yazımı

Çağatay Türkçesinde, kelime başında #b ünsüzü genellikle korunmuştur.

ب ار	bar	20a/6-1
ب ار	bar-	34b/3-2
ب یردی	bir-	21b/6-2
ب ولدی	boldı	10b/3-1

/b/ Ünsüzünün Kelime Ortasında Yazımı

Kelime ortasında b/ ünsüzü genellikle korunmuştur.

يالبار	yalbar-	16a/4-1
ياريب	yiber-	43b/5
قوبتى	kobtı	15a/1-1

Kelime ortasında b/ sesinin sızıcılaşarak v/ sesine döndüğü örnekler:

سوكى	sevgi	5a/2-2
سبونوب	sivinüb	40a/7-2
سيوب	sivüb	2a/7-2

Türkçe kelimelerin sonunda /b/ sesi bulunmamaktadır, sadece yabancı dillerden alıntı kelimelerde yer almaktadır.

ادب	edeb	11b/3-1
سبب	sebeb	42a/6-1
آب	āb	21a/7-1
اصحاب	aşhab	36b/4-2
جواب	cevāb	24b/6-2
غرب	ğarb	3a/7-2
حاجب	hācib	5a/4-2

1.2.2. /ŋ/ Ünsüzünün Yazımı

Çağatay Türkçesi şivesine özel imla özelliği gereği, metinde nazal /ŋ/ (ڭ) harfleri ile gösterilmiştir. Sayısı az olmakla beraber sadece (ڭ) harfi ile gösterilen örnekler de mevcuttur.

السانڭ	alsaŋ	24a/6-1
سانڭا	saŋa	24a/6-1
باڭ يڭ	baŋıŋ	27a/3-2
ايڭرەتە يڭ	iŋretib	10a/5-2

ق دم ینک	kademiñ	32b/6-2
ک رک سک	kereksen	12b/4-2

1.2.3. Zamir /n/ sinin Yazımı

Çağatay Türkçesinde iyelik ekleri ve hâl ekleri arasında bulunan zamir /n/ si çoğunlukla kullanılmamaktadır (Ercilasun, 2015: 427). Zamir /n/ sinin kullanıldığı az sayıdaki örnekler metinde mevcuttur.

ک وزید ا	közide	18a/1-2
اوزیدین	özidin	29b/7-2
ی ولیده	yolıda	23a/5-2
اغزیده	ağzıda	14a/4-1
قویدیندا	koynıda	9a/5-1
قویدینغا	koynığa	36b/6-2
بویدینده	boynıda	25a/2-1

Zamir n'sinin Kullanıldığı Örnekler:

ییریدین	yirindin	19b/3-2
اراسندین	arasındın	43b/7-2
رکابینده	rikābında	44a/1-1
سوزینی	sözini	36a/7-2
شهریندا	şehrinde	8a/6-1
ایاغنده	ayağında	16a/1-2
باشیندا	başında	21b/4-1

1.2.3. /ç/ Ünsüzünün Yazımı

Metinde sözcük başında, ortasında ve sonunda c ve ç seslerinde genel olarak bir düzen bulunmakta; fakat tek örnekte ikili yazım mevcut olmaktadır.

ك ا ا لچى	ilcike	38b/5-1, 38b/5-2, 39b/2-1
ا لچى	ilçi	38b/6-1, 39b/3-1

1.2.4. z#>s# Değişimi

Çağatay Türkçesine özel bir durum olan geniş zaman olumsuz üçüncü şahıs çekiminde bir ötümsüzleşme görülmektedir (aktaran: Sertkaya, 2011: 139-144). Metinde sadece tek bir şekil üzerinde görülen z#>s# ötümsüzleşmesi gözlenmiştir.

ايريه لماس	ayrılmas	8b/1-1
بولماس	bolmas	18b/2-2, 36a/7-2
قوغماس	çoğmas	13a/4-2
ساپماس	sapmas	30b/4-2
ك يلماس	kilmes	41a/4-2
ك ي تماس	kitmes	22a/3-2

1.2.5. Ek-fiilin Yazımı

Ek-fiillerin yazımında farklı kullanımlar görülmektedir. Ek-fiiller eklendiği sözcüğü hepsinde ayrı yazılmıştır.

ايدى كان راه ك رد	gerd rāh iken	32b/5-2
ايدى يلاز ن صرت	nuşret idiler	32b/7-2
ايرور ان كا	aña irür	38a/6-2
ايريه ر ب غريم	bağrım irür	42a/3-2
ايدى ايتور	aytur idi	14a/4-2
ايدى بولماس	bolmas idi	18b/2-2

1.2.6. ki Bağlacının Yazımı

“ك” biçiminde yazılmakta olup, kendisinden önceki sözcükten de ayrı yazılmaktadır.

ك ه ديدى	didi ki	19b/7-1
ك ه بيل	bil ki	21a/2-1
ك ه كيم	kim ki	21b/6-1
ك ه ال سا	alsa ki	24a/4-2
ك ه سين	sin ki	25a/1-1

1.2.7. kim Bağlacının Yazımı

Bu bağlaç “ک يم” şeklinde ve kelimelerden ayrı yazılmıştır.

ك يم شه وارس	vāriş-i şeh kim	5b/5-1
ك يم الار	alar kim	6a/6-1
ك يم پ ندهنى	bendeni kim	25a/7-1
ك يم سدى	sini kim	26b/6-2

1.2.8. tağı Bağlacının Yazımı

Bu bağlaç metinde tek bir yerde geçmekte olup, kelimedenden ayrı ve eski Türkçedeki şekliyle kullanılmıştır.

ت قى	tağı	33b/7-1
------	------	---------

“tağı” Bağlacının “dağı” Şeklinde Geçtiği Örnekler:

داغى	dağı	6a/3-1, 6b/2-1, 10b/2-2, 11b/1-2, 18a/5-2, 19b/5- 1...
------	------	--

1.2.9. ile Edat ve Bağlacının Yazımı

Metinde “ile” edat ve bağlacı tümüyle kelimelerden ayrı bir şekilde kullanılmış ve farklı şekilde metinde yer almıştır.

اي لىلا	ile	10a/3-1, 21b/5-2, 21b/6-1,
---------	-----	----------------------------

ب ڀلا

bile

26a/1-1, 43a/1-1

17b/4-1, 22a/7, 27b/1-2,
38b/6-2, 40b/7-2, 44a/3-2,
45b/5-1, 46b/3-1

BÖLÜM 2: DİL BİLGİSİ

2.1. Ses Bilgisi

2.1.1. Ünlüler

Metinde kullanılan ünlüler şunlardır: “/a/, /e/, /ı/, /i/, /o/, /ö/, /u/, /ü?”. Ünlüler ile ilgili metinde incelenen ses olayları aşağıdaki gibidir:

2.1.1.1. Ünlü Uyumları

a) Önlük-Arthk (İncelik-Kalınlık) Uyumu

Çağatay Türkçesinde incelik-kalınlık uyumu, Türkçe kelimelerde çoğunlukla korunmaktadır. Kalın ünlülü kelimelere kalın, ince ünlülü kelimelere ise ince ünlüler eklenmektedir. Bu duruma aykırı örneklerin eski yazmalarda daha az, yeni yazmalarda ise daha sık rastlanmaktadır (aktaran: Sertkaya,2011: 113). Eserde, kalınlık-incelik uyumunun yüksek olduğu gözlenmiştir. Birkaç aykırı örnekleri olmakla birlikte genel olarak incelik kalınlık uyumu sağlamdır.

İncelik-Kalınlık Uyumuna Uymayan Örnekler:

غه ڀ نده	bendeğa	1b/2-2
ق ۛ ۛ و ل ا ڀ ت	vilāyetқа	19b/3-1
ک ۛ ا ت ا	atake	40a/5-1
ا ن ا ک ا	anake	40a/5-1
م و ن چ ۛ ک ا	munçake	36a/4-1

b) Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Çağatay Türkçesinde, bazı eklerin sadece düz ya da yuvarlak biçimleri bulunduğundan düzlük-yuvarlaklık uyumu sağlam olmamaktadır (aktaran: Sertkaya, 2011: 113-115).

Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Uymayan Örnekler:

ک یلور	kilür	21a/6-2
ک یل تورور	kiltürür	7b/1-1
ن یدور	nidür	22a/5-1
یا شور	yaşur	18a/3-2
ق یلدوق	kılduq	18a/4-1
ی وزیدین	yüzidin	4a/3-1
ک وزیدین	közidin	34b/5-1
اوست یدین	üstidin	25b/7-1
ب تی	büti	30b/2-2

2.1.1.2. Ünlü Değişimleri

a) /e/>/ö/ Değişimi

Çağatay Türkçesinde görülen e>ö değişiminin örneği metinde sadece ev>öy kelimesinde görülmektedir.

اوی لار	öyler	42b/2-2
---------	-------	---------

2.1.1.3. Kelime İçerisinde Ünlü Düşmesi

Türkçede bulunan bazı kelimelerdeki ünlü sesler ekleşme sebebiyle düşebilmektedir.

ایر یی لماس	ayrılmas	i/>∅	8b/1-1
ب غریم	bağrım	i/> ∅	42a/3-2
بو یی نیده	boynıda	i/> ∅	25a/2-1
امری نه	emrine	i/> ∅	4a/5-1
دوری نه	devrine	i/> ∅	4a/6-1

2.1.1.4. İki Kelimenin Birleşmesinden Doğan Hece Düşmesi

Türkçede sesli ile bir kelimenin sonuna sesli ile başlayan bir kelime getirildiğinde ortada bulunan seslerin düştüğü ses olayıdır. Metinde örnekleri bulunmaktadır.

انام ااسى	inekesi (ana+eke)	42a/3-1
نپ تالپک	niteliş (ne+etmek)	11b/7-1
نپچوک	niçük (neçe+ök)	14b/1-1

2.1.2. Ünsüzler

Metinde kullanılan ünsüzler şunlardır: /ʔ/, /b/, /c/, /ç/, /d/, /f/, /g/, /ğ/, /h/, /h̄/, /h̄̄/, /k/, /k̄/, /l/, /m/, /n/, /ŋ/, /p/, /r/, /s/, /ş/, /ş̄/, /t/, /t̄/, /v/, /y/, /z/, /ž/, /z̄/, /z̄̄/. Metinde, ünsüzlerde görülen ses olayları aşağıdaki gibidir:

2.1.2.1. Ünsüz Değişimi

a) /t/ Ünsüzü

Kelime başında #t ünsüzü genelde korunmuştur.

تاقى	taqı	33b/7-1
تاشقارى	taşqarı	6b/5-2
تك	teg-	34a/5-2
تپر	teper	28b/6-1
تپنكلامادپلار	tıñlamadılar	12a/3-2
تپكوردى	tigürdi	22b/1-2
تپب	tib	32a/1-1
تپكتى	tikti	42b/2-2
تپل	til	18a/3-2
تپلاتى	tileti	22a/6-1

ت يوه tive 27a/1-2

Sayıca az olmakla birlikte, kelime başındaki bazı t'lerde ötümlüleşme gerçekleşip d harfine değişim de mevcuttur.

داغی dağı 18a/5-2

دی di- 12a/3-1

دیک dik 23b/7-2

دیکین digin 3a/3-2

درور durur 13a/5-2

b) /k/ Ünsüzü

Kelime başında #k ünsüzü korunmaktadır.

ک یلدی kildi 15a/1-2

ک یچ kiç 17a/6-1

ک یردی kirdi 20b/3-1

ک ات کوردی ketgürdi 16b/3-2

ک رک kerek 28a/4-1

ک بی kibi 14a/3-1

ک چ پکی kiçiki 29b/6-1

ک یب kiyib 33b/3

Kelime içerisinde bulunan bazı k/ seslerinde ħ/ sesine sızıcılaşma görülmektedir.

ی خشی yaḥşı 40b/4-2

ا ختار aḥtar- 19b/2-2

ق و د تی qoḥtı 26a/1-1

c) /b/ Ünsüzü

Kelime başında #b ünsüzü genellikle korunmaktadır. Bazı kelimelerde sızıcılaşarak #v sesine dönmüştür.

ب و ل د ی	boldı	10b/3-1
ب ا ر د و ر	bardur	12b/5-2
ب یر د ی	birdi	21b/6-2

#b sesinin sızıcılaşarak #v sesine döndüğü kelime örneği:

وار	var	29a/7-1
-----	-----	---------

#b sesinin geniz sesinden önce bazı kelimelerde #m sesine dönüştüğü görülmektedir.

م ین	min	14b/6-2
م ن د ی	mindı	31a/1-1
م و ن چ ه	munça	37a/5-2
م ن ک ا	maña	11a/5-1
م ی ز	miz	24a/1-2
م و ن ی	munı	23a/5-1

Çağatay Türkçesinde sondaki b# sesi sızıcılaşmıştır.

س و ر د ی	severdi	44b/1-1
ا و ی ن ی	öyni	42a/2-1

d) /d/ Ünsüzü

Çağatay Türkçesinde bulunan Türkçe kelimelerdeki d/ sesi y/ sesine dönmüştür.

ای ی	iyi	9b/7-2
ای ا ق	ayak	14b/4-2
ای ر ل	ayrıl-	8b/1-1

e) /p/ Ünsüzü

Metin içerisinde Çağatay Türkçesinde görülen /p sesinin f/ sesine sızıcılaşması olayına bir tane örnek mevcuttur.

تو فراغ tofrag 11b/4-2

f) /l/ Ünsüzü

Metinde, bazı kelimelerde /t/ ünsüzünden önce gelen /l/ sesinin korunduğu gözlemlenmiştir.

اول تورور olturur 42b/7-1

ك يلد توردى kiltürdi 39b/5-2

g) /G/ Ünsüzü

Ek başında /G/ sesi genellikle korunmuştur. Az sayıdaki yönelme durum ekli kelimedede sadece “a-e” ile gösterilmektedir.

يولغا yolğa 29b/2-1

يوسد فكا yūsufke 16b/5-1

قيلغالى qılğalı 44b/5-2

بولغان bolğan 37b/6-2

بارغاي barğay 12b/4-1

غه عال ‘ālemğa 2b/5-1

غه بنده bendeğa 6a/6-1

دلکا dilke 47b/5-1

تاپ شورغانى tapşurğanı 47a/2

2.1.2.2. Ünsüz İkizleşmesi

Metinde “yedi” sayısının yazımında ünsüz ikizleşmesi görülmektedir.

يىtti yitti 43a/3-1

2.1.2.3. Ünsüz Türemesi

Metin içerisinde, bir kelime başında #y ünsüzünün türediği görülmektedir.

ی یغلادی yığladı 16a/4-1

2.1.2.4. Ünsüz Uyumu

Ötümsüz bir ünsüzle biten kök ve gövdeye gelen bazı ekler, ünsüz uyumunu bozmaktadır. Metinde birkaç ek sebebiyle ünsüz uyumu yaşanan durumlar bulunmaktadır.

ک وک داک ی kökdeki 13a/3-2

دور ملایک melâikdür 34a/2-2

دور ملک melekdür 44a/4-2

در حق hağdur 42a/6-2

ب وڈوت دین bulutdın 33a/4-2

دین جراحات cerāhatdın 18a/7-2

دین ف لک felekdin 31a/2-2

ای راق دین ırakdın 35b/5-2

2.1.2.5. Hece Yitimi

Bu ses olayı için metindeki tek örnek olarak ek fiil eki olan turur/durur biçiminin dur/tur olarak ekleşmesiyle meydana gelmektedir.

دور بار bardur 25a/3-2

جزادور cezādur 26b/3-2

دور اول oldur 38a/6-1

دور یار yārdur 4b/5-1

دور ملک melekdür (44a/4-2)

ک وندور kündür (21b/2-1)

2.2. Biçim Bilgisi

2.2.1. Yapım Ekleri

2.2.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri

+dAş Eki:

قري نداشت	karındaş	7b/5-2
ي ولدداش	yoldaş	32b/2-2
ق ولدداش	qoldaş	32b/2-2

+IIk Eki:

ي مانا ليق	yamanlık	10a/5-1
را س ت ليق	rāstlık	46b/5-2
ت ري ك ل ي ك د ي ن	tiriglikdin	18a/2-2

+IUG Eki:

ت و ر ل و ك	türlüg	10b/3-1
ل و ق ق و ل	qulluq	39a/6-2
ل و ق ا و غ و ل	oğulluqqa	38a/5-1
ش ا د ل و غ م	şadluğum	25b/2-1

+siz Eki:

ف ر ز ن د س ي ز	ferzendsiz	11a/7-1
-----------------	------------	---------

2.2.1.2. Fiilden İsim Yapım Ekleri

-ge Eki:

ب ڀلڱه bilge 2b/4-2

-gi Eki:

سوڱى sevgi 5a/2-2

ب ڀرڱى birgi 6a/4-2

-gIn Eki:

ب ڀلڱين bilgin 21a/4-1

ب ڀرڱين birgin 10b/7-1

اڀ شڱين işgin 39b/7-1

ڪورڱين kœrgin 26a/5-2

سورڱين sœrgin 27a/5-1

-un Eki:

ازون uz(a)un 5b/2-2

-XG Eki:

اولوڪ œlœg 45a/1-2

اوٽوڪ œtœg 12a/4-1

تريڪ tirig 23b/2-2

ڀاروڱ yaruĝ 23b/2-1

-Xm Eki:

اولوم œlœm 45b/4-1

توغم toğum 24a/7-2

2.2.1.3. Fiilden Fiil Yapım Eki:

-DUR: Ettirgen Çatı Eki:

ک یل تور kiltür 7b/1-1
ی ی باردر yiberdür 40a/7-1
مندر mindür 43b/6-2
ک ی دوروب kiydürüb 43b/6-1

-I: Edilgen Çatı Eki:

اچ یل açıl- 29a/3-2
ای ریل ayrıل 8b/1-1
ی ی غیل yıgıl-

-Xr: Ettirgen Çatı Eki:

چ ی قار çıkar 40a/1-2
ک ی تور kitür 24b/2-1
ت ی کیر tigür 22b/1-2

-iş Eki:

ی ی تیش yitiş 39b/4-2

-gür Eki:

ک ات کوردی ketgürdi 16b/3-2

ای تگوردی eytgürdi 18a/3-2

-n Eki:

ات لان atlan 32a/5-1

سیون sivin 40a/7-2

-t: Ettirgen Çatı Eki

ارات arat 19b/7-2

سورت sürt 37b/2-2

تیترت titret 10a/5-1

-tar Eki:

اخذتاریبان ahtarıban 19b/2-2

2.2.1.4. İsimden Fiil Yapım Eki

+A Eki:

اوینا oyna 14a/6-2

تپلا tile 22a/6-1

+IA Eki:

پغلا bağla 43b/4-2

باشلا başla 14a/2-1

پغلا yıgla 16a/4-1

اچپغلا açığla 36a/2-1

چارلادی	çarladı	39a/3-1
ساقله	saqla	9b/4-2
تاشلادی	taşladı	25b/7-1
تینکلامادیلار	tınlamadılar	12a/3-2
یوقلاب	yoklab	26b/7

+leş Eki

سوزلاشكاندی	sözleşgeni	11a/3
-------------	------------	-------

2.2.2. İsimler (Adlar)

2.2.2.1. İsim Çekim Ekleri

İsim çekim ekleri, isim soylu sözcüklere gelerek onlara cümlede görev ve anlam kazandıran ekler olarak bilinmektedir.

2.2.2.1.1. İyelik Ekleri

Kişiler	İyelik Ekleri	Örnekler
Teklik I. Kişi	+(X)m	atım (37a/3-1) bağrım (42a/3-2) ulusum (31b/6-1) vücüdüm (41b/2-2) yūsufum (18a/5-1)
Teklik II. Kişi	+(I)ñ	halkıñ (31b/4-2) kademıñ (32b/6-2) atıñ (37a/1-2) zātıñ (5b/3-1)

Teklik III. Kişi	+(y)I/, /-sI	kanı (17a/4-2) zârı (14b/2-2) yakası (37b/2-1) ağası (15a/1-1)
Çokluk I. Kişi	+(I)mIz	atamız (10b/2-2) ciğermiz (37a/4-2) barımız (8b/3-1) barçamız (8b/3-2)
Çokluk I. Kişi	+(I)ñIz	atañız (11b/6-2) barıñız (11a/5-1)
Çokluk III. Kişi	+IArI	başları (17a/7-2) ağaları (21b/3-1) kızları (41b/3-1) oğlanları (18b/3)

2.2.2.1.2. Çokluk Eki (+IAr):

alar (10a/4-1)	oğlanlar (12b/1-1)
atalar (10b/1-1)	pādişāhlar (3b/5)
ağalar (13b/5-1)	bigler (38b/3-1)
başlar (17a/7-2)	bütler (31b/2)

2.2.2.1.3. Durum (Hâl) Ekleri

Durum Ekleri

Yalın Durum Eki (∅)

İlgi Eki (+nIn)

Örnekler

cism (2b/3-2), şubh (21b/5-2),
yüz (12b/2-1), hikmet (35a/7-2)
anıñ (12a/7-1), züleyhānıñ (40b/1)

Yönelme Eki (+GA, +A)

cihānıñ (29a/4-2), te‘ālānıñ (9a/6-2)

dīnke (31b/6-1), kılğa (44b/5-2)

tarafa (44b/3-1), şehrga (29b/5-1)

bāzārğa (35a/6-1), ilcike (38b/5-1)

dünyāğa (3a/4-2), ulusa (5b/3-1)

Belirtme Eki (+nI, +n)

ābnı (21a/7-1), közni (13a/7-1)

cevābnı (39b/6-1), nāmūsın (42a/5-1)

Bulunma Eki (+dA)

köñülde (10a/7-2), yolda (27a/3-2)

ortada (42b/3-1), yazıda (18b/5-2)

Ayrılma Eki (+dIn)

anadın (7b/4-1), ulusdın (45b/3-2)

ezeldin (9b/6-2), sultāndın (3a/7-1)

fıkrdin (9a/4-2), mekrdin (9a/4-1)

Eşitlik Eki (+çA)

munça (16a/4-1)

Vasıta Eki (+In)

birin (13b/1-2), kılıçın (10a/5-1)

+rA, +KArI, +GARı: Yön Gösterme Ekleri

içre (13a/2-1)

taşkarı (6b/5-2)

özre (44b/3-2)

ilgeri (44a/5-1)

2.2.3. Zamirler (Adıl)

2.2.3.1. Kişi Zamirleri

Teklik I. Şahıs	min	(14a/5-1), (14b/6-2), (19a/5-2)
Teklik II. Şahıs	sin	(12a/5-1), (12a/5-2), (13a/5-1)
Teklik III. Şahıs	ol	(11a/1-2), (11b/2-2), (12a/2-2)
Çokluk I.Şahıs	miz	(17b/3-2), (18b/4-2), (24a/1-2)

Çokluk II.Şahıs	siz	(23a/7-2), (27a/5-2), (28b/6-2)
Çokluk III. Şahıs	alar	(10a/4-1), (17a/5-1), (23a/1-1)

2.2.3.2. İşaret Zamirler

bu	(12b/5-2), (13a/7-2), (13b/1-1)
bular	(12a/4-2), (12b/2-1), (29b/5-1)
ol	(11a/1-2), (11b/2-2), (12a/2-2)
uşbu	(11a/6-2), (11b/7-1), (13a/6-1)
uşal	(27a/5-2), (27b/3-1), (27b/6-1)

2.2.3.3. Dönüslülük Zamiri

özüm (kendim)	(15a/5-2), (42a/1-2)
özün (kendin)	(45b/1-2), (45b/2-1)
özi (kendi)	(24b/5-2), (42b/7-1), (7b/3-1)

2.2.3.4. Soru Zamirleri

niçük	(14b/1-1), (45b/7-1)
nidin	(44b/1-2), (17b/2-2)
niçe	(27b/6-2), (27b/7-1), (28a/1-1)
ni	(22b/7-2), (23a/7-2), (24a/4-2)
ķayda	(27a/3-2), (27a/6-1), (33b/2-2)

2.2.3.5. Belgisiz Zamirler

başķa	(20a/8-2), (30b/2-2)
-------	----------------------

neme (36a/2-1)

2.2.4. Sıfatlar (Ön Adlar)

2.2.4.1. Niteleme Sıfatları

yaḥşî yār (40b/4-2)

yaman iḥtiyār (38a/6-2)

‘azîz il (38a/7-2)

türlüg qumāş (40a/1-1)

‘azîz dünyā (39b/2-2)

2.2.4.2. Belirtme Sıfatları

2.2.4.2.1. İşaret Sıfatları

ol dem (41a/3-1)

ol yüz (41b/5-2)

uşal laḥza (4b/2-2)

2.2.4.2.2. Sayı Sıfatları

bir (14a/3-1), (15a/1-1), (15b/4-1)

iki (15b/7-2), (22b/6-1), (26a/4-1)

üç (21a/2-1), (24a/2-1)

yitmiş (33a/6-1)

tokuz (29a/7-1)

2.2.4.2.3. Belgisiz Sıfatlar

her zamān (9b/7-2)

niçe kün (21a/5-1)

bir zamān (22a/3-2)

her ʔaraf (12b/3-1)

2.2.4.2.4. Soru Sıfatları

ni ittifāk (22b/7-1)

ni müşterīni (24b/4-1)

2.2.5. Zarflar

2.2.5.1. Yer-Yön Zarfları

ilgeri koy (44a/5-1)

taşkarı koyub (6b/5-2)

2.2.5.2. Zaman Zarfları

imdi (5b/5-2)

tün (33b/1-2)

şubḥ (20a/7-1)

şām (33b/6-2)

2.2.5.3. Miktar Zarfları

köp (14a/6-1), (14a/6-2), (37a/4-1), (44a/1-2)

barça (10a/3-1), (10a/5-1), (10a/5-2)

2.2.5.4. Durum Zarfları

āşikār kıldı 2a/7-2

ebed bolsun 4a/2-1

tinmey utar 4b/6-1

uzun tutsun 5b/2-2

dāim bar idi 6a/4-1

mūdām kıılır 17a/1-2

2.2.5.5. Soru Zarfları

kıayda çıkııbtur 27a/3-2

kıayde tileyüm 37a/2-1

ni diğey 14a/7-1

ni başladı 41a/6-2

kim diler 21b/6-1

nike kıılır 17b/2-2

nike yidiğ 19a/3-1

2.2.6. Edatlar ve Bağlaçlar

bile (40b/7-2), (43b/2-1), (44a/3-2)

kibi (33b/1-1), (3b/3-2), (45a/1-2)

bilen (11a/1-1), (11a/1-2), (16b/7-1)

birle (11a/1-1), (11a/1-2), (16b/7-1)

üçün (14a/6-1), (42b/7-2), (43a/3-2)

ile (10a/3-1), (21b/5-2), (21b/6-1)

dik (23b/7-2), (36b/7-1)

tağı (33b/7-1)

dağı (10b/2-2), (11b/1-2), (18a/5-2), (19b/5-1),
(38a/4-2), (39b/7-2)

2.2.7. Ünlemler

ey (10b/2-1), (10b/7-1), (11b/4-1)

eyā	(10b/4-1), (13a/7-1), (25b/2-1)
yā	(23a/5-1), (27b/6-1)

2.2.8. Filler

2.2.8.1. Şahıs Ekleri

a) Emir ve İstek Kiplerinde Kullanılan Şahıs Ekleri:

Teklik I. Şahıs	-(A)y(m)	kılayın (42a/4-1) çikeyin (27b/6-2)
Teklik II. Şahıs	-ø	kıl (47a/6-1) koy (36a/1-1) tanı (27b/4-2) tut (25a/3-1)
Teklik III. Şahıs	-sUn	çiksün (32b/6-2) körsün (10b/7-2) açılsun (11a/1-1) yorusun (38a/5-2)
Çokluk I. Şahıs	-(A)II(η)	kılalıη (14a/1-2) kireliη (33b/2-1) kiteliη (11b/7-2) niteliη (11b/7-1)
Çokluk II. Şahıs	-η(lar), -ıηız	barıηız (12b/3-1) kılıηız (35b/5-2) kılıηlar(16a/3-2) bakıη (27a/3-2) çıkıη (33b/7-2)

Çokluk III. Şahıs ∅ (Metinde örneği ∅ (Metinde örneği
bulunmamaktadır.) bulunmamaktadır.)

b) Geçmiş Zaman ve Şart Çekimlerinde Kullanılan İyelik Eklerinden Türemiş Şahıs Ekleri:

Teklik I. Şahıs	-m	didim (46b/5-1) kıldım (14a/5-1) alsam (4b/7-1) tiyürsem (37a/2-1)
Teklik II. Şahıs	-ŋ	bardŋ (40b/4-2) yidiŋ (19a/3-1) tiyürseŋ (37a/2-1) körseŋ (22b/3-2)
Teklik III. Şahıs	-∅	açıldı (29a/3-2) alsa (35b/3-2)
Çokluk I. Şahıs	-k	kildik (45a/1-1) salsak (9a/1-2)
Çokluk II. Şahıs	-ŋİz	çıksaŋız (22b/3-1)
Çokluk III. Şahıs	-lar	bitidiler (38b/4-1) didiler (18a/4-1)

c) Diğer Fiil Şekillerinde Kullanılan Fiil Çekimleri:

Teklik I. Şahıs	min
Teklik II. Şahıs	sin
Teklik III. Şahıs	-dur, -turur, -∅

Çokluk I. Şahıs	biz
Çokluk II. Şahıs	siz
Çokluk III. Şahıs	-lar/-durlar

2.2.8.2. Haber Kipleri

2.2.8.2.1. Geniş Zaman

Fiil tabanı + -Ar, -Ir, -Ur + şahıs zamiri kalıbıyla yapılır.

Teklik I. Şahıs	ölür min (14b/6-2)
Teklik II. Şahıs	bolur sin (15a/6-2)
Teklik III. Şahıs	alur (21a/3-1)
Çokluk I. Şahıs	kılır biz (9a/2)
Çokluk II. Şahıs	kılır siz (17/2-2)
Çokluk III. Şahıs	yorurlar (8b/2-2)

2.2.8.2.1.1. Geniş Zamanın Olumsuzu: Fiil tabanı + -mAs kalıbıyla yapılmaktadır.

tapmasun	(45b/3-1)
koymas	(8a/4-2)
kitmes	(22a/3-1)
aratmaz	(19b/7-2)
koğmas	(13a/4-2)
sapmas	(30b/4-2)

2.2.8.2.2. Gelecek Zaman

Fiil tabanı+ -GAy +şahıs zamiri kalıbıyla yapılır.

Teklik I. Şahıs	o (Metinde örneği bulunmamaktadır.)
Teklik II. Şahıs	körgey sin (42a/6-1)

Teklik III. Şahıs	yigey (12b/4-2)
Çokluk I. Şahıs	o (Metinde örneği bulunmamaktadır.)
Çokluk II. Şahıs	barğay siz (12/4-1)
Çokluk III. Şahıs	o (Metinde örneği bulunmamaktadır.)

2.2.8.2.3. Yakın Gelecek Zaman: Fiil tabanı + -gü + iyelik eki + -dür kalıbıyla yapılır.

Teklik I. Şahıs	o (Metinde örneği bulunmamaktadır.)
Teklik II. Şahıs	o (Metinde örneği bulunmamaktadır.)
Teklik III. Şahıs	körgüsidür (13a/5-1)
Çokluk I. Şahıs	o (Metinde örneği bulunmamaktadır.)
Çokluk II. Şahıs	o (Metinde örneği bulunmamaktadır.)
Çokluk III. Şahıs	o (Metinde örneği bulunmamaktadır.)

2.2.8.2.4. Geçmiş Zaman

2.2.8.2.4.1. Anlatılan Geçmiş Zaman: Fiil tabanı + -miş olarak kullanılmıştır.

Teklik I. Şahıs	o (Metinde örneği bulunmamaktadır.)
Teklik II. Şahıs	o (Metinde örneği bulunmamaktadır.)
Teklik III. Şahıs	itmiş (27a/3-1)
Çokluk I. Şahıs	o (Metinde örneği bulunmamaktadır.)
Çokluk II. Şahıs	o (Metinde örneği bulunmamaktadır.)
Çokluk III. Şahıs	o (Metinde örneği bulunmamaktadır.)

2.2.8.2.4.2. Belirsiz Geçmiş Zaman: Fiil tabanı+ -p dur kalıbıyla yapılmıştır.

Teklik I. Şahıs	o (Metinde örneği bulunmamaktadır.)
Teklik II. Şahıs	o (Metinde örneği bulunmamaktadır.)
Teklik III. Şahıs	bolubdur (8b/2-1)

Çokluk I. Şahıs	∅ (Metinde örneği bulunmamaktadır.)
Çokluk II. Şahıs	∅ (Metinde örneği bulunmamaktadır.)
Çokluk III. Şahıs	∅ (Metinde örneği bulunmamaktadır.)

2.2.8.2.4.3. Belirli Geçmiş Zaman: Fiil tabanı+ -DX+ şahıs eki

Teklik I. Şahıs	didim (15a/5-2)
Teklik II. Şahıs	bardıı (40b/4-2)
Teklik III. Şahıs	aldı (24b/5-1)
Çokluk I. Şahıs	kıldıı (18a/4-1)
Çokluk II. Şahıs	∅ (Metinde örneği bulunmamaktadır.)
Çokluk III. Şahıs	aldılar (16a/5-1)

2.2.8.2.4.4. Belirli Geçmiş Zamanın Olumsuzu: Fiil tabanı + -mA+ -DI +şahıs eki

kalmadı	(26b/4-2)
kılmadılar	(16a/4-2)
tapmadı	(12a/2-1)
bilmedim	(14a/5-1)
körmedi	(27a/1-2)

2.2.8.2.5. Şimdiki Zaman: Fiil tabanı+/-a dur /+ şahıs zamiri

Teklik I. Şahıs	∅ (Metinde örneği bulunmamaktadır.)
Teklik II. Şahıs	∅ (Metinde örneği bulunmamaktadır.)
Teklik III. Şahıs	kıladur (33a/3-2)
Çokluk I. Şahıs	∅ (Metinde örneği bulunmamaktadır.)
Çokluk II. Şahıs	∅ (Metinde örneği bulunmamaktadır.)
Çokluk III. Şahıs	satadurlar (44b/3-1)

2.2.8.3. Dilek Tasarlama Kipleri

2.2.8.3.1. Emir-İstek Kipi

Teklik I. Şahıs	kılayın (19a/5-2)
Teklik II. Şahıs	∅ (Metinde örneği bulunmamaktadır.)
Teklik III. Şahıs	tutsun (33a/3-1)
Çokluk I. Şahıs	iteli (8b/6-2)
Çokluk II. Şahıs	bitiñiz (39a/4-1)
Çokluk III. Şahıs	∅ (Metinde örneği bulunmamaktadır.)

2.2.8.3.2. Şart Kipi

Fiil tabanı + -sA + şahıs eki

Teklik I. Şahıs	alsam	(4b/7-1)
Teklik II. Şahıs	alsañ	(24a/6-1)
Teklik III. Şahıs	alsa	(25b/1-2)
Çokluk I. Şahıs	alsak	(9a/1-2)
Çokluk II. Şahıs	çıksañız	(22b/3-1)
Çokluk III. Şahıs	∅ (Metinde örneği bulunmamaktadır.)	

2.2.8.3.2.1 Şart Kipinin Olumsuzu: Fiil tabanı+-mA+ -sX +şahıs eki

tigmesün	(40b/4-1)
sağlamasañ	(45b/2-1)
tapmasun	(45b/3-1)

2.2.9. FİİLİMSİLER

2.2.9.1. İsim Fiil

-mek

klmek (15a/4-1)

lmek (15a/4-2)

-ř

tşş (41a/7)

2.2.9.2. Sıfat Fiil

-ġu

aġu (29a/3-2)

bolġu (37a/6-2)

-ġan, -KAn

ķıl-ġan (24a/2-2)

sal-ġan (15a/7)

sat-ġan (23a/6)

bar-ġan (13b/4)

yat-ķan (16b/4-2)

ķil-ķen (39b/2-1)

-r, -Ar, -Ur

krer kzm (12a/3-1)

-mAs

sapmas kişileri (30b/4-2)

2.2.9.3. Zarf Fiil

-A

kıla (22b/6-1)

saça (41b/3-2)

tuta (20b/5-2)

ite (45b/7-1)

-(A)y

itey (47a/7-2)

birey (42a/4-2)

kirey (31b/6-1)

aytay (24b/6-2)

kılay (19a/3-2)

-GAç

itgeç (28b/6-1)

körgeç (29a/5-1)

yitgeç (27b/3-1)

kılgaç (16b/1-1)

salgaç (44a/4-1)

-GAlI

kılğalı (44b/5-2)

digeli (36a/4-2)

-günçe

kilgünçe (13b/3-2)

-mAy

aytmay (10a/1-1)

körmey (14b/6-2)

tinmey (39b/3-2)

-b, -Ub , -Ib, -p, -Up, Ip

eyleb (23a/5-2)

isteb (20a/4-2)

oқub (13a/2-1)

tib (20a/6-1)

tip (5a/6-1)

bolub (12b/2-2)

aytib (13b/7-1)

bilib (4b/1-1)

titretip (10a/5-1)

-UbAn

telmürüben (14a/4-2)

boluban (30a/5-1)

2.2.10. Birleşik Fiiller

2.2.10.1. Yardımcı Fillerle Oluşmuş Birleşik Filler

Çağatay Türkçesinde, eylemlerin büyük bir kısmının anlatımında iki unsur yan yana getirilerek ifade edilir. Bu iki unsurlardan birisi genellikle Arapça, Farsça bir kelime olmakla beraber çok az sayıda Türkçe soylu bir isimdir. Bu isimlerin yanına gelen “*it-*, *bol-*, *eyle-*, *kıl-*” gibi yardımcı eylemlerle bu yapı oluşturulmaktadır (aktaran: Sertkaya, 2011: 155).

ķabūl ķılsan (19b/7-1)

du‘ā ķıldı (20a/1-1)

ķabr ķılıb (20a/3-1)

cevāb ittiler (12b/5-1)

rāst itmiş (27a/3-1)

revān boldı (5a/2-2)

tāğayyūr bolub (9b/2-2)

şıdķ eyle (2b/7-1)

ta‘zīm eyle (39a/1-2)

2.2.10.2. Anlamca Kaynaşmış (Deyimleşmiş) Birleşik Fiiller

Genelde isim soylu kelimelerin bir fiille kaynaşmasından oluşur. Mecaz anlam yüklenirler; bundan dolayı da deyimleşmiş sayılmaktadırlar.

özünü saldım (42a/1-2)

nażar sal- (44a/4-1)

nīş ur- (14a/3-1)

‘azāb ķık- (27b/6-2)

rāh tut-

(42b/3-2)

2.2.10.3. Kurallı Birleşik Filler

Metinde kurallı birleşik fiil kurulumuna az sayıda örnek bulunmuş olup bu örnekler “-ebil-” anlamındaki “-(y)alman” ekiyle karşılanmıştır.

di-yalman

(19a/6-1)

tuta-alman

(20b/5-2)

BÖLÜM 3: METİN

Eserin Aruz Kalıbı: Müfte’ilün/ Müfte’ilün/ Fā’ilün (_.._ / _.._ / _.._)

[1b]

rabbi yessīr bismillāhirrahmanirrahīm ve temmim bi’l-ḥayr

ḥamd u sipās melīk-i lem-yezel

bilgin irür bendeḡa ḥayrū’l-‘amel

rāhim u raḥmān u semī^ç u başīr

yoḡtur anıḡ zātıḡa şibh ü naḡīr

ḡalk-ı cihān ḡalkına ḡallāḡ ol

cümle cihān ehline rezzāḡ ol

evveline yoḡtur anıḡ ibtidā

āhirine yoqtur anıñ intihā

evvel aħir irür ol bī-niyāz

ķılma haķīkatğa bu ħaml-i mecāz

[2a]

sātir ü settār ‘uyüb-ı cihān

ġāfir ü ġaffār bar ins ü cān

birdi benīādeme ol genc-i ‘aşķ

genc tapar kim ki çiker renc-i ‘aşķ

‘aşķ irür sāye-i luṭf-ı ilāh

‘aşķ irür şāh-ı cihānga penāh

‘aşķ irür ħāşıl-ı kevn-i mekân

‘aşķ irür kevn ü mekân cism ü cān

‘aşķ irür vāsıta-i tār-ı būd

kıldılar ādamğa melāik sücūd

pertev-i ‘aşk irür eyā bī-ḥaber

her kim mevcūd bolur serbeser

‘aşk muḥabbet yolıdın kirdigār

kıldı ḥabībini sivüb āşikār

[2b]

na’t-ı resūl ṣallī ālā ‘aleyh-i vesellem

aḥmed ü maḥmūd ḥabīb-i ilāh

sāye-i ḥaḳ barçağa püşt ü penāh

‘ālem ü ādem idiler bī-niṣān

tiḡri cism ü didārını ‘ayān

rūm u ḥākīğa alar nesl irür

bilge ḥaḳīḳat yolıda aṣl irür

küntü nebī didi bu ma‘nīdin

anda ki ādem idi du‘ā ve ʔanīn

ādem-i ‘ālemğa birür pişvā

barçağa ol rāhber u rehnümā

şıdķ eyle şıddīķ aña yār idi

bilge ‘amel ķatl-i küffār idi

[3a]

cāmi‘-i ķur‘ān idi ‘oşmān yaķīn

irdi ‘alī şīr-i ھاķ u şāh-ı dīn

al eyle şaħāb anıķ serbeser

didi ‘arab iķre irür rāhber

ħamd u ھاķķ u na‘t-ı nebīdin kiyin

būlbūl ü cān şāh du‘ā sin digin

şāh-ı zamān sāye-i luţf-ı ilāh

ħāmi-i ‘dīn dūnyāğa pūşt ü penāh

yūsuf irür mıŝr-1 cihānda müdām

sözide ʿisā di irür müdām

dehrğa oldur çü süleymān-1 ʿaŝr

medh u ŝenāsın kılasın nazm u naşr

vāriŝ irür mülkiŝe sulṭāndın

mülk-i ğarb cümle dost zemīn

[3b]

halk-1 nebīdin şeh-i düldül süvār

kim ki ŝehīdiŝ kimedür tā cidār

tāʿat irür barçağa bu fırşat-1 hüsn

ŝāh ebül'l-ĝāzī sulṭān hüseyñ

tā ki cihān boldı bu arz-1 felek

körmedi devrān kibi andağ melek

‘ādil ü deryā-dil ü şāh-ı rahīm

baḥşış birür zemīn hem bu kim

hikāyet-i pādīşāhlar sözi

barça selāṭīn-i müşerref nā-medār

niyet ḥūş sāye birür digār

zāt-ı benī irür ender rızā

ḥüsrev irür tābābed barçağa

[4a]

şems ü kamer encüm ü leyl ü nehār

tā ki bolarıñ yāriniñ s̄anī bar

ağzıda bolsun tā ebed şād-kām

barı du‘āşıyız aña şubḥ u şām

fer-i ferīdūn yüzidin ‘ayān

ḥādım irür kayşar ü nūşīrevān

bolsa idi ḥüsrev ü isfendiyār

eyler idiler barısı ihtiyār

tābi‘ irür emrine bu ne felek

hāfız-ı dergāh irürler melek

pest irür çarh anıñ devrine

‘adl yiter yaḥşı yaman ğavrine

‘adliñ āvāzesini seyl-i ‘ayān

tutkusıdur kanı taḳaḳ cihān

[4b]

bilib ‘adlin işitib uşbu dem

kerek bilemiş yorur berhem

iligine çünki ol alsa san

titrer uşal laḥza zemīn ü zamān

tīġinedür hārşīnī zū’l-fiḳār

yalġuz utar bolsa ‘adū şad hezār

titre utar bolsa bolup ser u ħiredni

h̄aşım anııı aırtıp incüni

oıyana yārdur yana vehm aceb

s̄ıne-i dūřmenni ılur bir araf

yitkeç uşal lahza çü tinmey utar

rāst kilür oturuban bir çiker

iliginde alsam ni cevrin ğumur

berze tutar haber körse çü kirer

[5a]

baħřıřdın tapsa haber çü seħāb

köyke heves otıda bolĝa kebāb

körgeç ilig yüzini ol baħr kān

yoldı barı sevgi boldı revān

řāh-ı civān baħt sezā-vār taħt

irdi bu devrān ilinde n̄ik-baħt

tîġ-i siyāset bile alsun Şehr

acib dergāhıı irür māh u mihr

adlıı irür fitne-i devrān arār

taptı bu kün dūnyāda ey Őehr-i yār

adlıı irür baraġa tip Őāh

cümle alāyıka ükme-i ilāh

tā ki irür kökke bu işe medār

tā ki irür yirke Őebāt u arār

[5b]

tā ki irür gerdiş arı-ı Şehr

tā ki irür taş bu māh u mihr

bolsun uşal devlet ömrü yek füzün

sulannıı dūnyāda tutsun uzun

zātıı irür ünkü ulusa penāh

öz yana hendesini tutsun ilāh

tiğri felek siz ki irür yābān

hısım irür sizke amu-1 cihān

vāriş-i şeh kim irür tā in şām

imdi tiğri sizke bu kün ve's-selām

sebeb-i nazm-1 kitāb aytur

bel irür dehra ümmü'l-bilād

mazhar-1 islām irür 'adl ü dād

cümle alāyını irür menzili

sākin irür anda nebiyy ü veli

[6a]

pes ki felek gerdişidin dār-1 zulm

alkı anı boldı giriftār-1 zulm

bende bī-ārea şām ü seher

ışşā-i yūsuf idi ender nazār

neşr idi bu kışşa dağı fārisī

irdi aña cān közi nezzāresi

bar idi köñlümde çü dāīm bu ‘azm

birgi tile birle kılıb ‘azm-i cezm

uşbu maħalde maña bā‘is meger

boldı meger bir niçe şāhib-i nazār

bendeğa didiler alar kim bu dem

bolğın uşal qavlüñe şābit qadīm

koyma taleb üstide tab‘ıñnı süst

eyle bu ‘azmıñnı temām u dürüst

[6b]

kışşa-i yūsufnı sin eyle çü nazm

türkī tile birle munı eyle nazm

zād idi tāriḡ dağı ‘ayn u dāl

müddet-i hicretin ötüb mäh u sāl

kal'a-i belh boldı çü dervāze bend

pāye-i zulm boldı be-gāyet bülend

eyledi qahhār çü izhār-ı qahr

boldı giriftār hālāyık-ı şeh

hüküm bilen kirdi ulus içkeri

hāşıl-ı ömrini koyub taşqarı

şehr çü düzāh kibi zindān idi

taşqarı çün ravza-i rızvān idi

taşqarı irdi barı fāiz ü bāğ

şehr içide hasret idi derd ü dāğ

[7a]

kim ki okusa ve bitise munı

fātiha birle sağıngay munı

ķıŖŖa-i ĥazret-i yūsufnıñ ibtidāsı

bir ĥüsrev kim irür üstād-ı kār

didi köñül kār-ı Ŗehke zerre i'tibār

cümle ķıŖŖa-ı vākı'asın serbeser

tiğri kelāmında biribtür ĥaber

didi ķıŖŖa içre ilāh-i ġanī

ķıŖŖa-i yūsufnı ķıŖŖa aĥsenī

bar idi ken'ān ulusunda müdām

ĥazret-i ya'ķüb 'aleyhi's-selām

ĥalk öze peygamber-i ĥaķ idi

dīn yolıda ĥākim-i muṭlaķ idi

[7b]

kiltürür irdi aña vaĥy-i delīl

tiğri te'ālā ķatıdın cebre'īl

tiğrini emrin tutar irdi müdām

cümle-i ümmetleriğa şubḥ u şām

özi risālete bolub irdi pīr

bar idi oğlanları bes dil-pezīr

bir anadın bar idiler on püser

tiḡri yolında bāre saʿy rāhber

bir anadın yūsuf u bünyemīn

iki qarındaş idiler pāk-i dīn

yūsuf idi ortada çü şem^c-i cem^c

özgesi pervāne ol irdi çü şem^c

özgeleri kevkeb ol māh idi

özgeleri ḥādım ol şāh idi

[8a]

özgeleri cism uşāl cān idi

ins ü melek yüzide ḥayrān idi

özgeleri zerre ü ol āfitāb

barça şadef ol idi dūr-i hūşāb

ol idi ya'qūb nebīniḡ közin

ol idi aḡzıdaki sözler tiyürsin

ol idi ya'qūbḡa çeşm ü çerāḡ

koymas idi zerre katındın ırāḡ

ol idi çün bāḡ-ı nübüvvet güli

rūh-ı kudüs irdi anıḡ bülbüli

hüsñ şehrinde idi māh-ı bedr

hāl siyāhında idi şām-ı kadr

baştın ayak saye-i luḡf-ı ilāh

irdi uşal hüsrev kitti penāh

[8b]

bir nefes ayrılmas idi ol müdām

öz atası hızm̄etidin şub̄h u şām

barça ağaları bolubdur h̄ased

aytīb yorurlar idi birle veled

biz barımız h̄ār irür biz h̄aķīr

yūsuf irür barçamız üzre emīr

yūsuf irür hem-nefes-i ʿizz ü nāz

biz barımız şem^c-şifat dergüdāz

yūsuf irür hemdem nāz u na^cīm

bir niçe tartalı ʿazāb-ı elīm

niçe firāk üstide köyge bu cān

fikr iteli barça bu h̄urd u kelān

eyleli tedbīr aña mekr ü h̄ayel

barçağa tigdi bu anıdın h̄alel

[9a]

ğuşşa ilidin bolur ol laḫza-i pāk

sa‘y bile salsak anıdur helāk

ḫāzret-i yūsufke aḡaları yamanlık kıılır biz digenin tüş körgeni

yūsuf-ı şıddık ‘aleyhi’s-selām

şāh-ı memālik idi māh-ı temām

ḡāfil idi rāst bular mekrdin

keçmes idi zerre bu iş fikrdin

öpüp idi öz atası ḳoynıda

ṭoḳ idi ya‘ḳūb iligi boynıda

kördi tüşinde ki felek bāmdın

tiḡri te‘ālānıḡ ol in‘āmdın

şems ü ḳamer birle bu on bir nücūm

yir yüzide tüşti vü kıldı ḫücūm

[9b]

barça kilib iline kıldı sücūd

kaṭṭ kılıb mesned-i çarḥ-i kebūd

sirkenib uygandı bu tüş sehmidin

rengi bolub tāgayyür az vehmidin

kıldı atasığa bu tüşdin haber

didi atası hele cān-ı peder

tiḡri birür saḡa temām ʿizz ü nāz

didi bu tüşüm kişige sakla rāz

dime ağalarıḡa birle ḡased

bardur alarnıḡ ḡasedi bī-ʿaded

devlet ü nuşret tüşidür uşbu tüş

tiḡri ezeldin saḡa birgen bu ülüş

līk bu tüşdin maḡa cān-ı cihān

miḡnet ü ḡam iyisi kilür her zamān

[10a]

yūsuf-ı şıddīk çü aytmay meger

kıldı ağalarıña bu tüşdin haber

hazret-i yūsuf tüşin ağalarıña eytkeni

barça ‘adāvet ot ile köydiler

cān-ı cihān lezzetidin toydılar

kıldı alar fi‘iline şeytān meded

bir yolu küçlendi alarğa hased

barça yamanlık kılıçın titretip

barça huşümetlerin iñretip

barça yamanlıқа kılib ittifāk

bağladılar barçası buğz u nifāk

barça turub hıdmetige bendevar

tilleride mekr ü köjülde gubār

[10b]

kilib atalarığa kıldı selām

her birisi kıldı tümen ihtirām

didiler ey pāk-i resūl-i ḥudā

hem atamız siz dağı hem pişvā

boldı cihān bağıda türlüğ bahār

yiryüzide size irür lālezār

ḥācetimiz bardur eyā pāk-i dīn

ḥāzretiñe ʿarż kılalıñ yaķīn

şafḥa-i şahrā barı gülzār irür

bāğ-ı irem naķş nümūdār irür

yūsuf irür yüzke çü köz merdümi

maḥrem irür cān u köñül hemdemi

birgin icāzet hele ey pāk-i dīn

körsün uşal yiryüzide gül yüzün

[11a]

ķöŋli açılısun bu temāşā bilen
oynasun ol lāle vü reyḥān bilen

niçe kıılır siz anı maḥbūs-ı şehr
yaḥşı irür kılsa temāşā-yı dehr

ḥazret-i ya'ķüb oğlanları birle sözleşgeni

ḥazret-i ya'ķüb 'aleyhi's-selām
başladı oğlanları birle kelām

didi barıñız maña siz nūr-ı 'ayn
ṭā'atım irür barıña farz u 'ayn

barı irür siz maña püşt ü penāh
tiñri irür uşbu sözümke güvāh

barça maña mūnis ü ferzendsiz
barça maña cān kibi dil-bendsiz

[11b]

yūsuf irür maña çü şām u seḥer

mūnis-i hemdem dađı nūr-ı bařar

bir nefes bolsa şatımdın ırak

āh bolur şakatım ol laşza şak

hāřřa imestur bu řarīķ-i edeb

yūsuf eger kılsa bu lehv ü laʿb

didiler oğlanları ey rāhber

bizke yirniņ tofrağıdur tāc-ı ser

bizke bu kün cümle bu hāķ-ı cihān

bil ki bolurlar barısı bed gümān

dirler irür siz barı na-iʿtemīd

sizni ataņız ki kıılır nā-ümīd

uşbu hacālet bile biz niteliņ

barça bu kenʿān ilidin kiteliņ

[12a]

h azret-i ya'q ub h i  are tapmadı y sufn  ağalarına birgeni

tapmadı ya'q ub neb   areni

kil turub ol y sufke p areni

didi ki ey d ny da k rer k z m

tınlamadılar bu cem 'at s z m

kilin  t g c bbe v  sett rını

amusı bular k njlide az azını

barđın bularnığ bile hem ah sin

kiz ne yorınmaya vel  bir ah sin

y suf edeb Őartı bile ol zam n

kiydi ser u b n  boldı rev n

bağtı   ya'q ub anığ y ziğe

toldı rev n yaş k rer k z ğe

[12b]

didiler oğlanlar at atđın peder

nike bolur yağ kzndin peder

didi bular cn yz ħavfinım

barça bolub cn kħl  derdnim

siz barııız her țaraf bağ urub

ysuf b-çreni yalđuz ve ħoyub

barđay siz v ħalđay uğal ħr u zr

yigey anı kerekseħ n-bekr

zge cevb ittiler ol laħza bat

itme bu szlerni ki bardur uyat

barça anıħ ħfız u bir rhber

ħılma zamrniħ perğn peder

đr-i zamnız ki ç rbh irr

kerek yitür ol saña gümrâh irür

[13a]

hazret-i ya'qûbnı ol zamân

koctı yūsufnı didi cān cān

muşhaf içre okub irdim kelām

ya'nî ki ishâk 'aleyhi's-selām

neslide zâhir bolunur 'âkıbet

kökdeki 'isâ velî âdem-i şıfat

hüsn tutar yiryüzini serbeser

koğmas anıñ atasıdım püser

körgüsidür sin ki firâk-ı elem

bolğusı toğanlarıña durur ğam

uşbu şıfatlar bile ma'rûf sin

hüsn-i melâhat bile mevşuf sin

bolma uşal göker eyā cān közni

yalğan imes rāst bu tişri sözni

[13b]

didi bu sözlerini ve oğlanların

çarladı teklīf kılib her birin

didi ki yūsufnı maña vaqt-i şām

bat kitürüniz maña cem^c-i kirām

sin kılasın uşbu yol üzre vağan

kilgünçe ol cān-ı ‘azīzim ten

hazret-i yūsufnı şādmānlıq bile alıb barganlarını

yūsuf ağaları bolub barça şād

teprediler yūsufnı alıb katl-ı bād

çıqtılar anıñ közidin çün irak

barça yamanlıqқа kılib ittifaq

tīğ ‘adāvetni barı tīz aytıb

barça huşümetlerin engiz aytıb

[14a]

aldılar ortağa uşal mahnı

māt kılalıñ deyyān ol şahnı

her birni başladı muşt u leked

ya'nı ki ya'küb sini dir veled

her bir zenbūr kibi urdı niş

boldı anıñ gül bedeni cümle riş

ağzıda ol dem bu idi sözlerin

aytur idi közleri telmürüben

min ne yaman kıldım ikin bilmedim

barı becelluğ tileban kilmedim

başınız üçün mini köp kınamañ

başını köp kör aytsan oynamañ

ni digey siz barı atamğa mini

sever miniñ barı oğlum mini

[14b]

niçük aytıb körgey siz anıñ yüzün

dembedem aytur idi andağ sözün

boldı anıñ gül tenidin hūn-ı revān

nāle-i zārı kıllur irdi fiğān

yok idi feryādına feryād-ı res

köydi anıñ nālesidin hār u has

‘ākıbet ol yūsuf şāhib-i cemāl

baştın ayak süst bolub ni muhāl

tüşti bu firāk içide mürde-vār

yığlar idi közleri katre zār

didi işitmedim atamnıñ sözün

körmey ölür min bu mübârek yüzün

didi ağaları ki cān fikrini

ķılma ķılğın bu atam zikrini

[15a]

bir ağası ğobtı soğurdı bıçak

kildi anığ köğüside koydı ayak

kim bu yaşnı ķılsa tindin cıdā

yūsuf idi hemdem yār-i ğudā

yūsuf miĥnet-i zerre-i na-tüvān

küldi ağasığa baķıb ol zamān

didi ağaları ne külmek turur

mağa bu miĥnet bile ölmek turur

didi körünür mağa ūn^c-ı ilāh

sizni didim özüm püşt ü penāh

tiḡrini unuttum uşal laḡza pāk

uşbu günāh bolur sin helāk

yūsufnı aḡaları çāhğa salḡanı

[15b]

yūsuf aḡaları ḡoyub ol zamān

barça didi tökmeli bī-hūde ḡan

uşbu irür bizke bu dem resm-i rāh

baḡlalı yūsufnı sülāleni çāh

çāh içide ol bolur özi helāk

bolur atı yiryüzidin cümle pāk

yār idi bir çāh ki şeddād-ı ‘ād

ḡazıb idi ve barıb irdi beyād

kiz bile tört yüz ḡızı irdi ‘amīḡ

şöhre-i ʿālim idi alıķ kırık

bes ki eyle kılıb irdi vaţan

suyı idi pāk bī-meşl leben

kiltürüb ol çāh öze yūsufnı mest

bağladılar iki iligini rāst

[16a]

yūsuf uşal dem közidin tökti yaş

ķoydı ağaları ayağında baş

didi kılıñ raħm ġarīb cānıma

ķirmeñiz āher bu meniñ ķanıma

ķılğuga bu çāh içide nā-pedīd

tīğ bile mini kılıñlar şehīd

munça ki yığladı yalbar dīzār

ķılmadılar zerre aña iʿtibār

bir mehin hem soğurub aldılar

köterip ol çāh içide saldılar

hazret-i yūsuf ilāh-i te‘ālāğa münācāt kılğanı

yūsuf uşal lahza didi ilāh

sizin öz ayak maña püşt ü penāh

[16b]

uşbu münācatını kılğaç revān

tüştü melāik ārā söz ü fiğān

yitti uşal lahza peyām-i celīl

bargın yūsufnı kör ey cebre’īl

hazret-i cebra’īl ‘aleyhi’s-selām

kildi yūsuf ketgürdi peyām

çile içide bar idi saña ‘azīm

yatқан uşal çāhda ‘ömr-i qadīm

kıldı uşal taştı yūsufke baht

didi ki oltur hele iy n̄ik-baḥt

iline kiltürdi ṭa^ḥām u ṣarāb

didi ki iç yūsuf ^ḥālī-cenāb

tāc bilen kiltürüb ol ḥamleler

yūsuf za^ḥīfka koyub barqa kıldılar

[17a]

didi ki tiḡri saḡa atı selām

sini kılor ḥalk-ı cihānga müdām

bir niçe kün çikseḡ eger renc-i çāh

sini kılor mıṣr iline bādiṣāh

yūsufnıḡ aḡaları köylekeni ḡaḡa boyaḡanı

yūsuf aḡaları barı ṣādmān

yandılar ve kıldılar köylekni ḡan

yūsuf-ı miskīni alar serbeser

pirehenin kıldılar ol ḡaḡa ter

barçası kiç vaqt yıǵı köterib

barçası yalǵan otı bile örtenib

barça yaqasını qılıb çāk çāk

barça saçıb başları üstide hāk

[17b]

kildiler vü barça fiǵān qıldılar

hālq-ı cihānın yürekin büzdiler

hāzret-i ya'qūb didi bu yıǵı

nidin irür nıke qılur siz yıǵı

barça didiler ki resūl-i ilāh

hāzretiñe barça qılıb miz günāh

zевқ u temāşā bile tabtuq ğurūr

yūsuf aramızda qalıb erdi dūr

ġāfil idük barça be-zевқ u țarab

yyibtür anı kerekseñ bî-edeb

hâzret-i ya'kûb yûsuf haberin işitib bî-hûş bolğanı

uşbu hikâyetni işitkeç revân

çıqtı bu ya'kûb nebîdin fiğân

[18a]

tüşti uşal yiryüzide mürde-vâr

közide cānım sīnede ğam-ı cān-fikār

bî-hūd idi rāst bolar mekridin

zerre tiriglikdin aña yoq eşer

kaldılar oğlanları barı ħabl

birbirige yaşur eytgürdi til

barça didiler ki ne kılduğ qanı

bizni koyar mu bu yûsufnıñ qanı

didi qanı āh miniñ yûsufum

hemdem-i cānım dağı k rer k z m

bara didiler ki deringa dirig

ay idi y suf ki   kizdi tapig

kanlig uşal pireheni serbeser

zerre cerahatdin aņa yok eşer

[18b]

kıldı tebess m didi huş mihrib n

b ri yimestur didi t zdi fig n

yise idi yazıda y sufnı p k

bolmas idi pireheni zerre  k

h zret-i ya'k bg  oğlanları b rini tutub kilt rgenlerini

didiler oğlanları ey rehn m 

b rini tutub kileli miz saņa

teprediler bara kılıb ittifaķ

yazıda bir b rini zaħm-ı tayak

börini tutub yana aǵzını an

ılǵa ual barası hürd u kelān

didiler ubu seg gürg pelīd

i avzını ıldı anı nā-pedīd

[19a]

yidi bu yūsufnı ve atı revān

zāhir irür aǵzıda bilgüsi an

azret-i yaküb didi ey nā-bekār

nike bu baǵrımın ılır sin fikār

nike yidiñ yūsufum ey tiǵın pelīd

sini ve nesliñ ılay nā-pedīd

böri tilge kilib azret-i yakübǵa cevāb birgeni

böri didi pāk-i resül-i hudā

min ılayın köz yaıña cān fedā

min yimedim yūsuf-ı şiddīknı

saña diyalman kibi taḥkīknı

mini bu oğlanlarıñ uşbu zamān

tuttılar ve kıldılar ağızımnı kan

[19b]

uşbu cemā'at barı 'āşī irür

yūsufıña barçası cāfī irür

mini inim munda itübtür esīr

aḥtarıban anı tiler min faķīr

min bu vilāyetka tüşüb min ğarīb

mışr yirindin mini tartıp naşīb

eyle du'ā ey nebī-yi ilāh sin

ķılğın inimni maña hemrāh-ı min

min dağı mazlūm kılayın du'ā

tişri bu yūsufnı yitkürgey saña

hazret-i ya'kūb didi ey kirk-i ner

yūsufum ahvālidin aytgın haber

didi ki kılsan bu sözüñni kabūl

kerek aratmaz bolur min resūl

[20a]

yıǵladı ya'kūb aña kıldı du'ā

didi inişni saña birgey hudā

barǵın ve kılgın taleb ey rāh-rev

bolma firāķ otıda mindik girev

çarĥ-ı felek niçe maña kılib şabr

min kılayın uşbu belā içre şabr

şabr bilen tabķay min āĥir murād

şām u seher tişridin isteb bu kār

mālik tācir mıŝrda yūsufnı tüş körğeni

bar idi köñlü mışr ilide bir tib dürüst

yorur idi mıŝrda yūsuf mest

uşbu idi işi anıñ ŝubḥ u ŝām

başka tāb söz idi ol nā-temām

[20b]

atı anıñ mālik tācir idi

dünyā metā'i aña vāfir idi

uyup idi bir kiçe kördi be-ḥāb

tüşti felek kenzidin āfitāb

kildi anıñ ḳoynığa kirdi revān

ḳıldı anıñ üstide gevher niŝān

yığar idi itek itek zerre pāk

çāŝ iter irdi anı birdi ḥāk

saña tib uygandı bolub ŝādmān

didi bu tüşni tutaalman nihān

bardı mışr katıda bī-ḥüsr

didi bu tüş vākı'a sin serbeser

mu'abbir mālīk tācirniḡ tüşke ta'bīr itkeni

[21a]

didi mu'abbir hele ey pāk-i rāy

saḡa birür devlet nuşret-i ḥudā

bil ki ken'ān ilidin bir ḡulām

saḡa tüşer pāk nesl-i kirām

nūrı alur ḡal'atdın mihr u māh

köz ucıdın kılsa maḡa nigāh

eyler ise bilgin anıḡ muḡyī

saḡa tiker ikin cihān devleti

bir niçe kün renc bu tüccār ni ḡayk

kirgey iligiŋe saŋa uşbu genc kilgek

mālik tācir bu hūşdın her il

kilür idi huţbe ken‘ānga bil

itey uşal gevher siz ābnı

tabqalı hūrşid-i cihān tābnı

[21b]

kilib idi uşbu yıl andın taleb

kıldı hasb bu laţif sebep

bolub idi üç kiçe kündür temām

hāzret-i yūsuf ‘aleyhi’s-selām

ağaları kim salıb irdi naçāh

yitti uşal mālik tācir pegāh

kıldı uşal çāh başında nüzül

uşbu sebebdin idi hāndın melül

müddet idi uşbu talebda müdām

yorur idi şıdķ ile şubħ u şām

kim ki tiler şıdķ ile renc-i rāh

mālik tācir tilekin birdi şāh

kördi uşal çāh öze mālik zürūr

tavaf kıılır cecekni cem^c-i tuyūr

[22a]

çāh sarı boldı çü mālik revān

bardı közidin barı kuşların

kuş imes irdi barı irdi melek

barça tüşüb irdi zamān felek

barçası yūsufke idi baspan

kitmes idiler kıatıdın bir zamān

mālik uşal çāhğa saldı nezr

şu^cle urar çāh öz enver başar

didi ki çāh içre nidür uşbu nūr

tüşti anıñ köñlide zevķ-i server

dil-ver sinni tileti ol zamān

çāh içide ölüni saldı revān

tiñri te‘ālā fermānı bile cebre’īl kilib yūsufke haber ķılğanı

[22b]

hāzret-i cebrīl ‘aleyhi’s-selām

kildi yūsufke tigürdi peyām

didi ki ķop delvğa ķılğın neşt

yitti felek himmet iliñde pest

yitti uşal va‘de ki çıķsañız çāh

körseñ uşal ķudret-i şun‘-i ilāh

yūsuf uşal delvğa ķıldı neşt

mālik tācir ķılıban zevr u set

delvni tartıb ve ıķar almadın

bardı özidin özide ķalmadın

bar idi iki ķıla sin lā-nazīr

biri büşrā irdi birisi neyyir

bara yıgılıb ķılman ni ittifāķ

delvni tart tiler uşal ni nifāķ

[23a]

kördi alar delv öze ıķtı āh

ādemī ħüsn eyle efzūn ez māh

bardı alarnıñ tindin cümle ħūş

ıķtı bu mālīk tindin yüz ħūş

kildi ü mālīk öziñe bu zamān

didi meniñ boldı bu yūsuf ‘ayān

uşbu tüşüm ķışşasıdur serbeser

maña mu‘abbir birib irdi ħaber

munı tileb yorur idim niçe yıl

cān u cihān yolıda eyleb bil

yūsufnıñ aǵaları kilib mālīk tācirǵa satǵanı

bar idi mālīk bile hem kārīvān

boldılar ol laḥza barı şādmān

[23b]

çıqtı bu çāh üstide ğavǵalarını

yūsuf aǵaları işitti barnı

yaruǵ idi barça yıǵıb kildiler

barçası yūsufnı tirig kördiler

bende ǵıılır cümle ve tedbīrini

tiḡri ǵıılır ḥikmet taḳdīrini

yūsuf uşal yüzine ǵılǵaç nigāh

boldı anıñ māh yüzi berek-ǵāh

barçası yūsufke yā bu tüştı revān

yūsuf uşal laḫza köterdi fiġān

mālik tācir didi ey cem^c-i şitāb

ḫaber kılnı laḫza kılnı şitāb

uşbuñız dir ki anı eyle siz

kuş tili dik munı ki yalbar ni siz

[24a]

didiler incü aça nīk i^ctiḫād

bende miz irür özidür ḫānezād

üç kiçe kündüz kaçıb irdi temām

kılgan ike nūr bu çeh içre ta^cām

imdi ki tabtuğ anı eyleli bend

tarfe girizende kul irür levend

bizke kerek nā-söz anıñ hīç işi

barça satar biz eger alsa ki ni

iligi igri özi kaçkaç irür

barça yamanlık içide tāk irür

saña satar biz eger alsañ bu dem

her ne bahā birseñ ki niş ü gem

barça munuñ hızm̄etidin bir melül

oğudı hem toğum irür bu el-fuzül

[24b]

mālik tācir didi hāzır bu dem

maña irür naq̄di-ger ni direm

barça didiler ki satarız kitür

uşbu yaman kolnı bu ildin yitür

mālik tācirğa yūsufnıñ ağaları söz birle bende kılganı

mālik tācir kim idi ni müşter̄ini

birdi yigirmi direm nebī barını

aldı çü yūsufnı kılib sa^c pāk

boldı taḥayyür özi hevlñāk

didi maḥa ḥaṭ biriḡ icma^c-1 ṣāb

kim ki sūāl eylese aytay cevāb

yūsuf ağaları aḡa birdi ḥaṭṭ

didiler el-ḥ[~]āce ki kılmaḡ ḡalaṭ

[25a]

sin ki yaman fitnedür uşbu ḡulām

yalḡan ise bizke bahāsı ḥarām

sāl keyşān ayaḡına boynıda ḡul

fitne-i kaçkak irür uşbu ḡul

tut anı pūste yalıḡaç ve aç

bardur anıḡdur dike uşbu ‘ilāc

bizdin işitḡin hele incü açā bend

mışrḡa tiḡünce anı eyle bend

mālik tācir yūsufnı bend gul kılganı

kıldı alar sözni mālİK pend

eyledi ħumūl laħza bend yūsufnı

bendeni kim tıñrı kılır muħterem

birür aña miħnet ü derd ü elem

[25b]

kil tilekin ħāricğa sin çıkar

kim ki ‘asel alsa ārāsı çıkar

bilgin eyā dost ki şādluğum

hemdem irürler ki kündüzüm

‘āķıbet alam çü mālİK revān

boldı bu yūsufnı alıb şādmān

yūsuf uşal bend içide ħıār u zār

töker idi yaş çü ebr-i bahār

ħaber kılıb irdi felek cebrine

rāst yitti atası abrine

yūsuf anası abrine tib özini tive üstidin taqlađanı

taqladı özini tive üstidin

cānga yitib irdi felek desdin

[26a]

cān ile ohtı anası abrini

yıqlab irür irdi felek cebrini

didi eyā müşfik zībā etim

köydi bu bend içide miskīn benim

gul eyle zencīr irür hemdemim

yigey idiñ dünyāda bolsa ğamım

oğrı kibi ikinme dur iki řāl

bu ne elemdür ne cefādur ne hāl

bende ve yebān yattılar āhremini

baş köterib körgin anam bendeni

derd ü elemdür maña bes bî-aded

vaqt irür eylese rûhuñ meded

hazret-i yûsufke anası kabrdin ün kilgeni

[26b]

çıktı uşal dem anası kabrdin

nāle-i dil-süz felek cebrdin

didi eyā iki közüm rüşeni

baştın ayak örtediñ oğlum mini

bu ne elem bu ne cefādur saña

bu ne sitem bu ne cezādur saña

eyledi nāleñ yürekimni fikār

ķalmadı rûhumğa şebāt u ķārar

saña çü mīrāş irür bu elem

tiŋrige salgın yimekin özge ğam

tiŋri birür cümle murādın temām

şāh sin oğlum sini kim dir ğulām

mālik tācir yūsufnı yoqlab şīrni tileb yiyerkeni

[27a]

mālik tācir yine saldı közin

körmedi tive öze yūsuf yüzün

didi körün kaçtı bu kenʿān kulnı

ayağıda kīşān bu nide ğul

rāst itmiş h̄ācelerin sözini

yolda baqın kayda çıqıbtur izni

bir h̄ubsī kul idi bes nā-medār

didi ki canbāzğa bolgın süvār

sürgin uşal yol bilesin tünd ü tiz

tutkın uşal ҡolını zerre eger siz

ҡayda ki tapsıñ anı ҡılğın ĩzā

maña alıb kil bir iş min cezā

sürdi çü cebbār minib ol Һabeş

ağzıda sökünc idi könlide ғaş

[27b]

yitti körer yūsuf dil-Һasteni

bend u bile içide vāsıtanı

yüzini sürter idi bir ҡabrğa

özge mecāli yoқ idi şabrğa

yitgeç çıǵlanıb uşal nā-bekār

sürda diy yūsufnı tutub Һār u zār

kāc urub tiveke saldı anı

didi ki ҡaçқақ yolunı tanı

h azret-i y usuf t ıri te‘ al aga h ac at kılɡanı

y usuf uşal lahza didi y a raħ im

ni e  ıkeyin bu ‘az ab-ı el im

ni e kireyin bu elemni il ah

sindin  ze yok maŗa tib pen ah

[28a]

ni e eyş am ‘aşı ħ  ar u zel il

cebberim ir ur p ak zeynel

uşbu m n ac at eyle boldı rev an

yitti k rer kim bardur k rv an

tab tı hev a y uzini ki d  gub ar

eyledi ol zerreni   n ş m u t ar

 p  akıla başladı tuttu kerek

titrer idi c mle ħ al ayık    berg

bar ası serbeser bolub ol k rv an

her biri bir yirde kıllurlar fiġān

barça didiler ki kıyāmet zuhūr

boldı meger dünyāda çalındı şūr

barçaları cānıdın özdin ümīd

barçası lerzān idi çü berg bī-‘add

[28b]

kılġın eyā zālīm nā- mu‘teber

nāle-i mazlūmdın āḡer güzer

da‘vet-i mazlūm irür müstecāb

tiḡri te‘ālāka şeydā iş ḡicāb

yūsuf uşal ḡālde mazlūm idi

sırrı anıḡ tiḡrige ma‘lūm idi

mālik tācirġa kilib ol ḡabeş

didi eyā ḡalk içide taleb-keş

min ki bu ken'ānı ulunı īzā
ıldım ve didim anı sin nā-sezā

köke baı b ağzını teper itgeç ol
ubu bile siz ki kilib tuttı ol

mālik tācir iitib bu zamān
kildi bu yūsuf atıda hevl-i cān

[29a]

odı yūzin ayaına didi āh
ram irür sindin ve mindin günāh

azret-i yūsuf du'ā ılanı

yūsuf ual hālilde ıldı du'ā
köz yumub açu niçe açıldı hevā

almadı kökyüzige zerre seāb
tuttı cihānnı barısı eān

mālik ual hālini körgeç 'ayān

boldı anıñ közleridin yaş dān

aldı bu yūsufdın uşal bend u ğul

didi ki sin şāh min bend u ħul

baş ayağın tokuz şāh var

ķıldı revān bir bedū öze süvār

[29b]

ħazret-i yūsufdın bend ğulını alıb süvār ķılğanı

tepredi yolğa kirib ol kārīvān

barçası ħūrrem bolub ol şādmān

yūsuf uşal nev^c çü boldı süvār

çıqtı meger ay zıkr dü ğubār

kilür idi mālīk tācir beduķ

artar idi köñlide her laħza şevķ

yitti bular şehrgā bir dest-i bedest

kim ulusı irdi barı bütperest

barça uluğ kiçigi gümrāh idi

barçağa iblīs çü hemrāh idi

kördiler ol yūsuf ziyā yüzin

barça unuttılar özidin özin

[30a]

kördi alar pertev-i nūr-ı ilāh

yūsuf-ı şiddiḳḳa kılgaç yigey

taşladılar barçası zünnārını

urtadılar ol büt ‘ayyārını

mālik uşal şehrdin otı revān

hem-reh idi aña uluğ kār vān

yorır idi kiçe kündüz temām

közke kılib uyḳularını ḥarām

barça süleymān boluban serbeser

küfr yolıdın barı boldı bedr

barçası yūsufke kılib cān-ı nişār

ilide yorur idiler bende-vār

kal'a-i nisāngā yitişti barı

kāfir idi barça anıñ illeri

[30b]

kıldı alar hālīga yūsuf neẓr

boldı uluğdın kiçki neçer

barçası öz hālīga çün kildiler

her birisi başqa büti yundılar

yasadılar bütlerini bī-melāl

barçası yūsufke kılib ittişāl

yūsuf uşal hālde kıldı neşt

didi ki sapmas kişileri heft

öttiler ol hālini körgeç revān

teprediler yolğa kirib kārṽān

hāzret-i yūsuf yana bir şehrgā yitkenlerni

kıldılar ol lahza çü anıḡ rāh

barçası hādım idi yūsuf çü şāh

[31a]

mindı uşal lahza yana bir bedv

halk rikābında idi der-celv

barça kilürler idiler şādmān

cevr-i felekdin tapıp irdi amān

barçası nefrīn kılbān dehrğa

yittiler aḡirine bir şehrgā

halkı anıḡ barçası kāfir idi

hākimi hem kāfir cābir idi

barçası yūsufnı körüb boldı lāl

barçaları bardılar ol dem ricāl

kildi anıñ hākimi çün öziñe

sürtti bu yūsuf ayağın köziñe

didi ki hüsniñ kulıdur mihr ü mäh

bir mini bī-hārga kılğın nigāh

[31b]

sin ne şehrdin maña aytğın bu dem

kıldı vücūd vü mini cemāliñ ‘adem

hākim eyitti eger bütlerin iliñde baş qoysa müselmān bolalı

hāzret-i yūsuf didi ey merd-i rāh

min irürüm bende-i hāş-ı ilāh

ketm yolındın yanut örtekin

cümle-i halkıñ ki naşihat digin

didi kılayın bu sözüñ yaş

ki siniñ iliñde kilib ҡoysa baş

min ulusum birle kirey d̄inke

raħm ҡıl eyd u ast bu misk̄inke

ҡoydı çü tib h̄aneġa yūsuf ҡadem

s̄aye haqq-ı ma'den luş u kerem

[32a]

yüzini körgeç tib āzer tırāş

ҡoydı revān ayaġın ilide yaş

cümle-i küffār şaġir u keb̄ir

kördi eyā çıktı alardın nef̄ir

barçası islām yolın tuttılar

bittiler nārını unuttılar

ħazret-i yūsuf didi tiñri ilah-i ħudā

boldı bu il tiñrike aşinā

yūsuf uşal şehrdin atlandı şād

boldı uşal şehr-i barı ʿadl u dād

teprediler barça ʿayş sürūr

ķāfile ħalkı barını ħuzūr

yūsuf idi tüş devlet-i süvār

mālik idi zevķ bile bī-ķarar

[32b]

baĥt-ı saʿādet idi devlet-i refīķ

ķarĥ sitemger bolub irdi şefīķ

yorur idiler barı şām u seĥer

nuşret idi yoldaş koldaş zafer

yorurdılar mışrga tişiler

nīl kırağında kilib tüştiler

mālik tācir deryā kırağında tüşüb yūsufke ğusl ķılkanı

mālik tācir didi yūsufke şāh

boldı iken gül bedeni gerd rāh

nīl kırağında barıb ğul kıl

köziñe çiksün kademiñ baħr-i nīl

nīl sarı boldı çü yūsufdan

devlet ü nuşret idiler hem-‘inān

[33a]

koydı çü deryā kırağında kadem

ğusl kıladıb bu şeh-i muħterem

yitti uşal baħrda ol dem nidā

her ne ki barınız iki ħalk-ı ħudā

közlerini yumsun tutsun penāh

ğusl kıladur bu resūl-ı ilāh

ğusl kılib çıktı uşal rehnümā

boldı meger ay bulutdın cüdā

mālik uşal laḫza sivinür be-cān

ḫil'at-1 şāhāne kitürdi revān

ya'ni ki yitmiş tün idiriñ be-renk

barça kumāş irdi zerdüm firenk

cümleni yūsufke kilib kıldı 'arz

didi maña kulluğun irür çü farz

[33b]

ḫil'at-1 şāhāneni kibi gül'izār

tün devletğa bu kün bol süvār

mısrın içide kireliñ uşbu dem

başım irür kayda ki kıoysañ kadem

yūsuf 'aleyhi's-selām ḫil'at-1 şāhāneni kiyib mışrğa kirgenleri

yūsuf-1 şiddīk 'aleyhi's-selām

ḫil'at-1 şāhāneni kiydi temām

raḫş-1 sa'adetğa çü boldı süvār

kim ki yüzün körse kıılır cān-ı nişār

mısrın ilini tapıb idi bu haber

muntazır irdi aña şām u seher

tañ başıda taķı kııldı nidā

ötrü çıķıñ kildi resūl-ı hūdā

[34a]

kildi uşal sāye-i luţf-ı ilāh

bolğusıdur mısrğa püşt ü penāh

kildi uşal bağ-ı nübüvvet güli

barça melāikdür anıñ bülbüli

mısr ulusı barça vażī^c şerīf

çünki işitti bu nidā-yı laţīf

tañ başıda cümle-i halk-ı cihān

teprediler ötrü çıķıb hevl-i cān

tuttı ulus barça yiryüzini

barçaları yolğa tegib közini

kördi alar çıktı uluğ kārṽān

mālik idi hūrrem u bes şādmān

çıhtı alar ilide cem^ç-i süvār

barçaları mah u veşy-i gül^çizār

[34b]

barçaları irdi alar siz pūş

barçalarının içide zevk u şevk

barça ferişte idiler cem^ç-i şāb

yūsuf idi ortadadır hūşāb

bahtı tebessüm kılban il sarını

bardı uşal halk özidin barını

ba^çzīsı bī-hūş bolub pīr u cān

ba'zīsi bī-ḥūd kıılıb irdi fiḡān

ba'zī taḡayyür közidin tökti yaş

kildiler ve kıoydılar ilide baş

çıktı uşal mışır ulusıdın nefīr

ve ilāh idi barça şaḡīr ve kebīr

mışırın ili ḡalk ez-baḡdād u şām

didiler anıḡ ve bed u ḡaş du'ām

[35a]

bu ni melāḡat bu ni ḡüsn ü cemāl

irdi eyā bād-ı şehr-i lā-yezāl

ḡüsn ü melāḡat yārini ḡudā

yūsuf-ı şıddīḡka kııldı 'atā

yārini ḡalk-ı cihāḡa temām

birib idi bilgin eyānıḡ nām

yūsuf ‘aleyhi’s-selāmnı mālîk tâcir satar min digeni

yūsuf eger şāh-ı memālîk idi

mālîk tâcir aña mālîk idi

aldı anı kirdi çü bāzārgā

‘arż kıtur irdi ħarīdārgā

çārsū-yı mışrgā yūsuf neşet

kıldı bu devr-i ħikmet derdi āst

[35b]

cān u kōñül irdi aña maşrını

boldı zen u merd ħalāyıķ barını

dir idi āvāz eyle delāl-ı şehr

kim ki bu yūsufnı alur bolsa beher

boy bilen tañ çü aher birür

çü hert kim alsa cevāhir irür

çikmeñiz āl-i ħalk bu bī-hūde ve renc

şāh kerek ilāh şehridin genc

aytmañız vaşlını her bir gedā

barça ırakdın kılıñız cān fedā

kördi meger bir kıızı nīm cān

niçe kilābe ilide rīsmān

didi ki delāl-i bahāsı niçe

itti devr la'l-i bŷy tiñçe

[36a]

koy bu hikāyetni bar bir taraf

ittiler ey zāl çü āderçe bu harf

didi açığla neme maña bu zamān

al bu bahāsığa niçe rīsmān

iliñni iligme bir bey^ç kıl

uşbu kanā^çatıñnı maña kıl

kerçi ki sin munçake satmañ anı

barı ħarīdār digeli mini

mağrib bādişāhnıñ kıızı züleyhā yūsufnı tüş körüb ‘āşık bolğanı

bar idi mağribde şeh nā-merd

hirre idiler aña feth u zafer

kāfir idi ve velī ‘ādil özini

bolmas idi iki anıñ bir sözini

[36b]

ir kişiniñ sözi kerek bolsa beher

ħ̣āh ħ̣anī bolsun ħ̣āh faķīr

irdi anıñ atı çü taymūs şāh

bī-ħad idi aña bu ħayl u sipāh

bir kıızı bar irdi meh-i ħāverini

‘ārızğa şems ü kamer müşterīni

yüzi kıoyaş irdi velī biz dāl

barça cünün bā-beyd aşhab hamāl

hāşıl ʿömri ol idi şāhnıñ

atı züleyhā idi ol māhnıñ

bir kiçe yūsufnı meger körer bī-h̄āb

kirdi anıñ qoynığa çün āfitāb

şems ü kamer dik tābān ittişāl

birbiridin aldı çü yūsuf zāl

[37a]

didi züleyhā kim eyā gül beden

maña diy atıñ nidür vaqtide sin

qayde tileyüm çü tiyürsem sini

munda tilersen çü tiyürsen mini

didi ki yūsufdur atım gül'izār

min irürüm mısr ilide şehr-i yār

biz ki felek kılığusıdur köp cefā

cigermiz ider āst bu san belā

miḥnet ü renc ü elem ü derd ü ğam

yitküsidür munça bile dembedem

‘ākıbet ol tiḡri ğāyet kılib

sin maḡa ve min saḡa bolġum naṣīb

uṣbu söz üstide züleyḡā revān

seskenib uygandı meger ol zamān

[37b]

irdi anıḡ ağızıda yūsuf atı

urtadı baştın ayam ‘aşḡ otı

baštın ayak yaḡası kıldı çāk

sürter idi yüziġa hemdem çāk

kıldı anasıġa bu tüşdin ḡaber

didi anası atasığa meger

fıkr içide ƙaldı uşal h̄'ār u zār

boldı barı 'ayş bular ki kārār

līk züleyhā idi bī-ħord u h̄'āb

bağrı idi 'aşƙ otıdın kebāb

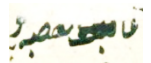
yūsuf idi zıkrı anıñ hem-nefes

bülbül idi bolğan esīr-i ƙafes

'aşƙ otınıñ şu'lesi artar cihān

kim tutar ider ast bu otnı nihān

[38a]

 bu taymūs şāh

didi irür mışrğa şeş māh rāh

yığdı alar biglerini ol zamān

didi ƙılıñ mışrğa ilini revān

nāmeni taḥs̄in bilesiñiz bu dem

mısr ʿaz̄idür uşal muḥterem

nāmeni taʿz̄im eyle inşā kılıñ

vaşlını merḥin dağı gūyā kılıñ

yaʿnī oğulluqqa kılıb biz kul

biziñ aramızda yorusun resūl

mısrda oldur bu şehke nigār

aña irür yaḥşı yaman ihtiyār

gerçi ulus ḥākim ziyān idi

uşbu ʿaz̄iz ilide ḥayrān idi

[38b]

genc ü ḥazāindür aña bī-ʿaded

barı bu reyyāngā kılurlar meded

şāh ṭaymūs bigleri bile ittifaḥ kılıb mışrga ilini yergenlerni

cümle bigler yığılıb serbeser

nāme bitidiler bā āb-ı zer

bitidiler cümle kılib şerh-i vaşl

cümle hikāyetni ez fer^ç u ez aşl

bütkerib ilcike birib ol zamān

mısr sarı boldılar ilci revān

tepredi ol ilçi nigü haber

mısr sarı had bile şām ü seher

kaṭ^ç menāzilini kılib kaṭ^ç u şal

mısrğa tişi kılib sa^çy u cedel

[39a]

kildi ‘azīz ilide yüzim eyle

koıdı uşal nāmeni ta‘zīm eyle

nāmeni işitti oıdı ‘azīz

didi irür şerh be-gāyet lezīz

biglerini arladi ol asb-i al

didi kilür nāmede boy u āl

nāmeni cevābını bitiniz bu dem

ya'ni eyā bād-ı eh muhterem

alk-ı cihānga tapuğundur ü maraz

bende ılır ulluğumı saņa 'arz

nāme-i pākiņi kitürdi resül

ulluğ irürüm bendeni ılsaņ abül

ıldım uşal nāmede tiņri ilāh

bolsa maņa siz ki püşt ü penāh

[39b]

'aziz bādişāhnı nāme cevābını yibereni

kilken uşal ilci bes şādmān

kildi 'aziz dünyā ıldı revān

yandı uşal ilçi nigü peyām

yorur idi tinmey uşal şubḥ u şām

çikti bini miḥnet u renc sefer

kal'a-i mağribke yitişti meger

nāme cevābını çü ṭaymūs şāh

ilide kiltürdi kılib kaṭ' rāh

şāh körüb nāme cevābın revān

boldı sini ḥürrem ü bes şādmān

açtı ḥazāin-i işgin serbeser

kıldı cevāhir dağı altun bedr

[40a]

her ne kerek tār idi türlüg kumāş

kıldı çıkarıb barsın çaş çaş

ḥayme ü ḥargāh u serā yirdeler

tik turub ıldı bir uluğ aır

maa tiveke ykledi trlg ess

yok idi alarga bar ıys

bigleridin bir nie serdrını

zini ol a-i candrını

cem^c atake ve anake ni hem

kim idiler barası -ı arem

bat-ı sa^cadet ılıb irdi meded

tzdi ess ım b-^caded

mırđa yiberdr zleyanı h

ıldı zleya sivinb ^cazm rh

[40b]

zleyanıın ata anası b-uzr bolđanı

mır sar bold zleya revn

çıkıtı atası anasıdım fiğān

didiler ey cān-ı cihān dembedem

āh firākıñda ölür biz behem

tigmesün ol ay yüziñe ğubār

bardıñ ise cān tileli yaħşı yār

tepredi ol urdı bini serbeser

rāst kılıb barçası zār sefer

cümle işledi serāncām idini

baħt meded ger felek rām idini

yorur idiler kiçe kündüz temām

zевk u țarab bile barı cem^c-i şām

[41a]

devlet-i nuşret idiler serbeser

rāst kılıb barçası zār sefer

‘aķıbetü’l-kıŝŝa uŝal hūr-i ‘ayn
averdesi çün mışrga yitti yaķın

mışr ‘azīzi tapıb ol dem haber
mıŝrını ayın kılbān serbeser

ötrü çıķıb kildi kılıb nūr-ı esās
kilmes anıη şerh bahri kıyās

iki çıkarında şeh tüşti behem
kildi feraħ nevbeti otı bu ğam

bigleri çün kildi alıb peşkeş
çarh-ı felek kör ki ni başladı ğış

züleyhā ‘aziz mıŝrını körüb imes dib tüŝüŝ bolĝanı

[41b]

uşbu maħal içre züleyhā meger
mışr ‘azizi sarı kıldı kıldılar

boldı serā perdede bī-hūd bu dem

baştın ayak boldı vücūdum

barça inekeleri öy kızları

kan saça başladı uşal dem barı

vāhīr kiltürdiler vü hem gülāb

serpti züleyhā yüzine ol gülāb

kıldı gülāb idi eşer yüziğe

kıldı revān seskeyib ol yüziğe

uşbu maḥal içre züleyhā meger

mısrī ‘azīzi sarı kıldı neḡr meger

tüzdi uşal nevḥasını zār zār

didi ümīdim gül idi toğdı ḥār

[42a]

mısr ‘azīzi imes ol yūsufum

ot içiğe saldıım özüni özüm

bozdum ata ana evini barı

imdi niteyin barayın kıaysarı

didi inekesi eyā gül'izār

bağrım irür pāre yürekim fikār

köz yaşıña min kılayın cān fedā

yıglama iy māh birey ħudā

atañ anañ nāmūsın endişe kııl

şabr u taħammül yekūn nite kııl

yūsufiñni körgey sin uşbu sebeb

bolğın eyā māh ez ħağdur taleb

kıldı züleyhā bu naşihat kıabül

‘aşk yolında idi cāndın melül

[42b]

mışr ‘azīzi barı tartığların

tarttı bu bigler ki serāser barın

kıldı mülūkāne uluĝ toylar

tikti serā yirde laṭīf öyler

kıldılar ortada çü ‘aḳd u nikāḥ

tüzdi nefīs ğazel ve tuttı rāh

bes ki saçuḳ resm bilen bī-şümār

kıldılar ol laḥza cevāhir nişār

çün ki tüşürdiler uşal māhnı

körgin uşal ḳudret-i ilāhnı

her birini rāst züleyḥā kibin

kildi ‘azīz ve aḳa boldı yaḳīn

olturur irdi çü züleyḥā özi

yūsuf üçün muntazır iki közi

[43a]

hikmet ile uşbu züleyhā müdām

tiḡri penāhında iy şubḡ u şām

mısr ‘azīzi velī der-ḡāb ḡiffet

bolur idi daḡı perī birle çüft

yitti yıl ötüb bu kıbel rūzigār

yūsuf üçün tartar idi rūzigār

yūsuf ‘aleyhi’s-selām meşhūr bolub mālīk tācir satḡanı

tiḡri ‘ināyet kılıb ān nā-gihān

mısr içide boldı bu yūsuf ‘ayān

ister idi mālīk aḡa müşteri

çıḡtı bu gülbank anıḡ bir sarı

mısr ‘azīziḡa ez-ḡāş u ez- ‘āmm

didi ki mālīk satardur bir ḡulām

[43b]

hüsn irür şems ü kamerdin füzün

yüzini körgeç kişi bolur cünün

büy bile tiñ cevāhir behā

ister uşal şehrğa saldı nigāh

mısr ʿazīzi didi anıñ peyām

mālik tācirğa kitürseñ peyām

mālik tācir işitib bu haber

bağladı yūsuf ki muraşsaʿ kemer

mālik tācirğa kişi yiberib yūsufnı kiltürkeni

hılʿat-ı şāhāne aña kiydürüb

rağş-ı saʿādetka anı mindürüb

mısr ʿazīzi sarı boldı revān

çıqtı halāyık arasındın fiğān

[44a]

halk rikābında revān boldılar

ba'zı ayak üstide köp öldiler

mısr 'azīzi çıkıb ol lahza mest

taht-ı muraşsa' öze kıldı neşt

sürdi yasavullar ulusu temām

kıldı tevāzu' bile yūsuf selām

mısr 'azīzi aña salgaç nazar

didi melekdür bu imestür beşer

didi yoru ilgeri koygın kadem

kürsī-yi zerrīn öze oltur bu dem

yūsufnı mālīk tācir satarın dib züleyhā işitkeni

irdi züleyhā harem içre nihān

kördi ki şehr ili kılurlar fiğān

[44b]

öy kızdın severdi ki hāş harem

nidin irür halk söz ü elem

didi bu öy kıızı eyā gül'izār

cümle mışır ili irür bī-ḳarār

ḫarafa ḫulıdur ve satadurlar bu dem

kör bu revāk özre ve ḫoban ḫadem

ḫalḫ irür barçası ğavġa bilen

könlüm açılsun bolmasa bilen

çıḳtı revāk onda züleyḫā meger

ḫılġalı ol ḫulġa nihānı nezer

züleyḫā yūsufnı körüb bī-hüş bolġanı

kördi uşal ḫâlde yūsuf yüzin

bī-ḫüd olub bilmedi özge özin

[45a]

tarttı ve kildik yaḳasın ḫıldı çāk

tüşti ölüġler kibi bir rû-yı ḫāk

kildi inekesi bolub bī-ḳarār

yıǵladı ol anı körüb zār zār

cümle öy kıızı uşal laḫza pāk

saçlarını yaydı yüzün kıldı ḫāk

inekesiniḡ idi baǵrı kebāb

serbti züleyḫā yüzine ol gülāb

tabtı züleyḫā çü özidin ḫaber

didi inekege ki ey bī-neḫer

ol ki tüşümke kirib irdi nihān

kördüm anıḡ ay yüzini ‘ayān

uşbu ḫulı kim satadurlar bu dem

uşbu irür cānıma ḫoyǵan elem

[45b]

inekesi didi eyā eyle şabr

ḫılmaǵın özüḡe eyā māḫ cebr

saklamasañ özüñe nāmūsñı

şād kıılır düşmen maħbūsñı

tapmasun ol mışr ‘azīzi ħaber

bizni kıılır uşbu ulusdın beder

barçanı ölümke birür sin bu dem

eyle belā içre taħammül belām

şabrı bile tiñri murādıñ birür

cümle ‘ināyet başı çün şabr irür

didi züleyhā hele bī-raħm anam

örtenedür cān u köyedür benim

ot içide şabr niçük ite sin

kim ki diyin ni kılayın niteyin

[46a]

didi inekesi köreli barnı

ķaysı bu yūsufke bolur müşter̄ini

ķaysı maħalāğa tüşer uşbu māh

aņa yaraşa ķılalı ‘azm ü rāh

uşbu söz üstide idi mācerā

çıķtı ħalāyık arasıdın nidā

yūsuf egerçi dürr-i şehvār irür

mışr ‘azizğa sezā-vār irür

mışr ‘aziz yūsufnı bey‘ ķılıb alğanı

mışr ‘azizi işitib ol zamān

didi ki ħāzingā revān bol revān

aç bu ħazāin anıñ çün serbeser

cümle cevāhirni revān ķıl beder

[46b]

ħāzin uşal laħza cevāhirni çāş

kıldı ʿazīz ilide ve koydı baş

barçası yaķūb idi laʿl ü güher

çıktı bu yūsuf būydın hem beder

aldı bu kıymet bile yūsufnı şāh

sattı bu mālīk dağı bī-iřtāh

kıldı bu yūsufnı ez-ħāř ħarem

didı ki sin bol ser-i ħayl u ħaşem

min sini ferzend didim uşbu dem

sin dağı koy rāstlık özde ħadem

kıldı züleyħāğa sıfāriş anı

didı ki sin bil dağı esrār munı

bađladı ħıdmetke çü yūsuf güher

yorur idi ħamze şām u seħer

[47a]

‘aşk otıdın idi ki züleyhā kebāb

yok idi bir lahza aña hord u h̄‘āb

yūsufnı ‘azīz ferzend dib züleyhāğa tapşurganı

didi inekege ki ey hemdemim

boldı füzün miñnet ü derd ü elem

‘aşk otı örter mini her dembedem

cān içide şu‘lesi tartar ‘ilm

bargın ve yūsufnı kör uşbu zamān

kıl bu tüşüm kışsa sin aña beyān

cümle halimdın aña kıl haber

köz ucıdın kılsa maña bir nazar

bardı çü yūsufke eyā kör revān

didi ki yūsuf saña itey ‘ayān

[47b]

yiti yıl irür ki züleyhā elem

l̄ik firāķıñda iker dembedem

sini tüşinde körüb ol nā-tüvān

eyledi birdür barı hānmān

sini tiler mışrda tüşti es̄ir

ķıldı firāķıñ anı zār u zeh̄ir

tüşti tüşide körüb ol s̄imber

ķıldı ata anasıdın hemgüzer

salgın uşal s̄uhte dilke nezer

ķişi irür şalt şems ü ķamer

didi ki yūsuf hele nigü peyām

min idim āzād bolub min ğulām

yūsuf ‘aleyhi’ s-selām ineke aḥvālin eytkeni

BÖLÜM 4: DİZİN

-^ç (Aynı)-

‘**ādil**: <Ar. Haktan ve hukuktan ayrılmayan, hakkı yerine getiren.

‘. (36a/7-1), (3b/4-1)

[=2]

‘**ākıbet**: <Ar. Son, sonuç.

‘. (13a/3-1), (14b/4-1), (25b/3-1), (37a/6-1)

[=4]

‘**ālem**: <Ar. Yeryüzü ve uzayda var olan şeylerin tümü.

‘. (2b/3-1)

‘.+ğa (2b/5-1)

[=2]

‘**ālī-cenāb**: <Ar.+Far. İyilik sahibi, yüksek ahlâklı. Cömerd. Büyük zat.

‘. (16b/6-2)

[=1]

‘**ālim**: <Ar. Bilgin.

‘. (15b/5-2)

[=1]

‘**ārız**: <Ar. Bir şeyi arz ve takdim edici olan. Sonradan olan şey. Takılan. Yapışan.

‘.+ğa (36b/3-2)

[=1]

‘**āşī**: <Ar. Yasa ve kurallara, buyruklara karşı gelen, başkaldıran; dikbaşlı.

‘. (19b/1-1), (28a/1-1)

[=2]

‘**āşık**: <Ar. Bir kimseye ya da bir nesneye karşı aşırı sevgi ve bağlılık duyan kimse.

‘. (36a/5)

[=1]

‘**aceb**: <Ar. Acaba, hayret, gariplik, şaşılacak şey.

‘. (4b/5-1)

[=1]

‘**adāvet**: <Ar. Düşmanca davranış, düşmanlık.

‘. (10a/3-1)

‘.+ni (13b/7-1)

[=2]

‘**adem**: <Ar. Yok oluş, hiçlik, yokluk.

‘. (31b/1-2)

[=1]

‘**adl**: <Ar. Doğruluk.

‘. (32a/5-2), (4a/6-2), (5b/7-2)

‘.in (4b/1-1)
‘.iñ (4a/7-1), (5a/5-1), (5a/6-1)
[=7]

‘**adū**: < Ar. Düşman.
‘. (4b/3-2)
[=1]

‘**aqd**: < Ar. Sözleşme, kararlaştırma.
Kurma, düzme. Nikâh
‘. (42b/3-1)
[=1]

‘**akıbetül-kıssa**: < Ar. Kendisinden bir
ders çıkarılması gereken olay, konu,
kısa öykünün sonucu.
‘. (41a/2-1)
[=1]

‘**aleyhi’s-selâm**: < Ar. İslamiyet’te
peygamberler için kullanılan bir saygı
ifadesidir.
‘. (11a/4-1), (13a/2-2), (16b/3-
1), (21a/2-2), (22b/1-1), (33b/3), (33b/4-
1), (43a/4), (47b/7), (7a/6-2), (9a/3-1)
‘.+nı (35a/4)
[=12]

‘**alī**: < Ar. Hz.Muhammed’e ilk inanan,
ona ilk iman edenlerden biri ve onun

damadıdır. Dört halifeden
sonuncusudur.
‘. (3a/1-2)
[=1]

‘**amel**: < Ar. Amaçlı olarak yapılan iş.
Bir kimsenin dinin emirleri
doğrultusunda yerine getirdiği işler.
‘. (2b/6-2)
[=1]

‘**amīk**: < Ar. Derin.
‘. (15b/5-1)
[=1]

‘**arab**: < Ar. Araplar, tarihî Arap
Yarımadası’nda ortaya çıkmış ve
zamanla Antik Mısırlılar, Berberiler ve
Persler gibi toplumlar ile kaynaşmış,
günümüzde ise çoğunluğuna Arap
dünyasının ev sahipliği yaptığı halk.
‘. (3a/2-2)
[=1]

‘**arz**: < Ar. Yüksek bir kimseye, makama
saygı ile bildirmek, saygı ile anlatmak.
‘. (10b/4-2), (33a/7-1), (39a/5-2)
‘.+kılur (35a/6-2)
[=4]

‘**aşr**: < Ar. Yüzyıl. Çağ.

<p>‘. (3a/6-1)</p> <p>[=1]</p> <p>‘asel:<Ar. Bal.</p> <p>‘. (25b/1-2)</p> <p>[=1]</p> <p>‘aşk:<Ar. Bir kimseye ya da bir şeye karşı duyulan aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.</p> <p>‘. (2a/2-1), (2a/2-2), (2a/3-1), (2a/3-2), (2a/4-1), (2a/4-2), (2a/5-1), (2a/6-1), (37b/1-2), (37b/5-2), (37b/7-1), (42a/7-2), (47a/1-1), (47a/4-1)</p> <p>‘.+ımuḥabbet (2a/7-1)</p> <p>[=15]</p> <p>‘aṭā:<Ar. Bağış, ihsan, bahşiş.</p> <p>‘. (35a/2-2)</p> <p>[=1]</p> <p>‘ayān:<Ar. Açık, belli, aşikâr.</p> <p>‘. (23a/3-2), (29a/5-1), (2b/3-2), (43a/5-2), (45a/6-2), (47a/7-2), (4a/3-1), (4a/7-1)</p> <p>[=8]</p> <p>‘ayn:<Ar. Göz. Tıpkı.</p> <p>‘. (11a/5-2), (6b/2-1)</p> <p>[=2]</p>	<p>‘ayş:<Ar. Yaşama, keyif alma, günün gün etme.</p> <p>‘. (32a/6-1), (37b/4-2)</p> <p>[=2]</p> <p>‘ayyār:<Ar. Kurnaz, düzenbaz.</p> <p>‘.+ını (30a/2-2)</p> <p>[=1]</p> <p>‘azīm:<Ar. Bir kimsenin bir işteki engelleri yenme istenci, istek ve kararı.</p> <p>‘. (16b/4-1)</p> <p>[=1]</p> <p>‘azāb:<Ar. Büyük sıkıntı, eziyet, ezinç. İslam inancına göre dünyada günah işlemiş olanlara ahirette verilecek ceza.</p> <p>‘. (27b/6-2)</p> <p>‘.+ielīm (8b/5-2)</p> <p>[=2]</p> <p>‘aziz:<Ar. Sayılan, kutsal, değerli. Sevgide çok üstün tutulan, çok sevilen.</p> <p>‘. (38a/7-2), (39a/1-1), (39a/2-1), (39b/1), (39b/2-2), (41a/7), (42b/6-2), (45b/5), (46b/1-2), (47a/2)</p> <p>‘.+iğa (43a/7-1)</p> <p>‘.+ğa (45b/4-2)</p> <p>‘.+i (41a/3-1), (41b/1-2), (41b/6-2), (42a/1-1), (42b/1-1), (43a/2-1),</p>
--	---

(43b/3-1), (43b/7-1), (44a/2-1), (44a/4-1), (45b/3-1), (45b/6-1)

‘.+idür (38a/3-2)

‘.+im (13b/3-2)

[=26]

‘**azm**: < Ar. Azim. Bir kimsenin bir işteki engelleri yenme istenci, istek ve kararı.

‘. (40a/7-2), (45b/2-2), (6a/4-1)

‘.+icezm (6a/4-2)

‘.+iḡni (6a/7-2)

[=5]

‘**ilāc**: < Ar. İlaç. Tedavi, çare.

‘. (25a/3-2)

[=1]

‘**ilm**: < Ar. İlim. Bilim. Okumakla veya görmek ve dinlemekle veya ihsan-ı Hak’la elde edilen malumat. Bilmek. İdrak etmek.

‘. (47a/4-2)

[=1]

‘**ināyet**: < Ar. İyilik.

‘. (45b/5-2)

‘.+kılıb (43a/5-1)

[=2]

‘**isā**: < Ar. İslam kaynaklarına göre Allah’ın takdiri ile babasız olarak doğan beş büyük peygamberden biridir. İncil adlı kutsal kitap ona indirilmiştir.

‘. (13a/3-2), (3a/5-2)

[=2]

‘**izz**: < Ar. Değer, yücelik.

‘. (8b/4-1), (9b/4-1)

[=2]

‘**oṣmān**: < Ar. Dört Büyük Halife’den üçüncüsü, İslam peygamberi Muhammed’in cennetle müjdelenmiş sahabelerinden birisi.

‘. (3a/1-1)

[=1]

‘**ömr**: < Ar. Bir canlının doğumuyla başlayan ve ölene kadarki geçtiği varsayılan süre.

‘.+i (36b/5-1)

‘.+iḡadīm (16b/4-2)

‘.+ini (6b/5-2)

‘.+ü (5b/2-1)

[=4]

‘**uyüb**: < Ar. Kusurlar.

‘.+ıcihān (2a/1-1)

[=1]

-A-

a: < Adıl (zahir) tekil üçüncü kişiyi gösterir.

a.+lar (10a/4-1), (17a/5-1), (23a/1-1), (25a/6-1), (2b/4-1), (30a/1-1), (30b/1-1), (34a/6-1), (34a/7-1), (34b/1-1), (38a/2-1), (3b/5), (6a/6-1)

a.+lardın (32a/2-2)

a.+largâ (10a/4-2), (40a/3-2)

a.+ların (23a/2-1), (9b/5-2)

a.+ña (16a/4-2), (18a/2-2), (18a/7-2), (20a/1-1), (20b/1-2), (24b/7-1), (25a/7-2), (30a/3-2), (33b/6-2), (35a/5-2), (35b/1-1), (36a/6-2), (36b/2-2), (38a/6-2), (38b/1-1), (42b/6-2), (43a/6-1), (43b/6-1), (44a/4-1), (45b/2-2), (47a/1-2), (47a/5-2), (47a/6-1), (4a/2-2), (6a/3-2), (7b/1-1), (8b/7-1)

a.+nda (2b/4-2), (5b/8-2)

a.+ndın (21b/1-1)

a.+nga (2b/6-1)

a.+nı (11a/2-1), (12b/4-2), (17b/5-2), (18b/7-2), (19b/2-2), (20b/4-2), (23a/7-1), (24a/3-1), (25a/3-1), (25a/4-2), (27a/6-1), (27b/4-1), (28b/5-2), (35a/6-1), (36a/4-1), (43b/6-2), (45a/2-2), (46b/6-1), (47b/3-2)

a.+nıdın (8b/7-2)

a.+nıdur (9a/1-2)

a.+nıñ (12a/7-1), (12b/6-1), (13a/4-2), (13b/6-1), (14a/3-2), (14b/1-1), (14b/2-1), (14b/3-2), (15a/1-2), (1b/3-2), (1b/5-1), (1b/5-2), (20a/8-1), (20b/1-1), (20b/3-1), (20b/3-2), (21a/4-1), (22a/5-2), (23a/4-2), (24a/4-1), (28b/3-2), (29a/5-2), (30a/7-2), (30b/7-1), (31a/4-1), (31a/7-1), (34a/2-2), (34b/7-2), (36a/7-2), (36b/2-1), (36b/6-2), (37b/1-1), (37b/6-1), (3a/2-1), (41a/4-2), (43a/6-2), (43b/3-1), (45a/6-2), (45b/7-1), (4a/6-1), (6a/1-2), (8a/5-2)

a.+nıñdur (25a/3-2)

[=113]

âb: < Far. Su.

a.+ızer (38b/3-2)

a.+nı (21a/7-1)

[=2]

âdem: < İbr. Dinî düşüncelere göre yaratılan ilk insan ve peygamber olarak bilinmektedir. İnsan. Adam.

a. (2b/3-1), (2b/4-2)

a.+i'âlemğa (2b/5-1)

a.+ğa (2a/5-2)

a.+ışifat (13a/3-2)

[=5]

ādemī: < İbr. İnsanoğlu. İnsanlık

a. (23a/1-2)

[=1]

āfitāb: < Far. Güneş. Mec: Çok güzel yüz.

a. (20b/2-2), (36b/6-2), (8a/2-1)

[=3]

āh: < Far. İleme. Feryat etme.

a. (11b/2-2), (18a/5-1), (40b/3-2)

[=3]

āḥer: < Ar. Başka, diğer, gayrı.

a. (28b/1-2)

[=1]

āḥir: < Ar. Son, en son.

a. (20a/4-1)

a.+ine (1b/5-2)

[=2]

āḥrem: < Ar. Omuz ucu.

a.+ini (26a/5-1)

[=1]

āḥer: < Ar. Başka, diğer, gayrı.

a. (16a/2-2)

[=1]

āl: < Ar. Aile. Evlat. Sülale.

a.+iḥalk (35b/4-1)

[=1]

ān: < Far. güzellik cazibesi, alım.

a. (43a/5-1)

[=1]

ārā: < Far. Süsleyen, bezeyen.

a. (16b/1-2)

a.+sı (25b/1-2)

[=2]

āvāz: < Far. Ses, seda. Şöhret.

a. (35b/2-1)

[=1]

āvāze: < Far. Yüksek ses. Nam, şöhret.

a.+sini (4a/7-1)

[=1]

āder: < Far. Ateş. Bkz.: āzer.

a.+çe (36a/1-2)

[=1]

āzer: < Far. Ateş.

a. (32a/1-1)

[=1]

āzād: < Far. Özgür, serbest.

a.+bolub (47b/6-2)

[=1]

aç: < Yemek yemeye ihtiyacı olma durumu.

a. (25a/3-1), (45a/7-1)

[=2]

aç-: < Herhangi bir şeyi kapalı durumundan kurtarıp açık duruma getirmek.

a.-a (24a/1-1), (25a/4-1)

a.-ğu (29a/3-2)

a.-tı (39b/7-1)

[=4]

açıgla-: < Bilinmeyen bir durum ya da konu hakkında bilgi verilmesi.

a. (36a/2-1)

[=1]

açıl-: < Açmak işine konu olmak, başkasınca açmak eylemine uğratılmak.

a.-dı (29a/3-2)

a.-sun (11a/1-1), (44b/4-2)

[=3]

ağa: < Büyük erkek kardeş, ağabey.

a.+ları (9a/2), (13b/5-1), (14b/7-1), (15a/4-1), (15a/7), (15b/1-1), (16a/1-

2), (17a/3), (17a/4-1), (21b/3-1), (23a/1-2), (23a/6), (24b/3), (24b/7-1), (8b/2-1)

a.+larına (10a/1-2), (10a/2), (12a/1), (9b/5-1)

a.+sı (15a/1-1)

a.+sığa (15a/3-2)

[=21]

ağz: < Alt ve üst dudağın oluşturduğu bir bölüm.

a.+ıda (14a/4-1), (19a/1-2), (27a/7-2), (37b/1-1), (4a/2-1)

a.+ıdaki (8a/3-2)

a.+ımnı (19a/7-2)

a.+ını (18b/6-1), (28b/6-1)

[=9]

ah: < Far. Feryat. Kullanıldığı yere ve kullanılırken sesin aldığı tona göre sevgi, beğenme, hoşlanma, özlem, şaşma, pişmanlık, acı gibi duyguları dile getirir.

a. (12a/5-1), (12a/5-2)

[=2]

ağmed: < Ar. Çok hamdeden, övülmeye en lâyık olan.

a. (2b/2-1)

[=1]

aḥsenī: < Ar. En güzel.

a. (7a/5-2)

[=1]

aḥvāl: < Ar. Haller, durumlar.

a.+idin (19b/6-2)

a.+in (47b/7)

[=2]

aḥir: < Ar. Son, en son.

a. (1b/6-1)

a.+ine (31a/3-2)

[=2]

aḥtar-: < Herhangi bir şeyi yer yerden ya da bir kaptan alıp başka bir yere taşınması, dökülmesi.

a.-iban (19b/2-2)

[=1]

aḥer: < Ar. Başka, diğer.

a. (35b/3-1)

[=1]

aḥ-: < Sıvı ya da çok ince taneli şeyler için bir yerden başka bir yere geçmesi.

a.-ırtıp (4b/4-2)

[=1]

al: < Parlak kırmızı, yalın rengi, kızıl.

a. (36a/2-2), (3a/2-1)

[=2]

al-: < Bir şeyi ya da birini bulunduğu yerden ayırmak.

a.-am (25b/3-1)

a.-dı (24b/5-1), (29a/6-1), (35a/6-1), (36b/7-2), (46b/3-1)

a.-dılar (14a/1-1), (16a/5-1)

a.-ğanı (45b/5)

a.-ıb (13b/4), (13b/5-2), (25b/3-2), (27a/6-2), (29b/1), (41a/6-1)

a.-madın (22b/5-1)

a.-sa (4b/2-1), (24a/4-2), (25b/1-2), (35b/3-2)

a.-sam (4b/7-1)

a.-saḥ (24a/6-1)

a.-ur (21a/3-1), (35b/2-2)

[=24]

alıḳ: < Akılsız, aptal, bön

a. (15b/5-2)

[=1]

altun: < Altın, akçe, para.

a. (39b/7-2)

[=1]

amān: < Ar. İmdat, yardım isteği.

a. (31a/2-2)
[=1]

ana: < Çocuğu olan kadın, anne.

a. (42a/2-1)

a.+dın (7b/4-1), (7b/5-1)

a.+ke (40a/5-1)

a.+m (45b/6-1), (26a/5-1)

a.+η (42a/5-1)

a.+sı (25b/6), (26a/1-1), (26a/7),
(26b/1-1), (37b/3-2), (40b/1)

a.+sıdın (40b/2-2), (47b/4-2)

a.+sığa (37b/3-1)

[=15]

andağ: < Böyle, öyle, o kadar.

a. (14b/1-2)

[=1]

andağ: < Böyle, öyle, o kadar.

a. (3b/3-2)

[=1]

ara: < İki nesneyi birbirinden ayıran
boşluk, ikisinin ortası.

a.+mızda (17b/4-2), (38a/5-2)

a.+sıdın (45b/3-2)

a.+sındın (43b/7-2)

[=4]

arat-: < Arama işini başkasına
yaptırmak.

a.-maz (19b/7-2)

[=1]

art-: < Herhangi bir şeyin, durumun
eski hâlimden daha fazla olması.

a.-ar (29b/4-2), (37b/7-1)

[=2]

arż: < Ar. Yer. Dünya. Yeryüzü.

a.+ıfelek (3b/3-1)

[=1]

aşhab: < Ar. Dostlar, arkadaşlar.

a. (36b/4-2)

[=1]

aşl: < Ar. Asıl. Kök.

a. (2b/4-2), (38b/4-2)

[=2]

ast: < Alt.

a. (31b/6-2), (35a/7-2), (37a/4-
2), (37b/7-2)

[=4]

aşinā: < Far. Bildik, tamdık.

a. (32a/4-2)

[=1]

at: < İsim, nam, şöhret, şan, itibar,
haysiyet.

a. (12b/1-1)

a.+a (47b/4-2)

a.+ı (15b/3-2), (17a/1-1), (20b/1-
1), (36b/2-1), (36b/5-2), (37b/1-1)

a.+ım (37a/3-1)

a.+ıñ (37a/1-2)

[=10]

at-: < Bir nesneyi belli bir yerinden
hareket ettirilip fırlatılması.

a.-ğın (12b/1-1)

[=1]

ata: < Bir kimsenin geçmişte yaşamış
olan soyca büyükleri.

a. (40b/1), (42a/2-1)

a.+ke (40a/5-1)

a.+larığa (10b/1-1)

a.+m (14b/6-1), (14b/7-2)

a.+mğa (14a/7-1)

a.+mız (10b/2-2)

a.+ñ (42a/5-1)

a.+ñız (11b/6-2)

a.+sı (25b/5-2), (40b/2-2), (8b/1-
2), (9a/5-1), (9b/3-2)

a.+sıdın (13a/4-2)

a.+sığa (37b/3-2), (9b/3-1)

[=18]

atlan-: < Ata binmek. Bir şeyin üzerine
çıkılmak.

a.-dı (32a/5-1)

[=1]

averde: < Far. Getirilmiş nakl olunmuş.

a.+si (41a/2-2)

[=1]

ay: < Dünya'nın uydusu olan gökciemi.

a. (18a/6-2), (29b/3-1), (33a/4-
2), (40b/4-1), (45a/6-2)

[=5]

ayağ: < Bkz.: Ayak.

a.+ıda (27a/2-2)

a.+ın (29a/7-1), (31a/7-2),
(32a/1-2), (37b/1-2)

a.+ına (25a/2-1), (29a/1-1)

a.+ında (16a/1-2)

[=8]

ayağ: < Bacağın bilekten aşağıda
bulunan ve yere basmaya yarayan
bölümü.

a. (14b/4-2), (15a/1-2), (16a/7-2), (26b/2-2), (37b/2-1), (41b/2-2), (44a/1-2), (8a/7-1)

[=8]

ayīn: < Far. Dinî bazı gösteriler. Tören.

a. (41a/3-2)

[=1]

ayrıl-: < Ayırmak eylemi kendisine yapılmak.

a.-mas (8b/1-1)

[=1]

ayt-: < Söylemek, demek.

a.-ay (24b/6-2)

a.-ğın (19b/6-2), (31b/1-1)

a.-ib (13b/7-1), (13b/7-2), (14b/1-1), (8b/2-2)

a.-mañız (35b/5-1)

a.-may (10a/1-1)

a.-san (14a/6-2)

a.-ur (14a/4-2), (14b/1-2), (5b/6-1)

[=13]

az: < Her zamankinden daha az olma durumu, yeterli olmama hâli.

a. (12a/4-2), (9b/2-2)

a.+ını (12a/4-2)

[=3]

-B-

bā: < Far. Farsçada önüne kelen kelimeye “ile” anlamı katar.

b. (38b/3-2)

[=1]

bā-beyd: < Far. Ev ile.

b. (36b/4-2)

[=1]

bā'is: < Ar. Yol açan, sebep olan.

b. (6a/5-1)

[=1]

bād: < Far. Yel. Rüzgâr. Soluk. Nefes.

b. (13b/5-2)

b.+ışeh (39a/4-2)

b.+ışehr-i lā-yezāl (35a/1-2)

[=3]

bādişāh: < Far. Osmanlı Devleti'nde devlet başkanına verilen unvan, hükümdar, sultan.

b. (17a/2-2)

b.+nı (39b/1)

b.+nıñ (36a/5)

[=3]
bāġ: < Far. Bahçe, bağ.
b. (6b/7-1)
b.+ıda (10b/3-1)
b.+iirem (10b/5-2)
b.+mübüvvet (8a/5-1), (34a/2-1)
[=5]
bām: < Far. Dam, çatı. Kubbe. Sabah
vakti.
b.+dın (9a/6-1)
[=1]
bānī: < Ar. Kurucu. Yapan. Yapıcı.
Yaptırıcı. Binâ eden.
b. (12a/6-2)
[=1]
bāre: < Far. Defa, kerre. Sur. At. Zülf.
b. (7b/4-2)
[=1]
bāzār: < Far. Alışveriş yeri. Pazar. Üstü
açık yer ki, hergün veya belirli günlerde
herkes satacağını oraya çıkarıp
pazarlıkla veya açık artırmayla satar.
b.+ğa (35a/6-1)
[=1]
ba‘zī: < Ar. Kimi.

b. (34b/5-1), (44a/1-2)
b.+sı (34b/4-1)
b.+si (34b/4-2)
[=4]
baġla-: < Bağ ya da benzeri başka bir
şeyle tutturmak.
b.-dı (43b/4-2), (46b/7-1)
b.-dılar (10a/6-2), (15b/7-2)
b.-lı (15b/2-2)
[=5]
baġr: < Göğüs.
b.+ı (37b/5-2), (45a/4-1)
b.+ım (42a/3-2)
b.+ımını (19a/2-2)
[=4]
baġr: < Ar. Deniz.
b. (5a/2-1)
b.+da (33a/2-1)
b.+inīl (32b/6-2)
[=3]
baġrī: < Ar. Denize âit, denize mensup,
denizle alâkalı.
b. (40a/3-2), (41a/4-2)
[=2]

baḥṣiṣ: < Far. Lütfedip verilen para.
Fazladan, iyilik olsun diye verilen.
İhsan. Hediye, mükâfat.

b. (3b/4-2)

b.+din (5a/1-1)

[=2]

baḥt: < Far. Kader. Tâli. Uğur. Alın
yazısı. Kısmet. İkbal.

b. (16b/5-1), (40b/6-2), (5a/3-1)

b.+ısa9âdet (32b/1-1), (40a/6-1)

[=5]

bahâ: < Far. Kıymet. Değer. Bedel.
Pahâ.

b. (24a/6-2)

b.+sı (25a/1-2), (35b/7-1)

b.+sığa (36a/2-2)

[=4]

bahâr: < Far. İlkbahar.

b. (10b/3-1), (25b/4-2)

[=2]

baḳ-: < Bakışın olan bir durum ya da
nesneden başka bir nesneye çevrilmesi
durumu.

b.-ıb (15a/3-2), (28b/6-1)

b.-ıḳ (27a/3-2)

b.-tı (12a/7-1), (34b/3-1)

[=5]

bar: < Var. Evrende ya da düşüncede
yer alan, bulunan.

b. (16b/4-1), (20a/6-1), (22b/6-1),
(23a/7-1), (2a/1-2), (36a/1-1),
(36a/6-1), (36b/3-1), (4a/1-2), (6a/4-1),
(7a/6-1), (7b/3-2), (7b/4-1)

b.+dur (10b/4-1), (25a/3-2),
(28a/2-2), (9b/5-2), (12b/5-2)

b.+ı (47b/2-2)

b.+nı (23b/1-2), (46a/1-1)

[=21]

bar-: < Varmak. Ulaşılmak, erişilmek
istenilen yere ayak basmak.

b.-yın (42a/2-2)

b.-dı (20b/6-1), (22a/1-2),
(22b/5-2), (23a/2-1), (34b/3-2), (47a/7-1)

b.-dılar (31a/6-2)

b.-dın (40b/4-2)

b.-ğanlarını (13b/4)

b.-ğay (12b/4-1)

b.-ğın (12a/5-1), (20a/2-1),
(47a/5-1), b. (16b/2-2)

b.-ıb (15b/4-2), (32b/6-1)

b.+ıḳız (12b/3-1)

b.-sın (40a/1-2)

[=19]

barça: < Tamam, hep, bütün.

b. (10a/3-1), (10a/5-1), (10a/5-2), (10a/6-1), (10a/7-1), (11a/7-1), (11a/7-2), (11b/7-2), (12b/2-2), (12b/6-1), (13b/5-1), (13b/6-2), (13b/7-2), (15b/1-2), (17a/7-1), (17a/7-2), (17b/1-1), (17b/3-1), (17b/3-2), (17b/5-1), (18a/4-1), (18a/6-1), (18b/5-1), (22a/2-2), (22b/7-1), (23a/2-1), (24a/4-2), (24a/5-2), (24a/7-1), (24b/2-1), (28a/6-1), (29b/6-1), (29b/7-2), (30a/5-1), (30a/7-2), (31a/2-1), (32a/6-1), (33a/6-2), (34a/2-2), (34a/3-1), (34a/5-1), (34b/2-1), (34b/6-2), (35b/5-2), (36b/4-2), (3b/6-1), (41b/3-1), (8a/2-2), (8b/2-1), (8b/6-2), (9b/1-1)

b.+ğa (29b/6-2), (2b/2-2), (2b/5-2), (3b/2-1), (3b/7-2), (5a/6-1), (8b/7-2)

b.+ları (28a/7-1), (31a/6-2), (34a/5-2), (34a/7-2), (34b/1-1)

b.+larının (34b/1-2)

b.+mız (8b/3-2)

b.+nı (45b/4-1)

b.+sı (10a/6-2), (17a/6-1), (17a/6-2), (18b/6-2), (19b/1-2), (22a/3-1), (23a/2-2), (23a/5-1), (28a/5-1), (28a/7-2), (29b/2-1), (30a/2-1), (30a/6-

1), (30b/2-1), (30b/3-2), (30b/7-2), (31a/3-1), (31a/4-1), (31a/6-1), (32a/3-1), (40a/5-2), (40b/5-2), (41a/1-2), (44b/4-1), (46b/2-1)

[=91]

barı: < Tanrı.

b. (10b/5-1), (11a/6-1), (11b/6-1), (13b/7-1), (14a/5-2), (14a/7-1), (14a/7-2), (17a/4-1), (18a/3-1), (19b/1-1), (22a/1-2), (22a/2-1), (23a/7-2), (29b/5-2), (30a/5-2), (30a/7-1), (32a/5-2), (32b/2-1), (36a/4-2), (37b/4-2), (38b/1-2), (40b/7-2), (41b/3-2), (42a/2-1), (42b/1-1), (4a/2-2), (5a/2-2), (6b/7-1)

b.+mız (8b/3-1), (8b/4-2)

b.+n (42b/1-2)

b.+ğa (11a/5-2)

b.+ğız (11a/5-1)

b.+nı (24b/4-2), (32a/6-2), (34b/3-2), (35b/1-2)

b.+nız (33a/2-2)

b.+sı (11b/5-2), (29a/4-2), (4a/4-2)

[=41]

barğa: < Falaka. Kamçı.

b.+kıldılar (16b/7-2)

[=1]

başar: < Ar. Görme.

b. (11b/1-2), (22a/4-2)

[=2]

başır: < Ar. Gören. Allahü teâlânın Esmâ-i Hüsnâ'sından (güzel isimlerinden). Gizli ve açık her şeyi hakkıyla görücü.

b. (1b/3-1)

[=1]

bas-: < Ayak tabanını, gövdenin ya da bacağın ağırlığını verecek biçimde, bir şeyin üstüne koymak.

b.-pan (22a/3-1)

[=1]

baş: < İnsan ve hayvanlarda beyin, gözler, kulaklar, burun, ağız gibi organların bulunduğu, vücudun üst ya da önünde yer alan bölümü.

b. (12b/3-1), (16a/1-2), (26a/5-1), (29a/7-1), (31b/5-2), (34b/5-2), (46b/1-2)

b.+ı (45b/5-2)

b.+ıda (33b/7-1), (34a/4-1)

b.+ım (33b/2-2)

b.+ınız (14a/6-1)

b.+ında (21b/4-1)

b.+ını (14a/6-2)

b.+koysa (31b/2)

b.+ları (17a/7-2)

b.+tın (14b/4-2), (26b/2-2), (37b/1-2), (37b/2-1), (41b/2-2), (8a/7-1)

[=22]

başka: < Alışılmışın dışında olan, aynı olmayan, öteki, ayrı, özge.

b. (20a/8-2), (30b/2-2)

[=2]

başla-: < Bir işe, bir eyleme, bir devinime girişmek, ilk adımları atmak.

b.-dı (11a/4-2), (14a/2-1), (28a/4-1), (41a/6-2), (41b/3-2)

[=5]

bat: < Kuvvet. Derhal.

b. (12b/5-1), (13b/2-2)

[=2]

be-gāyet: < Far.+Ar. Son derece, pek çok, fazlasıyla.

b. (39a/2-2), (6b/3-2)

[=2]

be-h'āb: < Far.+Ar. Uykulu. Suçlu.

b. (20b/2-1)

- [=1]
- be-renk:** < Far.+Ar. Renkli.
b. (33a/6-1)
[=1]
- be-zevk:** < Far.+Ar. Zevkli.
b. (17b/5-1)
[=1]
- be-cān:** < Far. Canlı.
b. (33a/5-1)
[=1]
- becelluk:** < Ar. İftiralık, suçluk.
b. (14a/5-2)
[=1]
- bed:** < Far. Kötü.
b. (11b/5-2), (34b/7-2)
[=2]
- beden:** < Ar. Gövde, vücut, ten.
b. (37a/1-1)
b.+i (14a/3-2), (32b/5-2)
[=3]
- beder:** < Far. Hariç. Dışarı. Taşra.
b. (45b/3-2), (45b/7-2), (46b/2-2)
[=3]
- bedest:** < Far. Değerli malların satılması için inşa edilmiş, kubbelerle örtülü ve genellikle dikdörtgen planlı büyük yapılara verilen addır.
b. (29b/5-1)
[=1]
- bedr:** < Ar. Dolunay. Ayın en parlak olduğu zamaki durumu.
b. (30a/5-2), (39b/7-2)
[=2]
- bedū:** < Far. “Ona” demektir.
b. (29a/7-2)
[=1]
- beduk:** < Çam ağacı sakızı.
b. (29b/4-1)
[=1]
- bedv:** < Ar. Zihinde bir şeyin peyda olması. Bir şey zâhir olma. Başlama. Sahraya çıkma.
b. (31a/1-1)
[=1]
- behā:** < Far. Gökçek olmak, şirin ve lâtif olmak.
b. (43b/2-1)
[=1]

behem: < Far. Birlikte. Beraber.

b. (40b/3-2), (41a/5-1)

[=2]

beher: < Far. Her, her bir, herbirisine.

b. (35b/2-2), (36b/1-1)

[=2]

belā: < Ar. Musibet, Felaket.

b. (20a/3-2), (37a/4-2), (45b/4-2)

b.+m (45b/4-2)

[=4]

belḥ: < Ar. Afganistan'ın kuzeyinde yer alan eski bir yerleşim yeridir.

b. (5b/7-1), (6b/3-1)

[=2]

bend: < Far. Bağ. Bağlanan. Bağlanmış.

b. (24a/3-1), (25a/4-1), (25a/4-2), (25a/5), (25a/6-2), (25b/4-1), (26a/2-2), (27b/1-2), (29a/6-1), (29a/6-2), (29b/1), (6b/3-1)

[=12]

bende: < Far. Kul, köle.

b. (23a/3-1), (24a/1-2), (24b/3), (26a/5-1), (39a/5-2), (6a/2-1)

b.+ğa (1b/2-2), (6a/6-1)

b.+iḥāşılāh (31b/3-2)

b.+ni (25a/7-1), (26a/5-1), (39a/6-2)

[=12]

bende-vār: < Far. Kul gibi, köle gibi.

b. (10a/7-1), (30a/6-2)

[=2]

benī: < Ar. Oğullar.

b. (3b/7-1)

[=1]

beniādem: < Ar. Ademoğulları, insanlar.

b.+e (2a/2-1)

[=1]

berek-gāh: < Far. Süs, ziynet. Aba, kaba kumaş.

b. (23b/4-2)

[=1]

berg: < Far. Yaprak.

b. (28a/4-2), (28a/7-2)

[=2]

berhem: < Far. Toplu, birlikte, berâber.

b. (4b/1-2)

[=1]

berze: < Far. Letâfet, zerâfet. Yakışıklı, nâzik. İpekli kumaş.

b. (4b/7-2)

[=1]

bes: < Far. Çok fazla, yeterli, çok.

b. (15b/6-1), (26a/6-1), (27a/4-1), (34a/6-2), (39b/2-1), (39b/6-2), (42b/4-1), (7b/3-2)

[=8]

beşer: < Ar. İnsan.

b. (44a/4-2)

[=1]

bey^ç: < Ar. Satış.

b.+kıl (36a/3-1)

b.+kılıb (45b/5)

[=2]

beyād: < Ar. Mahvolma, yok olma, hiç olma.

b. (15b/4-2)

[=1]

beyān: < Ar. Bir şeyi açıklamak, açıklığa kavuşturmak, isteğini ifade etmek.

b. (47a/5-2)

[=1]

bıçak: < Bir sap ve çelik bölümden oluşan çeşitli amaçlarla kullanılan kesici bir araç.

b. (15a/1-1)

[=1]

bī-‘add: < Far.+Ar. Sayısız.

b. (26a/6-1), (28a/7-2), (38b/1-1), (40a/6-2), (9b/5-2)

[=5]

bī-çāre: < Far. Çaresiz. Çıkar yol, kurtuluş yolu.

b.+ğa (6a/2-1)

b.+ni (12b/3-2)

[=2]

bī-edeb: < Far.+Ar. Terbiyesiz, edepsiz.

b. (17b/5-2)

[=1]

bī-ḥār: < Far. Dikensiz.

b.+ğa (31a/8-2)

[=1]

bī-ḥad: < Far. Sınırsız.

b. (36b/2-2)

[=1]

bī-ḥuzūr: < Far.+Ar. Rahatlık.

b. (40b/1)

[=1]

bī-ḥāb: < Far. Uykusuz.

b. (36b/6-1)	[=1]
[=1]	bī-ḳarār: < Far.+Ar. Kararsız.
bī-ḥaber: < Far.+Ar. Habersiz.	b. (32a/7-2), (44b/2-2), (45a/2-1)
b. (2a/6-1)	[=3]
[=1]	bī-melāl: < Far.+Ar. Sıkıntısız.
bī-ḥord: < Far. Yiyeciksiz.	b. (30b/3-1)
b. (37b/5-1)	[=1]
[=1]	bī-meşl: < Far.+Ar. Örneksiz, benzersiz.
bī-ḥūd: < Far. Hüremtsiz.	b. (15b/6-2)
b. (18a/2-1), (34b/4-2), (41b/2-1)	[=1]
b.+olub (44b/7-2)	bī-neḥer: < Far. Geniş olmayan, bol olmayan.
[=4]	b. (45a/5-2)
bī-ḥüsr: < Far.+Ar. Zararsız.	[=1]
b. (20b/6-1)	bī-nişān: < Far. İşaretsiz, alametsiz, izi olmayan.
[=1]	b. (2b/3-1)
bī-ḥūde: < Far. Boşu boşuna.	[=1]
b. (15b/1-2), (35b/4-1)	bī-niyāz: < Far. Duasız, yalvarmayan yakarmayan.
[=2]	b. (1b/6-1)
bī-ḥūş: < Far. Akılsız.	[=1]
b. (17b/6), (34b/4-1), (44b/6)	bī-rahm: < Far.+Ar. Acımayan, merhametsiz.
[=3]	
bī-iştāh: < Far.+Ar. Yemek yeme isteği olmayan.	
b. (46b/3-2)	

b. (45b/6-1)

[=16]

[=1]

bile: < Birlikte, beraber, ile.

bī-şümār: < Far. Hesapsız, sayısız.

b. (42b/4-1)

[=1]

b. (11b/7-1), (12a/5-1), (12a/6-1), (13a/6-1), (13a/6-2), (13b/4), (15a/4-2), (15b/5-1), (16a/3-2), (17a/6-2), (17b/4-1), (22a/7), (23a/7-1), (27b/1-2), (28b/6-2), (32a/7-2), (37a/5-2), (38b/2), (38b/6-2), (40b/7-2), (43b/2-1), (44a/3-2), (45b/5-1), (46b/3-1), (5a/4-1), (9a/1-2)

[=26]

big: < Erkek adlarının sonuna getirilen bir saygı sanı.

b.+ler (38b/3-1), (42b/1-2)

b.+leri (38b/2), (41a/6-1)

b.+leridin (40a/4-1)

b.+lerini (38a/2-1), (39a/3-1)

[=7]

bilen: < İle, birlikte.

b. (11a/1-1), (11a/1-2), (16b/7-1), (20a/4-1), (35b/3-1), (42b/4-1), (44b/4-1), (44b/4-2)

[=8]

bil-: < Bir şeyi öğrenmiş, anlamış olmak, bir şeyle ilgili bilgisi bulunmak.

b.-(11b/5-2), (21a/2-1), (21a/6-2), (23a/5-2), (46b/6-2)

b.-emiş (4b/1-2)

b.-en (6b/5-1)

b.-esin (27a/5-1)

b.-esiniz (38a/3-1)

b.-gin (1b/2-2), (21a/4-1), (25b/2-1), (35a/3-2)

b.-ib (4b/1-1)

b.-medi (44b/7-2)

b.-medim (14a/5-1)

bilge: < Her şeyi bildiği gibi, bildiği şeyleri de iyi ve sağlam bilen, bilgisini kendisi ve başkaları için en yararlı bir biçimde kullanabilen, iyi ahlaklı, olgun kimse.

b. (2b/4-2), (2b/6-2)

[=2]

bilgü: < İnsan aklının alabileceği gerçek, olgu ve ilkelerin tümüne verilen ad.

b.+si (19a/1-2)

[=1]

bi'l-hayr: < Ar. Uğurlu olarak, hayırla.

b. (1b/1)

[=1]

bin: < Ben.

b.+i (39b/4-1), (40b/5-1)

[=2]

bir: < Sayıların ilki.

b. (10a/4-2), (11b/2-1), (12a/5-2), (12b/6-1), (14a/3-1), (15a/1-1), (15b/4-1), (16a/5-1), (18b/5-2), (20a/6-1), (20b/2-1), (21a/2-1), (21a/5-1), (22a/3-2), (24a/7-1), (27a/4-1), (27a/6-2), (27b/2-1), (28a/5-2), (29a/7-2), (29b/5-1), (30b/6), (31a/1-1), (31a/3-2), (31a/8-2), (35b/5-1), (35b/6-1), (36a/1-1), (36a/3-1), (36a/7-2), (36b/3-1), (36b/6-1), (40a/2-2), (40a/4-1), (43a/6-2), (43a/7-2), (45a/1-2), (47a/1-2), (47a/6-2), (4b/5-2), (4b/6-2), (6a/5-2), (7a/3-1), (7b/4-1), (7b/5-1), (8b/1-1), (8b/5-2), (9a/7-1)

b.+dür (47b/2-2)

b.+i (22b/6-2), (28a/5-2)

b.+in (13b/1-2)

b.+ini (42b/6-1)

b.+ni (14a/2-1), (17a/2-1)

[=55]

bir-: < Vermek. Üzerinde ya da civarında bulunan bir nesneyi başka birine iletme eylemi.

b.-di (20b/4-2), (21b/6-2), (24b/4-2), (24b/7-1), (2a/2-1)

b.-ey (42a/4-2)

b.-gen (9b/6-2)

b.-geni (12a/1), (19a/4)

b.-gey (20a/1-2)

b.-gi (6a/4-2)

b.-gin (10b/7-1)

b.-ib (23a/4-2), (35a/3-2), (38b/5-1)

b.-ibtür (7a/4-2)

b.-iñ (24b/6-1)

b.-señ (24a/6-2)

b.-ür (21a/1-2), (25a/7-2), (26b/6-1), (2b/5-1), (35b/3-1), (3b/4-2), (3b/6-2), (45b/4-1), (45b/5-1), (9b/4-1)

[=28]

birbiri: < Biri ötekiyle ilişkili olarak, biri ötekini izleyerek ya da ötekinin yanı sıra.

b.+din (36b/7-2)

b.+ge (18a/3-2)

[=2]

biri: < Kim olduğu bilinmeyen bir kimse.

b.+si (10b/1-2), (22b/6-2), (30b/2-2)

[=3]

birle: < İle, vasıtasıyla.

b. (11a/3), (11a/4-2), (24b/3), (31b/6-1), (43a/2-2), (6a/4-2), (6b/1-2), (7a/1-2), (8b/2-2), (9a/7-1), (9b/5-1)

[=11]

bismillahirrahmanirrahim: < Ar.

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

b. (1b/1)

[=1]

bit-: < Hiç kalmamak, tükenmek.

b.-tiler (32a/3-2)

[=1]

biti-: < Yazmak.

b.-diler (38b/3-2), (38b/4-1)

b.-rijiz (39a/4-1)

b.-se (7a/1-1)

[=4]

biz: < Çoğul birinci kişi adılı.

b. (11b/7-1), (24a/4-2), (24a/6-1), (36b/4-1), (37a/4-1), (38a/5-1), (40b/3-2), (8b/3-1), (8b/3-1), (8b/4-2), (9a/2)

b.+din (25a/4-1)

b.+iñ (38a/5-2)

b.+ke (11b/4-2), (11b/5-1), (15b/2-1), (24a/4-1), (25a/1-2)

b.+ni (18a/4-2), (45b/3-2)

[=20]

bol: < Varlık kazanmak, meydana gelmek, vuku bulmak.

b. (33b/1-2), (46b/4-2)

b.-alı (31b/2)

b.-ar (18a/2-1)

b.-arıñ (4a/1-2)

b.-dı (5a/2-2), (10b/3-1), (12a/6-2), (14a/3-2), (14b/2-1), (23a/3-2), (23a/4-2), (24b/5-2), (25b/3-2), (28a/2-1), (28a/6-2), (29a/5-2), (29b/3-1), (30a/5-2), (30b/1-2), (31a/6-1), (32a/4-2), (32a/5-2), (32b/5-2), (33a/4-2), (33b/5-1), (35b/1-2), (37b/4-2), (39b/6-2), (3b/3-1), (41b/2-1), (41b/2-2), (42b/6-2), (43a/5-2), (47a/3-2), (6a/1-2), (6a/5-2), (6b/3-1), (6b/3-2), (6b/4-2)

b.-dılar (23a/7-2)

b.-ğa (5a/1-2)

b.-ğan (37b/6-2)
b.-ğanı (17b/6), (36a/5), (40b/1),
(41a/7), (44b/6)
b.-ğın (27a/4-2), (42a/6-2),
(6a/6-2)
b.-ğum (37a/6-2)
b.-ma (13a/7-1), (20a/2-2)
b.-mas (18b/2-2), (36a/7-2)
b.-masa (44b/4-2)
b.-sa (11b/2-1), (26a/3-2),
(35b/2-2), (36b/1-1), (39a/7-2), (4a/4-
1), (4b/3-2), (4b/4-1)
b.-sun (36b/1-2), (4a/2-1), (5b/2-
1)
b.-ub (12b/2-2), (13b/5-1),
(14b/4-2), (20b/5-1), (21a/2-1), (28a/5-
1), (29b/2-1), (32b/1-2), (34b/4-1),
(45a/2-1), (7b/3-1), (9b/2-2)
b.-uban (30a/5-1)
b.-ubdu (8b/2-1)
b.-unur (13a/3-1)
b.-up (4b/4-1)
b.-ur (11b/2-2), (12b/1-2),
(15a/6-2), (15b/3-1), (15b/3-2), (19b/7-
2), (2a/6-2), (2a/6-2), (43a/2-2), (45b/1-
2), (9a/1-1)
b.-urlar (11b/5-2)
[=96]

bolğu: < Orijinal, özgün.

b.+sı (13a/5-2)
b.+sıdur (34a/1-2)
[=2]

boy: < Ortak bir atadan türediklerine inanan, birbirleriyle kan akrabalığı bulunduğu inanarak evlenmeyen ataerkil, geleneksel topluluk.

b. (35b/3-1), (39a/3-2)
[=2]

boya-: < Herhangi bir cismin olduğu renkten başka bir renge fırça vb. gibi nesnelere renginin değiştirilmesi eylemi.

b.-ğanı (17a/3)
[=1]

boyn: < Boyun. Gövdenin omuz ile baş arasındaki bölümü.

b.+ıda (25a/2-1), (9a/5-2)
[=2]

boz-: < Olması gerektiği gibi çalışan bir şeyi işlemez ya da kötü işler duruma getirmek, var olanı kötü hâle getirmek.

b.-dum (42a/2-1)
[=1]

böri: < Kurt.

b. (18b/1-2), (19a/4), (19a/5-1)

b.+ni (18b/3), (18b/4-2), (18b/5-2), (18b/6-1)

[=7]

bu: < Yerde, zamanda ya da söz zincirinde konuşana en yakın olanı gösterir.

b. (10a/1-2), (11a/1-1), (11b/3-1), (11b/3-2), (11b/5-1), (11b/5-1), (11b/7-2), (12a/3-2), (12b/5-2), (13a/7-2), (13b/1-1), (14a/4-1), (14b/5-1), (14b/6-2), (14b/7-2), (15a/2-1), (15a/4-2), (15b/2-1), (16a/2-2), (16a/3-1), (17b/2-1), (17b/7-2), (18a/4-2), (19a/1-1), (19a/2-2), (19a/7-1), (19b/3-1), (19b/5-2), (19b/7-1), (1b/6-2), (20a/4-2), (20b/5-2), (20b/6-2), (21a/1-2), (21a/5-1), (21a/6-1), (23a/2-2), (23a/3-1), (23a/3-2), (23a/5-1), (23b/1-1), (24a/2-2), (24a/6-1), (24a/7-2), (24b/1-1), (24b/2-2), (25b/3-2), (26a/2-2), (26a/4-2), (26b/3-1), (26b/3-1), (26b/3-2), (26b/3-2), (26b/5-1), (27a/2-1), (27a/2-2), (27b/6-2), (27b/7-1), (28b/5-1), (28b/7-1), (28b/7-2), (29a/6-1), (2b/4-1), (31a/7-2), (31b/1-1), (31b/5-1), (31b/6-2), (32a/4-2), (33a/1-2), (33a/3-2), (33b/1-2), (33b/6-1), (34a/3-2), (35a/1-1), (35a/1-1), (35a/7-2), (35b/2-2), (35b/4-1), (36a/1-1), (36a/1-2), (36a/2-1), (36a/2-2), (36b/2-2),

(37a/4-2), (37b/3-1), (37b/7-2), (38a/1-1), (38a/3-1), (38a/6-1), (38b/1-2), (39a/4-1), (3b/2-1), (3b/3-1), (3b/4-2), (41a/5-2), (41b/2-1), (42a/7-1), (42b/1-2), (43a/3-1), (43a/5-2), (43a/6-2), (43b/4-1), (44a/4-2), (44a/5-2), (44b/2-1), (44b/3-1), (44b/3-2), (45a/7-1), (45b/1-2), (45b/4-1), (45b/7-1), (46b/2-2), (46b/3-1), (46b/3-2), (46b/4-1), (47a/5-2), (4a/5-1), (5a/3-2), (5a/5-2), (5a/7-1), (5b/1-2), (5b/5-2), (6a/3-1), (6a/4-1), (6a/6-1), (6a/7-2), (8b/2-2), (8b/6-1), (8b/6-2), (8b/7-2), (9a/4-2), (9a/7-1), (9b/2-1), (9b/3-1), (9b/4-2), (9b/6-2), (9b/7-1)

b.+lar (12a/4-2), (12b/2-1), (29b/5-1), (37b/4-2), (9a/4-1)

b.+ların (12a/5-1)

[=142]

būd: < Far. Varlık. Uzaklık.

b. (2a/5-1)

[=1]

būy: < Far. Koku.

b. (35b/7-2), (43b/2-1)

b.+dm (46b/2-2)

[=3]

buğz: < Ar. Düşmanlık duyma, nefret, kin.

b. (10a/6-2)

[=1]

bulut: < Serbest bir hava kütleğinde toplanmış, gözle görülebilir su damlacıkları, buz kristalleri veya her ikisinin karışımından oluşan yapı.

b.+dın (33a/4-2)

[=1]

bülbül: < Far. Sesinin güzelliğiyle tanınan, Akdeniz ülkelerinde, orman ve bahçelerde yaşayan ötücü kuş. Eski Türk edebiyatında andelib ve hezar da denirdi.

b. (37b/6-2)

b.+i (34a/2-2), (8a/5-2)

b.+icāmīşāh (3a/3-2)

[=4]

bülend: < Far. Yüksek, büyük.

b. (6b/3-2)

[=1]

bünyemīn: < İbr. Yakup Aleyhisselâm'ın en küçük oğlu.

b. (7b/5-1)

[=1]

büşrā: < Ar. Müjde. Sevinçli, hayırlı haber.

b. (22b/6-2)

[=1]

büt: < Far. Heykel. Sanem. Kendisinden medet beklenen veya lâıyk olmadığı hürmet kendine yapılan maddi mânevi resim, heykel ve her çeşit cisim.

b. (30a/2-2)

b.+i (30b/2-2)

b.+lerin (31b/2)

b.+lerini (30b/3-1)

[=4]

bütker-: < İkmak etmek. Eksik bir şeyi tamamlamak.

b.-ib (38b/5-1)

[=1]

bütperest: < Far. Putlara tapan kimse.

b. (29b/5-2)

[=1]

büz-: < Bir şeyi toplayıp sıkarak daraltmak, küçültmek, kısaltmak.

b.-diler (17b/1-2)

[=1]

-C-

cābir: < Ar. Cebredici, zorla yaptıran.

c. (31a/4-2)

[=1]	c. + mişār (30a/6-1), (33b/5-2)
cāfi : < Ar. Cefa eden, eziyet veren.	c.+ıpeder (9b/3-2)
c. (19b/1-2)	c.+işāh (3a/3-2)
[=1]	[=41]
cāmi : < Ar. İslam inancına göre ibadet edilen mabet. Toplayan, derleyen.	cān-fikār : < Far. Canı yaralı.
c.+dīn (3a/4-2)	c. (18a/1-2)
c.+iḳur'ān (3a/1-1)	[=1]
[=2]	cānī : < Far. Kâtil, cinayet işleyen.
cān : < Far. Hayat, ruh, gönül.	c. (12b/2-1)
c. (10b/6-2), (11a/7-2), (12b/2-2), (13a/1-2), (13a/1-2), (13a/7-1), (14b/7-1), (19a/5-2), (23a/5-2), (26a/1-1), (28b/7-2), (2a/1-2), (2a/4-2), (34a/4-2), (34b/4-1), (35b/1-1), (35b/5-2), (35b/6-1), (3a/3-2), (40b/4-2), (42a/4-1), (45b/6-2), (47a/4-2), (6a/3-2), (8a/1-1), (8b/6-1)	[=1]
c.+dīn (42a/7-2)	canbāz : < Far. Canını hiçe sayan.
c.+ġa (25b/7-2)	c.+ġa (27a/4-2)
c. + i'azīzim (13b/3-2)	[=1]
c.+ıcihān (10a/3-2), (40b/3-1), (9b/7-1)	candār : < Far. Koruyucu, silahlı kimse.
c.+ıdın (28a/7-1)	c.+ını (40a/4-2)
c.+ım (18a/1-2), (18a/5-2)	[=1]
c.+ıma (16a/2-1), (45a/7-2)	cebbār : < Ar. İsteddiğini mutlak yapan, dilediğine muktedir olan. Büyüklük, azamet ve kudret sahibi.
	c. (27a/7-1)
	[=1]
	cebber : < Ar. Bkz.: cebbār.
	c.+ım (28a/1-2)
	[=1]

cebr: < Ar. Zorlama.

[=1]

c. (45b/1-2)

c.+din (26b/1-2)

c.+ine (25b/5-1)

c.+ini (26a/1-2)

[=4]

cebre'îl: < Ar. Allah tarafından
peygamberlere vahiy getirmekle görevli
melek.

c. (7b/1-2), (16b/2-2), (22a/7)

[=3]

cecek: < Çiçek.

c.+ni (21a/7-2)

[=1]

cedel: < Ar. Tartışma, mücadele.

c. (38b/7-2)

[=1]

cefâ: < Ar. Eziyet. Sıkıntı. Zulüm.

c. (37a/4-1)

c.+dur (26a/4-2), (26b/3-1)

[=3]

celîl: < Ar. Celâlet ve celâdet sâhibi.

Azîm, mertebesi yüksek.

c. (16b/2-1)

cem^ç: < Ar. Toplama.

c. (40a/5-1), (7b/6-1)

c.+ikirâm (13b/2-2)

c.+isüvâr (34a/7-1)

c.+işâb (34b/2-1)

c.+işâm (40b/7-2)

c.+işitâb (23a/6-1)

c.+iṭuyûr (21a/7-2)

[=8]

cemâ'at: < Ar. Topluluk, grup.

c. (12a/3-2), (19b/1-1)

[=2]

cemâl: < Ar. Yüz güzelliği. Fertteki
güzellik.

c. (14b/4-1), (35a/1-1)

c.+iḡ (31b/1-2)

[=3]

cerâhat: < Ar. Yara.

c.+dın (18a/7-2)

[=1]

cevâb: < Ar. Yanıt, karşılık.

c. (12b/5-1), (19a/4), (24b/6-2)

c.+ın (39b/6-1)

c.+ını (39a/4-1), (39b/5-1)

c.+nı (39b/1)

[=7]

cevāhir: < Ar. Cevherler, çok değerli olan şeyler.

c. (35b/3-2), (39b/7-2), (42b/4-2), (43b/2-1)

c.+ni (45b/7-2), (46b/1-1)

[=6]

cevr: < Ar. Haksızlık, üzme, üzülme, zulüm.

c.+ifelekdin (31a/2-2)

c.+in (4b/7-1)

[=2]

cezā: < Ar. Karşılık.

c. (27a/6-2)

c.+dur (26b/3-2)

[=2]

cezm: < Ar. Kesin karar. Kesmek. Her nesnenin aslı. Ağacın kökü.

c. (6a/4-2)

[=1]

cidā: < Ar. Mızrak.

c. (15a/2-1)

[=1]

cidār: < Ar. Duvar.

c. (3b/1-2)

[=1]

ciger: < Far. Ciğer. Bağır.

c.+miz (37a/4-2)

[=1]

cihān: < Far. Dünya, kâinat, âlem.

c. (10a/3-2), (10b/3-1), (11b/5-1), (1b/4-1), (1b/4-2), (21a/4-2), (21a/7-2), (23a/5-2), (2a/1-1), (34a/4-1), (37b/7-1), (3b/3-1), (40b/3-1), (4a/7-2), (5b/4-2), (9b/7-1)

c.+da (3a/5-1)

c.+ğa (17a/1-2), (2a/3-2), (35a/3-1), (39a/5-1)

c.+ın (17b/1-2)

c.+nı (29a/4-2)

[=23]

cism: < Ar. Herhangi bir şekli, boyutu olan evren yer kaplayan belli ölçülerdeki nesnelere.

c. (2a/4-2), (2b/3-2), (8a/1-1)

[=3]

civān: < Far. Yakışıklı genç, taze.

c. (5a/3-1)

[=1]

cübbe: < Ar. Namazda giyilen bol elbise.

c. (12a/4-1)

[=1]

cüdā: < Far. Ayrılık. Ayrılmış.

c. (33a/4-2)

[=1]

cümle: < Ar. Hep, bütün, tam.

c. (11b/5-1), (14a/3-2), (15b/3-2), (1b/4-2), (23a/2-1), (23a/3-1), (26b/6-1), (28a/4-2), (38b/3-1), (38b/4-1), (38b/4-2), (3a/7-2), (40b/6-1), (44b/2-2), (45a/3-1), (45b/5-2), (45b/7-2), (47a/6-1), (5a/6-2), (5b/8-1), (7a/4-1)

c.+iḥalkıcihān (34a/4-1)

c.+iḥalkıñ (31b/4-2)

c.+iküffār (32a/2-1)

c.+iümmetleriġa (7b/2-2)

c.+ni (33a/7-1)

[=26]

cünün: < Ar. Delilik, cinnet. Delirmek.

c. (36b/4-2)

c.+bolur (43b/1-2)

[=2]

-Ç-

çāh: < Far. Kuyu, çukur.

ç. (15b/2-2), (15b/3-1), (15b/4-1), (15b/7-1), (16a/3-1), (16a/5-2), (17a/2-1), (21a/4-1), (21a/7-1), (22a/1-1), (22a/4-2), (22a/5-1), (22a/6-2), (22b/3-1), (23a/1-1), (23b/1-1)

ç. + da (16b/4-2)

ç. + ġa (15a/7), (22a/4-1)

[= 19]

çāk: < Far. Yırtmak.

ç. (17a/7-1), (17a/7-1), (18b/2-2), (37b/2-1), (37b/2-2), (45a/1-1)

[= 6]

çāre: < Far. Çıkar yol, kurtuluş yolu.

Derman.

ç. (12a/1)

ç.+ni (12a/2-1)

[=2]

çārsū: < Far. Çarşı, pazar. Dört yön, dört taraf.

ç.+yımışġa (35a/7-1)

[=1]

çāş: < Far. Tahıl yığını, hububat.

ç. (20b/4-2), (40a/1-2), (46b/1-1)

[=3]

çakıl: < Su kıyılarında bulunan ve zamanla birtakım fiziksel evrelerden geçmiş yuvarlak biçimindeki çok sayıda taş topluluğu.

ç.+a (28a/4-1)

[=1]

çal-: < Bir kimsenin kendisine ait olmayan bir nesneyi, ürünü onun haberi olmaksızın gizlice kendisine mâl etmesi.

ç.-ındı (28a/6-2)

[=1]

çarh: < Far. Çark, felek, talih.

ç. (32b/1-2), (4a/6-1)

ç.+ıfelek (20a/3-1), (41a/6-2)

ç.+ışehr (5b/1-1)

ç.+ikebūd (9b/1-2)

[=6]

çarla-: < Ağlamak, bağırarak.

ç.-dı (13b/1-2), (39a/3-1)

[=2]

çeh: < Far. Kuyu, çukur.

ç. (24a/2-2)

[=1]

çerāğ: < Far. Mum, kandil.

ç. (8a/4-1)

[=1]

çeşm: < Far. Göz.

ç. (8a/4-1)

[=1]

çığlan-: < Uzunluk ölçmek.

ç.-ıb (27b/3-1)

[=1]

çık-: < İçeriden dışarıya varmak, gitmek.

ç.-ıb (34a/4-2), (41a/4-1), (44a/2-1)

ç.-ıbtur (27a/3-2)

ç.-ıı (33b/7-2)

ç.-saıız (22b/3-1)

ç.-tı (17b/7-2), (23a/1-1), (23a/2-2), (23b/1-1), (26b/1-1), (29b/3-1), (32a/2-2), (33a/4-1), (34a/6-1), (34a/7-1), (34b/6-1), (40b/2-2), (43a/6-2), (43b/7-2), (44b/5-1), (45b/3-2), (46b/2-2)

ç.-tılar (13b/6-1)

[=24]

çıkār: < Gizliden gizliye gözetilen ya da dolaylı olarak elde edilen yarar, kazanç.

ç. (22b/5-1)

ç.+ında (41a/5-1)

[=2]

çıkār-: < Çıkmasına yol açmak, çıkmasını sağlamak.

ç.-ib (40a/1-2)

[=1]

çıkār-: < Bkz.: çıkār-

ç. (25b/1-1), (25b/1-2)

[=2]

çīn: < Far. Buruşukluk.

ç. (5b/5-1)

[=1]

çik-: < Çekmek. Bir cismi, nesneyi herhangi bir kısmından tutup kendisine doğru öteleme fiili.

ç.-er (2a/2-2), (4b/6-2), (47b/1-2)

ç.-eyin (27b/6-2)

ç.-menjiz (35b/4-1)

ç.-señ (17a/2-1)

ç.-sün (32b/6-2)

ç.-ti (39b/4-1)

[=8]

çile: < Far. Eziyet, sıkıntı.

ç. (16b/4-1)

[=1]

çü: < Far. Gibi.

ç. (10a/1-1), (10b/6-1), (11b/1-1), (12a/7-1), (12b/7-1), (18a/6-2), (22a/1-1), (23a/3-1), (24b/5-1), (25b/3-1), (25b/4-2), (26b/5-1), (27a/7-1), (28a/4-2), (28a/7-2), (29b/3-1), (29b/6-2), (30b/7-1), (30b/7-2), (31b/7-1), (32b/7-1), (33a/1-1), (33a/7-2), (33b/5-1), (35a/6-1), (35b/3-1), (35b/3-2), (36a/1-2), (36b/2-1), (36b/7-2), (37a/2-1), (37a/2-2), (39a/5-1), (39b/5-1), (3a/6-1), (42b/3-1), (42b/7-1), (45a/5-1), (46b/7-1), (47a/7-1), (4b/6-1), (4b/7-2), (5a/1-1), (6a/4-1), (6b/1-1), (6b/3-1), (6b/4-1), (6b/6-1), (7b/6-1), (7b/6-2)

[=50]

çüft: < Far. Çift.

ç. (43a/2-2)

[=1]

çün: < Far. Zira, çünkü, madem ki.

ç. (13b/6-1), (28a/3-2), (30b/2-1), (31a/7-1), (36b/6-2), (41a/2-2), (41a/6-1), (42b/5-1), (45b/5-2), (45b/7-1), (6b/6-2), (8a/5-1)

[=12]

çünkü: < Far. Çünkü.

ç. (34a/3-2), (4b/2-1), (5b/3-1)

[=3]

-D-

dād: < Far. Adâlet. Hak, doğruluk.

d. (32a/5-2), (5b/7-2)

[=2]

dāğ: < Far. Yanık yarası. Yara.

d. (6b/7-2)

[=1]

dāīm: < Ar. Sürekli, devamlı.

d. (6a/4-1)

[=1]

dāl: < Far. Şaşkın.

d. (36b/4-1), (6b/2-1)

[=2]

dān: < Far. Tane.

d. (29a/5-2)

[=1]

dār: < Ar. Ev, yer, yurt, dünya.

d.+ızulm (6a/1-1)

[=1]

daʿvet: < Ar. Çağrı.

d.+imazlūm (28b/2-1)

[=1]

dağı: < Ve, dahi.

d. (10b/2-2), (11b/1-2), (18a/5-2), (19b/5-1), (38a/4-2), (39b/7-2), (43a/2-2), (46b/3-2), (46b/5-2), (46b/6-2), (6a/3-1), (6b/2-1)

[=12]

dehr: < Ar. Dünya.

d. (11a/2-2)

d.+ğa (31a/3-1), (3a/6-1), (5b/7-1)

[=4]

delāl: < Ar. İnsana güzel ve sevimli görünecek hâl, durum.

d.+ışehir (35b/2-1)

d.+ibahāsı (35b/7-1)

[=2]

delīl: < Ar. Kanıt. Şahit.

d. (7b/1-1)

[=1]

delv: < Ar. Kova.

d. (23a/1-1)

d.+ğa (22b/2-1), (22b/4-1)

d.+ni (22b/5-1), (22b/7-2)

[=5]

dem: < Far. Nefes, soluk. Kan. Zaman.

An.

d. (14a/4-1), (15b/2-1), (16a/1-1), (24a/6-1), (24b/1-1), (26b/1-1), (31a/6-2), (31b/1-1), (33a/2-1), (33b/2-1), (38a/3-1), (39a/4-1), (41a/3-1), (41b/2-1), (41b/3-2), (44a/5-2), (44b/3-1), (45a/7-1), (45b/4-1), (46b/5-1), (4b/1-1), (6a/6-1)

[=21]

dembedem: < Far. Bazen. Vakit vakit.

Arasıra.

d. (14b/1-2), (37a/5-2), (40b/3-1), (47a/4-1), (47b/1-2)

[=5]

der-celv: < Far. Yerini yurdunu terk etme.

d. (31a/1-2)

[=1]

der-ḥāb: < Far. Uykuda. Rüyada

d. (43a/2-1)

[=1]

derd: < Far. Tasa, keder, kaygı.

d. (12b/5-2), (25a/7-2), (26a/6-1), (37a/5-1), (47a/3-2), (6b/7-2)

d.+i (35a/2-2)

d.+ünim (12b/2-2)

[=8]

dergāh: < Far. Makam, kapı girişi, eşik.

Tasavvuf mektebi. Tasavvufta yetişmiş ve yetiştirebilen kimseler tarafından, talebelere, tasavvuf, İslâm ahlâkı ve diğer dinî ilimlerin ve günün şartlarında olan fen ilimlerinin okutulduğu yer.

d. (4a/5-2)

d.+ıñ (5a/4-2)

[=2]

dergüdāz: < Far. Yakan, eriten.

d. (8b/4-2)

[=1]

derin: < Dibi ağzından, yüzeyinden ya da cephesinden uzak olan.

d.+ğa (18a/6-1)

[=1]

dervāze: < Far. Kapı. Şehir. Şehir kapısı, kale kapısı.

d. (6b/3-1)	d.+i (21a/4-2)
[=1]	d.+inuşret (41a/1-1)
deryâ: < Far. Deniz.	d.+irefîk (32b/1-1)
d. (32b/4), (33a/1-1)	[=10]
[=2]	devr: < Ar. Devir.
deryâ-dil: < Far. Her şeyi hoş gören, çok sabırlı, gönlü geniş kimse.	d. (35b/7-2)
d.(3b/4-1)	d.+ihikmet (35a/7-2)
[=1]	d.+ine (4a/6-1)
des: < Far. Eş, eşit, müsâvi, benzer, denk.	[=3]
d.+din (25b/7-2)	devrân: < Ar. Devir, felek, zaman, devirler, dünya.
[=1]	d. (3b/3-2), (5a/3-2), (5a/5-1)
dest: < Far. El. Âlî makam. Meclisin şerefli yeri.	[=3]
d.+ibedest (29b/5-1)	deyyân: < Ar. Herkesin hakkını ve hesabını en iyi bilen Allah.
[=1]	d. (14a/1-2)
devlet: < Ar. Sınırları önceden belirlenmiş olan bir toprak bütünlüğünün sahibi olan insanların kurduğu siyasî, hukukî, idarî mahiyetteki merkezî teşkilât. Mec.: Şans, talih.	[=1]
d. (21a/1-2), (32a/7-1), (32a/7-1), (32b/7-2), (5b/2-1), (9b/6-1)	dike: < Sarp, yalçın.
d.+ğa (33b/1-2)	d.(25a/3-2)
	[=1]
	dîn: < Ar. Allahü teâlânın insanları dünyâ ve âhirette rahat, huzur ve mutluluğa kavuşturmak için peygamberleri vâsıtasıyla

bildirdiği yol, emirler ve yasaklar.

d. (10b/4-1), (10b/7-1), (3a/1-2), (7a/7-2), (7b/5-2)

d.+ke (31b/6-1)

[=6]

dīzār: < Far. Renk.

d. (16a/4-1)

[=1]

di-: < Demek. Bir şey, söz söylemek.

d. (3a/5-2)

d.-b (41a/7), (44a/6), (47a/2)

d.-di (11a/5-1), (12a/3-1), (12b/2-1), (13a/1-2), (13b/1-1), (13b/2-1), (14b/6-1), (14b/7-1), (15a/4-1), (15a/5-1), (15b/1-2), (16a/2-1), (16a/7-1), (16b/5-2), (16b/6-2), (17a/1-1), (17b/2-1), (18a/5-1), (18b/1-1), (18b/1-2), (19a/2-1), (19a/5-1), (19b/6-1), (19b/7-1), (20a/1-2), (20b/5-2), (20b/6-2), (21a/1-1), (22a/5-1), (22b/2-1), (23a/3-2), (23a/6-1), (24b/1-1), (24b/6-1), (26a/2-1), (26b/2-1), (27a/2-1), (27a/4-2), (27b/4-2), (27b/6-1), (28b/4-2), (29a/1-1), (29a/6-2), (2b/4-1), (30b/4-2), (31a/8-1), (31b/3-1), (31b/5-1), (32a/4-1), (32b/5-1), (33a/7-2), (35b/7-1), (36a/2-1), (37a/1-1), (37a/3-1), (37b/3-2), (38a/1-2), (38a/2-2),

(39a/2-2), (39a/3-2), (3a/2-2), (41b/7-2), (42a/3-1), (43a/7-2), (43b/3-1), (44a/4-2), (44a/5-1), (44b/2-1), (45a/5-2), (45b/1-1), (45b/6-1), (45b/6-2), (46a/1-1), (46b/4-2), (46b/6-2), (47a/3-1), (47a/7-2), (47b/6-1), (7a/3-2), (7a/5-1), (9b/3-2), (9b/4-2)

d.-diler (10b/2-1), (11b/4-1), (12b/1-1), (17b/3-1), (18a/4-1), (18a/6-1), (18b/4-1), (18b/7-1), (24a/1-1), (24b/2-1), (24b/7-2), (28a/6-1), (34b/7-2), (40b/3-1), (6a/6-1)

d.-dim (15a/5-2), (28b/5-2), (46b/5-1)

d.-geli (36a/4-2)

d.-geni (35a/4)

d.-genin (9a/2)

d.-gey (14a/7-1)

d.-gin (31b/4-2)

d.-me (9b/5-1)

d.-r (14a/2-2), (23a/7-1), (26b/6-2), (35b/2-1)

d.-rler (11b/6-1)

d.-y (27b/3-2), (37a/1-2)

d.-yalman (19a/6-2)

d.-yin (45b/7-2)

[=119]

didār: < Far. Yüz.

d.+ını (2b/3-2)	dil-sūz: < Far. Gönül yakan.
[=1]	d. (26b/1-2)
digin: < -e kadar.	[=1]
d. (3a/3-2)	dil-ver: < Far. Gönüllü.
[=1]	d. (22a/6-1)
digār: < Far. Merdivan.	[=1]
d. (3b/6-2)	
[=1]	direm: < Far. Dirhem, akçe, gümüş para.
dik: < Gibi.	d. (24b/1-2), (24b/4-2)
d. (23b/7-2), (36b/7-1)	[=2]
[=2]	dirīg: < Far. Men etmek, korumak, esirgemek. Eyvâh, yazık.
dil: < Far. Gönül.	d. (18a/6-1)
d.+ke (47b/5-1)	[=1]
[=1]	dost: < Far. Sevilen insan, muhib, yâr.
dil-bendsiz: < Far. Gönül bağlamayan.	d. (25b/2-1), (3a/7-2)
d. (11a/7-2)	[=2]
[=1]	dūr: < Far. Uzak.
dil-ḥaste: < Far. Gönlü hasta.	d. (17b/4-2)
d.+ni (27b/1-1)	[=1]
[=1]	du‘ā: < Ar. İslam inancında Allah'a karşı yalvarış yakarış, ondan istekte bulunmak için onunla konuşma.
dil-pezir: < Far. Gönül kabul eden.	
d. (7b/3-2)	
[=1]	

d. (19b/4-1), (19b/5-1), (20a/1-1), (29a/3-1), (2b/4-2), (3a/3-2)

d.+kılğanı (29a/2)

d.+şıyız (4a/2-2)

d.+m (34b/7-2)

[=9]

dur-: < Devinimsiz kalmak, yürümez olmak, kımıldamadan beklemek.

d. (26a/4-1)

d.-ur (13a/5-2)

[=2]

dü: < Far. İki.

d. (28a/3-1), (29b/3-1)

[=2]

düldül: < Ar. Hz. Muhammed (s.a.v.)'in Hz. Ali'ye verdiği beyaz at.

d. (3b/1-1)

[=1]

dünyā: < Ar. İçinde yaşadığımız âlem.

d. (20b/1-2), (39b/2-2)

d.+da (12a/3-1), (26a/3-2), (28a/6-2), (5a/5-2), (5b/2-2)

d.+ğa (3a/4-2)

[=8]

dür: < Far. İnci, inci tanesi.

d.+ihūşāb (8a/2-2)

d.+işeh-vār (45b/4-1)

[=2]

dürüst: < Far. Doğru, hatasız.

d. (20a/6-1), (6a/7-2)

[=2]

düşmen: < Far. Düşman.

d. (45b/2-2)

d.+ni (4b/5-2)

[=2]

düzāh: < Far. Cehennem.

d. (6b/6-1)

[=1]

-E-

ebed: < Ar. Sonsuz gelecek zaman.

e. (4a/2-1)

[=1]

ebr: < Far. Bulut.

e.+ibahār (25b/4-2)

[=1]

ebū'l-gāzī: < Ar. Hüseyin Baykara'nın lakabıdır. Tam adı Hüseyin bin Gıyaseddin Mansur bin Baykara, Timur İmparatorluğu'nun hükümdarı ve şairi.

e. (3b/2-2)

[=1]

edeb: < Ar. Terbiye, utanma duygusu.

e. (11b/3-1), (12a/6-1)

[=2]

efgān: < Ar. Figanlar, inlemeler.

e. (29a/4-2)

[=1]

efzūn: < Ar. Fazla, çok ziyade.

e. (23a/1-2)

[=1]

eger: < Far. Eğer. Şart anlamını kuvvetlendirmek sebebiyle koşullu cümlelerin başına getirilir.

e. (11b/3-2), (17a/2-1), (24a/4-2), (24a/6-1), (27a/5-2), (31b/2), (35a/5-1)

[=7]

egerçi: < Far. Her ne kadar, olsa da, ise de.

e. (45b/4-1)

[=1]

ehl: < Ar. Maharet sahibi.

e.+ine (1b/4-2)

[=1]

el-fuzūl: < Ar. Fazla, çok.

e. (24a/7-2)

[=1]

el-ḥāce: < Ar.+Far. Hoca. Efendi.

e. (24b/7-2)

[=1]

elem: < Ar. Acı, keder, dert.

e. (13a/5-1), (25a/7-2), (26b/3-1), (26b/5-1), (37a/5-1), (44b/1-2), (45a/7-2), (47a/3-2), (47b/1-1)

e.+dür (26a/4-2), (26a/6-1)

e.+ni (27b/7-1)

[=12]

elīm: < Ar. Çok şiddetli acı duyma duygusu, harap olma hâli.

e. (27b/6-2), (27b/6-2), (8b/5-2)

[=3]

emīr: < Ar. Emredici olan. Büyük ve meşhur bir soydan gelen.

e. (8b/3-2)

[=1]

emr: < Ar. Bkz.: emīr.

e.+in (7b/2-1)

e.+ine (4a/5-1)

[=2]

encüm: < Ar. Yıldızlar.

e. (4a/1-1)

[=1]

ender: < Ar. Çok az bulunan.

e. (3b/7-1), (6a/2-2)

[=2]

endişe: < Far. Kaygı.

e.+kıl (42a/5-1)

[=1]

engiz: < Far. Koparan, karıştıran, tahrib eden.

e. (13b/7-2)

[=1]

enver: < Ar. Çok parlak.

e. (22a/4-2)

[=1]

eşer: < Ar. Yapı, birinin meydana getirdiği şey. İz.

e. (18a/2-2), (18a/7-2), (41b/5-1)

[=3]

esās: < Ar. Bir durumun ya da nesnenin temeli, gerçekte olan.

e. (40a/3-1), (40a/6-2), (41a/4-1)

[=3]

esir: < Ar. Tutsak.

e. (19b/2-1), (47b/3-1)

e.+iğafes (37b/6-2)

[=3]

esrār: < Ar. Sırlar, gizler.

e. (46b/6-2)

[=1]

et: < İnsanlarda ve hayvanlarda, deriyle kemik arasında bulunan ve kas ile yağdan oluşan organ topluluğu.

e.+im (26a/2-1)

[=1]

evvel: < Ar. İlk, başlangıç, önce.

e. (1b/6-1)

e.+ine (1b/5-1)

[=2]

ey: < Ar. Hitap sözü.

e. (10b/2-1), (10b/7-1), (11b/4-1), (12a/3-1), (16b/2-2), (18b/4-1), (19a/2-1), (19a/3-1), (19b/4-1), (19b/6-1), (20a/2-1), (21a/1-1), (23a/6-1), (31b/3-1), (36a/1-2), (40b/3-1), (45a/5-2), (47a/3-1), (5a/5-2)

[=19]

eyā: < Far. Acaba mânasına nidâdır.

"Hey, ey" gibi çağırma, nidâ, seslenme edatı olarak da kullanılır.

e. (10b/4-1), (13a/7-1), (25b/2-1), (26a/2-1), (26b/2-1), (28b/1-1), (28b/4-2), (2a/6-1), (32a/2-2), (35a/1-2), (37a/1-1), (39a/4-2), (42a/3-1), (42a/6-2), (44b/2-1), (45b/1-1), (45b/1-2), (47a/7-1)

e.+nın (35a/3-2)

[=19]

eyd: < Ar. Kuvvet. Rücu etmek.

a. (31b/6-2)

[=1]

eyle-: < Etmek, yapmak.

e. (15b/6-1), (19b/4-1), (23a/1-2), (23a/7-1), (25a/4-2), (26a/3-1), (28a/2-1), (2b/6-1), (35b/2-1), (38a/4-1), (39a/1-1), (39a/1-2), (3a/2-1), (45b/1-1), (45b/4-2), (6a/7-2), (6b/1-1), (6b/1-2)

e.-b (23a/5-2)

e.-di (25a/6-2), (26b/4-1), (28a/3-2), (47b/2-2), (6b/4-1)

e.-li (24a/3-1), (8b/7-1)

e.-r (21a/4-1), (4a/4-2)

e.-se (24b/6-2), (26a/6-2)

[=30]

eyşām: < Ar. Açık, belli.

e. (28a/1-1)

[=1]

eyt-: < Demek, söylemek.

e.-keni (10a/2), (47b/7)

e.-ti (31b/2)

[=3]

eytgür-: < Söylettirmek.

e.-di (18a/3-2)

[=1]

ez: < Far. Farsçada ön ek olarak gelir ve "de, da" anlamı katar.

e. (23a/1-2), (38b/4-2), (38b/4-2), (42a/6-2)

[=4]

ez-‘āmm: < Far.+Ar. Herkese âit. Umuma âit. Hususi ve bazılara mahsus olmayan. Umumi.

e. (43a/7-1)

[=1]

ez-bağdād: < Far.+Ar. Bağdat'ta.

e. (34b/7-1)

[=1]

ez-hāş: < Far.+Ar. Hususi, seçkin olanda.

e. (43a/7-1), (46b/4-1)

[=2]

ezel: < Ar. Öncesizlik, geçmişe doğru sonsuzluk.

e.+din (9b/6-2)

[=1]

-F-

fāiz: < Ar. Taşan.

f. (6b/7-1)

[=1]

fārisī: < Far. İran dili, iranla ilgili.

f. (6a/3-1)

[=1]

fātiha: < Ar. Bir şeyin başlangıcı, ibtidası.

f. (7a/1-2)

[=1]

faķir: < Ar. Yoksul, muhtaç.

f. (19b/2-2), (36b/1-2)

[=2]

farz: < Ar. İslam inancına göre Allah'ın emrettiği ve her müslümanın yapması zorunlu olan hâller.

f. (11a/5-2), (33a/7-2)

[=2]

fedā: < Ar. Yoluna can koyma.

f. (19a/5-2), (35b/5-2), (42a/4-1)

[=3]

felek: < Ar. Gökyüzü. Talih, keder.

f. (20a/3-1), (20b/2-2), (22a/2-2), (22b/2-2), (25b/5-1), (25b/7-2), (26a/1-2), (26b/1-2), (37a/4-1), (3b/3-1), (40b/6-2), (41a/6-2), (4a/5-1), (5b/4-1), (6a/1-1), (9a/6-1)

f.+din (31a/2-2)

[=17]

fer: < Far. İktidar; şevket, kuvvet.

f.+iferidün (4a/3-1)

[=1]

fer': < Ar. Yan. Dal.

f. (38b/4-2)

[=1]

ferah: < Ar. Sevinç. Geniş.

f. (41a/5-2)

[=1]

feridün: < Far. Fars edebiyatında zafer, adalet ve cömertliğin sembolü olarak bilinir.

f. (4a/3-1)

[=1]

ferište: <Far. Melek.

f. (34b/2-1)

[=1]

fermān: <Far. Kesin emir, hüküm, bildiri.

f.+ı (22a/7)

[=1]

feryād: <Far. Bağırma, çığlık.

f.+ına (14b/3-1)

f.+ires (14b/3-1)

[=2]

ferzend: <Far. Yavru. Çocuk. Veled.

f. (46b/5-1), (47a/2)

f.+siz (11a/7-1)

[=3]

feth: <Ar. Açma, fetih. Başlama.

f. (36a/6-2)

[=1]

fırşat: <Ar. Uygun an,

f.+ıhüsñ (3b/2-1)

[=1]

fi‘il: <Ar. İş, eylem, yüklem.

f.+ine (10a/4-1)

[=1]

fiğān: <Ar. Bağırma, feryat etmek, inlemek.

f. (14b/2-2), (16b/1-2), (17b/1-1), (17b/7-2), (18b/1-2), (23a/5-2), (28a/5-2), (34b/4-2), (40b/2-2), (43b/7-2), (44a/7-2)

[=11]

fikār: <Far. Yaralı, mecruh.

f. (19a/2-2), (26b/4-1), (42a/3-2)

[=3]

fikr: <Ar. Düşünce.

f. (37b/4-1)

f.+din (9a/4-2)

f.+ini (14b/7-1)

f.+iteli (8b/6-2)

[=4]

firāk: <Ar. Ayrılık.

f. (14b/5-1), (20a/2-2), (8b/6-1)

f.+ielem (13a/5-1)

f.+ıñ (47b/3-2)

f.+ıñda (40b/3-2), (47b/1-2)

[=7]

firenk: <Far. Batılı.

f. (33a/6-2)

[=1]

fitne:<Ar. İnsanın aklını ve düşünceleri gerçeklerden saptıracak zararlı fikirler.

f.+dür (25a/1-1)

f.+idevrân (5a/5-1)

f.+iķaķķak (25a/2-2)

[=3]

füzün:<Far. Fazla.

f. (43b/1-1), (47a/3-2), (5b/2-1)

[=3]

-G-

ġāfil:<Ar. Bir kimsenin hazırlıksız ve habersiz yakalandığı durumlar. Dikkatsiz ve iyi düşünmeyen, uyanık olmayan. Başına geleceğini önceden öngörememe durumu.

g. (17b/5-1), (9a/4-1)

[=2]

ġāfir:<Ar. Kusurları örten, bağışlayan, affedici olan (Allah).

g. (2a/1-2)

[=1]

ġāyet:<Ar. Son, son derece, çok.

g. (37a/6-1)

[=1]

ġaffār:<Ar. Allahu teâlânın Esmâ-i hüsnâsından (güzel isimlerinden).

Kişinin yaptığı hataları, günahları affeden bağışlayan (Allah).

g. (2a/1-2)

[=1]

ġalaṭ:<Ar. Hata, yanlış.

g. (24b/7-2)

[=1]

ġam:<Ar. Sıkıntı, üzüntü.

g. (13a/5-2), (26b/5-2), (37a/5-1), (41a/5-2), (9b/7-2)

g.+icân-fikâr (18a/1-2)

g.+ım (26a/3-2)

[=7]

ġamze:<Far. Süzgün bakış.

g. (46b/7-2)

[=1]

ġanî:<Ar. Zengin varlıklı olma hâli, elindekileri bolca olan.

g. (36b/1-2), (7a/5-1)

[=2]

ġarb:<Ar. Batı.

g. (3a/7-2)

[=1]

ġarīb:<Ar. Yalnız, kimsesiz, zavallı.

g. (16a/2-1), (19b/3-1)

[=2]

ğaş: < Kaş. Göz çukuru üzerindeki çıkıntıda kemerli bir çizgi oluşturan kısa kıllar.

g. (27a/7-2)

[=1]

ğavğa: < Far. Kavga. Düşmanca davranışlarla, eylemlerle, sözlerle kendini gösteren çekişme, tartışma ya da dövüş.

g. (44b/4-1)

g.+larını (23b/1-1)

[=2]

ğavr: < Ar. Bir şeyin dibi. Çukur.

g.+ine (4a/6-2)

[=1]

ğazel: < Ar. Klâsik Doğu şiirlerinin en çok kullanılan ve (5-15) beyitlik nazım şekli. Ceylan.

g. (42b/3-2)

[=1]

ğış: < Kış. güzden sonra gelen, güz ile ilkyaz arasındaki en soğuk mevsim.

g. (41a/6-2)

[=1]

ğubār: < Ar. Toz.

g. (10a/7-2), (28a/3-1), (29b/3-1), (40b/4-1)

[=4]

ğul: < Kul, köle.

g. (25a/2-1), (25a/5), (26a/3-1), (27a/2-2), (29a/6-1), (32b/6-1)

g.+ını (29b/1)

[=7]

ğulām: < Ar. Genç, delikanlı. Bıyığı henüz bitmemiş genç. Köle.

g. (21a/2-1), (25a/1-1), (26b/6-2), (43a/7-2), (47b/6-2)

[=5]

ğumur: < Söyleşmek.

g. (4b/7-1)

[=1]

ğurūr: < Ar. Kendini beğenme duygusu, böbürlenme.

g. (17b/4-1)

[=1]

ğuşşa: < Ar. Üzüntü, keder.

g. (9a/1-1)

[=1]

ğusl: < Ar. Gusül. Boy abdesti; dinin gerekli gördüğü hallerde maddî ve manevî temizlik için yine dinin

gerektirdiği şekilde tüm vücudun yıkanması.

g. (32b/4), (33a/1-2), (33a/3-2)

g.+kılıb (33a/4-1)

[=4]

gedā:<Far. Fakir. Kimsesiz. Dilenci.

g. (35b/5-1)

[=1]

gem:< İdare etmek için atın ağzına takılan demir.

g. (24a/6-2)

[=1]

genc:<Far. Hazine.

g. (21a/5-2), (2a/2-2), (35b/4-2), (38b/1-1)

g.+i'aşk (2a/2-1)

[=5]

ger:<Far. Türkçedeki "eğer" kelimesinin kısaltılmış şekli. Eğer, şayet mânâsındadır.

g. (40b/6-2)

[=1]

gerçi:<Far. Öyle ise de, her ne kadar.

g. (38a/7-1)

[=1]

gerd:<Far. Baht, şans. Fayda. Toz, toprak. Hüzün, keder.

g. (32b/5-2)

[=1]

gerdiş:<Far. Bkz.: Gerdiş.

g.+idin (6a/1-1)

[=1]

gerdiş:<Far. Dönme, dönüş. Çevrilme, dolaşma.

g. (5b/1-1)

[=1]

girīzen: <Far. Kaçan, kaçıcı.

g.+de (24a/3-2)

[=1]

gevher: <Far. Bir şeyin özü, esası. Hakikat.

g. (20b/3-2), (21a/7-1)

[=2]

girev:<Far. Rehin.

g. (20a/2-2)

[=1]

giriftār: <Far. Tutulmuş. Yakalanmış.

g. (6b/4-2)

g.+ızulm (6a/1-2)

[=2]

göker: < Mavi gözlü kimse.

[=1]

g. (13a/7-1)

[=1]

güyā:<Far. Söyleyen, Sanki.

g. (38a/4-2)

[=1]

güher:<Far. Elmas, mücevher.

g. (46b/2-1), (46b/7-1)

[=2]

gül:<Far. Bir tür bitki.

g. (10b/7-2), (14a/3-2), (14b/2-1), (32b/5-2), (37a/1-1), (41b/7-2)

g.+i (34a/2-1), (8a/5-1)

[=8]

gül'izār: <Far.+Ar. Gül yanaklı, pembe yanaklı.

g. (33b/1-1), (34a/7-2), (37a/3-1), (42a/3-1), (44b/2-1)

[=5]

gülāb:<Far. Gül suyu.

g. (41b/4-1), (41b/4-2), (41b/5-1), (45a/4-2)

[=4]

gülbank:<Far. Bir cemaat tarafından birlikte söylenen duâ, ilâhi, tekbir.

g. (43a/6-2)

gülzār:<Far.+Ar. Bkz.: gül'izār.

g. (10b/5-1)

[=1]

gümān:<Far. Zan. Tahmin. Sanmak. şüphe.

g. (11b/5-2)

[=1]

gümrah:<Far. Yolunu şaşırmiş. Doğru yoldan sapmış.

g. (12b/7-2), (29b/6-1)

[=2]

günāh:<Far. İslamiyette, bir müslümanın Allah'ın koyduğu emirlere karşı yerine getirmeme hâli.

g. (17b/3-2), (29a/1-2)

g.+bolur (15a/6-2)

[=3]

gürg:<Far. Kurt.

g. (18b/7-1)

[=1]

güvāh:<Far. Şahit. Gören. Bilen. Tanıyan.

g. (11a/6-2)

[=1]

güzer:<Far. Geçiş, geçme.

g. (28b/1-2)

[=1]

-H-

ḥācāt: < Ar. Hâcetler. İhtiyaçlar.

h. (27b/5)

[=1]

ḥācet: < Ar. İhtiyaç, gereklilik.

h.+imiz (10b/4-1)

[=1]

ḥācib: < Ar. Eskiden Osmanlı İmparatorluğu zamanında Devlet Reisinin en yakın me'muru. Vezirler veya âmirler.

h. (5a/4-2)

[=1]

ḥāfız: < Ar. Kurânı ezberlemiş kimse.

h. (12b/6-1)

h.+ıdergâh (4a/5-2)

[=2]

ḥākim: < Ar. Âlim, bilgin. Tabib, doktor.

h. (31b/2), (38a/7-1)

h.+i (31a/4-2), (31a/7-1)

h.+imuṭlaḳ (7a/7-2)

[=5]

ḥāl: < Ar. Hal, durum.

h. (26a/4-2)

h.+de (28b/3-1), (30b/4-1), (44b/7-1)

h.+ıḡa (30b/1-1), (30b/2-1)

h.+ide (29a/3-1)

h.+ini (29a/5-1), (30b/5-1)

[=9]

ḥān: < Far. Yolcuların misafir olduğu bina. Kervansaray. Otel.

h.+dın (21a/4-2)

[=1]

ḥāşıl: < Ar. Husûle gelen, peyda olan, çıkan, üreyen.

h. (36b/5-1)

h.+ı'ömrini (6b/5-2)

h.+ıkevn-imekân (2a/4-1)

[=3]

ḥāzır: < Ar. Huzurda olan, göz önünde olan. Kayıp olmayan.

h. (24b/1-1)

[=1]

ḥaber: < Ar. Herhangi bir konu, durum üzerine alınan bilgi, söz.

h.+kılıb (25b/5-1)

[=1]
ḥabeş: < Ar. Afrika'nın Kızıldeniz sâhili
güneyinde müstakil bir memleket. Bu
memleket ahalisinden olan.

h. (27a/7-1), (28b/4-1)

[=2]

ḥabīb: < Ar. Sevgili.

h.+iilāh (2b/2-1)

h.+ini (2a/7-2)

[=2]

ḥad: < Far. Sınır.

h. (38b/6-2)

[=1]

ḥaḳ: < Ar. Adalet, pay, doğruluk, emek,
ücret.

h. (2b/2-2), (3a/1-2), (7a/7-1)

h.+dur (42a/6-2)

[=4]

ḥaḳīkat: < Ar. Bir şeyin aslı ve esâsı.

Mahiyeti. Gerçek. Doğru.

h. (2b/4-2)

h.+ğa (1b/6-2)

[=2]

ḥaḳīr: < Ar. Aşağı, küçük, önemsiz.

h. (8b/3-1), (40a/2-2)

[=2]

ḥaḳḳ: < Ar. Tanrı, Allah. Doğru.

h. (3a/3-1)

h.+ıma'den (31b/7-2)

[=2]

ḥal: < Ar. Hal, durum.

h.+imdin (47a/6-1)

[=1]

ḥaḳḳ: < Ar. Yaratma.

h. + mebdin (3b/1-1)

[= 1]

ḥamāl: < Ar. Hammal. Bir ücret
karşılığında eliyle veya sırtıyla yük
taşıyan kişi.

h. (36b/4-2)

[=1]

ḥamd: < Ar. Şükür.

h. (1b/2-1), (3a/3-1), (3a/6-2)

[=3]

ḥāmi: < Ar. Koruyan, koruyucu, himaye
eden.

h.+idjin (3a/4-2)

[=1]

ḥaml: < Ar. Yük. Yükleme.

h.+imecāz (1b/6-2)

[=1]

ḥamle:<Ar. Saldırı, atak.

h.+ler (16b/7-1)

[=1]

ḥarām:<Ar. İslamiyet dininde yapılması yasaklanan durumlar.

h. (25a/1-2), (30a/4-2)

[=2]

ḥarem:<Ar. Herkesin giremeyeceği yer, aile, eş.

h. (40a/5-2), (44a/7-1), (44b/1-1), (46b/4-1)

[=4]

ḥarf:<Ar. Ağızdan çıkan her bir sese âit verilen işaret. Alfabeyi meydana getiren şekilli çizgilerden herbiri. Söz.

h. (36a/1-2)

[=1]

ḥasb:<Ar. Birisinin sülâlesi cihetinden iftihar yolu ile saydığı iyilik.

h. (21a/1-2)

h.+ihāl (39a/3-1)

[=2]

ḥased:<Ar. Kıskançlık

h. (10a/4-2), (8b/2-1), (9b/5-1)

h.+i (9b/5-2)

[=4]

ḥasret:<Ar. Özleyiş.

h. (6b/7-2)

[=1]

ḥaṭ:<Far. Yazı, çizgi, sınır.

h. (24b/6-1)

[=1]

ḥayal:<Ar. Hayal. Zihnen tasarlanan şey. Doğruluğu bilinmeyip akılla tasarlanan veya puslu görünen görüngüler.

h. (8b/7-1)

[=1]

ḥayrān:<Ar. Çok beğenmiş, şaşırıp kalmış.

h. (38a/7-2), (8a/1-2)

[=2]

ḥazret:<Ar. Hürmet maksadı ile büyüklere verilen unvan.

h. + icebra³īl (16b/3-1)

h. + icebrīl (22b/1-1)

h. + iḥe (10b/4-2), (17b/3-2)

h. + iya^çkūb (11a/3), (11a/4-1),
(12a/1), (17b/2-1), (17b/6), (19a/2-1),
(19b/6-1), (7a/6-2)

h. + iya^çkūbğa (18b/3), (19a/4)

h. + iya^çkūbnı (13a/1-1)

h. + iyūsuf (10a/2), (16a/6),
(21a/2-2), (27b/5), (29a/2), (30b/6),
(31b/3-1), (32a/4-1)

h. + iyūsufdın (29b/1)

h. + iyūsufke (26a/7), (9a/2)

h. + iyūsufnı (13b/4)

h. + iyūsufnın (7a/2)

[=28]

hicāb: <Ar. Perde. Örtü. Utanma.

h. (28b/2-2)

[=1]

hikāyet: <Ar. Öykü, hikaye.

h.+ipādişāhlar (3b/5)

h.+ni (17b/7-1), (36a/1-1),
(38b/4-2)

[=4]

hikmet:<Ar. İnsanın, mevcudatın hakikatlerini bilip hayırlı işleri yapmak sıfatı.

h. (23a/3-2), (35a/7-2), (43a/1-1)

[=3]

hūr:<Ar. Huri.

h.+i‘ayn (41a/2-1)

[=1]

huzūr:<Ar. Hazır olmak. Mevcud bulunmak.

h. (32a/6-2)

[=1]

hücüm:<Ar. Saldırı, akın.

h. (9a/7-2)

[=1]

hüküm:<Ar. Karar. Emir. Kuvvet. Hâkimlik. Amirlik.

h. (6b/5-1)

h.+iilāh (5a/6-2)

[=2]

hüsn:<Ar. Güzellik. İyilik.

h. (13a/4-1), (23a/1-2), (35a/1-1), (35a/2-1), (3b/2-1), (3b/2-2), (43b/1-1), (8a/6-1)

h.+imelāhat (13a/6-2)

h.+üñ (31a/8-1)

[=10]	h. (8a/6-2)
ḥ^ʿāb: <Ar. Uyku. Rūya.	[=1]
h. (37b/5-1), (47a/1-2)	ḥāne: <Far. Ev, mesken, beyt.
[=2]	h.+ġa (31b/7-1)
ḥ^ʿāce: <Far. Hoca. Efendi.	[=1]
h.+leriŋ (27a/3-1)	ḥānezād: <Far. Ev halkı.
[=1]	h. (24a/1-2)
ḥ^ʿāh: <Far. İsteyen	[=1]
h. (36b/1-2), (36b/1-2)	ḥānmān: <Far. Ev, bark, yurt.
[=2]	h. (47b/2-2)
ḥ^ʿār: <Far. Diken. Eşşek. Yiyen.	[=1]
h. (12b/4-1), (25b/4-1), (27b/3-2), (28a/1-1), (37b/4-1)	ḥār: <Far. Diken. Eşşek.
[=5]	h. (14b/3-2), (41b/7-2), (8b/3-1)
ḥādım: <Ar. Hizmetkâr.	[=3]
h. (4a/3-2), (7b/7-2), (30b/7-2)	ḥāric: <Ar. Dış, dışarı.
[=3]	h.+ġa (25b/1-1)
ḥāk: <Ar. Adalet, pay, doğruluk, emek, ücret, doğru.	[=1]
h. (17a/7-2), (20b/4-2), (45a/1-2), (45a/3-2)	ḥārşīnī: < Ar. Tunç
[=4]	h. (4b/3-1)
ḥākī: < Ar. Anlatan. Hikâye eden.	[=1]
h.+ġa (2b/4-1)	ḥāş: < Ar. Özel, çok yakın.
[=1]	h. (34b/7-2), (44b/1-1)
ḥāl: <Ar. Hal, durum.	h.+iharem (40a/5-2)
	h.+iilāh (31b/3-2)
	[=4]

hāṣṣa:<Ar. Özellik. Bir şeyde bulunup başkasında bulunmayan şey.

h. (11b/3-1)

h.+icandārını (40a/4-2)

[=2]

hāver:<Far. Doğu, şark.

h.+ini (36b/3-1)

[=1]

hāzin:<Ar. Haznedar.

h. (46b/1-1)

h.+ğa (45b/6-2)

[=2]

hāber:<Ar. Herhangi bir konuda alınan yazılı veya sözlü bilgi.

h. (10a/1-2), (19b/6-2), (22a/7), (23a/4-2), (33b/6-1), (37b/3-1), (38b/6-1), (41a/3-1), (43b/4-1), (45a/5-1), (45b/3-1), (47a/6-1), (4b/7-2), (5a/1-1), (7a/4-2), (9b/3-1)

h.+in (17b/6)

h.+kılın (23a/6-2)

[=18]

hābl:<Ar. Bir şeyin bozulması. Noksan olmak. İp.

h. (18a/3-1)

[=1]

hacālet:<Ar. Utanma. Utanç.

h. (11b/7-1)

[=1]

hālāyık:<Ar. Cariye, hizmetçi. Mahluklar, yaratılmış her şey.

h. (28a/4-2), (35b/1-2), (43b/7-2), (45b/3-2)

h.+ışehr (6b/4-2)

h.+ka (5a/6-2)

h.+nıñ (5b/8-1)

[=7]

hālel:<Ar. Bozukluk. Eksiklik.

h. (8b/7-2)

[=1]

hālq:<Ar. İnsan topluluğu. İnsanlar. Yaratmak.

h. (28b/4-2), (31a/1-2), (34b/3-2), (34b/7-1), (35b/4-1), (44a/1-1), (44b/1-2), (44b/4-1), (7a/7-1)

h.+ı (31a/4-1), (32a/6-2), (6a/1-2)

h.+ıcihān (11b/5-1), (1b/4-1), (34a/4-1)

h.+ıcihānga (17a/1-2), (35a/3-1), (39a/5-1)

h.+ıcihānın (17b/1-2)

h.+ıhudā (33a/2-2)

h.+ın (31b/4-2)

h.+ına (1b/4-1)	[=1]
[=22]	ḥavf: <Ar. Korku, korkutmak.
ḥallāk: <Ar. Yaratıcı	h.+mım (12b/2-1)
h. (1b/4-1)	[=1]
[=1]	ḥayk: <Ar. Tesir etmek, etkilemek.
ḥargāh: <Far. Otağ. Büyük çadır.	h. (21a/5-1)
h. (40a/2-1)	[=1]
[=1]	ḥayl: <Ar. Yılkı, at sürüsü. Zümre. Düşünmek, hıfzetmek.
ḥarīdār: < Far. Müşteri, alıcı.	h. (36b/2-2), (46b/4-2)
h. (36a/4-2)	[=2]
h.+ğa (35a/6-2)	ḥayme: <Ar. Çadır.
[=2]	h. (40a/2-1)
ḥas: < Ar. Özgü, has.	[=1]
h. (14b/3-2)	ḥayrül'amel: <Ar. İşin hayırlısı, güzeli.
[=1]	h. (1b/2-2)
ḥaşım: < Ar. Düşman, muhalif.	[=1]
h. (4b/4-2)	ḥazāin: <Ar. Hazineleler.
[=1]	h. (46a/7-1)
ḥaşem: < Ar. Taraftarlar ve hizmetçiler.	h.+dür (38b/1-1)
Düşmanlarına karşı koruyanlar. Aile.	h.+iışgin (39b/7-1)
h. (46b/4-2)	[=3]
[=1]	ḥıdmet: <Ar. Hizmet.
ḥaṭṭ: <Ar. Sınır. Çizgi. Hudud.	h.+ige (10a/7-1)
h. (24b/7-1)	h.+ke (46b/7-1)

[=2]	h.+irevān (14b/2-1)
hired: <Far. Akıl.	[=1]
h.+ni (4b/4-1)	hürd: <Far. Ehemmiyetsiz, önemsiz.
[=1]	h. (8b/6-2), (18b/6-2)
hısım: <Ar. Akraba.	[=2]
h. (5b/4-2)	hürrem: <Far. Sevinçli, şen, güler yüzlü.
[=1]	h. (34a/6-2), (39b/6-2)
hışm: <Far. Öfke.	h.+bolub (29b/2-1)
h. (40a/6-2)	[=3]
[=1]	hürşid: < Far. Güneş.
hızmet: < Ar. Hizmet.	h.+icihān (21a/7-2)
h.+idin (24a/7-1), (8b/1-2)	[=1]
[=2]	hüş: <Far. İyi, güzel.
hiffet: <Ar. Hafiflik.	h. (18b/1-1), (23a/2-1), (23a/2-2), (3b/6-2)
h. (43a/2-1)	h.+dın (21a/6-1)
[=1]	[=5]
hil'at: <Ar. Süslü elbise, kaftan.	hüşāb: <Far. Hoşaf.
h.+ıṣāhāne (33a/5-2), (43b/6-1)	h. (8a/2-2), (34b/2-2)
h.+ıṣāhāneni (33b/1-1), (33b/3), (33b/4-2)	[=2]
[=5]	hubsī: < Ar. Kötülük, fenalık, yaramazlık.
hord: <Far. Yiyecek.	h. (27a/4-1)
h. (47a/1-2)	[=1]
[=1]	hün: <Far. Kan.
hün: <Far. Kan.	[=1]

ḥudā:<Ar. Rab, Allah.

h. (10b/2-1), (15a/2-2), (19a/5-1), (20a/1-2), (21a/1-2), (32a/4-1), (33a/2-2), (33b/7-2), (35a/2-1), (42a/4-2)

[=10]

ḥumūl:<Ar. Yükler. Bir kimsenin adı sanı batma, ünü ünvanı kaybolma.

h. (25a/6-2)

[=1]

ḥuṣūmet:<Ar. Düşmanlık

h.+lerin (10a/5-2), (13b/7-2)

[=2]

ḥuṭbe:<Ar. İlâhi emir ve nehiyleri cemaate beyan ve ihtar etmek.

h. (21a/6-2)

[=1]

ḥüsrev:<Far. Hükümdar, şah.

h. (3b/7-2), (4a/4-1), (7a/3-1)

h. + ikemṭī (8a/7-2)

[=4]

heft:<Far. Yedi sayısı. Vurmak

h. (30b/4-2)

[=1]

helāk:<Ar. Mahvolma, yıkılma.

h. (15a/6-2)

h.+bolur (15b/3-1)

[=2]

helāk:<Ar. Mahvolma, yıkılma.

h. (9a/1-2)

[=1]

hele:<Far. Hiç değilse, her şeyden önce, hiç olmazsa, özellikle anlamıyla, bir sözcüğün başına ya da sonuna getirilerek belirtilen şeyin ayrılığını anlatır ya da pekiştirir.

h. (10b/7-1), (16b/5-2), (21a/1-1), (25a/4-1), (45b/6-1), (47b/6-1), (9b/3-2)

[=7]

hem:<Far. -deş, -daş anlamını verecek şekilde kelimeye türetmeye yarayan ön ek. Hem, üstelik.

h. (10b/2-2), (10b/2-2), (12a/5-1), (16a/5-1), (23a/7-1), (24a/7-2), (31a/4-2), (3b/4-2), (40a/5-1), (41b/4-1), (46b/2-2)

[=11]

hem-‘inān:<Far.+Ar. Birlikte olunan arkadaş.

h. (32b/7-2)

[=1]

hem-nefes:<Far. Arkadaş, musâhib.

h. (37b/6-1)

h.+i'izz (8b/4-1)	h. (10b/1-2), (12b/3-1), (13b/1-2), (14a/2-1), (14a/3-1), (21a/6-1), (24a/6-2), (28a/5-2), (29b/4-2), (2a/6-2), (30b/2-2), (33a/2-2), (35b/5-1), (40a/1-1), (42b/6-1), (47a/4-1), (9b/7-2)
[=2]	[=17]
hem-reh: <Far. Yol arkadaşı, yoldaş.	hert: <Far. Dokunaklı söyleme, iğneleyici bir şekilde konuşma.
h. (30a/3-2)	h. (35b/3-2)
[=1]	[=1]
hemdem: <Far. Cancığer olmak, çok yakın dost yoldaş olmak.	hevā: <Ar. İstek. Nefsin isteği. Düşkünlük. Gelip geçici olan heves. Nefsin zararlı ve günah olan arzuları.
h. (11b/1-2), (15a/2-2), (25b/2-2), (37b/2-2), (8b/5-1)	h. (28a/3-1), (29a/3-2)
h.+i (10b/6-2)	[=2]
h.+icānım (18a/5-2)	heves: <Ar. İstek, heves.
h.+im (26a/3-1), (47a/3-1)	h. (5a/1-2)
[=9]	[=1]
hemgüzer: <Far. Yol arkadaşı.	hevl: <Ar. Korku. Korku verici.
h. (47b/4-2)	h.+icān (28b/7-2), (34a/4-2)
[=1]	[=2]
hemrāh: <Far. Yol arkadaşı.	hevlnāk: <Ar. Korkunç.
h. (29b/6-2)	h. (24b/5-2)
h.+ımin (19b/4-2)	[=1]
[=2]	hezār: <Far. Bin sayısı. Bülbül.
hendesī: <Ar. Muntazam şekli ile alâkalı ve hendeseye dâir. Geometrik şekle dâir.	h. (4b/3-2)
h.+ni (5b/3-2)	[=1]
[=1]	her: <Far. Bütün, hep, tamamen.

hīç: < Far. Boş, değersiz.

h. (12a/1), (24a/4-1)

[=2]

hicret: < Ar. Bir yerden başka bir yere göç etmek.

h.+din (6b/2-2)

[=1]

himmet: < Ar. Allah indinde makbul ve mübârek bir kimsenin mânevi yardımı ile birisini koruması, yardım etmesi.

h. (22b/2-2)

[=1]

hirre: < Far. Susuzluk. Kedi.

h. (36a/6-2)

[=1]

-İ-

irağ: < Irak. Uzak.

ı. (8a/4-2)

[=1]

ıraç: < Uzak.

ı. (11b/2-1), (13b/6-1)

ı.+dın (35b/5-2)

[=3]

-İ-

īzā: < Ar. Birdenbire. İncitmek, eziyet etmek.

i. (27a/6-1), (28b/5-1)

[=2]

i'tibār: < Ar. Saygınlık.

i. (16a/4-2), (7a/3-2)

[=2]

i'tikād: < Ar. İnanç.

i. (24a/1-1)

[=1]

i-: < Eski hali "er-" olan ek fiildir.

i.-di (14a/4-1), (14a/4-2), (14b/1-2), (14b/3-1), (14b/5-2), (15a/2-2), (15b/4-1), (15b/4-2), (15b/5-2), (15b/6-2), (16b/4-1), (18a/2-1), (18a/6-2), (18b/2-1), (18b/2-2), (20a/6-1), (20a/7-2), (20a/8-1), (20a/8-2), (20b/1-1), (20b/1-2), (20b/2-1), (20b/4-1), (21a/2-1), (21a/4-2), (21a/5-1), (21a/5-2), (21a/6-2), (21b/1-1), (22a/3-1), (22b/6-1), (23a/2-1), (23a/7-1), (24b/4-1), (25b/4-2), (27a/4-1), (27a/7-2), (27b/2-1), (27b/2-2), (28a/4-2), (28a/7-2), (28b/3-1), (28b/3-2), (29b/4-1), (29b/4-2), (29b/6-1), (29b/6-2), (2b/4-2), (2b/6-1), (2b/6-2), (30a/3-2), (30a/4-1), (30a/7-2), (30b/7-2), (31a/1-2), (31a/4-1), (31a/4-2), (32a/7-1), (32a/7-2), (32b/1-1), (32b/2-2), (33b/6-1), (34a/6-2), (34b/2-2), (34b/6-2), (35a/3-2), (35a/5-1), (35a/5-2), (35b/2-1), (36a/6-1), (36a/7-1), (36a/7-2), (36b/2-2),

(36b/5-2), (37b/2-2), (37b/5-1), (37b/5-2), (37b/6-1), (37b/6-2), (38a/7-1), (38a/7-2), (39b/3-2), (3a/1-1), (40a/1-1), (40a/3-2), (41b/5-1), (41b/7-2), (42a/7-2), (43a/2-2), (43a/3-2), (43a/6-1), (45a/4-1), (45b/3-1), (46b/2-1), (46b/7-2), (47a/1-1), (47a/1-2), (4a/4-1), (6a/2-2), (6a/3-1), (6a/4-1), (6b/2-1), (6b/6-1), (6b/6-2), (6b/7-2), (7a/6-1), (7a/7-1), (7a/7-2), (7b/3-2), (7b/6-1), (8a/1-1), (8a/1-2), (8a/2-2), (8a/3-1), (8a/3-2), (8a/4-1), (8a/4-2), (8a/5-1), (8a/6-2), (8b/1-1), (8b/2-2), (9a/3-2), (9a/4-1), (9a/4-2), (9a/5-1), (9a/5-2)

i.-diler (22a/3-2), (2b/3-1), (30a/6-2), (31a/2-1), (32b/2-1), (32b/7-2), (34b/2-1), (36a/6-2), (40a/5-2), (40b/7-1), (41a/1-1), (4a/4-2), (7b/4-1), (7b/5-2)

i.-dim (23a/5-1), (47b/6-2)

i.-diñ (26a/3-2)

i.-dük (17b/5-1)

i.-ken (32b/5-2)

i.-kin (14a/5-1)

i.-mes (22a/2-1)

i.-mestür (11b/3-1), (13a/7-2), (41a/7), (42a/1-1), (44a/4-2)

i.-se (21a/4-1), (25a/1-2)

[=156]

iblis: < Ar. Şeytan.

i. (29b/6-2)

[=1]

ibtidā: <Başlangıç, başlama.

i. (1b/5-1)

i.+sı (7a/2)

[=2]

icâzet: <Ar. İzin.

i. (10b/7-1)

[=1]

icma^ç: <Ar. Dağınık hâlde bulunan şeyleri, yazıları toparlayıp bir araya getirme. Fikir birliği oluşturabilme.

i.+ışâb (24b/6-1)

[=1]

iç: < Her şeyin içerisi, dâhil, derûn.

i. (16b/6-2)

i.+ide (14b/5-1), (15b/3-1), (16a/3-1), (16a/5-2), (16b/4-1), (22a/6-2), (24a/5-2), (25b/4-1), (26a/2-2), (27b/1-2), (28b/4-2), (33b/2-1), (34b/1-2), (37b/4-1), (43a/5-2), (45b/7-1), (47a/4-2), (6b/7-2)

i.+içe (42a/1-2)

i.+keri (6b/5-1)

i.+re (13a/2-1), (20a/3-2),
(22a/5-1), (3a/2-2), (41b/1-1), (41b/6-
1), (44a/7-1), (45b/4-2), (7a/5-1)

[=30]

içre:< İçinde.

i. (24a/2-2)

[=1]

id-:< Yapmak, bir şeyi bir durumdan
başka bir duruma sokmak, etmek.

i.-er (37a/4-2), (37b/7-2)

[=2]

idi:< Sahip, efendi.

i. (7b/7-1), (7b/7-2), (8a/6-1)

i.+ni (40b/6-1), (40b/6-2)

[=5]

idir-:< Ayırıp seçmek, ayırmak.

i.-iñ (33a/6-1)

[=1]

igri:< Eğri. Doğru, düz ya da dikey
olmayan, bir yerinde yamukluk.
bozukluk olma hâli.

i. (24a/5-1)

[=1]

ihtirām:<Ar. Saygı duyma, hürmet
etme.

i. (10b/1-2)

[=1]

ihtiyār:<Ar. Yaşlı. Seçme, seçilme.
İrade.

i. (38a/6-2), (4a/4-2)

[=2]

ike:< Eke. Sahip, egemen. Bakıcı,
eğitici. Dahi, çok akıllı.

i. (24a/2-2)

[=1]

iki:< Birden sonra gelen sayının adı.

i. (15b/7-2), (22b/6-1), (26a/4-
1), (26b/2-1), (33a/2-2), (36a/7-2),
(41a/5-1), (42b/7-2), (7b/5-2)

[=9]

ikin:< İki iki.

i. (21a/4-2)

[=1]

ikin-:< Kendisini yetiştirmek.

i.-me (26a/4-1)

[=1]

il:< Devlet, yurt, memleket.

i. (21a/6-1), (32a/4-2), (34b/3-1)

i.+din (24b/2-2)

i.+i (34b/7-1), (44a/7-2), (44b/2-
2)

i.+ide (20a/6-1), (30a/6-2),
(32a/1-2), (34a/7-1), (34b/5-2), (35b/6-
2), (37a/3-2), (38a/7-2), (39a/1-1),
(39b/5-2), (46b/1-2)

i.+idin (11b/7-2), (21a/2-1),
(9a/1-1)

i.+igiñe (21a/5-2)

i.+iginde (4b/7-1)

i.+iñde (31b/2), (31b/5-2)

i.+iñni (36a/3-1)

i.+inde (5a/3-2)

i.+ine (16b/6-1), (17a/2-2),
(9b/1-1)

i.+ini (33b/6-1), (38a/2-2),
(38b/2)

i.+leri (30a/7-2)

[=34]

ilāh:<Ar. Tanrı, ilah.

i. (15a/5-1), (16a/7-1), (19b/4-1),
(22b/3-2), (27b/7-1), (2a/3-1), (2b/2-1),
(30a/1-1), (31b/3-2), (33a/3-2), (34a/1-
1), (34b/6-2), (35b/4-2), (39a/7-1),
(3a/4-1), (5a/6-2), (5b/3-2), (8a/7-1),
(8a/7-1)

i.+iñudā (32a/4-1)

i.+iğani (7a/5-1)

i.+ite´ālāğa (16a/6)

i.+nı (42b/5-2)

[=23]

ilci:< Bkz.: İlçi.

i. (38b/5-2), (39b/2-1)

i.+ke (38b/5-1)

[=3]

ilçi:< Elçi. Bir devleti başka bir devlet
katında temsil eden yetkili kimse.

i. (38b/6-1), (39b/3-1)

[=2]

ile:< Sözcüğün sonuna getirilerek
birliktelik, işteşlik, araç, neden ya da
durum bildiren tümleçler oluşturmaya
yarar.

i. (10a/3-1), (21b/5-2), (21b/6-
1), (26a/1-1), (43a/1-1)

[=5]

ilgeri:< İleri.

i. (44a/5-1)

[=1]

ilig:< El. Kolun, bilekten parmak
uçlarına değin olan, tutmaya ve iş
yapmaya yarayan bölümü.

i. (5a/2-1)

i.+i (24a/5-1), (9a/5-2)

i.+inde (22b/2-2)

i.+ine (4b/2-1)

i.+ini (15b/7-2)	i.+siniğ (45a/4-1)
i.+me (36a/3-1)	[=9]
[=7]	ini: < Küçük kardeş.
imdi: < Şimdi.	i.+m (19b/2-1)
i. (24a/3-1), (42a/2-2), (5b/5-2)	i.+mni (19b/4-2)
[=3]	i.+ñni (20a/1-2)
ıñret: < İnlemek, figan etmek	[=3]
i.-ip (10a/5-2)	ins: <Ar. İnsan.
[=1]	i. (2a/1-2), (8a/1-2)
in ‘ām: <Ar. Nimetlendirme.	[=2]
i.+dın (9a/6-2)	inşā: <Ar. Yapma. Vücuda getirme. Düzenlemek. Olmayan bir şeyi görünebilir bir hâle getirme.
[=1]	i.+kılığ (38a/4-1)
incü: < İstiridye cinsinden deniz hayvanlarının içinde çıkan parlak, yuvarlak ve ziynet eşyası olarak kullanılan kıymetli taş. Küçük, temiz ve sevimli.	[=1]
i. (24a/1-1), (25a/4-1)	intihā: <Ar. Son, sona erme.
i.+ni (4b/4-2)	i. (1b/5-2)
[=3]	[=1]
ineke: < Yardımcı.	ir: < Erkek, adam. Asker.
i. (47b/7)	i. (36b/1-1)
i.+ge (45a/5-2), (47a/3-1)	[=1]
i.+leri (41b/3-1)	ir-: < Eski hali “er-“ olan ek fiildir.
i.+si (42a/3-1), (45a/2-1), (45b/1-1), (46a/1-1)	i.-di (14b/2-2), (15b/4-2), (15b/5-1), (15b/6-1), (17b/4-2), (20b/4- 2), (21a/3-1), (22a/2-1), (22a/2-1), (22a/2-2), (22b/6-2), (23a/4-2), (24a/2-

1), (25b/5-1), (25b/7-2), (26a/1-2), (29b/5-2), (31a/2-2), (32b/1-2), (33a/6-2), (33b/6-2), (34b/1-1), (34b/4-2), (35a/1-2), (35a/6-2), (35b/1-1), (36b/2-1), (36b/3-1), (36b/4-1), (37b/1-1), (3a/1-2), (40a/6-1), (42b/7-1), (44a/7-1), (45a/6-1), (5a/3-2), (6a/3-2), (6b/7-1), (7b/1-1), (7b/2-1), (7b/3-1), (7b/6-2), (8a/5-2), (8a/7-2)

i.-dim (13a/2-1)

i.-ür (10b/3-2), (10b/5-1), (10b/5-2), (10b/6-1), (10b/6-2), (11a/2-2), (11a/5-2), (11a/6-1), (11a/6-2), (11b/1-1), (11b/6-1), (12b/7-1), (12b/7-2), (15b/2-1), (17b/2-2), (19a/1-2), (19b/1-1), (19b/1-2), (1b/2-2), (1b/6-1), (24a/1-2), (24a/3-2), (24a/5-1), (24a/5-2), (24a/7-2), (24b/1-2), (25a/2-2), (26a/1-2), (26a/3-1), (26a/6-2), (26b/5-1), (28a/1-2), (28b/2-1), (29a/1-2), (2a/3-1), (2a/3-2), (2a/4-1), (2a/4-2), (2a/5-1), (2a/6-1), (2b/4-1), (2b/4-2), (33a/7-2), (33b/2-2), (35b/3-2), (38a/1-2), (38a/6-2), (39a/2-2), (3a/2-2), (3a/5-1), (3a/5-2), (3a/7-1), (3b/2-1), (3b/7-1), (3b/7-2), (42a/3-2), (43b/1-1), (44b/1-2), (44b/2-2), (44b/4-1), (45a/7-2), (45b/4-1), (45b/4-2), (45b/5-2), (47b/1-1), (47b/5-2), (4a/3-2), (4a/5-1), (4a/6-1), (5a/4-2), (5a/5-1), (5a/6-1), (5a/7-1), (5a/7-2), (5b/1-1), (5b/1-2), (5b/3-1), (5b/4-1), (5b/4-2), (5b/5-1), (5b/7-1),

(5b/7-2), (5b/8-1), (5b/8-2), (7a/3-1), (8b/3-1), (8b/3-2), (8b/4-1), (8b/5-1)

i.-ürler (25b/2-2), (4a/5-2)

i.-ürüm (31b/3-2), (37a/3-2), (39a/6-2)

[=139]

ise:< Şart kelimesi. Olunca, olursa...

i. (40b/4-2)

[=1]

İsfendiyâr:<Far. İsfendiyâr, İran'ın efsanevî kahramanı ve Şehname'nin karakterlerinden biri. İran sülalesi Keyânîlerin hükümdarı Güştâsb'ın büyük oğludur.

i. (4a/4-1)

[=1]

İşhâk:<İbr. İshak, İsrailoğullarının üç önemli büyüğünden biri olan İbrani din büyüğü ve atasıydı. Yahudilik, Hristiyanlık ve İslam dahil olmak üzere İbrahimî dinlerde önemli bir kişidir. İbrahim ve Sare'nin oğlu, Yakup ve Esav'ın babası olan İshak, Yusuf ve Yehuda'da dahil İsrailoğullarının dedesidir.

i. (13a/2-2)

[=1]

İslâm:<Ar. Müslüman.

i. (32a/3-1), (5b/7-2)

[=2]

iste-:< İstek duyumsamak.

i.-r (43a/6-1), (43b/2-2)

i.-b (20a/4-2)

[=3]

iş:< Herhangi bir şey üretmek, ortaya koymak için belirli bir güç harcayarak yapılan çalışma, etkinlik.

i. (27a/6-2), (28b/2-2), (9a/4-2)

i.+e (5a/7-1)

i.+gin (39b/7-1)

i.+i (20a/8-1), (24a/4-1)

[=7]

işit-:< İnsanlarda ve hayvanlarda kulakları yolu ile bir takım sesleri duymaya yarayan organ.

i.-gin (25a/4-1)

i.-ib (17b/6), (28b/7-1), (43b/4-1), (46a/6-1), (4b/1-1)

i.-keç (17b/7-1)

i.-keni (44a/6)

i.-medim (14b/6-1)

i.-ti (23a/1-2), (34a/3-2), (39a/2-1)

[=12]

işle-:< Herhangi bir nesne üzerinde çaba harcayarak, emek vererek onu daha elverişli, kullanıma daha uygun bir duruma getirmek.

i.-di (40b/6-1)

[=1]

it-:< Etmek, yapmak, bir durum oluşturmak, bir şeyi bir duruma sokmak.

i.-e (45b/7-1)

i.-eli (8b/6-2)

i.-er (20b/4-2)

i.-ey (21a/7-1), (47a/7-2)

i.-geç (28b/6-1)

i.-keni (20b/7)

i.-me (12b/5-2)

i.-miş (27a/3-1)

i.-ti (25b/5-2), (35b/7-2)

i.-tiler (12b/5-1), (36a/1-2)

i.-übtür (19b/2-1)

[=14]

itek-:< Vücudun belden aşağısına giyilmek üzere dikilmiş, beli dar, alt yanı değişik biçimlerde olabilen, genellikle kadın giysisi.

i. (20b/4-1), (20b/4-1)

[=2]

ittifak:<Ar. Anlaşma, birleşme.

i. (10a/6-1), (13b/6-2), (18b/5-1), (22b/7-1), (38b/2)

[=5]

ittişal:<Ar. Birleşme, kavuşma.

i. (30b/3-2), (36b/7-1)

[=2]

iy:< Ey. kendisine seslenen kimsenin ya da kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilir ve uzatılabilir.

i. (16b/5-2), (42a/4-2), (43a/1-2)

[=3]

iyi:< Nitelikçe beğenilecek düzeyde olan, uygun ve istenilen nitelikleri taşıyan.

i.+si (9b/7-2)

[=1]

iz:< İnsan, hayvan ya da devinen bir aracın geçtiği ya da önce bulunduğu yerde bıraktığı belirti.

i.+ni (27a/3-2)

[=1]

izhār:<Ar. Ortaya çıkmak.

ı.+ıqhār (6b/4-1)

[=1]

kāfile:<Ar. Grup, topluluk. Kervan.

k. (32a/6-2)

[=1]

qabr:<Ar. Mezar kabir.

k.+din (26a/7), (26b/1-1)

k.+ğa (27b/2-1)

k.+ine (25b/5-2), (25b/6)

k.+ini (26a/1-1)

[=6]

qabūl:<Ar. Bir malı satın almak için kabul ettiğini bildiren sözdür.

k. (19b/7-1), (39a/6-2), (42a/7-1)

[=3]

qaç-:< Tehlikeli ya da istenmeyen bir durum karşısında birinden ya da birilerinden uzaklaşma durumu.

k.-ıb (24a/2-1)

k.-qaç (24a/5-1), (25a/2-2), (27b/4-2)

k.-tı (19a/1-1), (27a/2-1)

[=6]

qadem:<Ar. Ayak. Adım.

k. (31b/7-1), (33a/1-1), (33b/2-2), (44a/5-1), (44b/3-2), (46b/5-2)

k.+iñ (32b/6-2)

[=7]

-K-

ḳadīm: < Ar. Zaman bakımından eski olan şey.

k. (6a/6-2), (16b/4-2)

[=2]

ḳafes: < Far. Tel veya başka cisimlerle yapılabilen, içerisine saklanılmak istenen bir şeyin koyularak muhafaza edildiği odacık.

k. (37b/6-2)

[=1]

ḳahhār: < Ar. Her şeye her zaman mutlak galip gelen ve boyun eğdiren Allah.

k. (6b/4-1)

[=1]

ḳahr: < Ar. Zorlama, mahvetme, ezme.

k. (6b/4-1)

[=1]

ḳal'a: < Ar. Kale.

k.+ibelḥ (6b/3-1)

k.+imağribke (39b/4-2)

k.+inisāngā (30a/7-1)

[=3]

ḳal-: < Bulunduğu konumu, yeri korumak, değiştirmemek, aynı yerde bulunmak.

k.-dı (37b/4-1)

k.-dılar (18a/3-1), (41b/1-2)

k.-ğay (12b/4-1)

k.-ıb (17b/4-2)

k.-madı (26b/4-2), (29a/4-1)

k.-madın (22b/5-2)

k.-sun (5a/4-1)

[=9]

ḳamer: < Ar. Ay.

k. (36b/3-2), (36b/7-1), (47b/5-2), (4a/1-1), (9a/7-1)

k.+dın (43b/1-1)

[=6]

ḳamu: < Hep, bütün, tamamen. Halkın hepsi.

k.+sı (12a/4-2)

[=1]

ḳamuḳ: < Kamu. hepsi, bütün

k.+ıcihān (5b/4-2)

[=1]

ḳan: < Kan. İnsan vücudunda bulunan hayatî bir sıvı.

k. (15b/1-2), (17a/4-2), (18b/6-1), (19a/1-2), (19a/7-2), (41b/3-2)

k.+ğa (17a/3), (17a/5-2)

k.+ı (18a/4-1), (18a/4-2), (18a/5-1), (4a/7-2)

k.+ıma (16a/2-2)

k.+ımı (4b/4-2)

[=14]

kanā'at:<Ar. Kısmetine razı olma.

k.+ıñını (36a/3-2)

[=1]

kanlıg:< Kağrı arabası.

k. (18a/7-1)

[=1]

karār:<Ar. Sabit ve sakin olmak.

Yeterli ölçü. Devamlılık.

k. (5a/5-1), (5a/7-2), (26b/4-2),
(37b/4-2)

[=4]

karındaş:< Kardeş.

k. (7b/5-2)

[=1]

kat:< Bir yüzey üzerine az ya da çok kalın bir biçimde, düzgün olarak yayılmış ya da üst üste konulmuş şeylerden her biri.

k.+ıda (20b/6-1), (28b/7-2)

k.+ıdın (22a/3-2), (7b/1-2)

k.+ımdın (11b/2-1)

k.+ımdın (8a/4-2)

[=6]

kaṭ':<Ar. Kesme, geçme.

k. (38b/7-1), (38b/7-1), (39b/5-2)

k.+kılıb (9b/1-2)

[=4]

kaṭl:<Ar. Öldürme, katil.

k.+ıbād (13b/5-2)

k.+iküffār (2b/6-2)

[=2]

kaṭre:<Ar. Damla.

k. (14b/5-2)

[=1]

kaṭl:<Ar. Anlaşma. Sözleşme. Söz.

k.+üñe (6a/6-2)

[=1]

kaṭvz:<Ar. Bozmak. Yıkmak.

Bağlamak. Küçük kum tepesi.

k.+ını (18b/7-2)

[=1]

kaṭda:< Nerede.

k. (27a/3-2), (27a/6-1), (33b/2-2)

[=3]

kaṭde:< Nerede.

k. (37a/2-1)

[=1]

kaṭşı:< Hangi.

k. (45b/2-1)	k.-alı (45b/2-2)
[=1]	k.-alıñ (10b/4-2), (14a/1-2)
ķaysār: <Ar. Rum hūkūmdarı.	k.-asın (13b/3-1), (3a/6-2)
k. +ı (42a/2-2)	k.-ay (19a/3-2)
[=1]	k.-ayın (19a/5-2), (19b/5-1),
ķayşar: <Ar. Rum hūkūmdarı.	(20a/3-2), (31b/5-1), (42a/4-1), (45b/7-2)
k. (4a/3-2)	k.-ban (31a/3-1), (34b/3-1),
[=1]	(41a/3-2)
ķaysı: < Hangi.	k.-dı (10a/1-2), (10a/4-1),
k. (46a/1-2)	(10b/1-1), (10b/1-2), (16b/5-1), (18b/1-1),
[=1]	(18b/7-2), (20a/1-1), (20b/3-2),
ķaz-: < Toprağı ya da herhangi bir	(21a/1-2), (21a/4-1), (22b/4-1), (25a/6-1),
yūzeyi ešeleyip daha alt katmana	(29a/3-1), (29a/7-2), (2a/7-2),
gececek kadar darbe vurma eylemi.	(30b/1-1), (30b/4-1), (31b/1-2), (33a/7-1),
k.-ib (15b/4-2)	(33b/7-1), (35a/2-2), (35a/7-2),
[=1]	(37b/2-1), (37b/3-1), (39b/2-2), (39b/7-2),
ķibel: <Ar. Yan, taraf, yön, cihet, cânib.	(40a/1-2), (40a/2-2), (40a/7-2),
k. (43a/3-1)	(41b/5-1), (42a/7-1), (42b/2-1), (44a/2-2),
[=1]	(44a/3-2), (45a/1-1), (45a/3-2),
ķıl-: < Yapmak, etmek anlamında	(46b/1-2), (46b/4-1), (46b/6-1), (47b/3-2),
kullanılan yardımcı bir eylemdir.	(47b/4-2), (9a/7-2), (9b/1-1), (9b/3-1)
k. (31b/6-2), (32b/6-1), (36a/3-2),	k.-dılar (16b/7-2), (17a/4-2),
(47a/5-2), (47a/6-1)	(17a/5-2), (17b/1-1), (19a/7-2), (2a/5-2),
k.-a (22b/6-1)	(30b/7-1), (42b/3-1), (42b/4-2)
k.-adıb (33a/1-2)	k.-dım (14a/5-1), (28b/5-2),
k.-adur (33a/3-2)	(39a/7-1)
	k.-duķ (18a/4-1)

k.-ğaç (16b/1-1), (18b/6-2),
(23a/4-1), (30a/1-2)

k.-ğalı (44b/5-2)

k.-ğan (24a/2-2)

k.-ğanı (16a/6), (22a/7), (24b/3),
(25a/5), (27b/5), (29a/2), (29b/1)

k.-ğın (14b/7-2), (19b/4-2),
(20a/2-1), (22b/2-1), (27a/6-1), (28b/1-
1), (31a/8-2)

k.-ğuğa (16a/3-1)

k.-ğusıdur (37a/4-1)

k.-ıb (10a/6-1), (13b/1-2),
(13b/6-2), (15b/6-1), (17a/7-1), (17b/3-
2), (18b/5-1), (20a/3-1), (24b/5-1),
(25b/5-1), (30a/4-2), (30a/6-1), (30b/3-
2), (33a/4-1), (34b/4-2), (37a/6-1),
(38a/5-1), (38b/2), (38b/4-1), (38b/7-1),
(38b/7-2), (39b/5-2), (40a/6-1), (41a/4-
1), (6a/4-2), (9b/1-2)

k.-ıban (22b/4-2)

k.-ıñ (16a/2-1), (23b/6-2),
(38a/2-2), (38a/4-2)

k.-ıñız (35b/5-2)

k.-ıñlar (16a/3-2)

k.-kanı (32b/4)

k.-ma (12b/6-2), (14b/7-2),
(1b/6-2)

k.-madılar (16a/4-2)

k.-mağın (45b/1-2)

k.-man (22b/7-1)

k.-mañ (23a/6-2), (24b/7-2)

k.-sa (11a/2-2), (11b/3-2),
(15a/2-1), (21a/3-2), (47a/6-2)

k.-san (19b/7-1)

k.-sañ (39a/6-2)

k. (11a/2-1), (11b/6-2),
(14b/2-2), (17a/1-2), (17a/2-2), (17b/2-
2), (19a/2-2), (21a/7-2), (23a/3-1),
(23a/3-2), (25a/7-1), (33b/5-2), (35a/6-
2), (39a/5-2), (45b/2-2), (45b/3-2),
(4b/5-2), (9a/2)

k.-urlar (28a/5-2), (38b/1-2),
(44a/7-2)

[=173]

ķılıç:< Çelikten ya da başka madenlerden yapılmış, farklı şekillerde olabilen genellikle savaşlarda savaş aleti olarak kullanılan bir tür silah.

k.-ın (10a/5-1)

[=1]

ķına-:< Kınamak. Bir kişinin yanlış, uygunsuz, yakışsız davranışını eleştirme, ayıplama.

k.-mañ (14a/6-1)

[=1]

ķırağ:< Kenar, kıyı. Sahil.

k.+ında (32b/3-2), (32b/4),
(32b/6-1), (33a/1-1)

[=4]

ķırık:< Kırma işine konu olmak.

k. (15b/5-2)

[=1]

ķıřař:<Ar. Kıssalar, hikayeler.

k. (7a/5-1), (7a/5-2)

k.+ıvāķı'asın (7a/4-1)

[=3]

ķıřřa:< Ar. Kıssalar, hikayeler.

k. (47a/5-2), (6a/3-1)

k.+ihāzretiyūsufnıñ (7a/2)

k.+iyūsuf (6a/2-2)

k.+iyūsufnı (6b/1-1), (7a/5-2)

k.+sıdur (23a/4-1)

[=7]

ķıyāmet:<Ar. İslamiyette evrenin yerle bir olması, her şeyin bitmesi düşüncesi. Evrenin sonunun geldiği ve tüm insanların mahşerde toplanıp hesaba çekileceği gün.

k. (28a/6-1)

[=1]

ķıyās:<Ar. Karşılaştırma.

k. (40a/3-2), (41a/4-2)

[=2]

ķıymet:<Ar. Değer.

k. (46b/3-1)

[=1]

ķız:< Dişi çocuk.

k.+dın (44b/1-1)

k.+ı (15b/5-1), (35b/6-1),
(36a/5), (36b/3-1), (44b/2-1), (45a/3-1)

k.+ları (41b/3-1)

[=8]

ķiç:< Geç. Olması gereken, kararlaştırılan, beklenen ya da alışılan zamandan sonra.

k. (18b/7-2)

[=1]

ķil:< Gelmek. Varmak, ulaşmak.

k.-di (41b/5-2)

[=1]

ķo:< Koymak.

k.-ban (44b/3-2)

k.-dı (29a/1-1)

k.-yar (18a/4-2)

k.-ydı (15a/1-2), (16a/1-2),
(31b/7-1), (32a/1-2), (33a/1-1), (39a/1-
2), (46b/1-2)

k.-ydılar (34b/5-2)

k.-yğan (45a/7-2)
k.-yğın (44a/5-1)
k.-yma (6a/7-1)
k.-ymas (8a/4-2)
k.-ysa (31b/2), (31b/5-2)
k.-ysağ (33b/2-2)
k.-yub (12b/3-2), (15b/1-1),
(16b/7-2), (6b/5-2)
[=22]

ķob-:< Kopmak. Gerginliğe dayanamayınca herhangi bir yerinden ikiye bölünmek.

k.-tı (15a/1-1)

[=1]

ķoc-:< Kucaklamak.

k.-tı (13a/1-2)

[=1]

ķoğ-:< Kovmak. Sert veya küçük düşürücü sözlerle gitmesini söylemek, başından savmak.

k.-mas (13a/4-2)

[=1]

ķoğ-:< Kokmak.

k.-tı (26a/1-1)

[=1]

ķol:< İnsan vücudunda omuz başından parmak uçlarına kadar uzanan bölüm.

k.+ımı (27a/5-2)

k.+nı (24b/2-2)

[=2]

ķop:< Çok, pek.

k. (22b/2-1)

[=1]

ķoy-:< Bir şeyi belli bir yere ya da herhangi bir yere yerleştirmek ya da bırakmak.

k. (36a/1-1), (46b/5-2)

[=2]

ķoyaş:< Güneş.

k. (36b/4-1)

[=1]

ķoyn:< Göğüs ile giysi arası.

k.+ıda (9a/5-1)

k.+ığa (20b/3-1), (36b/6-2)

[=3]

ķöñl:< Yürekte olduğu varsayılan nitelik, sevgi, istek, anış, düşünüş gibi duygu kaynağı, kişinin iç dünyası.

k.+i (11a/1-1)

[=1]

köñül:< Yürekte olduğu varsayılan nitelik, sevgi, istek, anış, düşünüş gibi duygu kaynağı, kişinin iç dünyası.

k. (35b/1-1)

[=1]

küdr̄et:<Ar. Güç, kuvvet.

k.+iilāhını (42b/5-2)

k.+işun 'iilāh (22b/3-2)

[=2]

küdüs:<Ar. Filistin'de, Süleymān aleyhisselām tarafından inřā ettirilen Mescid-i Aksā'nın bulunduğu şehir.

k. (8a/5-2)

[=1]

kül:< Köle.

k. (24a/3-2), (25a/2-2), (27a/4-1), (29a/6-2), (38a/5-1)

k.+ğā (44b/5-2)

k.+ı (45a/7-1)

k.+ıdur (44b/3-1), (31a/8-1)

k.+nı (27a/2-1)

k.+uğnı (28b/5-1)

[=11]

kulluğ:< Kul olma durumu.

k.+uğ (33a/7-2)

k.+unı (39a/5-2)

[=2]

kulluğ:< Kul olma durumu.

k. (39a/6-2)

[=1]

kumāř:<Ar. Yün, pamuk, ipek gibi şeylerin ipliklerinden makinede dokunmuş her türlü dokuma.

k. (33a/6-2), (40a/1-1)

[=2]

kur'ān:<Ar. "Okunan" mânāsında ilāhî kitabımızın adı.

k. (3a/1-1)

[=1]

kuş:< Havada uçan kanatlı hayvanların genel adı.

k. (22a/2-1), (23a/7-2)

k.+ların (22a/1-2)

[=3]

kāc:<Far. Küçük bir çeşit çam.

k. (27b/4-1)

[=1]

kāfir:<Ar. İman esaslarına inanmayan.

k. (30a/7-2), (31a/4-1), (31a/4-2), (36a/7-1)

[=4]

kān:<Far. Bir şeyin menbaı. Kaynak,
kuyu.

k. (5a/2-1)

k.+ışehke (7a/3-2)

[=2]

kār:<Far. İş. Kazanç.

k. (20a/4-2), (7a/3-1)

[=2]

kārvān:<Far. Kervan.

k. (23a/7-1), (28a/2-2), (28a/5-1), (29b/2-1), (30a/3-2), (30b/5-2), (34a/6-1)

[=7]

kebāb:<Ar. Ateşte pişirilen et.

k. (37b/5-2), (45a/4-1), (47a/1-1), (5a/1-2)

[=4]

kebjr:<Ar. Büyük.

k. (32a/2-1), (34b/6-2)

[=2]

kebūd:<Far. Mavi. Gök rengi.

k. (9b/1-2)

[=1]

keç-:< Bir yerden başka bir yere gitmek, yer değiştirmek.

k.-mes (9a/4-2)

[=1]

kelām:<Ar. Söz, söyleyiş, nutuk.

k. (11a/4-2), (13a/2-1)

k.+ında (7a/4-2)

[=3]

kelān:<Far. İri, cüsseli, büyük.
Heybetli.

k. (18b/6-2), (8b/6-2)

[=2]

kemer:<Far. Bel.

k. (43b/4-2)

[=1]

ken‘ān:<Ar. Şimdiki Filistin, İsrail yöresine ve Mısır‘ın kıyı kesimlerine verilen addır.

k. (11b/7-2), (21a/2-1), (27a/2-1), (7a/6-1)

k.+ğa (21a/6-2)

k.+ı (28b/5-1)

[=6]

kenz:<Ar. Hazine.

k.+idin (20b/2-2)

[=1]

kerçi:<Far. Her ne kadar, ise de, gerçi.

k. (36a/4-1)

[=1]

kerek:< Gerek. Bir şeyin yapılabilmesinin, olabilmesinin koşulu olan, bir şeyin olmasının onun gerçekleşmesine bağlı bulunduğu şey.

k. (12b/7-2), (19b/7-2), (24a/4-1), (28a/4-1), (35b/4-2), (36b/1-1), (40a/1-1), (4b/1-2)

[=8]

kerek-:< Bir şeyin olabilmesi, yapılabilmesi ya da gerçekleşmesi onun olmasına, bulunmasına bağlı bulunmak, gerek olarak ortaya çıkmak, gerek olmak.

k.-señ (12b/4-2), (17b/5-2)

[=2]

kerem:<Ar. İyilik, lütuf, ikram, değer.

k. (31b/7-2)

[=1]

ketgür-:< Getirmek.

k.-di (16b/3-2)

[=1]

ketm:<Ar. Gizleme, saklama.

k. (31b/4-1)

[=1]

kevkeb:<Ar. Yıldız.

k. (7b/7-1)

[=1]

kevn:<Ar. Varlık.

k. (2a/4-1), (2a/4-2)

k.+imekân (2a/4-1)

[=3]

keysân:<Ar. Özür, mâzeret.

k. (25a/2-1)

[=1]

ki:<Far. Anlam yönünden ilişkili iki tümceyi birbirine bağlar.

k. (11b/5-2), (11b/6-2), (12a/3-1), (12b/5-2), (12b/7-1), (13a/2-2), (13a/5-1), (13b/2-1), (14a/2-2), (14b/7-1), (15b/4-1), (15b/6-1), (16a/4-1), (16b/5-2), (16b/6-2), (17a/1-1), (17b/3-1), (18a/4-1), (18a/6-1), (18a/6-2), (19b/7-1), (21a/2-1), (21a/6-1), (22a/5-1), (22b/2-1), (22b/3-1), (23a/7-1), (23a/7-2), (24a/3-1), (24a/4-2), (24a/6-2), (24b/2-1), (24b/6-2), (24b/7-2), (25a/1-1), (25b/1-2), (25b/2-1), (25b/2-2), (27a/4-2), (27a/6-1), (27b/4-2), (28a/3-1), (28a/6-1), (28b/5-1), (28b/6-2), (29a/6-2), (2a/2-2), (2b/4-2), (30b/4-2), (31a/8-1), (31b/4-2), (31b/5-2), (33a/2-2), (33a/6-1), (33b/2-2), (33b/5-2), (35b/2-2), (35b/7-1), (36a/4-1), (37a/3-1), (37a/4-1), (37b/4-2), (39a/7-2), (3b/1-2), (3b/3-1), (41a/6-2), (42b/1-2), (42b/4-1), (42b/5-1), (43a/7-2), (43b/4-2), (44a/7-2), (44b/1-1), (45a/5-

2), (45a/5-2), (45a/6-1), (45b/6-2), (45b/7-2), (46b/4-2), (46b/6-2), (47a/1-1), (47a/3-1), (47a/7-2), (47b/1-1), (47b/6-1), (4a/1-2), (5a/7-1), (5a/7-2), (5b/1-1), (5b/1-2), (5b/4-1), (6a/1-1), (7a/1-1), (9a/6-1)

[=94]

kīṣān: < Ar. Sarp yerden kesilmiş odunları indirmeye yarayan, kalın çatal ağaçtan yapılmış kızak.

k. (27a/2-2)

[=1]

kibi: < Gibi. –e benzer.

k. (11a/7-2), (14a/3-1), (19a/6-2), (26a/4-1), (33b/1-1), (3b/3-2), (45a/1-2), (6b/6-1)

[=8]

kibin: < Kimi.

k. (42b/6-1)

[=1]

kiç: < Geç.

k. (17a/6-1)

[=1]

kiçe: < Gece.

k. (20b/2-1), (21a/2-1), (24a/2-1), (30a/4-1), (36b/6-1), (40b/7-1)

[=6]

kiçig: < Küçük.

k.+i (29b/6-1)

[=1]

kiçki: < İhtiyarlamaya yüz tutmuş, yaşlanmış. Geçmiş.

k. (30b/1-2)

[=1]

kil-: < Gelmek.

k. (12a/2-2), (25b/1-1), (27a/6-2)

k.-di (15a/1-2), (16b/3-2), (20b/3-1), (22b/1-2), (23a/3-1), (28b/7-2), (31a/7-1), (33b/7-2), (34a/1-1), (34a/2-1), (39a/1-1), (39b/2-2), (41a/4-1), (41a/5-2), (41a/6-1), (42b/6-2), (45a/2-1)

k.-diler (17b/1-1), (23a/2-1), (30b/2-1), (34b/5-2)

k.-dik (45a/1-1)

k.-eli (18b/4-2)

k.-gek (21a/5-2)

k.-geni (26a/7)

k.-günçe (13b/3-2)

k.-ib (10b/1-1), (19a/4), (21b/1-1), (22a/7), (23a/6), (28b/4-1), (28b/6-2), (31b/5-2), (32b/3-2), (33a/7-1), (9b/1-1)

k.-in (12a/4-1)

k.-ken (39b/2-1)
k.-medim (14a/5-2)
k.-mes (41a/4-2)
k.-türür (7b/1-1)
k.-ür (4b/6-2), (21a/6-2), (29b/4-1), (39a/3-2), (9b/7-2)
k.-ürler (31a/2-1)
[=51]

kilāb:<Ar. Köpekler.

k.+e (35b/6-2)
[=1]

kiltür:< Getirmek.

k.-di (16b/6-1), (39b/5-2)
k.-diler (41b/4-1)
k.-genlerini (18b/3)
k.-keni (43b/5)
k.-üb (15b/7-1), (16b/7-1)
[=7]

kim:< Bağlaç “ki”.

k. (15a/2-1), (21a/3-1), (21a/6-1), (24b/4-1), (24b/6-2), (25a/7-1), (25b/1-2), (26b/6-2), (28a/2-2), (29b/5-2), (2a/2-2), (2a/6-2), (33b/5-2), (35b/2-2), (35b/3-2), (37a/1-1), (37b/7-2), (3b/1-2), (3b/4-2), (40a/5-2), (45a/7-1), (45b/7-2), (5b/5-1), (6a/6-1), (7a/1-1), (7a/3-1)

k.+edür (3b/1-2)

[=27]

kir-:< Girmek.

k.-di (20b/3-1), (35a/6-1), (36b/6-2), (6b/5-1)

k.-eliñ (33b/2-1)

k.-er (4b/7-2)

k.-ey (31b/6-1)

k.-eyin (27b/7-1)

k.-genleri (33b/3)

k.-gey (21a/5-2)

k.-ib (29b/2-1), (30b/5-2), (45a/6-1)

k.-meñiz (16a/2-2)

[=14]

kirām:<Ar. Yüce kişiler. Cömertler.

k. (21a/2-2)

[=1]

kirdigâr:<Far. Girdigâr. Allah, Tanrı

k. (2a/7-1)

[=1]

kirk:< Kabuk.

k.+iner (19b/6-1)

[=1]

kişi:< İnsan, kimse.

k. (43b/1-2), (43b/5), (47b/5-2)

k.+ge (9b/4-2)

k.+leri (30b/4-2)

k.+niñ (36b/1-1)

[=6]

kit-:< Gitmek.

k.-ti (8a/7-2)

k.-eliñ (11b/7-2)

k.-mes (22a/3-2)

[=3]

kitāb:<Ar. Basılı ya da el yazılı kâğıt yaprakların ciltli ya da ciltlessiz olarak bir araya getirilmiş biçimi.

k. (5b/6-1)

[=1]

kitür-:< Getirmek.

k. (24b/2-1)

k.-di (33a/5-2), (39a/6-1)

k.-señ (43b/3-2)

k.-üniz (13b/2-2)

[=5]

kiy-:< Giymek.

k.-di (12a/6-2), (33b/4-2)

k.-ib (33b/3)

k.-in (3a/3-1)

[=4]

kiydür-:< Giydirmek.

k.-üb (43b/6-1)

[=1]

kiz-:< Giz. Varlığı ya da olduğu açığa vurulmak istenmeyen, gizli tutulan şey.

k. (12a/5-2), (15b/5-1)

[=2]

kiz-:< Gezmek.

k.-di (18a/6-2)

[=1]

koldaş:< Yakın arkadaş.

k. (32b/2-2)

[=1]

kögüs:< Göğüs. Vücudun, boyun ile karın arasında yer alan ve akciğer, yürek gibi organları içinde bulunduran bölümü.

k.+ide (15a/1-2)

[=1]

kök:< Gök. İçinde gök cisimlerinin bulunduğu, dolaştığı sonsuz boşluk, uzay.

k.+e (28b/6-1)

k.+ke (5a/7-1)

g.+deki (13a/3-2)

[=3]

kökyüzi:< Gökyüzü. Yeryüzünün üzerine mavi bir kubbe gibi kapanan boşluk, bu kubbenin iç yüzü, göğün görünen yüzeyi, gök.

k.+ge (29a/4-1)

[=1]

köñl:< Gönül.

k.+ide (12a/4-2), (22a/5-2), (27a/7-2), (29b/4-2)

k.+ü (20a/6-1)

k.+üm (44b/4-2)

k.+ümde (6a/4-1)

[=7]

köñül:< Gönül.

k. (10b/6-2), (12b/2-2), (7a/3-2)

k.+de (10a/7-2)

[=4]

köp:< Çok, bol, fazla.

k. (14a/6-1), (14a/6-2), (37a/4-1), (44a/1-2)

[=4]

kör-:< Görmek.

k. (14a/6-2), (16b/2-2), (41a/6-2), (44b/3-2), (47a/5-1), (47a/7-1)

k.-di (20b/2-1), (21a/7-1), (23a/1-1), (30a/1-1), (32a/2-2), (34a/6-

1), (35b/6-1), (44a/7-2), (44b/7-1), (9a/6-1)

k.-diler (23a/2-2), (29b/7-1)

k.-düm (45a/6-2)

k.-eli (46a/1-1)

k.-er (12a/3-1), (12a/7-2), (18a/5-2), (27b/1-1), (28a/2-2), (36b/6-1)

k.-geç (29a/5-1), (30b/5-1), (32a/1-1), (43b/1-2), (5a/2-1)

k.-geni (9a/2), (20a/5)

k.-gey (14b/1-1)

k.-geysin (42a/6-1)

k.-gin (26a/5-2), (42b/5-2)

k.+güsidür (13a/5-1)

k.-medi (27a/1-2), (3b/3-2)

k.-mey (14b/6-2)

k.-se (33b/5-2), (4b/7-2)

k.-señ (22b/3-2)

k.-sün (10b/7-2)

k.-üb (31a/6-1), (36a/5), (39b/6-1), (41a/7), (44b/6), (45a/2-2), (47b/2-1), (47b/4-1)

k.-ün (27a/2-1)

k.-ünür (15a/5-1)

[=55]

köter-:< Yukarı kaldırmak.

k.-di (23b/5-2)

k.-ib (17a/6-1), (26a/5-1)

k.-ip (16a/5-2)

[=4]

köy-:< Küçük yerleşim biriminin adı.

k.+ge (8b/6-1)

k.+ke (5a/1-2)

[=2]

köy-:< Yanmak, yakmak.

k.-di (14b/3-2), (26a/2-2)

k.-diler (10a/3-1)

k.-edür (45b/6-2)

[=4]

köylek-:< Gömlek.

k.+ni (17a/4-2)

[=1]

köyleken-:< Gömlek.

k.+i (17a/3)

[=1]

köz-:< Göz.

k. (10b/6-1), (19a/5-2), (21a/3-2), (29a/3-2), (42a/4-1), (47a/6-2)

k.+i (42b/7-2), (6a/3-2)

k.+ide (18a/1-2)

k.+idin (13b/6-1), (16a/1-1), (22a/1-2), (34b/5-1)

k.+in (27a/1-1), (8a/3-1)

k.+içe (31a/7-2), (32b/6-2)

k.+ini (34a/5-2)

k.+ke (30a/4-2)

k.+leri (14a/4-2), (14b/5-2)

k.+leridin (29a/5-2)

k.+lerini (33a/3-1)

k.+ni (13a/7-1)

k.+üm (12a/3-1), (18a/5-2), (26b/2-1)

k.+üñdin (12b/1-2)

k.+üñe (12a/7-2)

[=29]

küçlen-:< Güçlenmek. Güçlü duruma gelmek.

k.-di (10a/4-2)

[=1]

küffâr-:< Ar. Kâfirler, inkârcılar.

k. (2b/6-2), (32a/2-1)

[=2]

küfr-:<Ar. Örtmek. Kâfirliğin alameti küfürdür. Dinde olan bir durumu olmamış gibi söylemek, göstermek.

k. (30a/5-2)

[=1]	[=1]
kül-: < Gülmek.	lāl: <Ar. Sakin, sessiz, dilsiz.
k.-di (15a/3-2)	l. (31a/5-1)
k.-mekturur (15a/4-1)	[=1]
[=2]	lāle: <Far. Lāle denen meşhur çiçek.
kün: < Gün.	l. (11a/1-2)
k. (11b/5-1), (17a/2-1), (21a/5-1), (33b/1-2), (5a/5-2), (5b/5-2)	[=1]
k.+dür (21b/2-1)	lālezār: <Far. Lāle bahçesi.
[=7]	l. (10b/3-2)
kündüz: < Gündüz.	[=1]
k. (24a/2-1), (30a/4-1), (40b/7-1)	lā-yezāl: <Ar. Zevāl bulmayan, varlığı devam eden.
k.+üm (25b/2-2)	l. (35a/1-2)
[=4]	[=1]
küntü: <Far. Gizli.	la‘ab: <Ar. Eğlence.
k. (2b/4-1)	l. (11b/3-2)
[=1]	[=1]
kürsī: < Ar. Camilerde imamın oturduğu yüksek alan.	l‘al: <Ar. Billurlaşmış ve saydam bir parlak kırmızı renkli değerli bir taş. Mec.: Sakin, sessiz, dilsiz.
k.+yizerrīn (44a/5-2)	l. (46b/2-1)
[=1]	l.+ibūy (35b/7-2)
-L-	[=2]
lā-nazīr: < Ar. Eşsiz, benzersiz, örneksiz.	lahza: <Ar. An. Çok kısa bir zaman aralığı.
l. (22b/6-1)	

1. (4b/2-2), (4b/6-1), (11b/2-2),
(12b/5-1), (15a/6-1), (16a/7-1), (16b/2-
1), (23a/5-2), (23a/6-2), (23a/7-2),
(25a/6-2), (27b/6-1), (29b/4-2), (30b/7-
1), (31a/1-1), (33a/5-1), (42b/4-2),
(44a/2-1), (45a/3-1), (46b/1-1), (47a/1-
2)

1.+ipāk (9a/1-1)

[=22]

laṭīf: < Ar. Hoş, güzel, ince.

1. (21b/1-2), (34a/3-2), (42b/2-2)

[=3]

leben: < Ar. Süt. Boyun ağrısı.

1. (15b/6-2)

[=1]

lehv: < Ar. Eğlence.

1. (11b/3-2)

[=1]

leked: < Far. Tekme.

1. (14a/2-1)

[=1]

lerzān: < Far. Titrek. Titreyen.

1. (28a/7-2)

[=1]

levend: < Far. Osmanlı İmparatorluğu
yeniçeri zamanında deniz askerlerine
verilen bir ad.

1. (24a/3-2)

[=1]

leyl: < Ar. Gece.

1. (4a/1-1)

[=1]

lezīz: < Ar. Lezzetli.

1. (39a/2-2)

[=1]

lezzet: < Ar. Tat. Zevk.

1.+idin (10a/3-2)

[=1]

līk: < Far. Lâkin, amma, ancak, fakat.

1. (37b/5-1), (47b/1-2), (9b/7-1)

[=3]

luṭf: < Ar. İyilik, ihsan.

1. (2a/3-1), (31b/7-2), (3a/4-1)

1.+ı (8a/7-1)

1.+ilāh (2a/3-1), (34a/1-1),
(3a/4-1)

[=7]

-M-

mācerā: < Ar. Olup geçen şey. Baştan
geçen hadise.

m. (45b/3-1)

[=1]

māh:<Far. Ay.

m. (21a/3-1), (23a/1-2), (23a/4-2), (31a/8-1), (34a/7-2), (38a/1-2), (42a/4-2), (42a/6-2), (45b/1-2), (45b/2-1), (5a/4-2), (5b/1-2), (6b/2-2), (7b/7-1)

m.+ıbedr (8a/6-1)

m.+ıtemām (9a/3-2)

m.+nı (14a/1-1), (42b/5-1)

m.+nıñ (36b/5-2)

[=19]

mālik:<Ar. Herhangi bir şeyin ve şeylerin sahipliğini, mülkiyetini elinde bulunduran, sahib.

m. (20a/5), (20b/1-1), (20b/7), (21a/3-2), (21a/6-1), (21a/6-2), (21a/7-1), (22a/1-1), (22a/4-1), (22b/4-2), (23a/2-2), (23a/3-1), (23a/6), (23a/6-1), (23a/7-1), (24b/1-1), (24b/3), (24b/4-1), (25a/5), (25a/6-1), (25b/3-1), (26b/7), (27a/1-1), (28b/4-1), (28b/7-1), (29a/5-1), (29b/4-1), (30a/3-1), (32a/7-2), (32b/4), (32b/5-1), (33a/5-1), (34a/6-2), (35a/4), (35a/5-2), (35a/5-2), (43a/4), (43a/6-1), (43a/7-2), (43b/3-2), (43b/4-1), (43b/5), (44a/6), (46b/3-2)

[=44]

māt:<Far. Ölmek.

m.+kılalıñ (14a/1-2)

[=1]

ma‘den:<Ar. Kaynak.

m. (31b/7-2)

[=1]

ma‘lūm:<Ar. Bilinen.

m. (28b/3-2)

[=1]

ma‘nī: < Ar. Anlam.

m.+din (2b/4-1)

[=1]

ma‘rūf:<Ar. Ünlü, tanınmış.

m. (13a/6-1)

[=1]

mağrib:<Ar. Batı. Akşam vakti.

m. (36a/5)

m.+de (36a/6-1)

m.+ke (39b/4-2)

[=3]

maḥal:<Ar. Yer.

m. (41b/1-1), (41b/6-1)

m.+de (6a/5-1)

[=3]

maḥalle:<Ar. Bkz.: maḥal.

m.+ğa (46a/2-1)

[=1]

maḥbūs:<Ar. Hapsedilmiş. Hapishane.

m.+iṣṣehr (11a/2-1)

[=1]

m.+nı (45b/2-2)

mazhar:<Ar. Sahib olma, nâil olma. Şereflenme.

[=2]

maḥmūd:<Ar. Övülmeye layık olan, övülmüş olan.

m.+iislām (5b/7-2)

[=1]

m. (2b/2-1)

mazlūm:<Ar. Zulüm görmüş. Kendine zulmedilmiş.

[=1]

m. (19b/5-1), (28b/2-1), (28b/3-1)

maḥrem:<Ar. Gizli.

m. (10b/6-2)

m.+dın (28b/1-2)

[=1]

[=4]

maḥa:< “Ben” adılının yönelme durumu.

mecāl:<Ar. Tâkat. Güç. Kuvvet.

m. (11a/5-1), (11a/6-1), (11a/7-

m.+i (27b/2-2)

[=1]

1), (11a/7-2), (11b/1-1), (13b/2-1), (13b/2-2), (15a/4-2), (15a/5-1), (16a/7-2), (19b/4-2), (20a/3-1), (21a/3-2), (23a/4-2), (24b/1-2), (24b/6-1), (26a/6-1), (27a/6-2), (27b/7-2), (31b/1-1), (33a/7-2), (36a/2-1), (36a/3-2), (37a/1-2), (37a/6-2), (39a/7-2), (40a/3-1), (47a/6-2), (6a/5-1), (9b/7-1)

mecāz:<Ar. Bir kelimenin, sözün kendi gerçek anlamında kullanılmayıp, birtakım söz sanatları ile dolaylı olarak kendi anlamının dışında kullanılması.

m. (1b/6-2)

[=1]

[=30]

marāz:<Ar. Hastalık, illet, dert. Belâ.

medār:<Ar. Vesile, vasıta. Yardımcı. Sebep. Yörünge.

m. (39a/5-1)

m. (5a/7-1)

[=1]

[=1]

maşr:<Ar. Bir şeyi incelemek. Dağılmak. Az olmak.

meded:<Ar. İnanet, yardım, imdad, eman. Eyvah.

m.+ını (35b/1-1)

m. (10a/4-1), (26a/6-2), (38b/1-2), (40a/6-1), (40b/6-2)

[=5]

medh:<Ar. Övgü, övmek.

m. (3a/6-2)

[=1]

meger:<Far. Meğer, halbuki, ancak, oysa ki, şu kadar ki.

m. (10a/1-1), (28a/6-2), (29b/3-1), (33a/4-2), (35b/6-1), (36b/6-1), (37a/7-2), (37b/3-2), (39b/4-2), (41b/1-1), (41b/6-1), (41b/6-2), (44b/5-1), (6a/5-1), (6a/5-2)

[=15]

meh:<Far. Ay.

m.+ihāverini (36b/3-1)

m.+in (16a/5-1)

[=2]

mekān:<Ar. Bulunulan yer, ev, mahal.

m. (2a/4-1), (2a/4-2)

[=2]

mekr:<Ar. Hile, aldatma.

m. (10a/7-2), (8b/7-1)

m.+din (9a/4-1)

m.+idin (18a/2-1)

[=4]

melāhat:<Ar. Yüz güzelliği. Cemal.

m. (13a/6-2), (35a/1-1), (35a/2-1)

[=3]

melāik:< Ar. Melekler.

m. (16b/1-2)

[=1]

melāik:< Ar. Melekler.

m. (2a/5-2)

m.+dür (34a/2-2)

[=2]

melek:< Ar. Nurdan yaratılmış masum varlık.

m. (22a/2-1), (3b/3-2), (4a/5-2), (8a/1-2)

m.+dür (44a/4-2)

[=5]

melīk:< Ar. Mülk ve melekut sâhibi. Padişah. Mutasarrıf.

m.+ilem-yezel (1b/2-1)

[=1]

melūl:<Ar. Usanmış. Bıkmış. Bezmiş.

m. (21a/4-2), (24a/7-1), (42a/7-2)

[=3]

memālik:<Ar. Topraklar, diyarlar.

[=1]

m. (35a/5-1), (9a/3-2)

[=2]

men:< Ben.

m.+in (16a/2-2), (23a/3-2)

[=2]

menāzil:<Ar. Menziller. İnecek yollar.
Duraklar.

m.+ini (38b/7-1)

[=1]

menzil:<Ar. İnilen yer. Konulacak yer.

m.+i (5b/8-1)

[=1]

merd:<Far. Adam. Yiğit.

m. (35b/1-2)

m.+irāh (31b/3-1)

[=2]

merdüm:<Far. Gözbebeği. İnsan.
Adam.

m.+i (10b/6-1)

[=1]

merḥ:<Ar. Fesat.

m.+in (38a/4-2)

[=1]

mesned:<Ar. Dayanak. Makam.

m.+içarḥikebūd (9b/1-2)

mest:<Far. Sarhoş.

m. (15b/7-1), (20a/7-2), (44a/2-1)

[=3]

meşhūr:<Ar. Tanınmış, herkesin bildiği. Çoklarının bildiği.

m.+bolub (43a/4)

[=1]

metā‘i:<Ar. Mal, eşya.

m. (20b/1-2)

[=1]

mevcūd:<Ar. Var. Hazır.

m. (2a/6-2)

[=1]

mevşuf:<Ar. Bir vasıfla sıfatlanan.

m. (13a/6-2)

[=1]

mıṣr:<Ar. Afrika'nın şimalinde bir memleket ismi.

m. (17a/2-2), (19b/3-2), (20a/6-1), (20b/6-1), (34a/3-1), (34b/6-1), (37a/3-2), (38a/3-2), (38b/5-2), (38b/6-2), (40b/2-1), (41a/3-1), (41b/1-2), (42a/1-1), (42b/1-1), (43a/2-1), (43a/5-2), (43a/7-1), (43b/3-1), (43b/7-1),

(44a/2-1), (44a/4-1), (44b/2-2), (45b/3-1), (45b/4-2), (45b/5), (45b/6-1)

m.+da (20a/5), (20a/7-2), (38a/6-1), (47b/3-1)

m.+ğa (25a/4-2), (32b/3-1), (33b/3), (34a/1-2), (35a/7-1), (38a/1-2), (38a/2-2), (38b/2), (38b/7-2), (40a/7-1), (41a/2-2)

m.+icihānda (3a/5-1)

m.+ın (33b/2-1), (33b/6-1), (34b/7-1)

m.+ını (41a/3-2)

m.+i (41b/6-2)

m.+nı (41a/7)

[=48]

mīrās: <Ar. Ölen kimsenin yakınlarına kalan malı.

m. (26b/5-1)

[=1]

miḥnet: <Ar. Sıkıntı, acı, dert.

m. (15a/4-2), (25a/7-2), (37a/5-1), (39b/4-1), (47a/3-2), (9b/7-2)

m.+izerreina4tūvān (15a/3-1)

[=7]

mihr: <Far. Sevgi. Güneş.

m. (21a/3-1), (31a/8-1), (5a/4-2), (5b/1-2)

[=4]

mihribān: <Far. Şevkatli, iyi huylu dost.

m. (18b/1-1)

[=1]

min: <Ben.

m. (14a/5-1), (14b/6-2), (19a/5-2), (19a/6-1), (19b/2-2), (19b/3-1), (19b/3-1), (19b/4-2), (19b/5-1), (19b/7-2), (20a/3-2), (20a/4-1), (27a/6-2), (28b/5-1), (29a/6-2), (31b/3-2), (31b/6-1), (35a/4), (37a/3-2), (37a/6-2), (42a/4-1), (46b/5-1), (47b/6-2), (47b/6-2)

m.+din (29a/1-2)

m.+i (14a/6-1), (14a/7-1), (14a/7-2), (16a/3-2), (19a/7-1), (19b/2-1), (19b/3-2), (26b/2-2), (31a/8-2), (31b/1-2), (36a/4-2), (37a/2-2), (47a/4-1)

m.+iḥ (14a/7-2), (18a/5-1)

[=40]

min-: < Binmek.

m. (18a/5-1)

m.-di (31a/1-1)

m.-dik (20a/2-2)

m.-ib (27a/7-1)

m.-dürüb (43b/6-2)

[=5]

miskīn: < Ar. Aciz, zavallı, beceriksiz, hareketsiz.

m. (26a/2-2)

m.+ke (31b/6-2)

[=2]

miz: < Biz.

m. (17b/3-2), (18b/4-2), (24a/1-2)

[=3]

mu: < “Mu” soru edatı

m. (18a/4-2)

[=1]

mu: < Bu.

m.+nça (37a/5-2)

m.+nda (19b/2-1), (37a/2-2)

m.+nı (23a/5-1), (23a/7-2), (46b/6-2), (6b/1-2), (7a/1-1), (7a/1-2)

m.+nuñ (24a/7-1)

[=10]

muḥāl: < Ar. İmkansız.

m. (14b/4-2)

[=1]

mūnis: < Ar. Cana yakın, alışılmış.

m. (11a/7-1)

m.+ihemdem (11b/1-2)

[=2]

mu‘abbir: < Ar. Rüya yorumcusu.

m. (20b/7), (21a/1-1), (23a/4-2)

[=3]

muḥabbet: < Ar. Sevgi, sohbet.

m. (2a/7-1)

[=1]

muḥterem: < Ar. Saygın, saygıdeğer.

m. (25a/7-1), (33a/1-2), (38a/3-2), (39a/4-2)

[=4]

muḥyī: < Ar. Hayat veren, dirilten, Allah.

m. (21a/4-1)

[=1]

munça: < Bunca, bu kadar.

m. (16a/4-1)

m.+ke (36a/4-1)

[=2]

muntazır: < Ar. Gözeten, bekleyen.

m. (33b/6-2), (42b/7-2)

[=2]

murād: < Ar. İstek, arzu.

m. (20a/4-1)

m.+ıñ (26b/6-1), (45b/5-1)

[=3]

muraşşa':<Ar. Değerli mücevherlerle süslenmiş şey.

m. (43b/4-2), (44a/2-2)

[=2]

muşhaf:<Ar. Kur'ân.

m. (13a/2-1)

[=1]

muşt:<Far. Yumruk.

m. (14a/2-1)

[=1]

muflak:<Ar. Kesin. Sonsuz, şüphesiz.

m. (7a/7-2)

[=1]

mübârek:<Ar. Kutlu, bereketli.

m. (14b/6-2)

[=1]

müdâm:<Ar. Devamlı, sürekli.

m. (17a/1-2), (21a/5-1), (3a/5-1), (3a/5-2), (43a/1-1), (7a/6-1), (7b/2-1), (8b/1-1)

[=8]

müddet:<Ar. Bir şey için önceden kararlaştırılan, verilen zaman dilimi.

m. (21a/5-1)

m.+ihicretdin (6b/2-2)

[=2]

mülk:<Ar. Mal. Yer. Bina.

m.+iğarb (3a/7-2)

m.+içe (3a/7-1)

[=2]

mülükâne:<Far. Padişahlara yakışır bir surette.

m. (42b/2-1)

[=1]

münâcât:<Ar. Allah'a kurtuluş için yalvarış yakarış, edilen dua.

m.+eyle (28a/2-1)

m.+kılğanı (16a/6)

[=2]

münâcat:<Ar. Allah'a kurtuluş için yalvarış yakarış, edilen dua.

m.+ını (16b/1-1)

[=1]

mürde-vâr:<Far. Ölmüş, ölü.

m. (14b/5-1), (18a/1-1)

[=2]

müselmân:<Ar. Müslüman.

m. (31b/2)

[=1]

müstecâb:<Ar. Makbûl, kabûl olunan, geri çevrilmeyen.

m. (28b/2-1)

[=1]	n. (27a/4-1), (3b/6-1)
müşerref: <Ar. Şereflenmiş.	[=2]
m. (3b/6-1)	nā-merd: <Far. Korkak, alçak.
[=1]	n. (36a/6-1)
müşfik: <Ar. Şefkatli.	[=1]
m. (26a/2-1)	nā-mu‘teber: <Far.+Ar. İtibarsız,
[=1]	güvenilir olmayan.
müşteri: <Ar. Satın alan. Jüpiter	n. (28b/1-1)
gezegeni.	[=1]
m. (43a/6-1)	nā-pedīd: <Far. Açık olmayan, anlaşılır
m.+ni (24b/4-1), (36b/3-2),	olmayan.
(45b/1-2)	n. (16a/3-1), (18b/7-2), (19a/3-2)
[=4]	[=3]
-N-	nā-sezā: <Far. Uygun, yaraşır olmayan.
na‘t: <Ar. Övme. Hz. Muhammed’i	n. (28b/5-2)
övme.	[=1]
n.+ (3a/3-1)	nā-söz: <Far. Sözsüz.
n.+ıresül (2b/1)	n. (24a/4-1)
[=2]	[=1]
nā-bekār: <Far. İşe yaramaz, haylaz.	nā-temām: <Far.+Ar. Tamamlanmamış,
n. (12b/4-2), (19a/2-1), (27b/3-1)	bitmemiş.
[=3]	n. (20a/8-2)
nā-gihān: <Far. Ansızın, birdenbire.	[=1]
n. (43a/5-1)	nā-tüvān: <Far. Kuvvetsiz, güçsüz,
[=1]	zayıf.
nā-medār: <Far. Dayanaksız, desteksiz.	n. (47b/2-1)

[=1]	[=2]
nā-ümīd: < Far. Ümitsiz.	nār: < Ar. Ateş.
n. (11b/6-2)	n.+mı (32a/3-2)
[=1]	[=1]
nāle: < Far. İnilti.	nāz: < Far. İşve, cilve.
n.+idil-süz (26b/1-2)	n. (8b/4-1), (8b/5-1), (9b/4-1)
n.+imaẓlūmdın (28b/1-2)	[=3]
n.+izārı (14b/2-2)	na-i^ʿtemīd: < Far.+Ar. Güvensiz.
n.+η (26b/4-1)	n. (11b/6-1)
n.+sidin (14b/3-2)	[=1]
[=5]	na-tüvān: < Far. Kuvvetsiz, güçsüz, zayıf.
nām: < Far. İsim, ad. Lâkab. Ün. Şan.	n. (15a/3-1)
n. (35a/3-2)	[=1]
[=1]	na^ʿim: < Ar. Uyuyan, uykuda olan.
nāme: < Far. Mektup. Kitap.	n. (8b/5-1)
n. (38b/3-2), (39b/1), (39b/5-1), (39b/6-1)	[=1]
n.+de (39a/3-2), (39a/7-1)	naçāh: < Far. Hasta.
n.+ni (38a/4-1), (38a/4-1), (39a/1-2), (39a/2-1), (39a/4-1)	n. (21a/3-1)
n.+ipākiñi (39a/6-1)	[=1]
[=12]	naḳdi-ger: < Far. Nakitçi.
nāmūs: < Ar. Irz, iffet, edeb, hayâ.	n. (24b/1-2)
n.+m (42a/5-1)	[=1]
n.+nı (45b/2-1)	naḳş: < Ar. Nakış, desen.
	n. (10b/5-2)

[=1]

naşīb: < Ar. Pay, hisse, kısımet.

n. (19b/3-2), (37a/6-2)

[=2]

naşihat: < Ar. Bir olay, durum hakkında bir kimseye verilen öğüt, ders çıkarılması gereken sözler.

n. (31b/4-2), (42a/7-1)

[=2]

naşr: < Ar. Yardım, üstünlük, yenme, galip kılma.

n. (3a/6-2), (6a/3-1)

[=2]

nazar: < Ar. İlgi gösterme, iltifat etme, bakış.

n. (44a/4-1), (47a/6-2), (6a/2-2), (6a/5-2)

[=4]

nazīr: < Ar. Bakan.

n. (1b/3-2)

[=1]

nazm: < Ar. Düzenleme, tertip etme.

n. (3a/6-2), (5b/6-1), (6b/1-1), (6b/1-2)

n.+ıkitāb (5b/6-1)

[=5]

ne: < Hangi, nasıl.

n. (12a/5-2), (14a/5-1), (15a/4-1), (18a/4-1), (24a/6-2), (26a/4-2), (26a/4-2), (26a/4-2), (26b/3-1), (26b/3-1), (26b/3-2), (26b/3-2), (31b/1-1), (33a/2-2), (40a/1-1)

[=15]

nebi: < Ar. Haber getiren. Peygamber. Yeni bir kitap ve şeriatla gelmeyip kendinden önceki peygamberin getirdiği kitap ve şeriatı devam ettiren peygamber.

n. (12a/2-1), (24b/4-2), (2b/4-1)

n.+din (17b/7-2), (3a/3-1), (3b/1-1)

n.+niḡ (8a/3-1)

n.+yiilāh (19b/4-1)

[=8]

nebiyy: < Ar. Nebi, peygamber. Yükseklik.

n. (5b/8-2)

[=1]

neçer: < Far. Çaresiz.

n. (30b/1-2)

[=1]

nefes: < Ar. Soluma işi ile yapılan alıp verilen hava eylemi.

n. (11b/2-1), (8b/1-1)

[=2]

nefir: < Ar. Cemaat, topluluk. Savaş için seferber olan cemaat.

n. (32a/2-2), (34b/6-1)

[=2]

nefis: < Ar. Can, maddî arzuların kaynağı olup sınır tanımayan bir duygu.

n. (42b/3-2)

[=1]

nefrîn: < Far. Lanet, ilenç

n. (31a/3-1)

[=1]

nehâr: < Ar. Gündüz.

n. (4a/1-1)

[=1]

neme: < Ne kadar.

n. (36a/2-1)

[=1]

ner: < Far. Erkek, er.

n. (19b/6-1)

[=1]

neqr: < Ar. Düz yazı.

n. (6a/3-1)

[=1]

nesl: < Ar. Aynı zaman dilimlerinde yaşamış, yaklaşık olarak birbirine yakın yaşlarda bulunan insa topluluğu.

n. (2b/4-1)

n.+ide (13a/3-1)

n.+ikirām (21a/2-2)

n.+iñ (19a/3-2)

[=4]

neşet: < Ar. Meydana gelme, çıkma.

n. (35a/7-1)

[=1]

neşt: < Far. İpi bağlamak. Bir yerden bir yere gitmek.

n. (22b/2-1), (22b/4-1), (30b/4-1), (44a/2-2)

[=4]

nev': < Ar. Çeşit, tür, yeni.

n. (29b/3-1)

[=1]

nevbet: < Ar. Sırayla yapılan iş. Nöbet.

n.+i (41a/5-2)

[=1]

nevha: < Ar. Ölüye sesli ağlamak.

n.+sını (41b/7-1)

[=1]

neyyir: < Ar. Nurlu, parlak, ışıklı cisim.

n. (22b/6-2)	n. (16b/5-2), (5a/3-2)
[=1]	[=2]
nezzāre: <Ar. Seyirci, seyreden, bakan.	nīl: < Ar. Mısır ülkesinin bir tür hayat
n.+si (6a/3-2)	kaynağı olarak bilinen en büyük
[=1]	nehirinin ismi.
neẓr: < Ar. Adak. Adak adamak.	n. (32b/3-2), (32b/6-1), (32b/7-
n. (22a/4-1), (30b/1-1), (41b/6-2)	1)
[=3]	[=3]
nezer: <Ar. Adak. Adak adamak.	nīm: < Far. Yarım, nısf, buçuk, yarı.
n. (44b/5-2), (47b/5-1)	n. (35b/6-1)
[=2]	[=1]
ni: < Ne.	nīṣ: < Far. Arı, akrep gibi hayvanlarda
n. (14a/7-1), (14b/4-2), (21a/5-	bulunan iğne.
1), (22b/7-1), (22b/7-2), (23a/7-2),	n. (14a/3-1), (24a/6-2)
(24a/4-2), (24b/1-2), (24b/4-1), (35a/1-	[=2]
1), (35a/1-1), (40a/5-1), (41a/6-2),	niçe: <Ne kadar.
(45b/7-2), (4b/7-1)	n. (11a/2-1), (17a/2-1), (20a/3-
n.+din (17b/2-2), (44b/1-2)	1), (21a/5-1), (23a/5-1), (27b/6-2),
n.+dür (22a/5-1), (37a/1-2)	(27b/7-1), (28a/1-1), (29a/3-2), (35b/6-
n.+ke (12b/1-2), (17b/2-2),	2), (35b/7-1), (36a/2-2), (40a/4-1),
(19a/2-2), (19a/3-1)	(6a/5-2), (8b/5-2), (8b/6-1)
[=23]	[=16]
nīk: < Far. İyi, güzel, hoş.	niçük: <Neden, niçin.
n. (24a/1-1)	n. (14b/1-1), (45b/7-1)
[=1]	[=2]
nīk-baht: < Far. İyi baht.	nidā: <Ar. Seslenme, ünleme, ünlem.

n. (33a/2-1), (33b/7-1), (45b/3-2)	nikāh: <Ar. Evlilik için yapılan akit, sözleşme.
n.+yılâtîf (34a/3-2)	n. (42b/3-1)
[=4]	[=1]
nide: <Ne yapar.	nişār: < Ar. Saçmak, dağıtmak.
n. (27a/2-2)	n. (30a/6-1), (33b/5-2), (42b/4-2)
[=1]	[=3]
nifāk: <Ar. İkiyüzlülük	nişān: <Far. İz. Nişan. Alâmet. İşaret.
n. (10a/6-2), (22b/7-2)	n. (20b/3-2)
[=2]	[=1]
niğāh: <Far. Bakmak.	nit-: < Ne yapmak.
n. (21a/3-2), (23a/4-1), (31a/8-2), (43b/2-2)	n.-eliñ (11b/7-1)
[=4]	n.-eyin (42a/2-2), (45b/7-2)
niğār: <Far. Güzel yüzlü sevgili.	[=3]
n. (38a/6-1)	nite: < Ne kadar, ne gibi.
[=1]	n.+kıl (42a/5-2)
niğü: < Ne.	[=1]
n. (38b/6-1), (39b/3-1), (47b/6-1)	niyet: <Ar. Kasd. Kalbin bir şeye yönelmesi.
[=3]	n. (3b/6-2)
nihān: <Far. Gizli, saklı.	[=1]
n. (20b/5-2), (37b/7-2), (44a/7-1), (45a/6-1)	nūr: <Ar. Aydınlık. Parıltı. Parlaklık.
n.+ı (44b/5-2)	n. (22a/5-1), (24a/2-2)
[=5]	n.+ı (21a/3-1)

n.+ı'ayn (11a/5-1)

[=1]

n.+ıbaşar (11b/1-2)

nüzül:<Ar. Aşağıya inmek, iniş, düşmek.

n.+ıesās (41a/4-1)

n. (21a/4-1)

n.+ıılāh (30a/1-1)

[=1]

[=7]

-O-

nūšrevān:<Far. MS 531-579 yılları arasında hükümdarlık yapmış, İran'ın Sasani sülâlesine mensup bir hükümdardır.

o:< Tekil üçüncü kişiyi gösterir.

n. (4a/3-2)

o.+nda (44b/5-1)

[=1]

[=1]

nuşret:<Ar. Yardım. Cenab-ı Hakkın yardımı.

oğl:< Erkek evlat.

n. (32b/2-2), (32b/7-2), (41a/1-1), (9b/6-1)

o.+um (14a/7-2), (26b/2-2), (26b/6-2)

n.+ıhūdā (21a/1-2)

[=5]

[=3]

nübüvvet:<Ar. Peygamberlik.

oğlan:< Erkek evlat.

n. (34a/2-1), (8a/5-1)

o.+lar (12b/1-1)

[=2]

o.+ları (11a/3), (11a/4-2), (11b/4-1), (18a/3-1), (18b/3), (18b/4-1), (7b/3-2)

nücüm:<Ar. Yıldızlar.

n. (9a/7-1)

o.+ların (13b/1-1)

[=1]

o.+ların (19a/7-1)

[=10]

nümūdār:<Ar. Görünen. Nümune, örnek.

oğrı:< Hırsızlık, gizli.

n. (10b/5-2)

o. (26a/4-1)

[=1]

oğu-:<Okumak.

o.-dı (24a/7-2)

[=1]

oğulluk:< Oğul olma durumu.

o.+ka (38a/5-1)

[=1]

okı:< Okumak.

o.-yana (4b/5-1)

[=1]

oķu:< Okumak.

o.-b (13a/2-1)

o.-dı (39a/2-1)

o.-sa (7a/1-1)

[=3]

ol:< Uzakta olan ya da göz önünde bulunmayan bir kimseyi ya da bir şeyi belirtir.

o. (11a/1-2), (11b/2-2), (12a/2-2), (12a/6-1), (12b/5-1), (12b/7-2), (13a/1-1), (13b/3-2), (14a/1-2), (14a/4-1), (14b/4-1), (15a/3-2), (15b/1-1), (15b/3-1), (15b/7-1), (16a/5-2), (16b/7-1), (17a/5-2), (1b/4-1), (1b/4-2), (1b/6-1), (20a/8-2), (22a/6-1), (23a/7-2), (27a/7-1), (28a/3-2), (28a/5-1), (28b/4-1), (28b/6-1), (28b/6-2), (29b/2-1), (29b/2-1), (29b/7-1), (2a/2-1), (2b/5-2), (30a/2-2), (30b/5-1), (30b/7-1), (31a/6-2), (33a/2-1), (36b/5-1), (36b/5-2), (37a/6-1), (37a/7-2), (38a/2-1), (38b/5-1), (38b/6-1), (39a/3-1), (3a/6-1),

(40a/4-2), (40b/4-1), (40b/5-1), (41a/3-1), (41b/4-2), (41b/5-2), (42a/1-1), (42b/4-2), (44a/2-1), (44b/5-2), (45a/2-2), (45a/4-2), (45a/6-1), (45b/3-1), (45b/6-1), (47b/2-1), (47b/4-1), (4b/2-1), (5a/2-1), (7b/6-2), (7b/7-1), (7b/7-2), (8a/2-1), (8a/2-2), (8a/3-1), (8a/3-2), (8a/4-1), (8a/5-1), (8b/1-1), (9a/1-1), (9a/6-2)

o.+dur (38a/6-1), (3a/6-1)

[=82]

ol:< Varlık durumuna gelmek, oluşmak.

o.-ub (44b/7-2)

[=1]

oltur:< Oturmak.

o. (16b/5-2), (44a/5-2)

o.-ur (42b/7-1)

o.-uruban (4b/6-2)

[=4]

on:< On sayısı.

o. (7b/4-1), (9a/7-1)

[=2]

orta:< Herhangi iki şey arasında kalan birbirine eşit mesafe.

o.+da (+da), (7b/6-1)

o.+dadur (34b/2-2)

o.+ğa (14a/1-1)

[=4]

ot:< Ateş, duman.

o. (10a/3-1), (42a/1-2), (45b/7-1)

o.+ı (10a/3-1), (17a/6-2), (30a/3-1), (37b/1-2), (41a/5-2), (47a/4-1)

o.+ıda (20a/2-2), (5a/1-2)

o.+ıdın (37b/5-2), (47a/1-1)

o.+ını (37b/7-1)

o.+nı (37b/7-2)

[=15]

oyna-:< Yerinde sağlam bir biçimde durmamak, hareket etmek, kımıldamak.

o.-ma (14a/6-2)

o.-sun (11a/1-2)

[=2]

-Ö-

öl-:< Herhangi bir sebeple yaşayan bir canlının yaşamının kesin olarak son bulma eylemi.

ö.-diler (44a/1-2)

ö.-ür (14b/6-2), (40b/3-2)

ö.-mekturur (15a/4-2)

[=4]

ölü:< Yaşamı sona ermiş bulunan, artık yaşamıyor olan.

ö.+ni (22a/6-2)

[=1]

ölüg:< Ölü.

ö.+ler (45a/1-2)

[=1]

ölüm:< Canlıların yaşamının kesin bir şekilde son bulması.

ö.+ke (45b/4-1)

[=1]

öp-:< Dudakların bir kişiye veya bir nesneye dokundurulması ya da bastırılması durumudur.

ö. (28a/4-1)

ö.-üp (9a/5-1)

[=2]

ört-:< Herhangi bir görünen nesnenin üzerine başka bir nesneyle görünmez hâle getirilmesi.

ö.-er (47a/4-1)

[=1]

örte-:< Yakmak.

ö.-di (26b/2-2)

ö.-kin (31b/4-1)

[=2]

örten-:< Yakılmak, ateşlenmek.

ö.-edür (45b/6-2)

ö.-ib (17a/6-2)
[=2]
öt-:< Meram anlatmak, ses duyurmak,
arz etmek, dile getirmek.

ö.-tiler (30b/5-1)
ö.-üb (43a/3-1), (6b/2-2)
[=3]
ötrü:< Bir neden anlatır, dolayı,
nedenle, yüzünden anlamına gelir.

ö. (33b/7-2), (34a/4-2), (41a/4-1)
[=3]

ötüg:< Dua, rica, istek.

ö. (12a/4-1)
[=1]

öy:< Ev. Etrafı kapalı, içerisinde bir
veya birden fazla kişinin yaşadığı
barınak, korunaklı yer.

ö. (41b/3-1), (44b/1-1), (44b/2-
1), (45a/3-1)
ö.+ler (42b/2-2)
ö.+ini (42a/2-1)

[=6]
öz:< Bir kimsenin benliği, kendi manevi
varlığı, kendi.

ö. (16a/7-2), (22a/4-2), (30b/2-
1), (5b/3-2), (8b/1-2), (9a/5-1)
ö.+de (46b/5-2)

ö.+din (28a/7-1)
ö.+e (15b/7-1), (21a/7-1),
(23a/1-1), (27a/1-2), (27b/7-2), (29a/7-
2), (44a/2-2), (44a/5-2), (7a/7-1)

ö.+ge (44b/7-2)
ö.+i (15b/3-1), (24a/5-1), (24b/5-
2), (42b/7-1), (7b/3-1)

ö.+ide (22b/5-2)
ö.+idin (22b/5-2), (29b/7-2),
(34b/3-2), (45a/5-1)

ö.+idür (24a/1-2)

ö.+in (29b/7-2), (44b/7-2)

ö.+içe (23a/3-1), (31a/7-1)

ö.+ini (25b/6), (25b/7-1), (36a/7-
1), (40a/4-2)

ö.+re (44b/3-2)

ö.+üm (15a/5-2), (42a/1-2)

ö.+üğe (45b/1-2), (45b/2-1)

ö.+üni (42a/1-2)

[=43]

özge:< Başka.

ö. (12b/5-1), (26b/5-2), (27b/2-
2)

ö.+leri (7b/7-1), (7b/7-2), (8a/1-
1), (8a/2-1)

ö.+si (7b/6-2)

[=8]

-P-

pādiṣāh:<Far. Ülkeyi idare eden devlet başkanı.

p.+lar (3b/5)

[=1]

pāk:< Temiz.

p. (15a/6-1), (15b/3-2), (15b/6-2), (18b/2-1), (20b/4-1), (21a/2-2), (24b/5-1), (28a/1-2), (45a/3-1), (9a/1-1)

p.+idīn (10b/4-1), (10b/7-1), (7b/5-2)

p.+iñi (39a/6-1)

p.+irāy (21a/1-1)

p.+iresūliḥudā (10b/2-1)

[=16]

pāre:<Parça, kesit.

p. (42a/3-2)

p.+ni (12a/2-2)

[=2]

pāye:<Far. Rütbe, derece.

p.+izulm (6b/3-2)

[=1]

peder:<Far. Baba.

p. (12b/1-1), (12b/1-2), (12b/6-2), (9b/3-2)

[=4]

pegāh:<Far. Cömert.

p. (21a/3-2)

[=1]

pelīd: < Far. Pis, murdar.

p. (18b/7-1), (19a/3-1)

[=2]

penāh:<Far. Sığınak, dayanak.

p. (11a/6-1), (15a/5-2), (16a/7-2), (27b/7-2), (2a/3-2), (2b/2-2), (33a/3-1), (34a/1-2), (39a/7-2), (3a/4-2), (5b/3-1), (8a/7-2)

p.+ında (43a/1-2)

[=13]

pend:<Far. Nasihat, vaaz, öğüt.

p. (25a/6-1)

[=1]

perde:<Far. Kapı, pencere gibi yerlere asılan veya iki yeri birbirinden ayıran, görünmeye engel olan şey.

p.+de (41b/2-1)

[=1]

perī: < Far. Cinlerin zararsız ve yardımsever olan türlerine verilen bir ad.

p. (43a/2-2)

[=1]

perīṣān: <Far. Dağınık, karışık.

p. (12b/6-2)

[=1]

pertev: <Far. Ziya, ışık.

p.+i'aşk (2a/6-1)

p.+inūrīlāh (30a/1-1)

[=2]

pervāne: <Far. Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek. Haberci, kılavuz.

p. (7b/6-2)

[=1]

pes: <Far. Arka, geri, öyle ise.

p. (6a/1-1)

[=1]

pest: <Far. Alçak, aşağı. Hafif, yavaş ses.

p. (22b/2-2), (4a/6-1)

[=2]

peşkeş: <Far. Başkasına ait bir malı, eşyayı mal sahibinden habersiz olarak bir başkasına vermek, satmak.

p. (41a/6-1)

[=1]

peyām: <Far. Haber.

p. (16b/3-2), (22b/1-2), (39b/3-1), (43b/3-1), (43b/3-2), (47b/6-1)

p.+icelīl (16b/2-1)

[=7]

peygamber: <Far. Allah'tan haber getiren. Allah'ı, âhireti, zararlı ve faydalı şeyleri tanıtan. Nebi.

p.+ihāk (7a/7-1)

[=1]

pīr: <Far. Yaşlı, ihtiyar.

p. (34b/4-1), (7b/3-1)

[=2]

pirehen: <Far. Gömlek.

p.+i (18a/7-1), (18b/2-2)

p.+in (17a/5-2)

[=3]

pişvā: <Far. Önder, lider.

p. (10b/2-2), (2b/5-1)

[=2]

pūste: <Far. Tepe, yığın.

p. (25a/3-1)

[=1]

pūş: <Far. Giyen, örten.

p. (34b/1-1)

[=1]

püser: <Far. Erkek çocuk, oğul.

p. (13a/4-2), (7b/4-1)

[=2]

püşt:<Far. Sırt, arka.

p. (11a/6-1), (15a/5-2), (16a/7-2), (2b/2-2), (34a/1-2), (39a/7-2), (3a/4-2)

[=7]

-R-

rāh:<Far. Yol.

r. (15b/2-1), (21a/6-1), (30b/7-1), (31b/3-1), (32b/5-2), (38a/1-2), (39b/5-2), (40a/7-2), (42b/3-2), (45b/2-2)

[=10]

rāh-rev:<Far. Yolcu.

r. (20a/2-1)

[=1]

rāhber:<Far. Rehber, kılavuz, yol gösteren.

r. (11b/4-1), (12b/6-1), (2b/5-2), (3a/2-2), (7b/4-2)

[=5]

rāhim:<Ar. Merhametli, acıyan, esirgeyen.

r. (1b/3-1)

[=1]

rām:<Far. Boyun eyen, itaat eden.

r. (40b/6-2)

[=1]

rāst:<Far. Doğru, dürüst, sağ.

r. (13a/7-2), (15b/7-2), (18a/2-1), (42b/6-1), (4b/6-2), (9a/4-1)

r.+itmiş (27a/3-1)

r.+itti (25b/5-2)

r.+kılıb (40b/5-2), (41a/1-2)

r.+lık (46b/5-2)

[=11]

rāz:<Far. Gizli sır, saklı şey.

r. (9b/4-2)

[=1]

rabbi:<Ar. Ey benim Rabbim.

r. (1b/1)

[=1]

rahīm:<Ar. Rahmet edici, merhamet eyleyen. Rahmedici.

r. (27b/6-1), (3b/4-1)

[=2]

rahm:<Ar. Acıma, koruma, esirgeme, şefkat etmek.

r. (16a/2-1), (29a/1-2)

r.+kıl (31b/6-2)

[=3]

rahmān:<Ar. Sonsuz merhametli, Allah.

r. (1b/3-1), (3a/4-1)	r.+i (9b/2-2)
[=2]	[=1]
rahş: <Ar. Gösterişli, güzel at.	res: <Far. Baş, kafa.
r.+ı (43b/6-2)	r. (14b/3-1)
r.+ısa 'ādetka (33b/5-1)	[=1]
[=2]	resm: <Ar. Resim. Yazma, çizme, desen.
ravza: <Ar. Sulu yer, bahçe, bostan, çimenlik yer.	r. (42b/4-1)
r.+irizvān (6b/6-2)	r.+irāh (15b/2-1)
[=1]	[=2]
refik: < Ar. Arkadaş, yoldaş.	resül: <Ar. Allah'ın elçisi.
r. (32b/1-1)	r. (19b/7-2), (2b/1), (38a/5-2), (39a/6-1)
[=1]	r.+iḥudā (33b/7-2)
rehnümā: <Far. Yol gösteren. Kılavuz.	r.+ilāh (33a/3-2)
r. (2b/5-2), (18b/4-1), (33a/4-1)	r.+iḥudā (10b/2-1)
[=3]	r.+iḥudā (19a/5-1)
renc: <Far. Sıkıntı, zahmet, eziyet.	r.+ilāh (17b/3-1)
r. (21a/5-1), (35b/4-1), (37a/5-1), (39b/4-1)	[=9]
r.+i'aşq (2a/2-2)	revāk: <Ar. Kemer. Kubbe. Çardak. Önü açık, üstü örtülü yer.
r.+içāh (17a/2-1)	r. (44b/3-2), (44b/5-1)
r.+irāh (21a/6-1)	[=2]
[=7]	revān: <Far. Giden, akıcı.
reng: <Far. Renk, levn.	r. (12a/6-2), (12a/7-2), (14b/2-1), (16b/1-1), (17b/7-1), (19a/1-1),

(20b/3-1), (22a/1-1), (22a/6-2), (23a/5-1), (25b/3-1), (28a/2-1), (29a/7-2), (30a/3-1), (30b/5-1), (32a/1-2), (33a/5-2), (37a/7-1), (38a/2-2), (38b/5-2), (39b/2-2), (39b/6-1), (40b/2-1), (41b/5-2), (43b/7-1), (45b/6-2), (47a/7-1), (5a/2-2)

r.+bol (45b/6-2)

r.+boldılar (44a/1-1)

r.+kıl (45b/7-2)

[=31]

reyhān:<Ar. Fesleğen, hoş ve güzel koku.

r. (11a/1-2)

[=1]

reyyān:<Ar. Suyu kanmış, sudan doymuş.

r.+ğa (38b/1-2)

[=1]

rezzāq:<Ar. Bütün mahlukatın rızkını veren ve ihtiyaçları karşılayan Allah.

r. (1b/4-2)

[=1]

rizā:<Ar. Memnuluk, hoşluk, razı olmak.

r. (3b/7-1)

[=1]

rızvān:<Ar. Cennetin kapıcısı.

r. (6b/6-2)

[=1]

rişmān:<Far. İp, halat.

r. r. (35b/6-2), (36a/2-2)

[=2]

rīṣ:<Far. Yara, yaralı. Kök. Sakal.

Kabuk.

r. (14a/3-2)

[=1]

ricāl:<Ar. Erkekler, adamlar.

r. (31a/6-2)

[=1]

rikāb:<Ar. Huzur, kat.

r.+ında (31a/1-2), (44a/1-1)

[=2]

risālet:<Ar. Resullük, peygamberlik.

r.+e (7b/3-1)

[=1]

rū:<Far. Yüz, cihet. Sebep. Çehre.

r.+yihāk (45a/1-2)

[=1]

rūbāh:<Far. Tilki.

r. (12b/7-1)

[=1]

rūh:<Far. Can, nefes, canlılık.

r.+ıkdūs (8a/5-2)

r.+umğa (26b/4-2)

r.+uñ (26a/6-2)

[=3]

rūm:<Ar. Osmanlı Devleti ve Arabistan hârici yerler.

r. (2b/4-1)

[=1]

rūşen:<Far. Aydın, parlak.

r.+i (26b/2-1)

[=1]

rūzigār:<Far. Dünyânın içinde bulunduğu devir, zaman, vakit, dehr.

r. (43a/3-1), (43a/3-2)

[=2]

-S-

şâhib:<Ar. Bir şeyi koruyan ve ona mâlik olan.

s.+icemâl (14b/4-1)

s.+inazar (6a/5-2)

[=2]

şâl:<Far. Sene, yıl.

s. (39a/3-2)

[=1]

şabr:<Ar. Acıya ve zorluğa katlanmak.

s. (20a/3-1), (20a/3-2), (20a/4-1), (42a/5-2), (45b/1-1), (45b/5-2), (45b/7-1)

s.+ğa (27b/2-2)

s.+1 (45b/5-1)

[=9]

şad:<Far. Yüz sayısı.

s. (4b/3-2)

[=1]

şadef:<Ar. İnci kabuğu, içinde inci bulunan kabuk ambalaj.

s. (8a/2-2)

[=1]

şafha:<Ar. Devre, dönem.

s.+işahrâ (10b/5-1)

[=1]

şagîr:<Ar. Küçük. Küçük çocuk.

s. (34b/6-2)

[=1]

şagîr:<Ar. Küçük. Küçük çocuk.

s. (32a/2-1)

[=1]

şahâb:<Ar. Arkadaş, dost.

s. (3a/2-1)

[=1]

şahrâ:<Ar. Çöl, kıyı, ova, meydan.

s. (10b/5-1)	[=2]
[=1]	şūr: <Far. Şenlik. Dügün. Ziyafet. Kıyamet borusu.
şal: <Far. Sene, yıl.	s. (28a/6-2)
s. (38b/7-1)	[=1]
[=1]	şubḥ: <Ar. Sabah.
şalliālā`aleyhivesellim: <Ar. Dua ve selam Allah'ın üzerine olsun.	s. (20a/7-1), (21b/5-2), (39b/3-2), (43a/1-2), (4a/2-2), (7b/2-2), (8b/1-2)
s. (2b/1)	[=7]
[=1]	şun`: <Ar. Yapmak, iş.
şalt: <Far. Sadece, yalnız, sırf.	s.+iilāh (22b/3-2)
s. (47b/5-2)	s.+ilāh (15a/5-1)
[=1]	[=2]
şiddīk: < Ar. Çok samimi. Doğru, inançlı, sadakatli.	şābit: < Ar. Yerinde duran. Kanıtlanmış.
s. (10a/1-1), (2b/6-1), (33b/4-1)	s. (6a/6-2)
s.+ka (30a/1-2), (35a/2-2)	[=1]
s.+nı (19a/6-1)	şām: < Ar. Ölüm, mevt. Ateş.
[=6]	s. (7b/2-2)
şıdk: <Ar. Doğruluk, doğru söz, samimilik, bağlılık.	[=1]
s. (21b/5-2), (21a/6-1)	şānī: < Ar. İkinci.
s.+eyle (2b/6-1)	s. (4a/1-2)
[=2]	[=1]
şıfat: <Ar. Özellikler, vasıflar.	şebāt: < Ar. Yerinden oynamamak, dayanmak. Kararlı olmak.
s. (13a/3-2)	
s.+lar (13a/6-1)	

s. (26b/4-2), (5a/7-2)	s.+ka (33b/5-1), (43b/6-2)
[=2]	[=4]
senā: < Ar. Övmek, övgü.	sa'y: < Ar. Çalışmak.
s.+sın (3a/6-2)	s. (38b/7-2), (7b/4-2), (9a/1-2)
[=1]	[=3]
sākin: < Ar. Yerleşik. Kendi hâlinde.	saç: < İnsanın başının derisin kaplayan kıllar.
s. (5b/8-2)	s.+larını (45a/3-2)
[=1]	[=1]
sāl: < Far. Sene, yıl.	saç-: < Ortaliğa dağıtmak, etrâfa serpmek, dökmek.
s. (25a/2-1), (6b/2-2)	s.-a (41b/3-2)
[=2]	s.-ıb (17a/7-2)
sātir: < Ar. Örtün, kapatan.	s.-uk (42b/4-1)
s. (2a/1-1)	[=3]
[=1]	sağın-: < Sanmak, zannetmek.
sāye: < Far. Gölge.	s.-ğay (7a/1-2)
s. (31b/7-2), (3b/6-2)	[=1]
s.+ihak (2b/2-2)	sağla-: < Görünmesine engel olmak, ortalıkta bulundurmamak.
s.+ilutfiilāh (2a/3-1), (34a/1-1), (3a/4-1), (8a/7-1)	s. (9b/4-2)
[=7]	s.-masağ (45b/2-1)
sa': < Ar. Sürücü, süren. Tahıl ölççeği.	[=2]
s. (24b/5-1)	sal-: < Elde tutulan bir nesneyi ve bir kimseyi serbest bırakmak, azat etmek.
[=1]	
sa'ādet: < Ar. Mutluluk.	
s. (32b/1-1), (40a/6-1)	

s.-dı (22a/4-1), (22a/6-2),
(27a/1-1), (27b/4-1), (43b/2-2)

s.-dılar (16a/5-2)

s.-dım (42a/1-2)

s.-ğaç (44a/4-1)

s.-ğanı (15a/7)

s.-ğın (26b/5-2), (47b/5-1)

s.-ıb (21a/3-1)

s.-sak (9a/1-2)

[=13]

san:< Şan, şöhret.

s. (37a/4-2), (4b/2-1)

[=2]

sağa:< Sen adılının yönelme durumu.

s. (12b/7-2), (16b/4-1), (17a/1-1), (18b/4-2), (19a/6-2), (19b/5-2), (20a/1-2), (20b/5-1), (21a/1-2), (21a/2-2), (21a/4-2), (21a/5-2), (24a/6-1), (26b/3-1), (26b/3-2), (26b/5-1), (37a/6-2), (39a/5-2), (47a/7-2), (9b/4-1), (9b/6-2)

[=21]

sap-:< Gitmekte olduğu istikameti değiştirip başka bir yöne doğru ilerleme eylemi.

s.-mas (30b/4-2)

[=1]

sarı:< İyi durumdan kötüleşmek. Taraf, tarafına, yanına, e-doğru.

s. (38b/6-2), (43a/6-2)

s.+boldı (22a/1-1), (32b/7-1),
(40b/2-1), (43b/7-1)

s.+boldılar (38b/5-2)

s.+kıldı (41b/1-2), (41b/6-2)

s.+nı (34b/3-1)

[=10]

sat-:< Karşılıklı olarak alım eylemine konu olunan satılan nesneyi verme eylemi.

s.-adurlar (44b/3-1), (45a/7-1)

s.-ar (24a/4-2), (24a/6-1)

s.-ar (35a/4)

s.-ardur (43a/7-2)

s.-arın (44a/6)

s.-arız (24b/2-1)

s.-ğanı (23a/6), (43a/4)

s.-mağ (36a/4-1)

s.-tı (46b/3-2)

[=12]

sebeb:< Olayın ya da sürecin başlamasına vesile olan tözdür.

s. (21b/1-2), (42a/6-1)

s.+din (21a/4-2)

s.+inaẓmkitāb (5b/6-1)	[=1]
[=4]	semī' : < Ar. Her şeyi işiten Allah.
sefer :<Ar. Yolculuk.	s. (1b/3-1)
s. (39b/4-1), (40b/5-2), (41a/1-2)	[=1]
[=3]	ser :<Far. Baş. Tepe. Uç. Nihayet. Zirve.
seg :<Far. Köpek.	Gaye.
s. (18b/7-1)	s. (11b/4-2), (12a/6-2), (4b/4-1)
[=1]	s.+iḥayl (46b/4-2)
seḫāb :<Ar. Bulut.	[=4]
s. (29a/4-1), (5a/1-1)	serbeser :<Far. Baştan başa.
[=2]	s. (2a/6-2)
seḫer :<Ar. Tan, sabah olmaya başladığı vakit.	[=1]
s. (6a/2-1), (11b/1-1), (20a/4-2), (32b/2-1), (33b/6-2), (38b/6-2), (46b/7-2)	serā :<Far. Saray. Yer. Toprak.
[=7]	s. (40a/2-1), (41b/2-1), (42b/2-2)
sehm :<Far. Dehşet, korku.	[=3]
s.+idin (9b/2-1)	serāncām :<Far. Herhangi bir olayın, işin sonunun nasıl bittiği, akıbeti.
[=1]	s. (40b/6-1)
selām :<Ar. Rahatlık, emniyet, barış, iyilik.	[=1]
s. (10b/1-1), (17a/1-1), (44a/3-2)	serāser :<Far. Baştan başa, bütün, külliye.
[=3]	s. (42b/1-2)
selāṭīn : < Ar. Sultanlar.	[=1]
s.+imeşref (3b/6-1)	serb- :< Serpmek.
	s.-ti (45a/4-2)
	[=1]

serbeser:<Far. Baştan başa.

s. (13a/4-1), (17a/5-1), (18a/7-1), (20b/6-2), (23a/4-1), (30a/5-1), (38b/3-1), (39b/7-1), (3a/2-1), (40b/5-1), (41a/1-1), (41a/3-2), (45b/7-1), (7a/4-1)

s.+bolub (28a/5-1)

[=15]

serdār:<Far. Önder, başkomutan.

s.+ını (40a/4-1)

[=1]

serp-:< Serpmek.

s.-ti (41b/4-2)

[=1]

server:<Far. Önder, lider, baş.

s. (22a/5-2)

[=1]

seske-:< Bağırarak.

s.-yib (41b/5-2)

[=1]

sesken-:< Ürkmek, korkmak, şaşırarak.

s.-ib (37a/7-2)

[=1]

set:<Ar. Engel, duvar.

s. (22b/4-2)

[=1]

settār:<Ar. Günahları örten, Allah.

s. (2a/1-1)

s.+ını (12a/4-1)

[=2]

sev-:< Sevmek.

s.-er (14a/7-2)

s.-erdi (44b/1-1)

[=2]

sevgi:< Bir şeye veya bir kimseye karşı duyulan sevme duygusu.

s.+boldı (5a/2-2)

[=1]

seyl:<Far. Su baskını, sel.

s.+i'ayān (4a/7-1)

[=1]

sezā-vār:<Far. Lâyük olan, lâyük.

s. (5a/3-1), (45b/4-2)

[=2]

sırr:<Ar. Gizli hakikat. Gizli iş. Herkese söylenmeyen şey.

s.+ı (28b/3-2)

[=1]

şimber:<Far. Gümüş gibi beyaz göğüslü.

s. (47b/4-1)

[=1]

s̄ine: < Ar. Göğüs.

s.+de (18a/1-2)

s.+idüşmenni (4b/5-2)

[=2]

sifāriş: < Far. Sipariş. İsmarlama.

s. (46b/6-1)

[=1]

sin: < Tekil ikinci kişiyi gösteren adıl.

s. (12a/5-1), (12a/5-2), (13a/5-1), (13a/6-1), (13a/6-2), (13b/3-1), (15a/6-2), (19a/2-2), (19b/4-1), (20b/6-2), (22b/6-1), (25a/1-1), (25b/1-1), (26b/6-2), (28b/5-2), (29a/6-2), (31b/1-1), (36a/4-1), (37a/1-2), (37a/6-2), (3a/3-2), (45b/4-1), (45b/7-1), (46b/4-2), (46b/5-2), (46b/6-2), (47a/5-2), (6b/1-1)

s.+din (27b/7-2), (29a/1-2)

s.+i (14a/2-2), (17a/1-2), (17a/2-2), (19a/3-2), (26b/6-2), (37a/2-1), (39b/6-2), (46b/5-1), (47b/2-1), (47b/3-1)

s.+iñ (31b/5-2)

s.+ni (22a/6-1)

[=42]

sipāh: < Far. Ordu. Asker.

s. (36b/2-2)

[=1]

sipās: < Far. Şükür. Şükretme, dua etme.

s. (1b/2-1)

[=1]

sirken-: < Ürkmek.

s.-ib (9b/2-1)

[=1]

sitem: < Far. Çıkışma, eziyet.

s. (26b/3-2)

[=1]

sitemger: < Far. Zalim.

s.+bolub (32b/1-2)

[=1]

siv-: < Sevmek.

s.-üb (2a/7-2)

[=1]

sivin-: < Sevinmek.

s.-ür (33a/5-1)

s.-üb (40a/7-2)

[=2]

siyāh: < Far. Kara, esved.

s.+ında (8a/6-2)

[=1]

siyāset: < Ar. Memleket idare etme san'atı. Devlet idare tarzı.

s. (5a/4-1)

[=1]

siz:< Çoğul ikinci kişi adlı.

s. (10b/2-2), (11a/2-1), (11a/5-1), (11a/6-1), (11b/6-1), (12b/3-1), (12b/4-1), (14a/7-1), (14b/1-1), (17b/2-2), (21a/7-1), (23a/7-1), (23a/7-2), (27a/5-2), (28b/6-2), (34b/1-1), (39a/7-2), (5b/4-1)

s.+e (10b/3-2)

s.+in (16a/7-2)

s.+ke (5b/4-2), (5b/5-2)

s.+ni (11b/6-2), (15a/5-2)

[=24]

soğur-:< Emmek.

s.-dı (15a/1-1)

s.-ub (16a/5-1)

[=2]

sökünc:< Parçalanma.

s. (27a/7-2)

[=1]

söz:< Bir duyguyu, bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan sözcük ya da sözcük dizisi.

s. (16b/1-2), (20a/8-2), (24b/3), (37a/7-1), (44b/1-2), (45b/3-1)

s.+i (36b/1-1), (3b/5), (3b/5)

s.+ide (3a/5-2)

s.+in (14b/1-2), (14b/6-1)

s.+ini (27a/3-1), (36a/7-2)

s.+ler (8a/3-2)

s.+lerin (14a/4-1)

s.+lerini (13b/1-1)

s.+lerni (12b/5-2)

s.+ni (13a/7-2), (25a/6-1)

s.+üm (12a/3-2)

s.+ümke (11a/6-2)

s.+üğ (31b/5-1)

s.+üğni (19b/7-1)

[=24]

sözleş-:< Konuşmak, söyleşmek.

s.-geni (11a/3)

[=1]

su:< Bu sınıftan oluşan ve yeryüzünün beşte dördünü kaplayan kitle, deniz, akarsu vb.

s.+yı (15b/6-2)

[=1]

sūāl:<Ar. Soru.

s. (24b/6-2)

[=1]

sūhte:<Far. Yanmış, tutuşmuş. Yanık.

s. (47b/5-1)

[=1]
sür:<Far. Bir şehri kuşatan yüksekçe kale duvarı. Yüksek duvar. Kale. Hisar. Dügün, şenlik.

s.+da (27b/3-2)

[=1]

sulţān:<Ar. Padişah, saltanat süren.

s.+dın (3a/7-1)

s.+ıhüsñ (3b/2-2)

[=2]

sulţān:<Ar. Padişah, saltanat süren.

s.+nınñ (5b/2-2)

[=1]

sücūd:<Ar. Secde etme, yere kapanma.

s. (2a/5-2), (9b/1-1)

[=2]

sülāle:<Ar. Soy, sop, bir kimsenin soyu.

s.+ni (15b/2-2)

[=1]

süleymān:<İbr. Beni İsrail Peygamberlerindedir. Davud (A.S.) ın oğludur. Babasının vasiyeti üzerine Beyt-ül Makdisi yedi senede inşa ettirdi. Kudüste büyük bir hükümet sarayı yaptırdı. Şark ve garb melikleri kendisine itaate geldiler. Kırk sene hem peygamberlik, hem padişahlık yaptı.

s. (30a/5-1)

s.+ı'aşr (3a/6-1)

[=2]

sür-:< Uzatmak, ileri doğru itmek.

s.-di (27a/7-1), (44a/3-1)

s.-gin (27a/5-1)

[=3]

sürt-:< Bir şeyi başka bir şeyin üzerine bastırıp hiç kaldırmadan öne arkaya, sağa sola veya herhangi bir yöne doğru hareket ettirmek.

s.-er (37b/2-2), (27b/2-1)

s.-ti (31a/7-2)

[=3]

sürür:<Ar. Sevinç. Neş'eli olmak.

s. (32a/6-1)

[=1]

süst:<Far. Tembel, uyuşuk, gevşek.

s. (6a/7-1)

s.+bolub (14b/4-2)

[=2]

süvār:<Far. Ata binmiş. Binici.

s. (27a/4-2), (29a/7-2), (29b/1), (29b/3-1), (32a/7-1), (33b/1-2), (33b/5-1), (34a/7-1), (3b/1-1)

[=9]

-Ş-

şāb:<Far. Hayvanların ağız ve ayaklarında görülen ateşli, salgın bir hastalık ismi.

ş. (24b/6-1), (34b/2-1)

[=2]

şād:<Far. Neşeli, memnun.

ş. (13b/5-1), (32a/5-1)

ş.+kılur (45b/2-2)

[=3]

şād-kām:<Far. Çok sevinçli.

ş. (4a/2-1)

[=1]

şādluğ:<Far. Sevinçli.

ş.+um (25b/2-1)

[=1]

şādmān:<Far. Sevinçli.

ş. (17a/4-1), (20b/5-1), (23a/7-2), (25b/3-2), (29b/2-1), (31a/2-1), (34a/6-2), (39b/2-1), (39b/6-2)

ş.+lık (13b/4)

[=10]

şāh:<Far. Padişah. Bir yere hâkim olan zât. Sâhip.

ş. (21a/6-2), (26b/6-2), (29a/1-1), (29a/6-2), (29a/7-1), (30b/7-2), (32b/5-1), (35b/4-2), (36b/2-1), (38a/1-

1), (38b/2), (39b/5-1), (39b/6-1), (3a/3-2), (3b/2-2), (40a/7-1), (46b/3-1), (5a/6-1), (7b/7-2)

ş.+ıcihān.ğa (2a/3-2)

ş.+ıcivān (5a/3-1)

ş. + ıdīn (3a/1-2)

ş.+ımemālik (35a/5-1), (9a/3-2)

ş. + ıraḥīm (3b/4-1)

ş.+ıraḥmān (3a/4-1)

ş.+nı (14a/1-2)

ş.+nıḡ (36b/5-1)

[=28]

şāl:<Far. Tabut, düzlük, yayla.

ş. (26a/4-1)

[=1]

şām:<Far. Akşam.

ş. (6a/2-1), (11b/1-1), (13b/2-1), (20a/4-2), (20a/8-1), (21a/5-2), (28a/3-2), (32b/2-1), (33b/6-2), (34b/7-1), (38b/6-2), (39b/3-2), (40b/7-2), (43a/1-2), (46b/7-2), (4a/2-2), (5b/5-1), (8b/1-2)

ş.+ıḡadr (8a/6-2)

[=18]

şarāb:<Ar. İçilecek şey.

ş. (16b/6-1)

[=1]

şart:<Ar. Koşul. Biri diğèrinin şartına bağı olan iki cümleden ilki.

ş.+ı (12a/6-1)

[=1]

şeddād: <Ar. Çok eskiden Yemen'de Âd Kavminin hükümdarı Allah'a isyan ederek Cennet'e benzetmek iddiasıyla İrem bağı yaptırmış, bu bağdaki köşke girmeden kavmi ile yani taraftarlarıyla birlikte gazaba uğramış, çarpılmış, yerin dibine geçmiştir.

ş.+ı'ād (15b/4-1)

[=1]

şefīk: <Ar. Şefkatli, esirgeyen. Rikkat sahibi. Merhametli.

ş. (32b/1-2)

[=1]

şeh:<Far. Şah, padişah.

ş. (36a/6-1), (39a/4-2), (41a/5-1), (5b/5-1)

ş.+idüldül (3b/1-1)

ş.+imuhterem (33a/1-2)

ş.+ke (7a/3-2), (38a/6-1)

[=8]

şeh-vār:<Far. Şahlara lâyük olan.

ş. (45b/4-1)

[=1]

şehīd: <Ar. Şehit.

ş. (16a/3-2)

ş.+iñ (3b/1-2)

[=2]

şehr:<Far. Kent, şehir. Ay.

ş. (35b/2-1), (44a/7-2), (5a/4-1), (5b/1-1), (6b/4-2), (6b/6-1), (6b/7-2)

ş.+din (30a/3-1), (31b/1-1), (32a/5-1)

ş.+ğa (29b/5-1), (30b/6), (31a/3-2), (43b/2-2)

ş.+ibarı (32a/5-2)

ş.+idin (35b/4-2)

ş.+ilāyezāl (35a/1-2)

ş.+inde (8a/6-1)

ş.+iyār (5a/5-2), (37a/3-2)

[=20]

şem^ç:<Ar. Mum, ışık.

ş. (7b/6-2)

ş.+icem^ç (7b/6-1)

[=2]

şem^ç-şifat:<Ar. Mum gibi.

ş. (8b/4-2)

[=1]

şems:<Ar. Güneş.

ş. (36b/3-2), (36b/7-1), (43b/1-1), (47b/5-2), (4a/1-1), (9a/7-1)

[=6]

şerh:<Ar. Açma, genişletme. Açıklama.

ş. (39a/2-2), (41a/4-2)

ş.+ivaşl (38b/4-1)

[=3]

şerîf: < Ar. Şerefli.

ş. (34a/3-1)

[=1]

şeş:<Far. Altı.

ş. (38a/1-2)

[=1]

şevk:<Ar. Şiddetli istek.

ş. (29b/4-2), (34b/1-2)

[=2]

şeydâ:<Far. Aşk ile kendinden geçen, coşan.

ş. (28b/2-2)

[=1]

şeytân:<Ar. İnsanı azdırmaya çalışan görünmez yaratık.

ş. (10a/4-1)

[=1]

şîr: < Far. Aslan. Süt.

ş.ihak (3a/1-2)

ş.+izamânız (12b/7-1)

ş.+ni (26b/7)

[=3]

şibh:<Ar. Benzer. Benzeyen şey.

ş. (1b/3-2)

[=1]

şitâb:<Far. Acele etme. Koşmak.

ş. (23a/6-1), (23a/6-2)

[=2]

şöhre:<Ar. Ünlü, şöhretli, meşhur.

ş.+i'âlim (15b/5-2)

[=1]

şu'le:<Ar. Kıvılcım, ışık, alev.

ş. (22a/4-2)

ş.+si (37b/7-1), (47a/4-2)

[=3]

-T-

tâ'at:<Ar. Söz dinleme, ibadet.

t. (3b/2-1)

t.+ım (11a/5-2)

[=2]

ṭāḳ:<Ar. Bina kemeri. Yarım daire şeklinde kapı ve pencere üstü. Çardak. Kubbe. Kavisli bina.

t. (24a/5-2)

[=1]

ṭāḳat:<Ar. Güç, kuvvet. İktidar.

t.+ım (11b/2-2)

[=1]

ṭa'ām:<Ar. Dayanma gücü.

t. (16b/6-1)

[=1]

ṭab':<Ar. Huy. Basmak, basılmak.

t.+ıḡnı (6a/7-1)

[=1]

ṭāḳ:<Far. Hem tükenmek hem de artık mevcut durumu sürdürememek ve dayanamamak anlamına gelir.

t. (11b/2-2)

[=1]

ṭal'at:<Ar. Yüz, güzellik.

t.+dın (21a/3-1)

[=1]

ṭaleb:<Ar. Herhangi bir nesneyi isteme, arzu hâli.

t. (20a/2-1), (21b/1-1), (42a/6-2), (6a/7-1)

t.+da (21b/5-1)

[=5]

ṭaleb-keş:<Far. talep etmekten çekinmeyen, isteyen.

t. (28b/4-2)

[=1]

ṭanīn: <Ar. Tınlama, tını.

t. (2b/4-2)

[=1]

ṭarab:<Ar. Sevinçlik. Şenlik. Şâdlık.

t. (17b/5-1), (40b/7-2)

[=2]

ṭaraf:<Ar. Yan, yön. Memleket, ülke, kıta.

t. (12b/3-1), (36a/1-1), (4b/5-2)

t.+a (44b/3-1)

[=4]

ṭarfe:<Ar. Göz açıp kapayış.

t. (24a/3-2)

[=1]

ṭarīḳ: <Ar. Yol, tarz, metod.

t.+iedeb (11b/3-1)

[=1]

ṭavaf:<Ar. Etrafında dönmek.

t.+ḳılır (21a/7-2)

[=1]
ṭayak:< Dayak. Dövmek eylemi.
t. (18b/5-2)
[=1]
ṭaymūs:<Ar. Züleyha'nın babası ve Mağrib şahıdır.
t. (36b/2-1), (38a/1-1), (38b/2), (39b/5-1)
[=4]
ṭoḵ:< Karnın doymuş hâli, yiyecek isteği olmama hâli.
t. (9a/5-2)
[=1]
ṭuyūr:<Ar. Kuşlar.
t. (21a/7-2)
[=1]
tā:<Ar. Tane, kadar, kat.
t. (3b/1-2), (3b/3-1), (4a/1-2), (4a/2-1), (5a/7-1), (5a/7-2), (5b/1-1), (5b/1-2), (5b/5-1)
[=9]
tāb:<Far. Güç. Kuvvet. Takat. Parıltı. Parlayıcı.
t. (20a/8-2)
t.+nı (21a/7-2)
[=2]

tābābed:<Ar. Doktorluk.
t. (3b/7-2)
[=1]
tābān:<Far. Işıklı. Parlak. Parlayan güneş.
t. (36b/7-1)
[=1]
tābi':<Ar. Boyun eğen.
t. (4a/5-1)
[=1]
tāc:<Ar. Taç.
t. (16b/7-1)
t.+ıser (11b/4-2)
[=2]
tācir:<Ar. Tüccar, ticaret yapan.
t. (20a/5), (20b/1-1), (21a/3-2), (21a/6-1), (21a/6-2), (22b/4-2), (23a/6-1), (24b/1-1), (24b/4-1), (25a/5), (26b/7), (27a/1-1), (28b/7-1), (29b/4-1), (32b/4), (32b/5-1), (35a/4), (35a/5-2), (43a/4), (43b/4-1), (44a/6)
t.+ğa (23a/6), (24b/3), (28b/4-1), (43b/3-2), (43b/5)
t.+niḡ (20b/7)
[=27]
tāḡayyūr:<Ar. Değişmek. Başkalaşmak.

t. (9b/2-2)
[=1]
tār:<Far. Karanlık. Tel. Saç teli. Tepe.
t. (28a/3-2), (2a/5-1), (40a/1-1)
t.+ībūd (2a/5-1)
[=4]
tāriḥ:<Ar. Hâdiseye vakit tayin etmek.
t. (6b/2-1)
[=1]
ta‘ām:<Ar. Yemek. Yenilen şey.
t. (24a/2-2)
[=1]
ta‘bīr:<Ar. Deyim, söz, yorum, ifade,
anlatım.
t. (20b/7)
[=1]
ta‘zīm:<Ar. Büyüklüğünü dile getirme.
t. (39a/1-2)
t.+eyle (38a/4-1)
[=2]
tab-:< Hizmet etmek, bulmak, sezme.
t.-kay (20a/4-1)
t.-tı (45a/5-1)
t.-tuḡ (17b/4-1), (24a/3-1)
[=4]

tabḡa:< Katman.
t.+lı (21a/7-2)
[=1]
tabūt:<Ar. Sandık.
t.+ı (28a/3-1)
[=1]
taḡammül:<Ar. Yüklenmek. Bir yükü
üstüne almak. Sabretmek, katlanmak,
dayanmak.
t. (42a/5-2), (45b/4-2)
[=2]
taḡayyür:<Ar. Hayranlık.
t. (24b/5-2), (34b/5-1)
[=2]
taḡkīk:< Ar. Araştırma, gerçeği arama.
t.+nı (19a/6-2)
[=1]
taḡsīn:<Ar. Güzel bulan, alkışlayan,
takdir eden.
t. (38a/3-1)
[=1]
taḡt:<Far. Hükümdar koltuğu.
t. (5a/3-1)
t.+ımuraşsa‘ (44a/2-2)
[=2]

tağ-:< Takmak. bir şeyi bir başka şeye uygun bir biçimde iliştiirmek, geçirmek, tutturmak.

t.-ağ (4a/7-2)

[=1]

tağdır:< Ar. Kıymet vermek. Değeriini, kıymetini, lüzumunu anlamak.

t.+ini (23a/3-2)

[=1]

tağı:< Dahi, bile.

t. (33b/7-1)

[=1]

tağ:< Sabah vakti. Şaşacak, şaşılacak nesne.

t. (33b/7-1), (34a/4-1), (35b/3-1)

[=3]

tanı-:< Daha önce bilinin bir kişi ile karşılaştığında onun anımsanması, bilinmesi durumu.

t. (27b/4-2)

[=1]

tap-:< Hizmet etmek, bulmak.

t.-ar (2a/2-2)

t.-ib (33b/6-1), (41a/3-1)

t.-ıp (31a/2-2)

t.-madı (12a/1), (12a/2-1)

t.-masun (45b/3-1)

t.-sa (5a/1-1)

t.-sın (27a/6-1)

t.-tı (5a/5-2)

[=10]

tağı:< Hizmet, tapma.

t. (18a/6-2)

[=1]

tağsur-:< Teslim etmek, ulaştırmak.

t.-ğanı (47a/2)

[=1]

tağı:< Hizmet, tapma.

t.+uğdur (39a/5-1)

[=1]

tar-:< Yaymak. Ayırmak.

t.-talı (8b/5-2)

[=1]

tart-:< Çekmek, uzatmak. Açmak.

t. (22b/7-2)

t.-ar (43a/3-2), (47a/4-2)

t.-ib (22b/5-1)

t.-ıp (19b/3-2)

t.-tı (42b/1-2), (45a/1-1)

[=7]

tartıg:< Yük ipi. Çekilmiş, uzatılmış nesne.

t.+ların (42b/1-1)

[=1]

taş:< Dış.

t. (5b/1-2)

t.+karı (6b/5-2), (6b/6-2), (6b/7-

1)

[=4]

taş-:< Taşmak, dışarı çıkmak.

t.-tı (16b/5-1)

[=1]

taşla-:< Taş atmak.

t.-dı (25b/7-1)

t.-dılar (30a/2-1)

t.-ğanı (25b/6)

[=3]

te'ālā:<Ar. "Nâmi büyük" meâlinde olup. Cenab-ı Hakk'ın (C.C.) kudsiyet ve büyüklüğü için hürmeten söylenir.

t. (7b/1-2), (22a/7)

t.+ğa (16a/6), (27b/5)

t.+ka (28b/2-2)

t.+nın (9a/6-2)

[=6]

tebessüm:<Ar. Gülümseme. kibarca ve dişlerini göstermeyerek gülme.

t. (18b/1-1), (34b/3-1)

[=2]

tepre-:< Kımıldamak.

t.-diler (18b/5-1)

[=1]

tedbîr:< Ar. Çare, önlem.

t. (8b/7-1)

t.+ini (23a/3-1)

[=2]

teg-:< Ermek, erişmek, varmak.

t.-ib (34a/5-2)

[=1]

teklîf:< Ar. Öneri.

t.+kılıb (13b/1-2)

[=1]

telmür-:< Umut ve hasretle bakmak.

t.-üben (14a/4-2)

[=1]

temām:<Ar. Eksiksiz, bütün.

t. (21a/2-1), (24a/2-1), (26b/6-1), (30a/4-1), (33b/4-2), (35a/3-1), (40b/7-1), (44a/3-1), (6a/7-2), (9b/4-1)

[=10]

temāšā:<Far. Seyretme.

t. (11a/1-1), (17b/4-1)

t.+yidehr (11a/2-2)

[=3]

temmim:<Ar.

Tamamlayan,

tamamlayıcı.

t. (1b/1)

[=1]

ten:<Far. Gövde, beden, vücut.

t. (13b/3-2)

t.+idin (14b/2-1)

t.+im (26a/2-2), (45b/6-2)

[=4]

tep-:< Vurmak.

t.-er (28b/6-1)

[=1]

tepre-:< Kımıldamak.

t.-di (29b/2-1), (38b/6-1),
(40b/5-1)

t.-diler (13b/5-2), (30b/5-2),
(32a/6-1), (34a/4-2)

[=7]

ter:<Far. Rutubetli, ıslak, yaş.

t. (17a/5-2)

[=1]

tevāzu´:<Ar. Alçakgönüllülük.

t.+kıldı (44a/3-2)

[=1]

tıñla-:< Dinlemek.

t.-madılar (12a/3-2)

[=1]

tırāş:<Far. Kazıma, yontma.

t. (32a/1-1)

[=1]

tīğ: < Far. Kılıç.

t. (13b/7-1), (16a/3-2)

t.+inedür (4b/3-1)

t.+isiyāset (5a/4-1)

[=4]

tīz: < Far. Çabuk tez.

t. (13b/7-1), (27a/5-1)

[=2]

tī-:< Demek, söylemek.

t.-b (20a/6-1), (20b/5-1),
(25b/6), (27b/7-2), (31b/7-1), (32a/1-1)

t.-p (5a/6-1)

[=7]

tīğın:< Hakan oğullarına verilen unvan,
prens.

t. (19a/3-1)

[=1]

tiğ-:< Değmek.

t.-di (8b/7-2)

t.-mesün (40b/4-1)

t.-ünce (25a/4-2)

[=3]

tiğür-:< Değdirmek, dokunmak.

t.-di (22b/1-2)

[=1]

tik:< Dik.

t. (40a/2-2)

[=1]

tik-:< Dikmek.

t.-er (21a/4-2)

t.-ti (42b/2-2)

[=2]

til:< Dil.

t. (18a/3-2)

t.+e (6a/4-2), (6b/1-2)

t.+ge (19a/4)

t.+i (23a/7-2)

t.+leride (10a/7-2)

[=6]

tile-:< Dilemek, istemek.

t.-b (23a/5-1), (26b/7)

t.-ban (14a/5-2)

t.-li (40b/4-2)

t.-r (19b/2-2), (21a/6-1), (22b/7-2), (47b/3-1)

t.-rseñ (37a/2-2)

t.-ti (22a/6-1)

t.-yüm (37a/2-1)

[=11]

tilek:< Dilek.

t.+in (21a/6-2), (25b/1-1)

[=2]

tin:< Ten.

t.+din (15a/2-1), (23a/2-1), (23a/2-2)

[=3]

tiñ:> Dik.

t. (43b/2-1)

t.+çe (35b/7-2)

[=2]

tiñri:< Tanrı.

t. (5b/4-1), (11a/6-2), (13a/7-2), (17a/1-1), (19b/5-2), (22a/7), (23a/3-2), (25a/7-1), (26b/6-1), (27b/5), (28b/2-2), (32a/4-1), (37a/6-1), (39a/7-1), (43a/1-2), (43a/5-1), (45b/5-1), (5b/5-2), (7a/4-2), (7b/1-2), (7b/4-2), (9a/6-2), (9b/4-1), (9b/6-2)

t.+din (20a/4-2)

t.+ge (26b/5-2), (28b/3-2)	tive: < Deve.
t.+ke (32a/4-2)	t. (25b/6), (25b/7-1), (27a/1-2)
t.+ni (15a/6-1), (7b/2-1)	t.+ke (27b/4-1), (40a/3-1)
[=30]	[=5]
tin-: < Uçmak, fırlamak.	tiy-: < Dokunmak, ulaşmak.
t.-mey (39b/3-2), (4b/6-1)	t.-ürsin (8a/3-2)
[=2]	[=1]
tirig: < Canlı, diri, yaşayan.	tiyür-: < Dokundurmak, ulaştırmak.
t. (23b/2-2)	t.-sem (37a/2-1)
[=1]	t.-señ (37a/2-2)
tiriglik: < Canlılık.	[=2]
t.+din (18a/2-2)	tofrağ: < Toprak.
[=1]	t.+ıdur (11b/4-2)
tişi: < Dişi, kadın.	[=1]
t. (38b/7-2)	toğ-: < Doğmak.
t.+ler (32b/3-1)	t.-dı (41b/7-2)
[=2]	[=1]
titre-: < Vücutun herhangi bir tepki, duygu karşısında göstermiş olduğu karşı tepki.	toğum: < Doğum, doğmak eylemi.
t. (4b/4-1)	t. (24a/7-2)
t.-r (28a/4-2), (4b/2-2)	[=1]
[=3]	toğ-: < Doğmak.
titret-: < Titremesine yol açmak.	t.+anlarıña (13a/5-2)
t.-ip (10a/5-1)	[=1]
[=1]	tol-: < Dolmak.
	t.-dı 12a/7-2

[=1]	t.-ar (13a/4-1), (37b/7-2), (4b/7-2), (7b/2-1)
tokuz: < Dokuz sayısı.	
t. (29a/7-1)	t.-kım (27a/5-2)
[=1]	t.-sun (33a/3-1), (5b/2-2), (5b/3-2)
toy: < Doydular.	
t.-dılar (10a/3-2)	t.-tı (28a/4-1), (28b/6-2), (29a/4-2), (34a/5-1), (42b/3-2)
[=1]	t.-tılar (19a/7-2), (32a/3-1)
toy: < Yemekli eğlence, şölen.	t.-ub (18b/3), (18b/4-2), (18b/6-1), (27b/3-2)
t.+lar (42b/2-1)	[=21]
[=1]	
tök-: < Dökmek.	tutku: < Tutku. Herhangi bir nesneye ya da kişiye duyulan güçlü, kuvvetli hisler.
t.-er (25b/4-2)	t.+sıdur (4a/7-2)
t.-meli (15b/1-2)	[=1]
t.-ti (16a/1-1), (34b/5-1)	tüccār: <Ar. Tacirler.
[=4]	t. (21a/5-1)
tört: < Dört sayısı.	[=1]
t. (15b/5-1)	tümen: < Büyük küme, yığın, öbek. On bin.
[=1]	t. (10b/1-2)
tur-: < Durmak.	[=1]
t.-ub (10a/7-1), (12a/2-2), (40a/2-2)	tün: < Gece.
[=3]	t. (33a/6-1), (33b/1-2)
tut-: < Eline almak, elde bulundurmak.	[=2]
t. (25a/3-1)	tünd: <Far. Sert, şiddetli, haşın, hızlı, keskin.
t.-aalman (20b/5-2)	

t. (27a/5-1)

[=1]

türkī: < Türkçe.

t. (6b/1-2)

[=1]

türlüg: < Türlü.

t. (10b/3-1), (40a/1-1), (40a/3-1)

[=3]

tüş: < Düş, rüya.

t. (20a/5), (20b/6-2), (36a/5),
(9a/2), (9b/2-1), (9b/6-1)

t.+din (10a/1-2), (37b/3-1),
(9b/3-1), (9b/7-1)

t.+ide (47b/4-1)

t.+idür (9b/6-1)

t.+in (10a/2)

t.+inde (47b/2-1), (9a/6-1)

t.+ke (20b/7)

t.+ni (20b/5-2)

t.+üm (47a/5-2), (9b/4-2)

t.+ümke (45a/6-1)

[=20]

tüş-: < Düşmek.

t.-er (21a/2-2), (45b/2-1)

t.-i (32a/7-1)

t.-ti (14b/5-1), (16b/1-2), (18a/1-1),
(20b/2-2), (22a/5-2), (23a/5-1),
(41a/5-1), (47b/3-1), (47b/4-1), (9a/7-2)

t.-tiler (32b/3-2)

t.-ti (45a/1-2)

t.-üb (19b/3-1), (22a/2-2),
(32b/4)

t.-üm (23a/4-1)

t.-üş (41a/7)

[=20]

tüşür-: < Düşürmek, düşmesine yol açmak, düşmesini sağlamak, düşmek eylemini yaptırmak.

t.-diler (42b/5-1)

[=1]

tüz-: < Düzmek, düzeltmek.

t.-di (18b/1-2), (40a/6-2),
(41b/7-1), (42b/3-2)

[=4]

-U-

u: <Ar. “Ve” bağlacı.

u. (3a/1-2), (10a/6-2), (10b/6-2),
(11a/5-2), (11b/1-1), (12a/6-2), (12b/4-1),
(12b/5-2), (12b/6-1), (14a/2-1),
(14b/3-2), (16b/6-1), (17b/4-1), (17b/5-1),
(18b/6-2), (1b/2-1), (1b/3-1), (1b/3-1),
(1b/3-1), (20a/4-2), (20a/8-1),
(21a/3-1), (21a/5-2), (22b/4-2), (23a/5-

2), (25b/4-1), (26b/4-2), (27b/1-2), (27b/3-2), (28a/1-1), (28a/3-2), (29a/6-1), (29a/6-2), (2b/4-1), (2b/5-2), (31b/6-2), (31b/7-2), (32a/2-1), (32a/5-2), (32b/2-1), (33b/6-2), (34a/6-2), (34a/7-2), (34b/1-2), (34b/4-1), (34b/7-1), (34b/7-2), (35b/1-1), (35b/1-2), (36a/6-2), (36b/2-2), (37b/4-1), (37b/5-1), (38b/4-2), (38b/7-1), (38b/7-2), (39a/3-2), (39b/3-2), (39b/4-1), (3a/3-1), (3a/3-1), (3a/6-2), (3a/6-2), (40a/2-1), (40b/7-2), (42a/5-2), (42b/3-1), (43a/1-2), (43a/7-1), (45b/6-2), (46b/4-2), (46b/7-2), (47a/1-2), (47b/3-2), (4a/2-2), (4b/4-1), (5a/4-2), (5a/7-2), (5b/1-2), (6a/7-2), (6b/2-1), (6b/2-2), (7b/2-2), (7b/5-1), (8b/1-2), (8b/5-1), (8b/6-2)

[=87]

uc:< Uç, kenar.

u.+ıdın (21a/3-2), (47a/6-2)

[=2]

ulu:< Erdemleri bakımından çok büyük, yüce.

u.+sı (29b/5-2)

[=1]

uluğ:< Ulu.

u. (29b/6-1), (30a/3-2), (34a/6-1), (40a/2-2), (42b/2-1)

u.+dın (30b/1-2)

[=6]

ulus:< Millet. Genellikle aynı toprak sınırları içerisinde yaşayan ve aralarında kültürel, duygusal tarih bakımından ortak düşüncelere sahip olarak insan topluluğu.

u. (34a/5-1), (38a/7-1), (6b/5-1)

u.+a (5b/3-1)

u.+dın (45b/3-2)

u.+ı (34a/3-1), (44a/3-1)

u.+ıdın (34b/6-1)

u.+ında (7a/6-1)

u.+um (31b/6-1)

[=10]

unut-:< Belleğinde kalmamış olmak, aklından çıkıp gitmek, aklında kalmamak, anımsamamak.

u.-tılar (29b/7-2), (32a/3-2)

u.-tum (15a/6-1)

[=3]

ur-:< Vurmak.

u.-ar (22a/4-2)

u.-dı (14a/3-1), (40b/5-1)

u.-ub (12b/3-1), (27b/4-1)

[=5]

urta-:< Ağzına almak.

u.-dı (37b/1-2)

u.-dılar (30a/2-2)

[=2]

uşal:< Bu, şu.

u. (8a/1-1), (10b/7-2), (12b/4-1), (13a/7-1), (14a/1-1), (15a/6-1), (16a/1-1), (16a/7-1), (16b/2-1), (16b/4-2), (16b/5-1), (18a/1-1), (18a/7-1), (18b/6-2), (21a/3-2), (21a/4-1), (21a/7-1), (21a/7-1), (22a/4-1), (22b/3-1), (22b/3-2), (22b/4-1), (22b/7-2), (23a/4-1), (23a/5-2), (25b/4-1), (26b/1-1), (27a/5-1), (27a/5-2), (27b/3-1), (27b/6-1), (28b/3-1), (29a/3-1), (29a/5-1), (29a/6-1), (29b/3-1), (30a/3-1), (30b/4-1), (31a/1-1), (32a/5-1), (32a/5-2), (33a/2-1), (33a/4-1), (33a/5-1), (34a/1-1), (34a/2-1), (34b/3-2), (34b/6-1), (37b/4-1), (38a/3-2), (39a/1-2), (39a/7-1), (39b/2-1), (39b/3-1), (39b/3-2), (41a/2-1), (41b/3-2), (41b/7-1), (42b/5-1), (42b/5-2), (43b/2-2), (44b/7-1), (45a/3-1), (46b/1-1), (47b/5-1), (4b/2-2), (4b/6-1), (5b/2-1), (6a/6-2), (8a/7-2)

[=70]

uşbu:< Şu, bu.

u. (11a/6-2), (11b/7-1), (13a/6-1), (13b/3-1), (15a/6-2), (15b/2-1), (16b/1-1), (17b/7-1), (18b/7-1), (19a/7-1), (19b/1-1), (20a/3-2), (20a/8-1),

(21a/4-2), (21a/5-1), (21a/5-2), (21b/1-1), (22a/5-1), (23a/4-1), (24b/2-2), (25a/1-1), (25a/2-2), (25a/3-2), (28a/2-1), (28b/6-2), (33b/2-1), (36a/3-2), (37a/7-1), (38a/7-2), (41b/1-1), (41b/6-1), (42a/6-1), (43a/1-1), (45a/7-1), (45a/7-2), (45b/2-1), (45b/3-1), (45b/3-2), (46b/5-1), (47a/5-1), (4b/1-1), (6a/5-1), (9b/6-1)

u.+rız (23b/7-1)

[=44]

ut-:< Zafer kazanmak.

u.-ar (4b/3-2), (4b/4-1), (4b/6-1)

[=3]

uyat:< Vicdan. İrade.

u. (12b/5-2)

[=1]

uyğan-:< Uyanmak.

u.-dı (9b/2-1), (20b/5-1), (37a/7-2)

[=3]

uyku:< Bilincin tümünden ya da bir kısmının yitildiği ve vücudun dinlenmeye ayrıldığı zaman dilimindeki uyumak eylemine konu olan ismi.

u.+larını (30a/4-2)

[=1]

uyu-:< Uyumak.

u.-p (20b/2-1)

[=1]

uzun:< İki ucu arasında fazla uzaklık olan.

u. (5b/2-2)

[=1]

-Ü-

ü:<Ar. “Ve” bağlacı.

ü. (10a/7-2), (11a/6-1), (11a/7-1), (11b/3-2), (12b/2-2), (15a/5-2), (16a/7-2), (16b/1-2), (1b/3-2), (24a/6-2), (25a/7-2), (25a/7-2), (26a/6-1), (27a/5-1), (2a/1-1), (2a/1-2), (2a/1-2), (2a/4-2), (2a/4-2), (2b/2-1), (2b/2-2), (2b/3-1), (2b/3-2), (31a/8-1), (32b/7-2), (34a/1-2), (35a/1-1), (35a/2-1), (36b/3-2), (36b/7-1), (37a/5-1), (37a/5-1), (37a/5-1), (37a/5-1), (38b/1-1), (38b/6-2), (39a/7-2), (39b/6-2), (3a/4-2), (3b/4-1), (3b/4-1), (40a/2-1), (43b/1-1), (44b/1-2), (45b/2-2), (46b/2-1), (47a/3-2), (47a/3-2), (47b/5-2), (4a/1-1), (4a/1-1), (4a/1-1), (4a/3-2), (4a/4-1), (4b/2-2), (5b/7-2), (5b/8-2), (6a/2-1), (6b/7-1), (6b/7-2), (8a/1-2), (8a/2-1), (8a/4-1), (8b/4-1), (8b/7-1), (9a/7-1), (9b/4-1), (9b/6-1), (9b/7-2)

[=69]

üç:< Üç sayısı.

ü. (21a/2-1), (24a/2-1)

[=2]

üçün:< Amacıyla, ereğiyle, üzere.

ü. (14a/6-1), (42b/7-2), (43a/3-2)

[=3]

ülüş:< Pay. Ülke, şehir.

ü. (9b/6-2)

[=1]

ümid:<Far. Ümit, umut.

ü. (28a/7-1)

ü.+im (41b/7-2)

[=2]

ümmet:<Ar. Cemaat, kavim, taife.

ü.+leriğa (7b/2-2)

[=1]

ümmül-bilād:<Ar. Mekke.

ü. (5b/7-1)

[=1]

ün:< Genellikle iyi, üstün bir niteliğiyle herkesçe çok iyi bilinip tanınma durumu.

ü. (26a/7)

[=1]

üst:< Bir şeyin göğe doğru olan yanı, yukarısı.

ü.+ide (17a/7-2), (20b/3-2),
(23b/1-1), (37a/7-1), (44a/1-2), (45b/3-
1), (6a/7-1), (8b/6-1)

ü.+idin (25b/6), (25b/7-1)

[=10]

üstād:<Far. Bilim ya da sanat alanında
üstün bilgisi, yeteneği, ustalığı olan
kimse.

ü.+ıkār (7a/3-1)

[=1]

üzre:< Üzerinde.

ü. (8b/3-2), (13b/3-1)

[=2]

-V-

vāfir:<Ar. Bol.

v. (20b/1-2)

[=1]

vāhīr:<Ar. İğne. diken.

v. (41b/4-1)

[=1]

vāqı'a:<Ar. Hadise, olay.

v. (20b/6-2)

v.+sın (7a/4-1)

[=2]

vāriş:<Ar. Mirasçı.

v. (3a/7-1)

v.+işeh (5b/5-1)

[=2]

vāsıta:<Ar. Araç.

v.+itāribūd (2a/5-1)

[=1]

vāsıta:<Ar. Araç.

v.+nı (27b/1-2)

[=1]

va'de:<Ar. Belirli süre.

v. (22b/3-1)

[=1]

vaḥy:<Ar. Vahiy, ilâhî makamdan
peygambere inen yüce mânâlar.

v.+idelîl (7b/1-1)

[=1]

vaḳt:<Ar. Vakit, zaman.

v. (17a/6-1), (26a/6-2)

v.+ide (37a/1-2)

v.+işām (13b/2-1)

[=4]

var:< Evrende ya da düşüncede yer
alan, bulunan.

v. (29a/7-1)

[=1]

vaşl:<Ar. Kavuşma.

v. (38b/4-1)

v.+ını (35b/5-1), (38a/4-2)

[=3]

vaṭan:<Ar. Yurt.

v. (13b/3-1), (15b/6-1)

[=2]

vazī':<Ar. Alçak, aşağı, mütevazı.

v. (34a/3-1)

[=1]

ve:<Ar. İki sözcük ya da iki tümce arasına girerek aralarında birliktelik ya da ardışıklık bulunduğunu anlatır.

v. (12b/3-2), (13b/1-1), (15b/4-2), (17a/4-2), (19a/1-1), (19a/3-2), (19a/7-2), (1b/1), (20a/2-1), (22b/5-1), (23a/3-1), (25a/3-1), (26a/5-1), (28b/5-2), (29a/1-2), (2b/4-2), (34b/5-2), (34b/6-2), (34b/6-2), (34b/7-2), (35b/4-1), (36a/7-1), (37a/6-2), (40a/5-1), (42b/3-2), (42b/6-2), (44b/3-1), (44b/3-2), (45a/1-1), (46b/1-2), (47a/5-1), (7a/1-1)

[=32]

vehm:<Ar. Belirsiz fikir ve düşünce, kuruntu.

v. (4b/5-1)

v.+idin (9b/2-2)

[=2]

veled:<Far. Erkek çocuk. Oğul. Çocuk.

v. (14a/2-2), (8b/2-2)

[=2]

velī: <Ar. Ermiş, eren, evliya.

v. (12a/5-2), (13a/3-2), (36a/7-1), (36b/4-1), (43a/2-1), (5b/8-2)

[=6]

ve's-selām:<Ar. İşte bu kadar, son söz budur anlamlarında kullanılır.

v. (5b/5-2)

[=1]

veşy:<Ar. Elbiseyi güzel nakışlamak, süslemek. Bir çeşit elbise. Nesil ve zürriyet. Çoğalma.

v.+igül'izār (34a/7-2)

[=1]

vilāyet:<Ar. Bir şeyi kudretle elde etme. Dostluk, muhabbetlik.

v.+ka (19b/3-1)

[=1]

vü:<Ar. "Ve" bağlacı.

v. (11a/1-2), (12a/4-1), (12b/4-1), (17b/1-1), (31b/1-2), (41b/4-1), (9a/7-2)

[=7]

vücūd:<Ar. Varlık, beden.

v. (31b/1-2)

v.+um (41b/2-2)

[=2]

-Y-

yā:<Ar. Ey.

y. (23a/5-1), (27b/6-1)

[=2]

yār:<Far. Yardımcı. Sevgili. Dost, ahbab, tanıdık.

y. (15b/4-1), (2b/6-1), (40b/4-2), (5a/5-2)

y.+dur (4b/5-1)

y.+ihudā (15a/2-2)

y.+ini (35a/2-1), (35a/3-1)

y.+iniñ (4a/1-2)

[=9]

ya'kūb:<Ar. Yakup (A.S), Filistin civarında yaşayan İsrailoğulları'na gönderilen bir peygamberdir. Hz. Yusuf (A.S) peygamberin babasıdır.

y. (12a/2-1), (12a/7-1), (14a/2-2), (17b/7-2), (20a/1-1), (46b/2-1), (8a/3-1), (9a/5-2)

y.+ğa (8a/4-1)

[=9]

ya'ni:<Ar. Bundan maksat, demek, demek isteniyor ki.

y. (13a/2-2), (14a/2-2), (33a/6-1), (38a/5-1), (39a/4-2)

[=5]

yābān:<Far. Çöl, sahra.

y. (5b/4-1)

[=1]

yaḥşı:< İyi, güzel.

y. (4a/6-2), (11a/2-2), (38a/6-2), (40b/4-2)

[=4]

yaḫa:< Giyeceklerin boyna gelen ve boynu çevreleyen bölümü.

y.+sı (37b/2-1)

y.+sın (45a/1-1)

y.+sını (17a/7-1)

[=3]

yaḫīn: < Ar. Şüphesiz ve kesin bilgi.

y. (10b/4-2), (3a/1-1), (41a/2-2), (42b/6-2)

[=4]

yalbar-:< Yalvarmak.

y. (16a/4-1), (23a/7-2)

[=2]

yalḡan:< Yalan.

y. (13a/7-2), (17a/6-2), (25a/1-2)

[=3]

yalğuz:< Yalnız, tek başına.

y. (12b/3-2), (4b/3-2)

[=2]

yalınğaç:< Sade olan.

y. (25a/3-1)

[=1]

yaman:< Kötü, fena.

y. (14a/5-1), (24b/2-2), (25a/1-1), (38a/6-2), (4a/6-2)

y.+lık (10a/5-1), (9a/2)

[=7]

yamanlık:< Kötülük, fenalık.

y. (24a/5-2)

y.+a (10a/6-1)

y.+ka (13b/6-2)

[=3]

yan-:< Korkmak, geri dönmek, tehdit etmek, yanmak.

y.-dı (39b/3-1)

y.-dılar (17a/4-2)

[=2]

yana:< Yine, tekrar.

y. (18b/6-1), (30b/6), (31a/1-1), (4b/5-1), (5b/3-2)

[=5]

yanut:< Cevap, dönüt.

y. (31b/4-1)

[=1]

yaraşa:< Uygun.

y.+kılalı (46a/2-2)

[=1]

yarug:< Işık, aydınlık, parlaklık, parıltı.

y. (23b/2-1)

[=1]

yasa-:< İnşa etmek, yapmak, düzenlemek, süslemek.

y.-dılar (30b/3-1)

[=1]

yasavul:< Koruyucu, muhafız.

y.+lar (44a/3-1)

[=1]

yaş:< Var oluştan, doğuştan bu yana geçen ve yıl birimiyle ölçülen zaman.

y. (12a/7-2), (12b/1-2), (16a/1-1), (25b/4-2), (29a/5-2), (31b/5-1), (32a/1-2), (34b/5-1)

y.+ıña (19a/5-2), (42a/4-1)

y.+nı (15a/2-1)

[=11]

yaş-:< Canlılığını, yaşamını sürdürmek, yaşamda bulunmak, sağ olmak.

y.-ur (18a/3-2)

[=1]
yat-:< Bir yere ya da bir şeyin üzerine
boyu boyunca uzanmak.

y.-kan (16b/4-2)

y.-tılar (26a/5-1)

[=2]

yay-:< Bir şeyi açıp düzleştirerek bir alanı
örtecek biçimde sermek.

y.-dı (45a/3-2)

[=1]

yazı:< Ova, kır, boşluk, alan.

y.+da (18b/2-1), (18b/5-2)

[=2]

yebān:<Far. Issız yer, çöl, sahra.

y. (26a/5-1)

[=1]

yek:<Far. Tek, bir.

y. (5b/2-1)

[=1]

yekūn:<Ar. Bütün, toplam.

y. (42a/5-2)

[=1]

yer-:< Beğenmemek, iğrenmek.

y.-genlerini (38b/2)

[=1]

yessīr: <Ar. Kolaylaştırmak.

y. (1b/1)

[=1]

yitti:< Yedi sayısı.

y. (43a/3-1)

[=1]

yığ:< Toplu, birikmiş.

y.+ı (17a/6-1), (17b/2-1), (17b/2-
2)

y.+lar (14b/5-2)

[=4]

yığ:< Bir yığın oluşturacak biçimde üst
üste koymak.

y.-ar (20b/4-1)

y.-dı (38a/2-1)

y.-ıb (23a/2-1)

[=3]

yıgıl:< Yığmak eylemine konu olmak
ya da yığmak eylemi yapılmak.

y.-ıb (22b/7-1), (38b/3-1)

[=2]

yıgla-:< Ağlamak.

y.-b (26a/1-2)

y.-dı (16a/4-1), (20a/1-1),
(45a/2-2)

y.-ma (42a/4-2)

[=5]

yıl:< Bir yıllık süre.

y. (21b/1-1), (43a/3-1), (47b/1-1)

[=3]

yi-:< Yemek.

y.-di (19a/1-1), (24b/4-2)

y.-diñ (19a/3-1)

y.-gey (12b/4-2), (26a/3-2),
(30a/1-2)

y.-medim (19a/6-1)

y.-mestur (18b/1-2)

y.-se (18b/2-1)

y.-yerkeni (26b/7)

y.-yibtür (17b/5-2)

[=11]

yiber-< Göndermek.

y.-dür (40a/7-1)

y.-eni (39b/1)

y.-ib (43b/5)

[=3]

yigirmi:< Yirmi sayısı.

y. (24b/4-2)

[=1]

yil:< Yıl.

y. (23a/5-1)

[=1]

yimek:< Yemek.

y.+in (26b/5-2)

[=1]

yine:< Tekrar, geri gelmek, dönmek.

y. (27a/1-1)

[=1]

yir:< Yer. Üzerinde gezinilen, ayakla basılan taban.

y.+de (28a/5-2), (42b/2-2)

y.+deler (40a/2-1)

y.+indin (19b/3-2)

y.+ke (5a/7-2)

y.+niñ (11b/4-2)

[=6]

yiryüzi:< Dünya, yeryüzü. Üzerinde yaşadığımız topraklar ve denizler, yerkabuğu.

y.+de (10b/3-2), (10b/7-2),
(18a/1-1), (9a/7-2)

y.+dın (15b/3-2)

y.+ni (13a/4-1), (34a/5-1)

[=7]

yit-:< Erişmek, ulaşmak. Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek ölçüde, nicelikte olmak.

y.-er (4a/6-2)

y.-geç (27b/3-1)	[=1]
y.-ib (25b/7-2)	yitür: < Yetiştirmek, tamamlamak, bitirmek.
y.-keç (4b/6-1)	y. (24b/2-2)
y.-kenlerini (30b/6)	[=1]
y.-ti (16b/2-1), (21a/3-2), (22b/2-2), (22b/3-1), (27b/1-1), (28a/2-2), (29b/5-1), (33a/2-1), (41a/2-2).	yok: < Var olmayan, bulunmayan şey.
y.-tiler (31a/3-2)	y. (14b/3-1), (18a/2-2), (18a/7-2), (27b/2-2), (27b/7-2), (40a/3-2), (47a/1-2)
y.-ür (12b/7-2)	y.+tur (1b/3-2), (1b/5-1), (1b/5-2)
[=16]	[=10]
yiti: < Yedi sayısı.	yokla-: < Ne durumda olduğunu anlamak için gözden geçirmek, bakmak, incelemek, denetlemek.
y. (47b/1-1)	y.-b (26b/7)
[=1]	[=1]
yitiş-: < Yetişmek. Erişmek, ermek, ulaşmak, varmak.	yol: < Karada insanların, hayvanların gidip gelmesi için yapılan ya da kendi kendine oluşmuş, yürümeye uygun yer.
y.-ti (30a/7-1), (39b/4-2)	y. (13b/3-1), (27a/5-1)
[=2]	y.+da (27a/3-2)
yitkü: < Yetki.	y.+ğa (29b/2-1), (30b/5-2), (34a/5-2)
y.+sidür (37a/5-2)	y.+ı (10a/4-2)
[=1]	y.+ıda (23a/5-2), (2b/4-2), (7a/7-2)
yitkür-: < Götürmek, kendisine ulaştırmak.	
y.-gey (19b/5-2)	
[=1]	
yitmiş: < Yetmiş sayısı.	
y. (33a/6-1)	

y.+ıdın (2a/7-1), (30a/5-2)

y.+ın (32a/3-1)

y.+ında (42a/7-2), (7b/4-2)

y.+ındın (31b/4-1)

y.+uğunu (27b/4-2)

[=17]

yol-:< Kuvvetle çekip koparmak,
yerinden çıkarmak.

y.-dı (5a/2-2)

[=1]

yoldaş:< Arkadaş, dost.

y. (32b/2-2)

[=1]

yorı-:< Yürümek.

y.-nmaya (12a/5-2)

y.-r (30a/4-1)

[=2]

yoru-:< Yürümek.

y. (44a/5-1)

y.-r (8b/2-2), (20a/7-2), (21a/5-2), (23a/5-1), (30a/6-2), (32b/2-1), (39b/3-2), (40b/7-1), (46b/7-2), (4b/1-2)

y.-rdılar (32b/3-1)

y.-sun (38a/5-2)

[=13]

yūsuf:<Ar. Yakup'un oğlu olan İbrani din büyüğü ve atasıydı. Tevrat'a göre İsrailoğulları'nı meydana getiren on iki boydan birinin başıdır. Kuran'da adı geçen yirmi beş peygamberden birisidir.

y. (10b/6-1), (11b/1-1), (11b/3-2), (12a/6-1), (12b/3-2), (13b/5-1), (14b/4-1), (15a/2-2), (15a/3-1), (15b/1-1), (16a/1-1), (16a/7-1), (16b/3-2), (16b/6-2), (16b/7-2), (17a/4-1), (17b/4-2), (17b/6), (18a/6-2), (20a/7-2), (22b/4-1), (23a/1-2), (23a/3-2), (23a/4-1), (23a/5-2), (24b/7-1), (25b/4-1), (25b/6), (27a/1-2), (27b/1-1), (27b/6-1), (28b/3-1), (28b/7-2), (29a/3-1), (29b/3-1), (29b/7-1), (30b/1-1), (30b/4-1), (30b/7-2), (31a/7-2), (31b/7-1), (32a/5-1), (32a/7-1), (33b/3), (34b/2-2), (35a/4), (35a/5-1), (35a/7-1), (36b/7-2), (37b/1-1), (37b/6-1), (3a/5-1), (42b/7-2), (43a/3-2), (43a/4), (43a/5-2), (43b/4-2), (44a/3-2), (44b/7-1), (45b/4-1), (46b/2-2), (46b/7-1), (47a/7-2), (47b/6-1), (47b/7), (7b/5-1), (7b/6-1), (8b/3-2), (8b/4-1), (8b/5-1)

y.+dan (32b/7-1)

y.+dın (29a/6-1)

y.+dur (37a/3-1)

y. + ımiskīnni (17a/5-1)

y.+ıña (19b/1-2)

y.+ıñnı (42a/6-1)

y.+ışiddik (9a/3-1)

y. + ışiddik̄ (10a/1-1), (33b/4-1)

y. + ışiddik̄ka (30a/1-2), (35a/2-
2)

y. + ışiddik̄nı (19a/6-1)

y.+ke (30a/6-1)

y.+ke (12a/2-2), (16b/5-1),
(22a/3-1), (22a/7), (22b/1-2), (23a/5-1),
(30b/3-2), (32b/4), (32b/5-1), (33a/7-1),
(45b/1-2), (47a/7-1)

y.+nı (12a/1), (13a/1-2), (13b/2-
1), (13b/5-2), (15a/7), (15b/2-2), (15b/7-
1), (16b/2-2), (18b/2-1), (19a/1-1),
(19b/5-2), (20a/5), (23a/2-2), (24b/5-1),
(25a/5), (25a/6-2), (25b/3-2), (26b/7),
(27b/3-2), (31a/6-1), (35b/2-2), (36a/5),
(36b/6-1), (43b/5), (44a/6), (44b/6),
(45b/5), (46b/3-1), (46b/4-1), (47a/2),
(47a/5-1)

y.+nıñ (17a/3), (18a/4-2),
(23a/6), (24b/3)

y.+um (18a/5-1), (19a/3-1),
(19b/6-2), (42a/1-1)

[=134]

yum-:< Kapatmak.

y.-sun (33a/3-1)

y.-ub (29a/3-2)

[=2]

yun-:< Yıkanmak.

y.-dılar (30b/2-2)

[=1]

yükle-:< Bir taşıma aracına, taşınması için, belli ağırlıkta eşya da da araç gereç koymak.

y.-di (40a/3-1)

[=1]

yürek:< Göğüs boşluğunda, iki akciğerin arasında bulunan, vücudun her yanından gelen kirli kanı akciğerlere ve akciğerlerden gelen temiz kanı da vücuda pompalayan organ.

y.+im (42a/3-2)

y.+imni (26b/4-1)

y.+in (17b/1-2)

[=3]

yüz:< Başta, alın, kaş, göz, burun, ağız, yanak ve çenenin bulunduğu ön bölüm.

y. (12b/2-1), (15b/5-1), (23a/2-2)

y.+i (23a/4-2), (36b/4-1)

y.+ide (8a/1-2)

y.+idin (4a/3-1)

y.+iğa (37b/2-2)

y.+im (39a/1-1)

y.+in (10b/7-2), (14b/1-1),
(14b/6-2), (27a/1-2), (29a/1-1), (29b/7-
1), (33b/5-2), (44b/7-1), (45a/3-2)

y.+iñe (12a/7-1), (40b/4-1),
(41b/5-1), (41b/5-2)

y.+ine (23a/4-1), (41b/4-2),
(45a/4-2)

y.+ini (27b/2-1), (28a/3-1),
(32a/1-1), (43b/1-2), (45a/6-2), (5a/2-1)

y.+ke (10b/6-1)

[=32]

-Z-

zāhir:<Ar. Ortaya çıkmak, görünmek,
zuhur etmek.

z.+bolunur (13a/3-1)

[=1]

zālim:<Ar. Haksız ve acımasız
davranan, katı yürekli, kıyıcı kimse.

z. (28b/1-1)

[=1]

zafer:<Ar. Üstünlük kazanma.

z. (32b/2-2), (36a/6-2)

[=2]

zūhūr:<Ar. Baş gösterme, ortaya
çıkma, belirme, görünme, oluşma,
türeme.

z. (28a/6-1)

[=1]

zūlm:<Ar. Güçlü bir kimsenin yasaya
ve vicdana aykırı olarak başkasına
yaptığı kötü, acımasız, kıyıcı davranış,
işkence.

z. (6a/1-1), (6a/1-2), (6b/3-2)

[=3]

zād:<Ar. Kimse, kişi.

z. (6b/2-1)

[=1]

zāhir:<Ar. Görünen, âşikâr olan. Açık,
belli, meydanda olan.

z. (19a/1-2)

[=1]

zāl:<Far. İhtiyar. Ak sakallı. İranlı
meşhur kuvvet ve pehlivanlık senbolü
Rüstemin babasının adı.

z. (36b/7-2)

[=1]

za'if:<Ar. Zayıf, güçsüz.

z.+ka (16b/7-2)

[=1]

zamīr:<Ar. İsmi yerini tutan kelime.

İç. Gönül. Vicdan, kalp.

z.+niñ (12b/6-2)

[=1]

zāl:<Far. Saçları ağarmış ihtiyar.

z. (36a/1-2)

[=1]

zāt:<Ar. Kimse, kişi.

z.+ıbenî (3b/7-1)

z.+ıñ (5b/3-1)

z.+ğa (1b/3-2)

[=3]

zelîl:<Ar. Hor, hakir, alçak. Aşağı tutulan.

z. (28a/1-1)

[=1]

zerre:<Ar. Azıcık, birazcık.

z. (16a/4-2), (18a/2-2), (18a/7-2), (18b/2-2), (20b/4-1), (27a/5-2), (29a/4-1), (7a/3-2), (8a/2-1), (8a/4-2), (9a/4-2)

z.+ina-tüvân (15a/3-1)

z.+ni (28a/3-2)

[=13]

zevk:<Ar. Beğeni, hoşlanma.

z. (17b/4-1), (32a/7-2), (34b/1-2), (40b/7-2)

z.+iserver (22a/5-2)

[=5]

zıkr:< Ar. Sözüünü etme, söyleme, anma.

z. (29b/3-1)

z.+i (37b/6-1)

z.+ini (14b/7-2)

[=3]

zū'l-fikār:<Ar.+Far. İslâm peygamberi Muhammed'in damadı, amcasının oğlu ve Dört Büyük Halife'den biri olan Ali'nin çatal şeklinde iki başlı kılıcının adıdır.

z. (4b/3-1)

[=1]

zār:<Far. İnleyen, sesle ağlayan.

z. (12b/4-1), (14b/5-2), (25b/4-1), (27b/3-2), (37b/4-1), (40b/5-2), (41a/1-2), (41b/7-1), (41b/7-1), (45a/2-2), (45a/2-2), (47b/3-2)

z.+ı (14b/2-2)

[=13]

zaḥm:<Ar. Yara, iz.

z.+ıtayāk (18b/5-2)

[=1]

zamān:<Ar. bir iş ya da oluşun, bir eylemin içinde geçmekte olduğu, geçtiği ya da geçeceği süre.

z. (3a/4-1), (12a/6-1), (13a/1-1),
(15a/3-2), (15b/1-1), (19a/7-1), (22a/2-
2), (22a/3-2), (22a/6-1), (23a/3-1),
(28b/7-1), (36a/2-1), (37a/7-2), (38a/2-
1), (38b/5-1), (45b/6-1), (47a/5-1),
(4b/2-2), (9b/7-2)

z.+ız (12b/7-1)

[=20]

zehīr: <Far. Zehir, ağı.

z. (47b/3-2)

[=1]

zemīn: <Far. Yeryüzü, dünya.

z. (3a/7-2), (3b/4-2), (4b/2-2)

[=3]

zen: <Far. Kadın, nisa.

z. (35b/1-2)

[=1]

zenbūr: <Far. Eşek arısı, arı.

z. (14a/3-1)

[=1]

zencīr: <Far. Zincir. Birbirine geçmiş
mâdenî halkalardan meydana gelen bağ.

z. (26a/3-1)

[=1]

zer: <Far. Altın.

z. (38b/3-2)

[=1]

zerdüm: <Far. Sarı.

z. (33a/6-2)

[=1]

zerrīn: <Far. Altından yapılmış. Altın
gibi sarı, parlak.

z. (44a/5-2)

[=1]

zevr: <Ar. Yalan, kizb.

z. (22b/4-2)

[=1]

zeynel: <Ar. Süslü, süslenmiş ve
bezekli.

z. (28a/1-2)

[= 1]

zībā: <Far. Süslü, güzel.

z. (26a/2-1)

[=1]

zindān: <Far. Tutukluların ya da
hükümlülerin içine konulduğu kapalı
yer.

z. (6b/6-1)

[=1]

ziyā: <Ar. Işık ve aydınlık.

z. (29b/7-1)

[=1]

ziyān:<Far. Zarar etmek, zarar.

z. (38a/7-1)

[=1]

züleyhā:<Ar. Hz. Yusuf'un hanımıdır. Güzelliği ile ünlenmiştir.

z. (36a/5), (36b/5-2), (37a/1-1), (37a/7-1), (37b/5-1), (40a/7-2), (40b/2-1), (41a/7), (41b/1-1), (41b/4-2), (41b/6-1), (42a/7-1), (42b/6-1), (42b/7-1), (43a/1-1), (44a/6), (44a/7-1), (44b/5-1), (44b/6), (45a/4-2), (45a/5-1), (45b/6-1), (47a/1-1), (47b/1-1)

z.+ğa (46b/6-1), (47a/2)

z.+nı (40a/7-1)

z.+nıḡ (40b/1)

[=28]

zūnnār:<Sür. Mecusî ve Hristiyan keşişlerin kullandığı kuşak. İlk defa keşişlerin taktığı bir kuşak olan zūnnār Farsçada Brahmanlarca kutsal kabul edilen ip anlamında kullanılır. İslâm literatüründe dârüislâmda yaşayan gayri müslimlerin dinî alâmeti olarak takmakla yükümlü kılındıkları parmak kalınlığındaki kuşak veya kemeri ifade eder.

z.+mı (30a/2-1)

[=1]

zürür:<Ar. Ay, güneş ve yıldızın doğması.

z. (21b/7-1)

[=1]

SONUÇ

Çağatay Türkçesi, Türk edebiyatı için zengin bir dil ve edebiyat kaynağına sahip, Kuzey-Doğu Türkçesinin ikinci döneminin adıdır. Çalışmamız, eserin bazı sayfaların derkenarlarında adı geçtiği üzere Ahmed Câm Jendebil tarafından istinsah edilen Çağatay dönemine ait bir Yusuf ve Züleyha hikâyesi üzerinedir.

Eser, Çağatay Türkçesinin gerek fonetik gerek morfolojik açıdan dönemin özelliklerini ihtiva eden bir dil ürünüdür. Kaynağını Kuran-ı Kerim'den alan bu hikâye, klâsik Türk edebiyatında yüzyıllar boyunca işlenegelmiştir. Bu eserde, müellif Farsça, mensur bir Yusuf ve Züleyha'yı manzum olarak Türkçeye aktardığından bahsetmesiyle ve nazım tekniği, şiiriyetin gerektirdiği özellikler dolayısıyla, konuya hakimiyet ve eserin işleniş bakımından, mesnevisine herhangi bir çeviriden farklı olarak çok üstün bir özellik kazandırmıştır. Bu bakımdan müellifin bu mesnevisi, herhangi çeviriden ziyade bir telif eser niteliği de kazandırabilmektedir. Müellif, eserin 3b yaprağında da ismini zikrettiği gibi Ebu'l-Gazi Sultan Hüseyin Baykara'ya eserini takdim ettiğini görmekteyiz. Eserde hareke kullanımı çok sınırlıdır. Özellikle Türkçe kelimelerin ilk geçtiği yerlerde hareke kullanımı mevcuttur. Eser, mısraların hemen altında bulunan bazı Farsça kelimelerle, cümlelerle bir satır altı tercüme niteliğindedir. Bazı sayfalarda ise der kenarlar mevcuttur. Çalışmamızda, 1421 adet madde başından oluşan bir sözlüğümüz bulunmaktadır. Bunlardan 424 tanesi Türkçe, 598 tanesi Arapça, 372 tanesi Farsça, 1 tanesi Süryanice, 3 tanesi Arapça + Farsça ve 23 tanesi Farsça + Arapça olarak belirlenmiştir. Metinde bize ayrılan kısım itibariyle fiil çekimlerinin ve bazı isim yapım eklerinin ya örneklerin sayısı çok az ya da örnekleri bulunmamakla birlikte zaman çekimi olarak geniş zaman ve onu takip eden görülen geçmiş zaman örnekleri bolca bulunmaktadır. Fonetik olaylarda ise bazı ikili kullanımlar, çalışmada gösterildiği üzere bulunmaktadır. Metinde geçen c-ç, b-p, d-t seslerini barındıran kelimeler yazıldığı gibi okunmuştur. Kapalı e (è) kullanımı ise dönem özelliğinden dolayı gösterimi tercih edilmeyip kelimelerde “i” olarak açık bir şekilde yazıldığından öyle okunmuştur.

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışmada, eserin tanıtımı, transkripsiyonlu çevirimi, sözlük-dizin hazırlanması, dil ve yazım özelliklerinin incelenmesi çalışmalarından oluşmaktadır.

KAYNAKÇA

Kitaplar:

- BANGUOĞLU, Tahsin (2015), Türkçenin Grameri, TDK Yayınları, Ankara.
- CİN, Ali (2012), Yusuf ile Züleyha: (Giriş-Metin-Dizin): İbn-i Abbas'tan Rivayet Edilen Yûsuf ve Züleyha Hikâyesi, Akdeniz Üniversitesi Yayınları, Antalya.
- Eckmann, Janos (2011), Harezmi, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi Üzerine Araştırmalar (Yay. Haz. Osman Fikri Sertkaya), TDK Yayınları, Ankara.
- Eckmann, Janos (1988), Çağatayca El Kitabı (Yay. Haz. Günay Karaağaç), Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul.
- ERCİLASUN, Ahmet Bican (2015), Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi, Akçağ Yayınları, Ankara.
- ERCİLASUN Ahmet Bican (2016), Türk Kağanlığı ve Türk Bengü Taşları, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- ERGİN, Muharrem (1993), Türk Dil Bilgisi, Bayrak Yayınları, İstanbul.
- GÜLENSOY, Tuncer (1995), Türkçe El Kitabı, Akçağ Yayınları, Ankara.
- KAFESOĞLU, İbrahim (2016), Türk Milli Kültürü, Ötüken Yayınları, İstanbul.
- KANAR, Mehmet (2013), Farsça Türkçe Sözlük, Say Yayınları, İstanbul.
- KARAHAN, Leyla (1994), Erzurumlu Darîr Kıssa-i Yûsuf, TDK yayınları, Ankara.
- LEVEND, Ağâh Sırrı (1969), Hamidi'nin Yusuf u Züleyha'sı, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- SAMİ, Şemseddin (2007), Kâmûs-ı Türkî, Çağrı yayınları, İstanbul.
- SARI, Mevlût (1984), El-Mevarid Arapça-Türkçe Lûgat, İpek Yayın Dağıtım, İstanbul.
- TDK (2005), Türkçe Sözlük, TDK Yayınları, Ankara.
- ÜNLÜ, Suat (2013), Çağatay Türkçesi Sözlüğü, Eğitim Yayınevi, Konya.
- ÜNLÜ, Suat (2012), Karahanlı Türkçesi Sözlüğü, Eğitim Yayınevi, Konya.

Makaleler, Bildiriler, Diğer Basılı Yayınlar:

- DOLU, Halide (1952), "Yusuf Hikâyesi Hakkında Birkaç Söz ve Bazı Türkçe Nüshalar", *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, Cilt: 4, s. 420-455.

- DOLU, Halide (1953), “Sultan Hüseyin Baykara Adına Yazılmış Çağatayca Manzum Bir Yusuf Hikâyesi”, *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, Cilt: 5, s. 51-58.
- ELMALI, Murat (2012), “Çağatay Türkçesi Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi”, *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, Cilt: 35, Sayı: 35, s. 17-106.
- ERBAY, Fatih (2009), “W. Radloff’un Sözlüğünde Yer Alan Çağatay Türkçesine Ait Kelimeler Üzerine Notlar”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 25, s. 109-117.
- KARASU, Muhammed (2021), “Kitâb-i ‘İlm-i İmlâ Adlı Eser Üzerine”, *Dil Araştırmaları*, Sayı: 28, s. 173-182.
- KORKMAZ, Zeynep (1968), “Hüseyin Baykara Adına Yazılmış Çağatayca Yûsuf ve Züleyhâ Mesnevîsinin Tanınmayan Bir Yazması ve Eserin Yazarı”, *Türkoloji Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 1, s. 7-48.
- ERTAYLAN, İsmail Hikmet (1948), “Türk Dilinde Yazılan İlk Yûsuf ve Züleyhâ”, *İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, Cilt: 3, s. 211-230.
- MELTEM Filiz-UÇAR Erdem (2011), “Çağatay Türkçesinde Eski Türkçenin İzleri”, *Turkish Studies (Elektronik)*, Cilt: 6, Sayı: 1, s. 1891-1898.
- Nalbant, Özkan, Bilge (2017), “Türkistan, İran ve Anadolu Sahasında Yazılan Doğu (Çağatay) Türkçesi Sözlük ve Gramerleri”, *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 14, Sayı: 4, s. 120-147.
- ÖLMEZ, Mehmet (2003), “Çağataycadaki Eskicil Öğeler Üzerine”, *Dil ve Edebiyat Araştırmaları Sempozyumu 2003: Mustafa Canpolat Armağanı*, Ankara, s. 135-142.
- ÖLMEZ, Zühal (2007), “Çağatay Edebiyatı ve Çağatay Edebiyatı Üzerine Araştırmalar”, *Türkiye Araştırmalar Literatür Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 9, s. 173-219.
- SOYDAN, Serpil (2017), “Klasik ve Klasik Öncesi Dönem Çağatay Türkçesi Eserlerinde Şahıs ve İşaret Zamirlerinin Tamlama Kuruluşunda ve Edatlarla Kullanılışı”, *Turkish Studies (Elektronik)*, Cilt: 12, Sayı: 34, s. 339-358.
- SARIKÖSE, Mehmet (2021), “Çağatayca Bir Yusuf U Züleyha Üzerine”, *Uluslararası Türk Lehçe Araştırmaları Dergisi / International Journal of Turkic Dialects (TÜRKLAD)*, Cilt: 5, Sayı: 1, s. 105-121.
- TEKİN, Feridun (2011), “Hanlıklar Dönemi Çağatay Edebiyatı”, *Turkish Studies*, Cilt: 6, Sayı:1, s. 1782- 1788.
- UÇAR, Filiz Meltem (2016), “Çağatay Türkçesinde –sA Ekinin İşlevleri”, *The Journal of Academic Social Science Studies (JASSS)*, Sayı: 48, s. 144-154.

Yüksek Lisan ve Doktora Tezleri:

ÇELEBİ, Halime (2019), “Çağatayca Yazılmış Bir Seyfü'l-Mülük Mesnevisi” (Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi), Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.

ELÇİN, Dilek (1984), “Çağatayca Yusuf u Züleyhâ Mesnevisi (İnceleme-Metin-Dizin)” (Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi), Ankara Üniversitesi, Ankara.

KARAKAYA, Burcu (2012), “Garib'in Yusuf u Züleyha'sı: İnceleme-tenkitli metin dizin” (Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi), Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir.

KURUKAYA, Onur (2019), “Eski Türkçeden Çağatay Türkçesine anlam olayları” (Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi), Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

MEŞE, Burcu (2020), “Klasik dönem Çağatay Türkçesinde zarf ve sıfat yapılarının sentaktik işlevleri” (Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi), İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Oruç, Cihan (2013), “Hüseyin Baykara ve Zamanı” (Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi), Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.

Elektronik Kaynaklar:

AKÇAY, Gülçiçek, Hâmidî, Ahmedî, Kutbüddin Ahmed Câm Jendepil”, TEİS, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hamidi-ahmedi-kutbuddin-ahmed-cam> (14.01.2022).

ALGAR, Hamit ve ALPARSLAN, Ali, "HÜSEYİN BAYKARA", TDV İslâm Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/huseyin-baykara> (14.11.2021).

KONCU, Hanife, "YÛSUF ve ZÛLEYHÂ", TDV İslâm Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/yusuf-ve-zuleyha#1> (17.11.2021).

Kubbealtı Lugatı, 02. 11. 2021, <http://www.kubbealti.org.tr>.

Türkçe Sözlük, 21.11.2021, <https://www.turkcenindirilisi.com/sozluk.html>.

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Muhammet Furkan YILMAZ	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Sakarya Üniversitesi
Fakülte	Fen Edebiyat Fakültesi
Bölümü	Türk Dili ve Edebiyatı
Makale ve Bildiriler	
1. YILMAZ, M. Furkan. (2021). Eski Uygur Türkçesinde Nezaket İncelemesi: Aç Bars Hikâyesi. <i>Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies</i> , 14(88): 75-88.	